ARNOLD BENNETT

Pasajul Riceyman

Partea I

I

PASAJUL RICEYMAN

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ DIN TOAMna anului 1919, se putea zări un bărbat fără pălărie cum urcă schiopătînd panta lină a treptelor din Pasajul Riceyman, care leagă King's Cross Road de Piaţa Riceyman, în marele cartier industrial londonez Clerkenwell. Nu era chiar gras, dar nici slab nu era. Părul, rărit, începuse să treacă din negru în cenuşiu, dar faţa îi arăta încă destul de bine, iar buzele roşii şi cărnoase, de sub o mustăcioară cenuşie şi de deasupra unei bărbiţe ascuţite, reuşeau chiar să sugereze, în mod remarcabil, vitalitatea. Ochii căprui păreau puţin cam mici; îi mijeau cînd se uita la obiectele apropiate. În ceea ce privea vîrsta, un cunoscător experimentat al rasei umane nu ar fi putut să spună decît că trecuse de patruzeci de ani. Un bărbat care avea, într-adevăr, dreptul să se socotească în floarea vîrstei. Purta un costum gri-închis, îngrijit, pe care, cu siguranţă, noaptea îl împăturea cu grijă, un guler mic, alb şi bine scrobit, şi o cravată neagră, de comandă, acoperindu-i complet piepţii cămăşii; manşetele nu se vedeau. Era încălţat cu pantofi vechi, negri, bine lustruiţi. Dădea o impresie de prosperitate calmă, inteligenţă rafinată şi cordială, iar în ochii lui mici scăpărau lumini ale sensibilităţii sufleteşti. Cele douăzeci de trepte ale pasajului sînt împărţite în două şiruri de cîte zece. Omul se opri pe platformă şi se întoarse cu un aer nonşalant, care ascundea — totuşi, nu destul de bine — o anume preocupare. Cineva — suspicios şi cinic — care l-ar fi urmărit pe ascuns, s-ar fi întrebat: „Ce-o fi vrînd tipul ăla!?“.

Un bărbat care urmăreşte o femeie, capătă o însuşire cabalină: poate privi în două direcţii deodată. Ei bine, omul acesta privea în două direcţii deodată.

Drept în faţa lui, la vale, vedea o porţiune de pavaj de pe King's Cross — un iad plin de zgomot, de praf şi de mizerie, cu tramvaie ale comitatului Londrei, cu camioane şi cu căruţe trase de cai, scurgîndu-se spre nord şi spre sud cu zăngănitul asurzitor al oţelului care se loveşte şi se freacă de oţel şi de granit, pe sub ferestrele camerelor de dormit ale unor bieţi oameni lipsiţi de apărare.

Pe latura îndepărtată a străzii îţi sărea în ochi, pe dreapta, imensa tavernă „Nell Gwyn", vopsită în roşu şi aşezată pe locul şi mai imensului palat al lui Nell[1], etalînd diverse reclame tipărite care te îndeamnă să cumperi vinuri portugheze aromate şi să participi la întruniri politice; iar pe stînga, hanul „Rowton" — vopsit în roşu şi depăşind chiar şi imensitatea fostului palat al lui Nell — împărţit în sute şi sute de încăperi mici menite să-i găzduiască, pentru cîţiva bănuţi pe noapte, pe înfrînţii şi deznădăjduiţii soartei; şi, pe grilajul faţadei, o foaie de ziar care promitea că va anunţa numele cîştigătorilor la cursele de cai. Mai aproape de bărbatul ce putea privi în două direcţii deodată exista o deschidere îngustă (interzisă traficului vehiculelor) care era inclusă oficial în ceea ce se chema „Pasajul Riceyman". În colţul de sud era un anticariat, iar în cel de nord clădirea dărăpănată a unei misiuni; amîndouă dădeau în King's Cross. Apoi, pe ambele părţi, mai departe de strada principală şi mai aproape de trepte, erau cîteva case, cu ferestrele bine acoperite de perdele, şi o prăvălie de dulciuri. Şi mai departe, tot pe ambele părţi, două curţi pline de camioane, marfă, unelte şi de zumzetul unor maşinării nevăzute. Pămîntul se zguduia slab; căci la vibraţia circulaţiei şi maşinăriilor, linia de metrou care trecea pe sub pasajul Riceyman cu trenurile sale electrice subterane adăuga un huruit înfundat.

În timp ce se uita drept la spectacolul de pe King's Cross, omul de pe trepte privi şi spre prăvălia din dreapta unde se

---

[1] Nell Gwyn (1650—1687), actriţă engleză, amanta lui Carol al II-lea, de origine foarte modestă, a avut o mare influenţă asupra regelui care a copleşit-o cu multe daruri.

afla femeia care începuse să-i placă. Nu reuşi s-o zărească, dar în gîndurile sale stăruia imaginea ei agreabilă: numai ea îi stăpînea gîndurile. Visa că într-o bună zi îi va vorbi sufletului ei înţelegător despre privelişteа pe care i-o oferise lui acest minunat Clerkenwell, unde trăise el şi unde de acum înainte trăia şi ea. Avea să-i povestească — şi ea va fi dornică să asculte — că acest Clerkenwell fusese cîndva o pajişte verde cu murmur de izvoare de ape minerale, cu fîntîni, cu pîrîuri cu mori, cu mînăstiri, aristocraţi şi slujbaşi ai Domnului care jucau mistere medievale. Da, avea să-i spună despre misterul cu Adam şi Eva, jucat în costume de Adam şi Eva în faţa unui public alcătuit din oameni simpli, ce nu se scandalizau deloc. (Da, de ce nu? Ea era văduvă şi nu mai era tînără). Şi avea să-i arate calcanele cafenii ale caselor de pe King's Cross, care semănau cu zidurile întărite ale unei fortăreţe puternice, şi calcanele sumbre, gălbui, ale caselor din piaţa Riceyman (în spatele lui), care arătau ca nişte impunătoare turnuri medievale. Şi avea să-i spună povestea palatului lui Nell Gwyn, contemporana celebrei Louise de la Vallière[1], şi împărţind cu Louise onoarea de a fi prima şi cea mai crudă femeie-vampir din epoca modernă. Niciodată nu se mai gîndise să discute deschis cu o femeie despre lucruri atît de fascinante.

Începuse să plouă. Ploua peste cărţile cu preţ redus expuse într-un stand în faţa anticariatului. Bărbatul nu se mişcă. Deodată, un domn distins, foarte grăbit, venind de pe King's Cross coti în pasaj şi, după o clipă de ezitare, intră în magazin. Omul de pe trepte coborî încet, şchiopătînd, şi intră şi el după prezumtivul cumpărător în anticariatul al cărui proprietar era, de fapt.

II

CLIENTUL

O FEREASTRĂ A PRĂVĂLIEI DĂDEA spre King's Cross, uşa de intrare şi o a doua fereastră spre pasajul Riceyman. În fereastra dinspre King's Cross nu

[1] Louise de Da Baume Le Blanc, ducesă de La Vallière (1644—1710), favorită a lui Ludovic al XIV-lea, şi ea de origine umilă.

erau decît ediţii ieftine, cu supracoperţi de hîrtie, ale unor romane moderne, în vogă, de pildă cele ale lui Ethel M. Dell, Charles Garvice, Zane Grey, Florence Barclay, Nat Gould şi Gene Stratton Porter. Fereastra laterală era plină de cărţi vechi, ediţii princeps, ediţii ilustrate şi bibliofile complete, îmbrăcate în piele de viţel sau marochin, ale unor scriitori celebri şi serioşi, ale căror opere, indispensabile colecţiilor gentlemenilor cultivaţi (care nu trebuiesc confundaţi cu cărturarii), au înfruntat zeci de ani de critică, dobîndind o stimă veşnică. Fereastra laterală era menită să atragă atenţia colecţionarilor şi bibliofililor. Părea ciudată, ba chiar îngrozitor de nepotrivită în acel cartier murdar şi sordid, unde existenţa era o aventură primejdioasă şi complicată, unde se căuta aproape frenetic hrană, băutură şi adăpost, unde punctele de atracţie cele mai cunoscute şi îndrăgite erau casele de toleranţă, iar majoritatea covîrşitoare a populaţiei nu citea decît pronosticuri, rezultate sportive şi, duminica dimineaţa, relatări ale crimelor sîngeroase şi picante cronici mondene.

Cu toate acestea, prăvălia era de fapt bine plasată în pasajul Riceyman. Avea un aer pitoresc, iar pasajul avea şi el tot un aer pitoresc, cu toată înfăţişarea dărăpănată, cu mizeria şi decrepitudinea lui. Treptele care duceau spre piaţa Riceyman, cele cîteva lucruri care se întrezăreau în piaţă — biserica pe al cărei fronton vestic era o cruce masivă, efectul ciudat de verticalitate al caselor înalte, carbe, gălbui — toate aprindeau imaginaţia oricui simţea universala pasiune omenească a dragostei de trecut. Prăvălia făcea ca împrejurimile să fie mai atrăgătoare. Ea se afla într-un loc cu adevărat potrivit. Pentru acea rasă aparte de colecţionari lacomi, veşnic dornici să găsească ceva la un preţ mult mai mic decît adevărata valoare, vitrina din pasajul Riceyman era irezistibilă. Iar în cursul unei zile, pe King's Cross treceau tot felul de oameni, inclusiv colecţionari de cărţi. Şi toţi colecţionarii, văzînd magazinul îşi spuneau în sinea lor: „Ce loc ciudat pentru un anticariat! Chilipiruri!..." În plus, prăvălia era veche şi astfel îşi crease relaţii bune, chiar şi în afara oraşului. Zeci de cunoscători ştiau de existenţa ei şi erau foarte mîndri că ştiau. „Cum! le spuneau ei cu prefăcută mirare cunoscuţilor lor. Nu cunoşti pasajul Riceyman,

pe King's Cross? Dacă vrei să vinezi cărți, ăsta-i cel mai bun loc din Londra!". Numele de „Riceyman" pe o firmă de pe care timp de douăzeci de ani tot cădea vopseaua ridica de asemenea prestigiul magazinului, pentru că dovedea legături străvechi cu cartierul. Riceyman trebuie să fi fost printre primii locuitori din Clerkenwell.

Cu mîinile la spate și cu picioarele puțin depărtate, clientul privea un set de cărți legate în piele. Era un bărbat scund, bine îmbrăcat, atent și sprinten, nu avea nici aerul unui bibliofil, nici pe acela al unui om deosebit de înstărit.

— Mă scuzați că v-am făcut să așteptați. A trebuit să ies puțin, și nu mai am pe altcineva aici, spuse politicos și încet anticarul, dar fără nici o urmă de servilism.

— Nu face nimic! răspunse clientul. Mă interesau mult cărțile astea de aici.

Anticarul era, ca mulți alți negustori, un bun cunoscător al oamenilor și își dădu seama imediat că omul fusese strămutat din locurile natale, cîndva după adolescență, și că probabil tot atunci învățase și cum să se îmbrace. Vorbea puțin sacadat, și se vedea că învățase bunele maniere undeva într-o țară străină — Palestina, pe vremea lui Allenby[1].

— N-aveți cumva un Shakespeare pe aici; adică unul mai bun?

— Ce fel de Shakespeare? Am mai multe ediții Shakespeare.

— Păi, nu prea știu... M-am gîndit demult că ar trebui să am un Shakespeare.

— Ilustrat? întrebă anticarul, care ajunsese la concluzia corectă că poate omul s-o fi priceput la altele, dar în materie de cărți era un necunoscător.

— De fapt nici nu m-am gîndit. Clientul rise înfundat, cu oarecare voie-bună. Cred că ar fi frumos să aibă poze la care să mă uit.

— Am un Boydell frumos și curat, și un Dalziel. Dar poate că sînt prea mari.

— Nuuu!

— Nu poți să te uiți la ele decît dacă le ții pe birou sau pe genunchi.

---

[1] Edmund Allenby (1861—1936), mareșal englez, comandant al forțelor britanice în Palestina și Siria în timpul primului război mondial.

— A! Așa ceva nu! În nici un caz!

Clientul care fusese încurcat de numele rostite, profită de această ocazie ca să le refuze.

— Am o ediție mică, frumoasă, în opt volume, foarte practică, cu schițe de Flaxman, și tipărită frumos. Nu se prea mai găsește azi. E deosebită față de orice altă ediție Shakespeare pe care o cunosc. Și e destul de ieftină.

— Mmmm!

— Mă duc să văd dacă dau de ea.

Magazinul era plin de rafturi montate perpendicular pe zid. Primul raft era bine luminat și aranjat; dar celelalte, pe măsură ce erau mai departe în interiorul prăvăliei, erau din ce în ce mai întunecoase și din ce în ce mai nearanjate. Dădeau impresia unui maldăr de cărți misterioase, întemnițate în umbră veșnică, țintuite, lipsite de aer și soare și de mișcare, fără nici o speranță, resemnate, martirizate. Anticarul călcă peste grămezi de cărți azvîrlite înspre colțul cel mai îndepărtat, unde podeaua era acoperită cu vreo 30 de centimetri de volume în dezordine, și aprinse o lumînare.

— Nu folosiți lumina electrică în colțul ăla, constată clientul, urmărindu-l cu atenție și arătînd spre o lustră plină de praf, atîrnată de tavanul murdar.

— Siguranță arsă. Se mai întîmplă, răspunse amabil anticarul; și această amabilitate nu era cu nimic diminuată de adevăratele sale gînduri și anume, că remarca acestui client era aproape o neobrăzare. Scotocind, el continuă: Nu prea ne-am aranjat noi pe-aici. Adevărul este că tot nearanjați am rămas din 1914.

— Vai de mine! Cinci ani!

Încă o glumă neobrăzată.

— N-ați putea trece mîine pe aici? sugeră anticarul, după ce bîjbîise îndelung, iar ceara topită picurase peste tot.

— Mi-e teamă că nu, răspunse clientul cu o împotrivire politicoasă. Sînt foarte ocupat... Treceam și eu pe-aici și mi-a venit ideea.

— Ediția Globe este foarte bună, știți... Tipar standard. MacMillan. Nu e nimic mai bun în genul ăsta. Aș putea să v-o vînd cu trei șilingi și jumătate.

— Sumă atrăgător, spuse vesel clientul.

Anticarul suflă în lumînare și își șterse mîinile de praf.

— Bineînțeles că nu e ilustrată.

— Ei, la urma urmei. Shakespeare se citeşte, nu-i aşa? zise clientul, pentru care Shakespeare era o carte, nu un om.

În timp ce anticarul împacheta cărţile într-o bucată de hîrtie mototolită, maronie, pe care era lipită o adresă (băgă eticheta cu adresa înăuntru), clientul îşi drese glasul şi spuse rîzînd uşor neliniştit:

— Am impresia că aveţi o femeie cu ziua, o tînără, nu-i aşa?

Anticarul îşi ridică privirea uşor mirată şi privi insistent. Era uimit şi alarmat, dar rareori se întîmpla să i se poată citi pe faţă simţămintele adevărate.

— Da, aşa e. Se gîndi: „Ce-o fi urmărind tipul ăsta indiscret? N-aş putea spune că dă dovadă de prea multă bunăcreştere".

— Am impresia că o cheamă Elsie. Nu-i cunosc şi numele de familie.

Anticarul continuă să împacheteze şi nu spuse nimic.

— Dacă tot sînt aici, m-am gîndit să vă întreb, continuă clientul, rîzînd din nou neliniştit. Ar trebui să vă spun că mă numesc Raste, dr. Raste, din piaţa Middleton. Poate aţi auzit de mine. Judecînd după numele dumneavoastră, sînteţi din cartierul ăsta.

— Da, răspunse anticarul. Aşa e.

Era foarte mîndru de numele Riceyman, şi nu spunea niciodată că acesta era numele răposatului său unchi, şi că pe el îl chema Earlforward.

— E un băiat care lucrează la mine, continuă doctorul. Un caz de psihoză traumatică în urma exploziei unui obuz. Acum e mai bine, dar am auzit că umblă după fata asta, Elsie. Bineînţeles că n-ar fi nimic. Totul este foarte cuviincios. Dar îl face să-şi neglijeze munca, şi m-am gîndit că dacă tot sînt pe-aici, n-o să vă supere că vă întreb de ea. E o fată cumsecade? Aş vrea să-l văd însurat — dacă ea e potrivită pentru el. S-ar putea să-i facă foarte bine.

— E destul de cumsecade, răspunse calm şi cu nonşalanţă anticarul. N-am nimic să-i reproşez.

— E de mult la dumneavoastră?

— Destul de demult.

Anticarul nu mai spuse nimic. Sub masca sa impasibilă şi amabilă ascundea o tresărire de nelinişte. Doctorul Raste plecă imediat, dar se întoarse.

— Mi-e teamă că vi se cam udă cărţile de afară! strigă el din uşă.

— Mulţumesc. Mulţumesc, spuse anticarul cu blîndeţe şi netulburat, gîndindu-se: „Ce om autoritar şi băgăreţ trebuie să fie ăsta! Nu pot să-mi văd şi singur de treburile mele?". Cînd ploua, unii anticari îşi acopereau rafturile cu foi impermeabile, dar el nu avea aşa ceva. Învăţase din experienţă că unor cărţi ieftine nu puteau să le facă nici un rău cîteva picături de ploaie.

III

ANTICARUL LA EL ACASĂ

ÎN SPATELE PRĂVĂLIEI ÎNTUNECATE şi destul de încăpătoare (care din cauza spaţiilor dintre rafturi părea mai mare decît era în realitate) se vedea o cămăruţă despărţită de prăvălie printr-un prag. Aceasta era bîrlogul proprietarului. De la biroul său, putea să vadă, printr-un fel de alee neregulată de cărţi, pata lunguiaţă de lumină a intrării principale. În cameră erau chiar mai multe cărţi pe metru cub decît în prăvălie. Se ridicau în vrafuri pînă în tavan şi stăteau în grămezi pe podea; de asemenea, acopereau cea mai mare parte a biroului şi tot pervazul ferestrei; cîteva erau căţărate pe o pendulă stricată, singurul obiect de mobilier în afara biroului, a unei case de bani, a două scaune şi a unei scări pe care el se urca să ajungă la cărţile de pe rafturile de sus.

După ce doctorul Raste plecă, anticarul se retrase în această cameră ca într-un refugiu, şi privi de jur împrejur atingînd în trecere cîte un obiect, cu blîndeţe şi cu un fel de prietenie, fără să dea nici cel mai mic semn de supărare, indispoziţie, nelinişte sau de oboseală. Se aşeză în faţa unei maşini de scris vechi şi butucănoase, pe care o ţinea pe birou, şi după ce frunzări corespondenţa, introduse în maşină o foaie ieftină de hîrtie. Pe antetul foii se putea citi: „T.T.Riceyman", dar potrivit noii legi, numele adevăratului pro-

prietar „Henry Earlforward" fusese adăugat (violet și strîmb, cu o ștampilă).

Domnul Earlforward începu să bată la mașină, liniștit și cu mare atenție, ca și cum ar fi avut înaintea lui o eternitate. Sună un clopoțel; mașina era de pe vremea în care mașinile de scris aveau acest mecanism pentru a da de știre că mai erau pînă la capăt două sau trei litere. Deodată se auzi un huruit puternic la fereastră, și camera se întunecă. Transperatul de culoare albastru-închis alunecase în jos, ridicînd nori groși de praf.

— Vai, vai! murmură domnul Earlforward, bîjbîind drumul spre fereastră. Nu reuși să ridice transperantul la loc; sfoara se rupsese. Tușea ușor prin praf, și nu reușea să-și amintească dacă lăsase vreodată în jos transperantul, de la sfîrșitul războiului.

— Trebuie să mă ocup și de asta, murmură el, și aprinse lampa de deasupra biroului.

Abajurul de porțelan era acoperit cu un strat gros de praf, care nu provenise însă de la transperant, fiind rezultatul acumulărilor lente, seculare. Domnul Earlforward regreta că era obligat să folosească lumină electrică — și pe bună dreptate, dacă ne gîndim la preț! — dar era într-adevăr o ocazie specială. Nu vedea să bată la mașină la lumina luminării. De multe ori, în după-amiezile de iarnă le explicase unor clienți mai puțin importanți că se arsese siguranța din camera aceea — și aprinsese o lumînare.

Era un bărbat singuratic și fericit în singurătatea sa; în orice caz, fusese fericit pînă ce o văzuse pe doamna de peste drum, nou-venită în cartier, și începuse să simtă cum i se tulbura liniștea deplină a minții. Era un om care intrase într-un fel de rutină, și se simțea bine așa. Cele spuse de doctorul Raste în legătură cu fata angajată de el cu ziua îl deranjau profund. Prevedea și posibilitatea ivirii unei perturbații în existența sa, în cazul în care fata avea să-i răspundă admiratorului ei cu aceeași pasiune. Dar nu era genul de om care să se vîre singur în bucluc. Avea încredere în timp care, pentru el, era infinit și inepuizabil, și chiar în această gravă problemă personală se gîndea cu calm că dacă doamna de peste drum (încă nu vorbise cu ea) avea să-l placă, ar fi putut să ignore capriciile tuturor fetelor cu ziua. De fapt, era un mare filosof pragmatic, statornic — ce-i

drept — în ideile sale, dar pe deplin conştient de înţelepciunea compromisurilor cu destinul.

Cu douăzeci şi unu de ani în urmă fusese funcţionar, indolent şi fericit, la un birou de asigurări, şi visase la o existenţă dăruită întru totul asigurărilor contra incendiilor. Destinul l-a trimis într-o bună seară la unchiul său, T.T. Riceyman, în pasajul Riceyman, chiar în camera în care bătea acum la maşină. Riceyman l-a plăcut găsind că tînărul îi seamănă. Începuse să-i vorbească despre dragul său Clerkenwell, şi mai ales despre ceea ce era pentru el minunatul şi nemaipomenitul eveniment din istoria Clerkenwell-ului — şi anume, construirea liniei de metrou Clerkenwell — Euston Square. Henry n-avea să uite niciodată povestirea aproape melodramatică a bătrînului, atît de plină de evenimente uimitoare şi ciudate.

Bătrînul se jurase că fix o mie de avocaţi semnaseră o petiţie în favoarea liniei de metrou şi fix o mie de măcelari semnaseră o altă petiţie asemănătoare. Tot cartierul Clerkenwell îşi dorea foarte tare această linie. Dar cînd a început construcţia, tot cartierul se cutremură. Pămîntul s-a despicat în locurile cele mai neaşteptate şi nedorite. Străzile au trebuit să fie închise traficului cu cai; pavajele arătau ca nişte curse de obstacole. Sute de case au trebuit să fie proptite, iar de-a lungul tunelului propriu-zis, zeci de case au fost evacuate, ca să nu-i îngroape de vii pe locatari. Sacrosanctul azil a fost pe cale să fie desfiinţat, şi a fost salvat doar cu nişte eforturi nemaipomenite. Iar şi mai sacrosancta circiumă „Cobham's Head" a fost întîi zgîlţîită de i-au crăpat toate zidurile, iar apoi inundată de spargerea canalului New River şi circiumăreasa a murit de sperietură. Cei o mie de avocaţi şi cei o mie de măcelari ar fi dorit să nu se fi rugat niciodată smeriţi pentru linia aceea blestemată. Toate astea n-au însemnat nimic în comparaţie cu catastrofa culminantă. S-a făcut o excavaţie imensă la capătul tunelului de la Clerkenwell Gwen. Era susţinută de stîlpi uriaşi de cărămidă şi de cele mai solide schele pe care le-ar fi putut realiza industria lemnului. Într-o noapte — o duminică de primăvară a anului 1862, anul celei de-a doua Expoziţii universale — s-a observat cum se scufundă pămîntul dimprejur, şi apoi cîteva bocciuri au început să se umple cu apă murdară. Toţi s-au alarmat.

Reprezentanți ai căilor ferate și ai municipalității s-au întîlnit și au lucrat trei zile și trei nopți ca să evite o calamitate înfiorătoare. Au fost construite diguri imense pentru a întări zidăria subterană; nimic n-a rămas neglijat. Degeaba! Miercuri pavajul s-a scufundat definitiv. Pămîntul se cutremură. Toți au luat-o la fugă și, de departe, au urmărit spectacolul înspăimîntător. Schelăriile teribile și bîrnele au fost aruncate în aer ca niște vreascuri și au căzut apoi cu bufnituri groaznice. Oamenii au scos un țipăt, gîndindu-se la muncitorii îngropați și striviți. Liniște! Apoi stîlpii uriași de cărămidă, înalți de cincizeci de picioare, s-au clătinat. Fundul întregii excavații s-a mișcat ca o singură masă. A apărut un lichid întunecat și puturos, prelingîndu-se, alunecînd, șiroind, spărgînd totul în cale și revărsîndu-se în tunelul cel nou. Se rupsese cheia de boltă a marelui canal de sub Fleet Street. Bărbați în toată firea plîngeau în fața acestui dezastru imens și definitiv... Dar construcția a fost reluată, a fost terminată și inaugurată cu pompă, și la început publicul s-a bătut pe locurile din metrou, ca apoi nimeni să nu mai poată fi convins să urce în vagoane, pentru că erau insuportabile etc., etc.

Bătrînul și grasul Riceyman își spusese povestea cu atîta forță și patos, încît a avut un atac de cord. Încercînd prosteşte să-l ridice pe bătrîn, Henry a alunecat și s-a lovit la genunchi. A doua zi de dimineață Riceyman a murit. Henry l-a moștenit. Un episod straniu, dar prin nimic mai straniu decît mii de alte episoade din viața oamenilor obișnuiți. Henry nu se pricepea deloc la vînzarea cărților. A învățat. L-a ajutat firea lui plăcută. A avut ajutoare care s-au perindat unul după altul, dar nici unul nu i-a fost pe plac. Cînd ultimul dintre ei a plecat la război, Henry nu i-a mai căutat nici un înlocuitor. Se descurca — și pe deasupra depunea o muncă serioasă, care-i lua din orele de somn, de gardian de pace voluntar. Iar acum, în 1919, iată-l că devenise o instituție.

Auzi niște pași, și deslușì prin penumbra prăvăliei apariția fetei pe care o angajase cu ziua. Se sperie și își pierdu stăpînirea de sine. Simțea că ea a venit special — știa că așa ar fi procedat, fiind o tînără conștiincioasă și ciudată — ca să-l prevină, serioasă și cu multă bună-cuviință, că în curînd ea îi va aparține altuia. Fără îndoială, că jovialul și băgărețul

dr. Raste nu venise ca să cumpere un Shakespeare, ci ca să se intereseze de Elsie. Shakespeare era pur şi simplu un pretext ca să se intereseze de Elsie... Apropo, ediţia ilustrată a lui Flaxman ar trebui să fie găsit cît mai curînd — mîine chiar, dacă se poate.

IV

ELSIE

— EI, ELSIE, DRAGA MEA! CE-I asta? Ce s-a întîmplat?

Domnul Earlforward vorbise prietenos, dar ceva mai repede şi mai sacadat decît de obicei. Şi Elsie se intimidase. Ea lucra la domnul Earlforward doar dimineaţa şi avea un ciudat sentiment de vinovăţie, că se afla în prăvălie într-o după-amiază, atît de tîrziu, aproape de înserat. I se părea că nu mai fusese niciodată în anticariat şi că nici n-ar fi avut dreptul să se afle acolo.

Cei doi se apropiară unul de celălalt; bunătatea angelică din privirea fetei păru să-l liniştească pe domnul Earlforward, care îi cunoştea foarte bine înfăţişarea şi firea. Şi, deşi sentimentul de neîncredere încă nu-i dădea pace, îl năpădi, ca de obicei, o linişte ciudată în prezenţa ei; şi această influenţă a ei avu efect imediat chiar asupra spaimei că s-ar putea s-o piardă pentru totdeauna. În semiîntunericul prăvăliei se stabili un echilibru sufletesc ciudat şi interesant.

Elsie era o femeie bine făcută — plinuţă, destul de înaltă, avea înfăţişarea surprinzător de liniştită şi de puternică a cuiva obişnuit cu munca fizică. Braţele şi bustul erau superbe. Avea părul negru cu reflexe albăstrui, ochii de un albastru-închis şi o linie frumoasă a buzelor. Faţa ei era pătrată, dar avea o piele fină. Dacă s-ar fi putut deduce ceva din forma sprîncenelor apropiate într-o cută a frunţii şi din colţurile lăsate în jos ale gurii ei mari, n-ar fi putut fi altceva decît excesul de conştiinciozitate, o tendinţă de a fi îngrijorată tot timpul de îndeplinirea minuţioasă a îndatoririlor; dar această deformare a trăsăturilor ei era prea neînsemnată

pentru a fi cu adevărat neplăcută; ba era chiar reconfortantă. Avea douăzeci şi trei de ani; singurătatea, suferinţele şi sărăcia o făceau să pară mai bătrînă. De patru ani era văduvă, fără copii, după două nopţi de căsnicie şi dragoste cu un tînăr care a plecat pe front în 1915, ca să moară de dizenterie. Hainele ei erau ieftine, murdare, neîngrijite şi uzate. Pe deasupra unui şorţ alb-murdar, purta un şorţ îngrozitor de aspru din pînză de sac. Acest şorţ era o jignire, un ultragiu. Dar nu şi pentru ea; îl considera ca o parte a uniformei — şi, într-adevăr, şorţul făcea parte din uniforma obişnuită a mii de femei din Clerkenwell. Dacă Elsie era neîngrijită, murdară şi lipsită de orice eleganţă în îmbrăcăminte, era pentru că nu avea nici o dorinţă şi nici un exemplu pentru a fi altfel. Acesta era felul ei obişnuit şi cuviincios de a fi.

— Doamna Arb, domnu'..., începu Elsie.

— Doamna Arb!? întrebă domnul Earlforward, mirat, în primul moment de numele necunoscut. Da, da, acum ştiu. Ei! Ce ai tu cu doamna Arb?

— După-amiezile lucrez pentru dînsa, domnu'...

— Dar n-am ştiut niciodată!

— De-abia azi am început, domnu'. Ştia că sînt angajată aici şi m-a trimis de peste drum ca să vă întreb, dacă aveţi vreo carte de bucate, la mîna a doua, bună şi ieftină.

Atitudinea domnului Earlforward nu trădă nici o schimbare în starea lui de spirit, dar Elsie îl făcuse să se simtă în al nouălea cer. Nu venise să-l anunţe că o să-l părăsească! Avea să rămînă la el! Avea să rămînă pentru totdeauna, sau pînă cînd nu va mai avea el nevoie de ea. Şi o să-i facă legătura cu doamna Arb, noua proprietăreasă a magazinului de dulciuri de peste drum. Bineînţeles că numele noii proprietărese era Arb! Nu se gîndise niciodată la numele ei. Se gîndise doar la persoana ei. Nici acum nu-i cunoştea numele mic.

— A! Deci vrea o carte de bucate, care va să zică? Ce fel de carte de bucate?

— A spus că se gîndeşte să se apuce de sandviciuri şi de altele, aşa a spus, şi să-şi pună o firmă „Gustări", de exemplu.

Cuvîntul „gustări" îi dădu domnului Earlforward o idee. Traversă înspre ceea ce numea el „latura modernă" a magazinului. În anii războiului, cînd cei rămaşi acasă, cu hrana raţionalizată, trebuiau într-adevăr să rămînă acasă şi nu

aveau altceva nimic mai bun de făcut decît să aştepte raidurile aeriene, şi să se apuce cu disperare de literatură, el făcuse afaceri foarte bune cu romane în ediţii ieftine şi alte afaceri şi mai bune cu cărţi de bucate ieftine, care pretindeau că le învaţă pe gospodine cum să scoată ceva din nimic. Rămase pe loc; mînglndu-şi uşor bărbiţa privi cam absent un raft cu cărţi mici, învelite în hîrtie, în timp ce Elsie aştepta, răbdătoare.

Înăuntru era linişte, dar huruitul înfundat şi totuşi puternic al mişcării neîncetate de afară pătrundea din spatele geamurilor ascunse de cărţi. O vrajă! Un farmec asupra acestor doi oameni, amîndoi obişnuiţi şi amîndoi minunaţi, legaţi unul de altul şi totuşi lipsiţi de curiozitate în faţa misterelor în mijlocul cărora trăiau ei şi semenii lor! Domnul Earlforward nu se întreba niciodată ce înseamnă sensul vieţii, pentru că avea o pasiune care-i călăuzea viaţa. Elsie nu se întreba niciodată ce înseamnă sensul vieţii, pentru că era dominată şi obsedată de un instinct nemaipomenit de a fi de folos altora. Domnul Earlforward, deşi era un om cumsecade, îşi formase convingerea că Elsie va rămîne la el pînă la moarte, fără să primească nici o recompensă romantică din partea soartei pentru nenorocirea ei din tinereţe, şi era mulţumit de toate acestea. Dorea ca ea să nu se îndrăgostească de nimeni, să nu se mai mărite, pentru că asta l-ar fi deranjat; voia ca ea să-şi pună forţa şi tinereţea în slujba lui şi să îmbătrînească doar pentru el, rămînînd nemăritată. Nu observa absolut deloc efectul fascinant al panglicilor albe şi maro ale şorţului, cuprinzînd minunata ei talie. Iar Elsie nu ştia decît că domnul Earlforward avea unele dorinţe materiale, pe care ea le împlinea pe cît de bine putea. Nu ghicea, şi nici nu-i trecea prin gînd, că el putea să aibă vise, idealuri şi năzuinţe. Nici ea, nici el nu se gîndiseră cît de enigmatic e universul, erau prea ocupaţi cu părticica lor, încercînd să şi-o rezolve.

— Uite o carte care ar trebui s-o mulţumească pe doamna Arb, zise domnul Earlforward, luînd un volum de pe raft şi venind înspre intrare, unde ajungea lumina limpede a zilei. *Gustări şi mîncăruri uşoare.* Ia să văd. Sandviciuri. Întoarse nişte pagini. *Sandviciuri.* Sînt aproape şapte pagini despre sandviciuri.

— Cît ar costa, domnu'?

— Un șiling.

— O! Dînsa a spus că nu poate să dea mai mult de o jumătate de șiling, domnu', așa a spus...

Domnul Earlforward își ridică privirea cu un interes sporit. Îl înveselea, ba chiar îl însuflețea gîndul că o femeie care vrea să-și sporească afacerile cu un nou tip de marfă, nu are de gînd să cheltuiască mai mult de o jumătate de șiling pe materialul indispensabil unui asemenea proiect. Ideea îi plăcea foarte mult și respectul său față de doamna Arb crescu.

— Ascultă, Elsie. Du-i asta doamnei Arb, ca să se uite prin ea. Și transmite-i pe lîngă complimentele mele, că nu se mai găsesc cărți de bucate — vorbesc de cele care sînt bune de ceva — care să coste jumătate de șiling.

— Da, domnu'.

Elsie își puse cartea sub șorț și porni în grabă.

— Vă transmite complimente și spune că nu poate să plătească mai mult de jumătate de șiling. Îmi pare foarte rău, domnu', anunță la întoarcere Elsie.

Domnul Earlforward așeză liniștit cartea la locul ei, pe raft, iar Elsie aștepta în zadar un răspuns, apoi plecă.

— Elsie, știi ce? o strigă el. Nu mai plouă prea tare, dar s-ar putea să înceapă iar. Dacă tot ești aici, ajută-mă să bag standul înăuntru. Așa o să fiu scutit să scot cărțile, ca să-l pot muta, și o să te scutească și pe tine de probleme mîine de dimineață.

— Da, domnu', încuviință Elsie, plină de zel.

Traseră înăuntru standul greu de cărți care se întindea de-a lungul geamului, pe lespezile din fața magazinului. Pe cărți aproape că nu rămăsese nici o urmă de la burniță.

— Mulțumesc, Elsie.

— Pentru puțin, domnu'.

Domnul Earlforward aprinse un bec în mijlocul magazinului, stinse lumina la el în birou și puse în loc o lumînare. Apoi luă un termos, o ceașcă și o farfurie cu două felii de pîine din cutia pendulei, turnă niște ceai aburind în ceașcă și își savură masa de seară. Cînd clopotul de la St. Andrew's bătu ora șase, închise și stinse luminile din magazin. Obiceiul din timpul războiului de a închide devreme îi convenea grozav din mai multe motive. Apoi, suflînd în lumînare, aprinse din nou lumina electrică din birlogul său, și bătu încet la

maşină, se foi de colo-colo pe-ndelete, verificînd titluri de cărţi, întocmind liste, avînd adrese pe plicuri, punînd timbre şi îndeplinind alte obligaţii mărunte şi plăcute. Şi în tot acest timp se gîndi cu infinită plăcere la înfăţişarea fizică şi la uimitoarele trăsături morale ale doamnei Arb. Ce femeie! Avusese dreptate în privinţa ei de la prima vedere. Greu mai găseai o femeie ca ea!

La şapte fără un sfert îşi trase cizmele şi strînse scrisorile pe care voia să le pună la poştă. Dar înainte să plece la poştă, îşi aminti de bancnota de zece şilingi primită de la doctorul Raste şi o scoase din buzunarul hainei. Era o bancnotă nouă, frumoasă, un obiect gingaş, îndoit cu grijă de cineva care înţelegea că merită să te porţi delicat cu o bancnotă nouă. O puse alături de alte hîrtii mai puţin arătoase, în casa de bani. Cînd ieşi din magazin, plecînd spre poşta de la Mount Pleasant, luă *Gustări şi mîncăruri uşoare* de pe raft şi o băgă în buzunarul hainei.

Ploaia se oprise. Trase adînc în piept aerul proaspăt şi umed cu o plăcere inocentă. Magazinul doamnei Arb era singura clădire luminată din pasajul Riceyman; transmitea o impresie de căldură şi de feminitate; te atrăgea. Biserica se înălţa, întunecată, în deschiderea de la capătul pasajului, cu silueta ei enormă. Casele mici de lîngă anticariat nu dădeau semne de viaţă; rareori dădeau asemenea semne; nu ştia nimic despre locatarii lor şi nu avea nici cea mai mică curiozitate de a afla ceva despre ei. Între curtea lui micuţă şi cea a casei vecine era un zid înalt de peste doi metri; peste el nu răzbea nici un sunet.

Ajunse pe strada principală. Deşi ar fi putut să-şi pună corespondenţa în cutia poştală din apropiere, prefera să se ducă spre centrul important de la Mount Pleassant, cu teribila lui agitaţie nocturnă de camionete şi de saci cu scrisori aruncaţi încoace şi încolo, pentru că i se părea mai sigur pentru propria sa corespondenţă.

Ca mulţi alţi oameni care locuiesc singuri, avea obiceiul să-şi vorbească singur pe stradă. Din cînd în cînd gîndurile izbucneau cu violenţă într-o frază. Iar apoi îşi zîmbea. „Eu, la vîrsta mea!... Da, bineînţeles că mai e şi povestea aia!... Va cam trebui să mă obişnuiesc!...“ Şi rîse cu sfială.

Dezmoşteniţii soartei începuseră să se furişeze prin labirinturile hanului „Rowton“. Intrau cu zgomot pe uşile

rulante — asta-i tot ce știa el despre viața celor din hanul „Rowton“ și mai știa că la geamul holului sînt plante cu frunze mari și verzi. Unii intrau siguri pe ei, dar cei mai mulți parcă se ascundeau de cineva. Chiar peste drum de hanul „Rowton“, înțelepciunea și spiritul întreprinzător a două societăți de căi ferate acoperiseră un zid cu un afiș mare pe care se citea întrebarea: „N-ați vrea să vă petreceți o vacanță de iarnă acolo unde domnește soarele?“ etc. Sub acest zid, un vînzător de ziare etala niște pancarte cu principalele știri din edițiile de seară; alături stăteau teancurile de ziare. Domnul Earlforward citea întotdeauna știrile de pe pancarte. În acea seară nu prea era nimic deosebit. „Moartea unui binecunoscut om de stat“. Domnul Earlfoward, fiind expert în materie, știa că „binecunoscut“ scris pe o asemenea pancartă înseamnă ceva cu totul pe dos decît în mod normal; înseamnă că era aproape necunoscut. Pancartele împărțeau răposatele celebrități, atît cele reale cît și cele false, în trei categorii. În cazul în care Cutare era o personalitate de vîrf, pe panouri scria: „Cutare mort“. Două cuvinte foarte impresionante. Atunci cînd Cutare era o adevărată personalitate, dar nu chiar de vîrf, pe panouri scria: „Moartea lui Cutare“. Trei cuvinte, mai puțin impresionant. Toți ceilalți necunoscuți intrau în cea de-a treia categorie a „binecunoscuților“. Totuși, domnul Earlforward se întoarse cu vioiciune spre biblioteca publică ca să-și arunce o privire printr-un ziar — poate nu atît pentru că era neliniștit de moartea vreunui binecunoscut om de stat, ci mai degrabă pentru că ezita să-și ducă la bun sfîrșit hotărîrea de a intra în magazinul doamnei Arb.

V

CADOUL

DOAMNA ARB ASCULTA SPOROvăiala unei cliente și îi numără restul.

— Și cînd ai propriii tăi copii — așa spunea ea; și cînd ai propriii tăi copii — ăsta era răspunsul ei —, spunea clienta, o femeie primejdios de grasă.

— Așa e, încuviință doamna Arb, înmînîndu-i restul și împingînd un mic pachet pe tejghea. Nu-l băgă deloc în seamă pe domnul Earlforward. Acesta stătea lîngă ușă, în timp ce clienta cea grasă repeta încă o dată ceea ce o a treia persoană spusese într-o anumită ocazie. Accentul clientei era evident mai vulgar decît cel al doamnei Arb. Doamna Arb vorbea într-adevăr „ales". Și înfățișarea ei constrasta nu doar cu a clientei, ci chiar cu a magazinului.

Existau zeci de astfel de prăvălioare pe King's Cross și pe străzile învecinate. Marfa și ambalajele din magazin proveneau mai ales de la firme cunoscute, erau pachete pe care le putea recunoaște oricine. Răspîndite prin tot magazinul erau cantități mari din cîteva sorturi de ceai și reclame pitorești, colorate. În standurile cochete, din lemn lustruit și din sticlă, erau mai multe sorturi de ciocolată. (Dar ciocolatele unei firme erau puse în standurile alteia). Mai erau tot felul de alimente, lichide și solide, ale unor firme cunoscute care le garantau cumpărătorilor că le vor da vigoare și energie. Erau două firme concurente de margarină. Zeci de pungi de hîrtie cu făină. Cîteva pîini: două bucăți de jambon din care se mai tăiase. O mică putină cu lapte în mijlocul prăvăliei. Conserve de fructe, conserve de pește, conserve de carne. Iar în vitrina tapițată cu mușama se iveau torturile și bomboanele care dădeau dreptul acestei prăvălii să se numească „de dulciuri". Un tavan murdar; o podea denivelată din lemn de culoare închisă; unghere mucegăite și misterioase; o tejghea șubredă acoperită cu o mușama cu pătrățele albe și negre, ca aceea din vitrină. Un scaun; o măsuță rotundă, de fier. Nu era nici o mașină de înregistrare a încasărilor. Nici mașină de scris. Plutea un miros de pîine, jambon și biscuiți. O prăvălioară săracă, lipsită de personalitate, fără să sugereze în vreun fel spiritul întreprinzător, imaginația sau posibilitatea de a obține profituri onorabile. O prăvălie care îl scutea pe negustor de grija de a se mai gîndi la inovații. Era rezultatul inevitabil al reclamelor pe scară mare și se păstra la nivelul mediu datorită vizitelor regulate ale comis-voiajorilor și ale încasatorilor de debite care aveau darul să scoată bani și din piatră seacă.

Și doamna Arb, subțirică, veselă, luminoasă, cu ochi sclipitori; într-o rochie în carouri, îngrijită, și cu un șorț alb

curat! Da, era luminoasă, era veselă, avea o figură ageră. Poate tocmai asta îl atrăsese pe domnul Earlforward, care nu era nici vesel, nici luminos. Se gîndea totuşi: „Ar fi fost totuna dacă era morocănoasă". Poate că fusese atras pentru că era plină de viaţă, de energie, de sinceritate, de autoritate.

— Bună seara, domnule Earlforward. Cu ce vă pot fi de folos? îl salută ea deodată, cu vioiciune, în timp ce clienta cea grasă pleca.

Deci îl cunoştea! Îi ştia numele adevărat. Ştia că numele lui nu era acelaşi cu cel de pe firma anticariatului. Zîmbetul ei îl însufleţea, aşa cum l-ar fi însufleţit o băutură alcoolică dacă ar fi gustat vreodată o băutură alcoolică. Se înălţa deasupra condiţiei sale de zi cu zi. Şi în acelaşi timp, în sinea sa era puţin fistîcit; dar purtarea nu-l trăda. Dintr-o cameră, undeva, în spatele prăvăliei, o pendulă bătu ora şi, auzind-o, doamna Arb ieşi repede din spatele tejghelei şi încuie uşa de la intrare, trase apoi transperantul, să ştie lumea că programul ei s-a terminat. Se mişca foarte frumos. Cînd se dădu la o parte, să-i facă loc, domnul Earlforward încercă să-şi ascundă şchiopătatul.

— Am venit în legătură cu cartea aceea de bucate pe care o doreaţi, zise el.

— E drăguţ din partea dumneavoastră, răspunse ea. Dar nu cred că o să-mi mai trebuiască.

— O!

— Nu! Cred că o să mă descotorosesc de prăvălia asta: Nu se poate face nimic cu ea.

— Îmi pare rău de ce-mi spuneţi, murmură domnul Earlforward. Şi chiar îi părea.

— Nu pot spune că nu mi-a plăcut, la început. A fost o schimbare binevenită pentru mine, să am o ocupaţie. Soţul meu a murit acum doi ani şi mi-a lăsat o situaţie frumuşică. De-atunci am lîncezit, pînă a intervenit povestea asta. Nu-i o viaţă să fii văduvă la vîrsta mea. N-am putut să suport prea mult timp. Afacerile prăvăliei ăsteia nu prea se mişcă, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. E ca şi cum te-ai lupta cu o pernă.

— V-aţi decis repede.

— Nu m-am decis. Dar mă gîndesc... Ştiţi, e un cartier ciudat.

— Ciudat?! Era şocat, poate chiar puţin rănit în amorul propriu, dar tonul său liniştit nu-l dădu de gol. Ar fi vrut să-i explice pe larg doamnei Arb că acel cartier prezenta un interes aproape unic.

— Ei, ştiţi ce vreau să spun. Ştiţi, eu vin din Fulham — sau, dacă vreţi, Chelsea.[1] Nu spun că înainte, cînd am locuit aici, în prăvălia asta — să tot fie vreo optsprezece ani de atunci — nu spun că pe-atunci mi s-ar fi părut că e un cartier ciudat. Nu mi se părea — şi am locuit aici mai mult de un an. Dar acum mi se pare.

— Trebuie să mărturisesc că mie nu mi s-a părut că ar fi ciudat.

— Cunoaşteţi King's Cross? continuă doamna Arb cu înflăcărare sporită. Îl cunoaşteţi? Aţi mers de-a lungul lui?

— Da.

— Şi eu. Vai! M-am uitat de jur împrejur. Aţi văzut vreun teatru? Vreun music-hall? Vreo sală de dans? Vreun cinematograf? Vreun restaurant intim şi drăguţ? Sau o ceainărie, unde un om cumsecade poate să meargă dacă are chef?... Şi totuşi e o stradă foarte importantă; toată ziua e plină de oameni. Şi poţi să mergi mile întregi pe ea şi nu vezi nimic. Şi mizeria şi dezordinea. Ei, eu credeam că Fulham e murdar. De exemplu, piaţa aia Ricеyman, în spatele scărilor alea caraghioase. Am trecut pe acolo. Şi pariez că nu există nici o casă — nici una — fără un geam spart! Fapt e că aici oamenilor nu le place să-şi păstreze lucrurile frumos şi în ordine... Nu vorbeam de dumneavoastră — în nici un caz! De oameni, în general. Şi nici nu le place nimic nou. Nu le plac decît aceleaşi vechituri nesuferite pe care le-au avut dintotdeauna, ca porcii. Şi totuşi, trebuie să recunosc că într-un fel îi admir pe porci. Vai, vai! Rise ca pentru sine, cu un rîs de clopoţel, şi se uită în jos, în timp ce rămăsese cu mîna ei fermă şi elegantă pe uşă.

Se mai uitase în jos de două ori pînă atunci. Era ceva mai mult decît timiditate, mai frumos decît timiditate, mai tulburător. Cînd rîdea, pe obraz îi apăreau nişte cute plăcute. Era plină de energie. Tot timpul corpul ei descria nişte mişcări aproape insesizabile. Privirea

---

[1] Cartier aristocratic al Londrei

ei se schimba mereu — cînd luminoasă, cînd întunecată. Tonul oi varia tot timpul. Şi era o femeie autoritară. Autoritară, dar totodată cu vederi largi şi înţeleaptă. Avea experienţă şi învăţase din experienţă. Trebuie să fi avut mai mult de patruzeci de ani... Şi totuşi, uneori părea că-i fetiţă! Şi pe deasupra era originală; avea un punct de vedere. Putea să înţeleagă. Domnul Earlforward nu putea să suporte să audă cum cineva insultă Clerkenwell-ul. Şi totuşi, parcă îi plăcea cînd îl insulta ea... Şi cît de naturală era, plină de demnitate, dar nu ceremonioasă, gata mereu să-şi facă prieteni noi. Îşi tot repeta în sinea lui că îşi dăduse seama chiar de la prima vedere că era o fiinţă cu totul remarcabilă.

— Am adus cartea cu mine, începu el, evitînd cu prudenţă discuţiile.

Ea o luă, cu amabilitate, şi o cercetă din nou, din politeţe.

— V-o pot da cu nouă penny. Şi s-ar putea să aveţi nevoie de ea pînă la urmă, nu se ştie.

Cu faţa aplecată deasupra cărţii *Gustări şi mîncăruri uşoare*, îşi ridică ochii spre ai lui — oarecum hoţeşte.

— S-ar putea! S-ar putea! Închise cartea cu un pocnet sec. Dar n-o să dau mai mult de şase penny, oricum vă mulţumesc. Deşi a fost foarte drăguţ din partea dumneavoastră să mi-o aduceţi.

Ce femeie! Ce femeie! Devenea cu repeziciune fiinţa cea mai inteligentă, mai frumoasă, mai competentă şi mai plăcută de pe pămînt; iar domnul Earlforward devenea cu repeziciune un erou, un cavaler, un nebun capabil de fapte sublime. Simţea un impuls de eroism, aşa cum nu simţise niciodată. Se luptă cu sine însuşi, dar fu înfrînt.

— Ştiţi ce? zise el calm, cu o mărinimie inconştientă. Sîntem vecini. Vă fac cartea cadou.

A rostit ca oare aşa cum ar fi rostit o făptură inocentă: „Vai nu! Nu pot primi. Pur şi simplu, nu pot"? Cîtuşi de puţin. A spus doar:

— E foarte drăguţ din partea dumneavoastră. Zău că da. Bineînţeles că o accept cu plăcere. Vă mulţumesc.

Şi privi în jos, ca o fată care a primit un colier pe care şi-l pune la gît. Da, privi în jos. Era o clipă minunată pentru domnul Earlforward.

— Dar cred că sînteți puțin cam nedreaptă cu piața Riceyman, zise el, în timp ce ea îi descuia ușa la plecare.

Ea răspunse cu voioșie și cu fermitate:

— Nici o casă fără un geam spart! Și îi întinse mîna.

— Ei, va trebui să verificăm asta într-o zi, spuse el.

Ea încuviință din cap.

— Și dacă e vreuna, murmură ea, vă dau un șiling pentru carte. E cinstit.

Își dădură mîna. Domnul Earlforward traversă distanța dintre magazinul ei și al lui cu un calm desăvîrșit și, în timp ce se apropie de ușă, scoase o cheie lucioasă din buzunar, cu o mișcare mecanică, de rutină.

VI

CAZUL DOAMNEI ARB

PE CÎND DOAMNA ARB VORBEA cu domnul Earlforward îți venea să crezi că în prezența ei n-ar fi putut exista marea energie a universului. Și totuși, de îndată ce rămase singură, enigma cuprinse toată prăvălioara. Cînd îi deschisese domnului Earlforward să-l lase să iasă, enigma se strecurase în încăpere; încuiase prea tîrziu ușa la loc. Stătea în mijlocul prăvăliei, singură, plină de teamă și îngrozitor de nehotărîtă, și privea de jur împrejur la înfățișarea jalnică a magazinului, cu o dezamăgire disperată. Voioșia îi trecuse. Era imposibil să mai vezi acum în ea pe femeia a cărei vitalitate atrăgătoare îl înviorase pe domnul Earlforward, dîndu-i o stare de spirit nouă și plină de exaltare!

Făcuse, pe la douăzeci și cinci de ani, o căsătorie cu puțin deasupra condiției sale, cu un contabil din sectorul construcțiilor, cunoscut nu numai de arhitecți, ci și de antreprenori. Domnul Arb fusese contabil pe șantierele unora dintre cele mai mari construcții ale secolului. Meseria îl făcuse să meargă de colo-colo — pe unde se construia vreo clădire mai importantă; fie că era vreo primărie de provincie, fie vreun imobil de birouri în Londra, vreo hidrocentrală uriașă într-o regiune rurală sau vreo fabrică de explozive în mijlocul unui

cîmp. Iar treburile domnului Arb puteau să dureze foarte mult, de la șase luni pînă la trei sau patru ani. Drept urmare, nu avusese nici o locuință stabilă. Și cum nu aveau copii, soția sa îl urmase întotdeauna, oriunde s-ar fi dus, și trăiseră în camere mobilate. Această soluție fusese mult mai leftină decît dacă ar fi avut o locuință stabilă la Londra, și mult mai veselă. Domnul Arb avusese avantajul (și dezavantajele) de a trăi cu o soție care cunoștea o singură și adevărată preocupare, o singură grijă și un singur interes: soțul ei; toate celelalte relații umane ale doamnei Arb fiind inevitabil trecătoare și de suprafață. Cînd domnul Arb a murit, a lăsat o sumă de bani surprinzător de importantă, avînd în vedere că funcționarii din construcții nu primesc salarii mari. Cînd au auzit arhitecții de acea moștenire frumușică, au fost mai surprinși decît au fost antreprenorii. Un contabil din construcții are o mare putere. Un contabil din construcții e și el om.

Doamna Arb s-a trezit cu un venit dar fără casă, fără experiența unei gospodării și fără îndemînarea sau protecția vreunui bărbat. Era îndurerată și — ceea ce era mai grav — complet dezorientată. Vitalitatea ei nemaipomenită nu putea să se afirme. Timpul era de partea ei, dar trăia într-o veșnică așteptare, neștiind ce să facă, și fără destulă încredere în propria ei judecată. O scrisoare incredibilă de la un avocat anunțînd-o că a moștenit un magazin de dulciuri și ceva bani în pasajul Riceyman o zgîlțîră și o treziră de-abinelea. Aceste lucruri plăcute și pline de promisiuni veneau din partea surorii vitrege a bunicii ei, pe care o ajutase cîndva pentru o perioadă mai lungă, într-o împrejurare deosebită. Cele două doamne nu se văzuseră de mai mulți ani, din cauza existenței ciudate a doamnei Arb; dar se întîlniseră la înmormîntarea domnului Arb, și între ele izbucnise atunci o ceartă cu adevărat de zile mari, după ce doamna Arb își exprimase opinia că îmbrăcămintea bătrînei nu dovedea destul respect pentru angelicul răposat. Iar următorul eveniment a fost scrisoarea de la avocat: bătrîna se căise pe patul de moarte pentru felul în care fusese îmbrăcată la înmormîntare. Doamna Arb renunță la camerele ei mobilate din Fulham, unde trăise în ultimii doi ani, și, cu o mare poftă de aventură, se mută în Clerkenwell. Nu-i plăcea Clerkenwell-ul și nici magazinul, și începuse să simtă o dezamăgire

grozavă, dar oricum era mult mai fericită şi mai plină de viaţă decît fusese vreodată de la moartea domnului Arb încoace.

Ea suferea totuşi de o boală — dar nu de una fizică: de permanenta spaimă ascunsă că, în ciuda siguranţei aparente, ar putea să fie incapabilă să se îngrijească de propriul avut. Cu cît moştenea mai mult, cu atit se temea mai tare. Presimţea că o să se întîmple ceva cu afacerile, cu investiţiile ei, şi că o să rămînă singură şi săracă. Teama aceasta era absurdă, totuşi exista. Creştea. Încerca să scape de ea făcînd economii drastice.

Purtarea domnului Earlforward şi darul lui îi luminaseră deodată viaţa. Dar imediat după plecarea lui, începuse să se gîndească în sinea ei că era de-a dreptul ridicol să nutrească astfel de gînduri, că bărbaţii nu erau „aşa", că bărbaţii ştiau ce fac şi ce vor — şi privi cu tristeţe în oglinda foarte ornată, lucrată de o formă producătoare de cacao, cu numele firmei scris pe latura de sus a oglinzii şi cu adresa jos.

Puse cîteva bucăţi de tifon peste dulciurile din vitrină şi peste cele două resturi osoase ale jambonului, aşeză scaunul cu picioarele în sus, pe tejghea, apoi stinse lampa cu petrol, singura lumină din prăvălie, şi se duse în încăperea din spate, luminată de o altă lampă cu petrol. Încăperea era şi bucătărie şi salon; unica masă de aici fusese frecată de curînd. Elsie, o sclavă care fugise de lume şi se dăruise muncii umile, tocmai îşi scotea şorţul pregătindu se pentru marea libertate a nopţii.

— O, Elsie! aşa ai spus că te cheamă, Elsie, nu-i aşa?

— Da, coniţă.

— Te-aş ruga, dacă ai putea să rămîi puţin mai tîrziu în seara asta.

Elsie era încurcată; se opri — tocmai îşi desfăcea nodul de la şorţ.

— Am depăşit cu un sfert de ceas ora mea, coniţă, spuse ea, cerîndu-şi scuze cu smerenie.

— Da? Aşa e. Ei, nu chiar.

— Aveam o întîlnire, coniţă.

— N-ai putea s-o amîni pentru altîndva, de data asta? Ştii, aş vrea foarte mult să fac ordine după toată zăpăceala

asta. Nu pot să suport dezordinea. Uite, îţi dau cina — îţi dau o felie de jambon — şi şase penny pe deasupra.

— E foarte drăguţ din partea dumneavoastră, coniţă dar...

Doamna Arb insistă, şi ştia să insiste cu mult succes.

— Ei, coniţă, mi-a plăcut întotdeauna să fiu de folos cuiva, cedă Elsie, nici în silă, nici cu aerul că ar face o favoare, ci mai degrabă cu o bunăvoinţă blîndă şi pură. Dar trebuie să dau o fugă, o jumătate de minut pînă afară,dacă îmi permiteţi, adăugă, insistînd şi ea la rîndul ei.

— Dar, bineînţeles! Însă nu durează mult, nu? Uite, plata pentru o jumătate de zi şi încă şase penny. Ia-i de pe acum. Şi cît stai afară, eu îţi tai felia de jambon. Păcat că am stins lampa din prăvălie, dar cred că pot să las uşa asta deschisă. Îi dădu fetei nişte mărunţiş.

— Foarte drăguţ din partea dumneavoastră, coniţă.

Doamna Arb tăie veselă o felie extrem de subţire de jambon. O oprea pe Elsie din două motive: voia să stea de vorbă cu cineva şi, chiar dacă vorbea sau nu, n-ar fi putut suporta să stea singură pînă la culcare. Îi revenise voia-bună.

VII

SUB O UMBRELĂ

PORŢILE DE LA INTRAREA CURŢII PIEtrarului şi zidarului Daphut, care se afla între prăvălia doamnei Arb şi treptele pasajului, erau puţin retrase faţă de linia celorlalte faţade de pe partea de nord a pasajului Riceyman, astfel încît formau un colţ apărat de vînturile din est şi din nord-est. În acest colţ, sub o umbrelă veche stătea un tînăr; hainele lui i-ar fi permis unui privitor să-l descrie ca fiind îmbrăcat decent — dar nu mai mult. Se sprijinea cu spatele de calcanul casei doamnei Arb. Ploaia începuse din nou şi bătea un vînt aspru, dar cum vîntul venea din nord-est, nu aducea decît cîţiva stropi înspre colţul unde stătea tînărul. O femeie tînără ieşi în grabă din prăvălia doamnei Arb şi se duse spre el. Se apropie atingîndu-i pieptul cu pieptul ei; era un gest normal şi bine gîndit: trebuia să

se adăpostească sub umbrelă. Fata era îmbrăcată ca și Elsie. Șorțul ei din pînză de sac îi acoperea capul și umerii ca un voal de mireasă. Dar nu era aceeași Elsie a doamnei Arb sau a domnului Earlforward! Nu mai era *robul*. Devenise deodată un înger pe pămînt. Calitățile unei asemenea ființe nepămîntene sălășluiau în chipul ei luminos și în micile ei gesturi liniștitoare; iar straiele ei cumplit de urîte și de prăpădite nu puteau să le umbrească. Bărbatul îi strecură un braț în jurul mijlocului, încet, ezitînd; cu celălalt ținea umbrela. Ea îl lăsă s-o ia de mijloc și privi în sus, spre el, iar el privi în jos, spre ea. Nici un cuvînt. Apoi el vorbi cu o voce groasă:

— Unde ți-e pălăria și restul hainelor?

Puse întrebarea cu tonul cuiva care întrevede o nenorocire.

— N-am terminat încă, răspunse ea cu blîndețe. Îmi pare tare rău.

— Cît o să mai stai?

— Nu știu, Joe. E singură și m a rugat, a stăruit să rămîn s-o ajut. E singură și nu e obișnuită. Nu m-am îndurat s-o refuz. Trebuie să le faci bine oamenilor, nu-i așa?

Bărbia lui îi căzu pe piept cu un fel de tristețe amară și disperată; dar nu spuse nimic; nu era un vorbăreț nici în zilele sale mai bune. Ea îi luă umbrela fără să-i schimbe poziția.

— Pune-ți amîndouă brațele în jurul meu, și ține-mă strîns, murmură ea.

El o ascultă fără tragere de inimă, încet, dar pînă la urmă cu patimă... După o pauză lungă îi șopti:

— Și ziua mea și toate celelalte?

— Știu! Știu! izbucni ea în plîns. Of, Joe! N-am încotro!

Avea multe argumente împotriva hotărîrii ei, și încă foarte convingătoare; dar nu putea să le rostească. Niciodată nu reușise să se certe cu cineva. Ea îl privi cu blîndețe. Pe obrajii lui începură să curgă lacrimi.

— Ei, lasă! îl alină ea. Cu mîna-i liberă își ridică încet colțul șorțului, trăgîndu-l între ei și, așa cum era, prinsă în strînsoarea lui, îi șterse delicat ochii. Îl sărută lipindu-și buzele de ale lui. Îl sărută, pînă își dădu seama după relaxarea mușchilor că atingerea ei ușoară începuse să-i topească su-

părarea. Apoi își dezlipi buzele și îl sărută din nou, dar altfel. Stăteau nemișcați sub umbrelă, în colțul acela întunecos, și ploaia picura sec pe umbrelă și se scurgea de jur împrejurul lor, picurînd cu un zgomot mai ascuțit pe pavajul pasajului Riceyman. Din cînd în cînd treceau oameni care urcau sau coborau treptele. Dar perechea îmbrățișată nu-i băga în seamă, iar trecătorii abia dacă le aruncau o privire și nici măcar nu le zîmbeau îndrăgostiților, care de fapt, se iubeau, așa cum se iubesc cu adevărat îndrăgostiții ale căror saloane și canapele sînt străzile.

— Uite ce e, Joe, șopti Elsie. Vreau să te duci acum acasă. Dar în drum trebuie să te oprești la Smithsons, ține deschis pînă la nouă — și să-ți cumperi de ziua ta, din partea mea, bretelele alea. Le-am văzut și azi de dimineață în vitrină. Ar fi trebuit să intru și să le cumpăr atunci, dar mă trimisese domnul Earlforward undeva și, de fapt, nu-mi făcea plăcere, adică fără tine, și eram și cu șorțul pe mine. Dar trebuie să le cumperi neapărat în seara asta, ca să le poți purta mîine. Vreau să mă gîndesc mîine de dimineață: „Poartă bretelele alea!". Ți-am adus banii. Îi desprinse unul din brațele din jurul mijlocului ei, își scoase mărunțișul din buzunarul de la piept. Îmi promiți, Joe? O să-ți ții promisiunea?

Nu-i răspunse nimic.

— Îmi promiți Joe, iubitule? insistă ea.

El dădu din cap; mihnirea și supunerea față de ea nu-l lăsau să vorbească. Ea îi zîmbi, mulțumindu-i pentru cuminția lui cu surîsul ei minunat.

— Hai să te văd cum pleci, îl luă ea cu binișorul. Te știu eu. Știu ce-ai face, dacă n-aș sta să te văd cu ochii mei cum pleci...

— Atunci, mîine seară? întrebă cu vocea lui aspră.

Ea încuviință. Se sărutară din nou. Elsie îl împinse încet și rămase privindu-l pînă ce el dispăru după colțul misiunii părăsite, din King's Cross. Mai rămase cîteva minute după aceea, privind în urma lui. Plîngea.

— Vai de mine! ciripi doamna Arb cu vioiciune. Începusem să mă întreb dacă mai ai de gînd să te întorci. Ai stat atîta, că ți s-a răcit ceaiul. Uite-ți jambonul, vezi și tu ce bucată frumoasă ți-am dat!...

VIII

CUȚITUL

CELE DOUĂ FEMEI MUNCEAU împreună în camera de zi de deasupra prăvăliei. O lampă cu petrol fusese atîrnată într-un cîrlig pus acolo pentru inelele draperiei, dacă ar fi existat draperie. Lampa era puțin înclinată în față și avea o mică oglindă rotundă pe partea dinspre perete. Așa încît o porțiune a încăperii era puternic luminată, iar tot restul era în umbră. Elsie freca podeaua chiar în partea cea mai luminată. Freca liniștită și cu conștiinciozitate, fără să dea semne de grabă, dar nici de oboseală. Doamna Arb stătea lîngă șemineu, ferindu-și picioarele de umezeală, ridicîndu-le pe stinghia unui scaun, și ștergea polița. Muncise toată seara cot la cot cu Elsie, uneori în liniște, alteori cu deosebită poftă de vorbă — dorind în general să culeagă informații folositoare despre aceste locuri. Inevitabil, se crease un fel de comuniune între cele două femei. Doamna Arb vorbea mult și totuși nu-și exprima nici o părere. Elsie vorbea puțin, dar spunea multe lucruri interesante.

— Care va să zică, spui că pentru domnul Earlforward acela lucrezi dimineața, nu? întrebă doamna Arb, cu un aer total dezinteresat.

— Dar v-am spus că da, cînd m-ați trimis după carte, coniță. Și v-am mai spus-o și mai înainte! se miră Elsie de o asemenea lipsă de memorie.

— A, da, sigur că mi-ai spus. Și locuiește singur?

— O, da, coniță.

— Și ce fel de om e?

Elsie, din instinctul ei de loialitate, deveni prudentă.

— E un om foarte cumsecade, coniță.

— Se poartă frumos cu tine, nu?

— Dar bineînțeles, coniță. În felul lui. Dar întotdeauna foarte drăguț.

— Drăguț și politicos, va să zică...

— Da, coniță. Și pot să vă mai spun că niciodată nu încearcă să profite de vreo ocazie. Nu, asta niciodată!

— Deci, în felul lui, e un excentric?

— Vai, nu coniță. Adică, eu nu prea înțeleg ce vreți să spuneți, coniță, chiar că nu înțeleg. Ține foarte mult să faci anumite lucruri; dar pentru multe altele nici nu te bagă în seamă, poți să le faci sau nu, după cum te taie capul. Pentru Elsie, această curiozitate puțin indiscretă a doamnei Arb părea suspectă și nu prea îi plăcea, așa că adăugă repede: Cred că am cam terminat cu dușumeaua asta.

Stoarse o cîrpă în găleata din dreapta ei. Ceasul de jos bătu repede cu sunetul său metalic și reverberant. Bătea întruna.

— Nu poate fi deja ora unsprezece! zise doamna Arb, pe deplin convinsă că era într-adevăr ora unsprezece. Ce mai zboară timpul cînd muncești din greu, nu-i așa?

Elsie, în sinea ei, nu era de acord cu această constatare în experiența ei de trudă, observase că timpul trece greu.

— Ei, Elsie, îți mulțumesc foarte mult. Pot să termin singură. Să nu mai stai nici un minut în plus.

— Bine, coniță, încuviință Elsie, care primise în schimbul acestor trei ore de muncă suplimentare jumătate de șiling și o felie de jambon.

În acel moment, înainte ca Elsie să-și fi ridicat genunchii uzi de pe dușumeaua spălată, se auzi o bătaie foarte puternică și grăbită.

— Doamne! Cine-o fi?

— E la ușa magazinului, spuse Elsie.

— Mă duc eu.

Doamna Arb se hotărî cu seninătate să se ducă ea. Era veselă că terminase camera de zi și celelalte camere și că acum aveau o înfățișare care le permitea să fie văzute de eventualii cumpărători ai magazinului; n-avea de gînd să locuiască ea în camera de zi. Și de asemenea mai era veselă din cauza unui gînd aiurit și caraghios, și totuși nu chiar atît de caraghios, că acela care bătea la ușa prăvăliei era domnul Earlforward, care își găsise vreun pretext absurd, tipic bărbătesc, să vină din nou în noaptea aceea. Chiar și după un timp atît de scurt își formase o părere despre domnul Earlforward. Fata veșnic tînără care sălășluia în ea coborî în grabă scările cu o lumînare și descuie ușa prăvăliei. Cînd deschise ușa, un bărbat se năpusti în magazin — nu era domnul Earlforward: era un tînăr cu o lucire periculoasă în privirile aprinse și cu gesturi dezordonate.

— Ce dorești!? întrebă ea, încercînd să controleze cu fermitate situația, dar fără să reușească.

Tînărul o privi. Ea observă că are o umbrelă ruptă și că hainele îi erau foarte ude. Auzea ploaia cum curgea afară.

— Nu poți intra aici, la ora asta! adăugă ea. Magazinul e închis.

Îi făcu semn să plece. Chiar începu să-l împingă afară; era o mare îndrăzneală din partea ei. Se gîndea: „De ce fac asta? S-ar putea să mă atace!".

În loc să plece, tînărul își lăsă umbrela să cadă și sări spre cuțitul cel mare pe care ea îl lăsase pe tejghea, după ce tăiase felia de jambon pentru Elsie. În aceeași clipă, doamna Arb luă fără nici o șovăială hotărîrea să vîndă magazinul, să-l vîndă imediat, pe orice preț i s-ar oferi. Fusese și pînă acum puțin alarmată de înfățișarea sinistră a cîtorva clienți. Își aminti de celebra crimă din Clerkenwell. Și își dădu seama cît de proastă fusese cînd se mutase tocmai aici.

Omul învîrtea cuțitul pe deasupra capetelor lor.

— Unde i Elsie!? mîrîi el, cu sălbăticie și cu intenții criminale.

Vag, doamna Arb începu să înțeleagă. „Așa pățești, dacă angajezi femei pe care nu le cunoști", își spuse în sinea ei, pe un ton patetic. Și încă aș fi putut să bag mîna în foc pentru fata asta!...

Deodată, o lumină puternică se văzu în ușa care ducea înspre camera din spate. Elsie stătea acolo ținînd în mînă lampa. Deîndată ce o zări, bărbatul — tot cu cuțitul în mînă — fugi disperat înspre ea. Ea ezită, și se retrase puțin. Bărbatul năvăli în cameră și trînti ușa.

După aceea, doamna Arb nu mai auzi nici un zgomot. Era tulburată, neajutorată și intrase în panică. Of, dacă ar mai fi fost în viață răposatul domn Arb, ar fi știut el cum să rezolve situația! Nu prin forță — pentru că nu fusese niciodată puternic din punct de vedere fizic, ci prin abilitate, prin dibăcie, printr-un chițibuș găsit pe loc. Numai că nu putea să-și imagineze exact ce anume ar fi făcut răposatul domn Arb cu iscusința sa unică și nemaipomenită. Era copleșită, brusc și pentru totdeauna, de ideea destinului absurd, tragic, a existenței voluntare a unei femei ca ea. Avea destulă înțelepciune, energie, inițiativă, forță morală, dar

existau și alte lucruri pe care nu le-ar fi putut face o femeie; iar o femeie care era obișnuită cu un bărbat, avea nevoie de un bărbat în tot felul de situații, și se hotărî cu înflăcărare să nu mai locuiască singură nici o zi, dacă îi va sta în putință.

Această hotărîre nu-i alina cu nimic însă singurătatea în prăvălia luminată de o singură lumînare, cu ușa din față ei închisă, ascunzînd întrebări îngrozitoare, cu ploaia ce lovea dalele din pasajul Riceyman. Își scoase cu timiditate capul; poate din mila cerului, să treacă un polițist. Dacă nu, trebuia să alerge prin ploaie, așa cum era, înspre Poliție. Atunci zări o lumină slabă în magazinul domnului Earlforward și se grăbi într-acolo. Prin geam putea să-l vadă umblînd prin prăvălie cu o lumînare în mînă. Bătu cu furie în geam. Un tramvai trecea huruind în jos, pe King's Cross, îngrozitor de indiferent la toate crimele de pe lume. După o așteptare scurtă, dar sinistră, zăvorul de la ușa domnului Earlforward scrîșni și domnul Earlforward apăru politicos în ușă, ținînd lumînarea.

— Vai, domnule Earlforward! țipă ea și, intrînd înăuntru, îl prinse de mînecă și îi spuse tot ce se întîmplase. Și, în timp ce ea își revărsa cuvintele, iar domnul Earlforward își păstră, aparent, întreaga stăpînire de sine și calmul său liniștitor, o senzație puternică și minunată de ușurare îi cuprinse întreaga făptură.

— Vin îndată, hotărî domnul Earlforward. Cam umed, nu-i așa?

Doamna Arb îl privi cu admirație. Dar el nu-și merita prestigiul din acea clipă promptitudinii cu care lua o hotărîre și nici curajului, ci simplului fapt că reacțiile sale erau foarte lente. Domnul Earlforward era întotdeauna cuprins de teamă după ce se consumau faptele. Șchiopătă viguros, intrînd în mijlocul primejdiilor din locuința doamnei Arb, cu o liniște netulburată de înțelegerea acelor primejdii. Nu avea nici cea mai vagă idee despre ce trebuia să facă. Doamna Arb îl urma speriată.

Ușa odăii din spatele prăvăliei doamnei Arb era larg deschisă; pe masa albă din încăpere ardea lampa și alături de ea era cuțitul. În prăvălie ardea lumînarea, dar umbrela dispăruse de pe jos. Odaia din spate era goală. Nici o urmă de

omor, nici măcar de luptă. În acea liniște nu se putea auzi decît huruitul scurt și slab al unui metrou.

— Poate a urmărit-o sus.

— Mă duc să văd. În orice caz, și-a lăsat cuțitul aici. Domnul Earlforward luă cuțitul, impresionînd-o astfel și mai puternic pe doamna Arb.

— Luați lampa, sugeră doamna Arb.

— Nu e nimeni aici, sus! strigă el de la etaj.

Doamna Arb urcă și ea. Se uitară împreună în toate camerele.

— Elsie și-a luat haina! exclamă doamna Arb, observînd că în odaia din spatele magazinului cuiul din dosul ușii era gol.

— Ei! Așa-i mai bine? răsuflă domnul Earlforward. Mi-am lăsat lumînarea aprinsă, continuă după o clipă. Mă duc s-o sting.

— Dar...

— O, mă întorc imediat! Mă întorc.

Cît lipsi el, doamna Arb trecu din nou printr-un moment de spaimă. „Și dacă! ..". Își aminti pasiunea sălbatică și primitivă, doar pe jumătate dezvăluită de gesturile și privirea tînărului, sugerînd forțe incontrolabile, teribile și nefaste.

— Presupun că i tînărul acela care umblă după ea, spuse domnul Earlforward, cînd se întoarse. Se pare că a avut un șoc de la un obuz! Așa am auzit. Va trebui să nu-l mai întîlnească — asta-i clar!

Era fericit că descoperise un argument în favoarea sa, pentru a o convinge pe Elsie să nu plece de la el.

— Părea atît de la locul ei! comentă doamna Arb.

— Chiar este!

— Biata fată! oftă doamna Arb. Simțea o adevărată și tulburătoare milă față de Elsie. N-ar trebui să mă duc și să le spun la Poliție, domnule Earlforward?

— În locul dumneavoastră eu n-aș lăsa Poliția să se amestece. Totul e-n regulă.

— În orice caz, nu pot să-mi petrec noaptea aici, singură. Nu, nu pot! Asta-i cert. Zîmbi aproape comic.

— Mergeți la culcare, o îndemnă domnul Earlforward, cu o minunată mișcare a mîinii. O să mă instalez în balansoarul ăsta. O să rămîn pînă se face ziuă.

Doamna Arb îl asigură că nici nu concepe așa ceva, că dînsul e prea cumsecade. Dar el o convinse. Apoi ea zise că va pune cîțiva cărbuni pe foc.

— Nu-i nevoie, o opri el. Mă duc peste drum să-mi iau paltonul, o pătură și să încui acolo. O să fie bine.

Curînd apăru cu paltonul pe el și cu pătura, stropită puțin de ploaie. Doamna Arb purta un halat lung și gros.

— Ce-i asta! se miră el. Ce vrea să însemne asta?

— Nu puteam să vă las să vegheați singur. Zău, că nu puteam. O să veghem împreună.

IX

DUMINICĂ DE DIMINEAȚĂ

— N-A FOST DELOC LA DUMNEAvoastră în dimineața asta? întrebă domnul Earlforward, cu un fel de curiozitate amuzată.

— Nu. Nici la dumneavoastră?

Domnul Earlforward zîmbi, clătinînd din cap că nu.

— S-ar părea că luați toată povestea asta ca un adevărat filosof, reflectă doamna Arb. Dar trebuie să fie foarte greu pentru un bărbat.

— A, nu! Întotdeauna m-am descurcat singur.

— O, dar e minunat! Atît pot să spun.

Era duminică de dimineață, a treia zi după episodul cu cuțitul.

— Ce e ciudat, continuă doamna Arb, e că a venit ieri și vineri, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, și totuși n a venit astăzi! Și doar stabilisem clar să vină — devreme, o oră la dumneavoastră și o oră la mine, nu-i așa? Cred că ar fi putut măcar să trimită vreun mesaj sau ceva — chiar dacă ar fi bolnavă.

— Da, dar vedeți că nici nu le trece prin gînd la ce inconveniente pot să dea naștere. Nu că ar fi o fată rea. E o fată bună.

— Ele lucrează întotdeauna mai bine pentru bărbați, remarcă pe un ton enigmatic și vioi doamna Arb.

Plimbîndu-se în jos pe treptele pasajului, domnul Earlforward o văzuse din întîmplare — dacă există așa ceva pe lumea asta — pe doamna Arb, gata îmbrăcată, chipurile, pentru biserică — stînd în prăvălia ei și uitîndu-se de jur împrejur cu o privire critică și aprobatoare. Domnul Earlforward o putea vedea bine, așa cum ar fi văzut-o oricine, pentru că doar storul albastru de la ușă era lăsat în jos, acesta fiind un semn, cunoscut de toată lumea că magazinul e închis. Storurile de la cele două ferestre mici erau trase numai rareori, și atunci ca să apere untul de soare. Cei doi își zîmbiseră, doamna Arb îi deschisese, ospitalieră, iar domnul Earlforward intrase. I s-a părut că arată bine, îmbrăcată cum era în negru, cu niște flori de un roșu aprins la pălărie, cu pantofi buni în picioare, și ținînd în mîna împodobită cu inel niște mănuși bune, apretate. Era zveltă — domnul Earlforward o considera *mignonă* —, dar impunătoare, cu tot neastîmpărul trădat de unele mișcări imperceptibile și de privirile mereu neliniștite. Oriunde se uita, privirea ei era întotdeauna autoritară și inteligentă.

În ceea ce o privea, doamna Arb se uita la domnul Earlforward cu plăcere. Bărbuța lui ascuțită, scurtă, atît de bine aranjată, părea să-i acorde statutul de stîlp al societății. Îi plăceau și buzele lui roșii și carnația sănătoasă. Și era deosebit de îngrijit. E adevărat că purta aceeași cravată neagră ce-i acoperea cămașa, pe care o purta și în celelalte zile ale săptămînii, iar manșetele cămășii, ca de obicei, nu i se vedeau: pălăria și paltonul nu erau elegante! Dar purta un costum nou, albastru; era convinsă că îl inaugura chiar în acea zi. Șchiopătatul lui ușor îi plăcea și o emoționa. Calmul lui imperturbabil o impresiona. Oh! Era un bărbat sigur pe sine, atît datorită caracterului, cît și averii.

Simțind că nu e amenințat de nimic în aceste privințe, el putea să înfrunte întregul univers. Era sigur pe sine, fără să fie încrezut. Era grav, dar în ochii lui mici se ivea din cînd în cînd o sclipire amuzată. Observase această sclipire chiar și cînd joi seara luase cuțitul acela în mînă. Purtarea lui din acel moment dramatic fusese desăvîrșită. Pe scurt, domnul Earlforward, privit în ansamblu, era aproape lipsit de cusur.

Domnul Earlforward, pe de altă parte, tremura în sinea sa, în timp ce își dădea din ce în ce mai bine seama de peri-

colele pe lîngă care trecuse atît de aproape, în întîmplarea de joi seara; şi nu începuse să tremure decît vineri de dimineaţă!

— E cam devreme, nu-i aşa? dacă vreţi să mergeţi la biserică — sugeră el.

— Întotdeauna îmi place să fiu mai devreme cînd e vorba de o biserică în care n-am mai fost niciodată.

— St. Andrew's?

— Nu ştiu cum se cheamă. Cea de după trepte, în mijlocul pieţei.

— Da. Aceea e St. Andrew's.

Şi fără să mai spună altceva, ieşiră împreună din prăvălie, mînaţi de un impuls comun, iar doamna Arb încuie cu grijă. Cu toate că era supărată că Elsie lipsea astăzi, şi că se prevedeau alte necazuri şi neplăceri, erau amîndoi foarte bine dispuşi, ignorînd complet faptul că, la un loc, vîrsta lor ajungea la nouăzeci de ani, sau pe undeva pe-acolo. Soarele strălucea slab deasupra acestei privelişti duminicale. Se auzeau bătînd clopotele de la St. Andrew's.

— Văd că aveţi cîteva ghivece la geamul de sus, observă doamna Arb. Le udaţi vreodată?

O mustrare subînţeleasă! Domnului Earlforward îi plăcea asta, pentru că demonstra că devin intimi, aşa cum devin într-adevăr doi oameni care au dormit (bine) unul în faţa celuilalt în două scaune, de-a lungul aproape al unei întregi nopţi friguroase.

— Nu le ud, răspunse domnul Earlforward, cu o fermitate strengărească.

Adevărul era că, de cîţiva ani, el vedea ghivecele fără să le bage în seamă. Nimeni nu le mutase de la locul lor, nici măcar nu le atinsese. Forţa de neînvins a naturii se vedea în simplul fapt că o plantă sau două încă supravieţuiau cu vigoare, păstrîndu-şi o culoare verzuie.

— Eu ador plantele, mărturisi doamna Arb.

Urcară treptele, domnul Earlforward la vreo jumătate de metru în urma eroinei sale.

— Ceea ce nu înţeleg eu — continuă ea, întorcîndu-se spre el şi oprindu-se — este de ce piaţa-i atît de sus faţă de stradă? Înseamnă că toate căruţele, chiar şi cele pentru lapte,

trebuie să ocolească tocmai pe strada Gilbert ca să intre în piață. De ce n-or fi făcut ei totul la același nivel?

„Minunat de feminină! gîndi el. De ce n-or fi făcut ei totul la același nivel?" Absurd! Delicios! Îi plăcea la nebunie această absurditate delicioasă, de fetiță.

— Ei, răspunse el; uitați de ce. Știți, pe vremuri, în Clerkenwell se făcea țiglă și se excava lutul în cantități mari — și iată rezultatul.

Puse o oarecare înflăcărare în explicație.

— Nu m-aș fi gîndit niciodată la asta, spuse doamna Arb, pe un ton strengăresc, dar cu sinceritate. Ce fel de biserică e St. Andrew's?

— A! A fost ridicată în anii treizeci și a costat 4 541 de lire. Ieftin! Nu cred că în zilele noastre ai putea s o construiești nici cu douăzeci de mii. Se spune că încap o mie o sută de oameni.

— Așa deci! Dar voiam să întreb dacă e High Church sau Low Church sau Broad Church[1]?

— N-am nici cea mai vagă idee, răspunse domnul Earlforward. Am intrat într o zi să mă uit la tîmpla altarului, ca să-i fac pe plac unui client, dar n am fost niciodată la slujbă. Vorbea degajat.

— Știți de ce mă duc eu la biserică — atunci cînd mă duc? întrebă ea. Pentru că mă face să mă simt bine. E o mare plăcere, mai ales într-o zi cu ceață, în care nu vezi prea bine și nu sînt prea mulți oameni. Nu vreau să spun că-mi plac predicile. Dar vreau să spun că dacă îți place o parte din slujbă, atunci măcar poți să stai pînă la capăt. Nu sînteți de acord? Se uită în sus, spre el, cerîndu-i încuviințarea.

Momente minunate pentru domnul Earlforward și pentru doamna Arb!

Se gîndea el în sinea lui: „Are o gîndire riguroasă. Nici o femeie dintr-o sută n-ar fi spus așa ceva. Și-i așa *mignonă* și inteligentă! De fapt, n-are importanță că e doar o comerciantă de dulciuri".

---

[1] High Church — parte a bisericii anglicane care se apropie de catolicismul romano; Low Church — o caracterizată prin simplitatea ceremonialului liturgic și prin absența rigidității dogmelor; Broad Church — e numele unui curent liberal în biserica anglicană.

X

PIAȚA RICEYMAN

BISERICA ST. ANDREW'S, DIN CĂrămidă galbenă, cu ciubuce de piatră, cu un acoperiș verzui de ardezie și cornișe roșii, a fost proiectată și clădită în timpul strălucitei domnii a lui William al IV-lea[1], al cărui guvern condus de lordul Grey a avut un obicei pios, de-atunci uitat de guverne, de a construi din fondurile proprii noi biserici în parohiile mai populate. Din păcate, gustul său în arhitectură era mai puțin lăudabil decît interesul de ordin practic, de a sădi în păturile de jos doctrina creștină care predică înțelepciunea și obligația de a întoarce și celălalt obraz.

St. Andrew's, cu un caracter gotic destul de ambiguu, nu avea absolut nimic deosebit din punct de vedere arhitectural. Proporțiile sale generale, ferestrele ogivale, ancadramentele, rozetele, crucile, turla și contraforturile erau în toate detaliile absolut caraghioase și respingătoare. Privirea nu putea atinge nici un punct de pe suprafața ei fără să sufere. Timpul, care de obicei estompează și dă o anumită demnitate tuturor lucrurilor, avusese satisfacția malițioasă de a acoperi clădirea lui St. Andrew's cu zgură și cu ridicol. Din înălțimile templului lipsit de noblețe veneau sunete puternice, persistente, monotone, îngrozitoare, care te zgîriau pe creier dar se potriveau de minune cu arhitectura. Curtea bisericii era o grădină înconjurată de garduri de fier și de copaci banali, care îndurară operații chirurgicale brutale și îngrozitoare. În grădină erau cîteva pîlcuri de ochiul-boului și de lalele veștejite și melancolice, dar încă frumoase, răzoare cu legume, o iarbă neîngrijită, cîteva grămezi de pietriș și petece de pămînt maroniu. În grădină nu se putea intra: porțile erau bine ferecate.

Piața Riceyman era construită în jurul lui St. Andrew's, în sărăcăcioșii ani patruzeci. Fusese construită după un plan; avea o formă. Casele cu trei caturi (cu scări care duceau din stradă direct în subsoluri) semănau toate între

[1] Rege al Angliei între 1830 și 1837.

ele și erau legate în grupuri prin frontoane triunghiulare, impodobite cu ornamente în stil Regency[1] degenerat. Frontoanele, ancadramentele ferestrelor și zidurile până la primul etaj erau ornamentate cu stuc și vopsite. În multe locuri vopseaua se cojise, iar stucul se fărîmițase. Treptele de la intrare erau verzi, din cauza vegetației care crescuse în voie. O parte a ușilor și a ramelor geamurilor nu fuseseră vopsite de cincisprezece sau douăzeci de ani. Toate liniile orizontale deveniseră curbe. Apăruseră crăpături lungi în zidăria de cărămidă, la îmbinările dintre clădiri. Ferestrele în formă de evantai și lucrările din fier aminteau vag de tradițiile secolului al XVIII-lea. În afară de una sau două dintre ele, scările care duceau la subsoluri arătau dezgustător. Piața fusese cîndva elegantă; acum ar fi trebuit să fie pitorească, dar nu era. Era doar veche, murdară și urîtă. Nu avea nici un fel de farmec. Progresul o ocolise, trecuse pe lîngă ea și o lăsase așa. Nici curentul electric, nici telefoanele nu pătrunseseră aici și zeci de ferestre mai aveau încă obloane rabatabile. Toată lumea, în afară de cei care locuiau aici, de perceptor, de funcționarul care strîngea chiriile, de cel care făcea recensămîntul pentru școli, uitaseră de piața Riceyman.

Acum zăcea înconjurată de o atmosferă îmbîcsită și stătută, într-o mult așteptată indolență duminicală, după greaua trudă din timpul săptămînii. Toate ferestrele de la etaje și majoritatea celor de la parter erau închise și cu perdelele trase. Rarele imagini ale interioarelor părăginite erau dezolante. Nici un copil nu se juca pe străzi. Dar ici și colo, cîte o femeie își atîrnase preșurile și colivia cu canari pe balustradă, pentru a profita de aerul sfintei duminici; iar ziarele proaspete, împăturite pe treptele de la intrare, așteptau asemeni unor fructe de curînd culese, ca să se trezească în camerele lor înăbușitoare cei ce urmăreau cu nesaț crimele și poveștile picante. De asemenea, mai fuseseră atîrnați de balustrade ciorchini de bidoane de lapte cu mînere de alamă de pe care dispăruse luciul. Doar pisicile, cu eleganța și ne-

[1] În istoria Angliei, „Regența" desemnează ultima perioadă (1811—1820) a domniei lui George al III-lea; în cultură, o perioadă de înflorire a literaturii, artei și arhitecturii.

păsarea lor dispreţuitoare, se ridicau mai presus de mediul înconjurător. Clopotele bisericii băteau fără întrerupere.

— Biserica e destul de frumoasă, spuse doamna Arb. Dar n-am avut dreptate cînd am vorbit despre piaţă?

— Staţi o clipă! Staţi o clipă, replică domnul Earlforward. Haideţi să-i dăm ocol! Vreţi?

Începură să dea ocol pieţei. La un moment dat, domnul Earlforward se opri în faţa unei case care fusese de curînd zugrăvită, ca să amintească celui ce o priveşte de originala eleganţă a sărăcăcioşilor ani patruzeci.

— Cred că aici nu e nici un geam spart, observă el triumfător.

Privirea doamnei Arb scrută faţada, căutînd măcar o crăpătură în vreun geam, dar nu găsi nici una. Îi datora un şiling.

— De! răspunse ea, puţin încurcată, dar cu oarecare vioiciune. Sigur că trebuia să fie o casă care să arate cum se cuvine. Nu se spune că excepţia întăreşte regula?

Înţelese că nu-şi va primi şilingul, şi o admiră şi mai mult pentru lipsa ei de scrupule, atît de simpatică şi de feminină.

La colţul străzii Gilbert, doamna Arb izbucni în rîs.

— Nu observasem că avem şi noi un Savoy[1] aici, remarcă ea.

Deasupra uşii casei din colţ se puteau citi cuvintele „Percy's Hotel". Era singurul amănunt prin care casa se deosebea de toate celelalte case din piaţă.

— Mă întreb dacă or avea apartamente cu baie şi bucătărie?

Domnul Earlforward se pregătea să spună povestea acestui vestigiu de importanţă istorică unică, cînd, deodată, amîndoi o observară cam în acelaşi timp, printre nişte perdele, pe Elsie, stînd şi legănîndu-se încet în dreptul ferestrei de la parter a unei case de lîngă Percy's Hotel. Obrazul ei palid era pe jumătate întors spre interiorul camerei, iar trăsăturile erau estompate de umbra dinăuntru: dar nu exista nici un dubiu asupra identităţii ei.

— Aici o fi stînd? întrebă doamna Arb.

— Cred că da. Ştiu că stă pe undeva prin piaţă, dar n-am ştiut niciodată la ce număr.

---

[1] Savoy — hotel renumit din centrul Londrei.

Ușa de la intrare se deschise și ieși doctorul Raste, proaspăt spilcuit, dichisit, pus la punct, preocupat, mișcîndu-se repede dar fără grabă, întruchiparea adevăratului profesionist. Aveai senzația că tot așa ar fi ieșit și din palatul Buckingham[1]. Purta joben, pentru că era duminică, iar veșnicile lui obligații îl împiedicau să cinstească altfel ziua. Zărindu-l pe domnul Earlforward cu o doamnă, își ridică jobenul; de asemenea își ridică, deși de-abia perceptibil, sprîncenele.

— Ați fost s-o vedeți pe angajata mea, doctore? îl opri politicos domnul Earlforward.

Doctorul Raste ezită o clipă.

— Angajata dumneavoastră? A, da. Am văzut-o și pe ea. Da.

— O, atunci e bolnavă! Sper că nu e ceva grav.

— Nu, nu! răspunse doctorul, cu o voce mai subțire decît de obicei. Mîine o să se facă bine. O nimica toată. Are desigur o constituție excelentă.

Un răspuns strict formal, deși foarte politicos. Probabil că nimeni din Clerkenwell, în afară poate de valetul său, Joe, nu știa cum vorbea și cum arăta doctorul Raste, atunci cînd nu vorbea și nu arăta ca un profesionist. Doctorul Raste spunea uneori, cu un rîs scurt și sec, „noi, doftorii", presupunînd astfel o castă un ordin, un clan separat prin bariere teribile, de netrecut de restul oamenilor normali; iar le nu trecuse niciodată această barieră. În cazul lui, viața secretă a creierului era într-adevăr secretă, iar masca feței, vorbele și purtarea creau o izolare veșnică. Tuși discret.

— Da, da... Apropo, îl citesc pe Shakespeare acela. Foarte frumos, foarte frumos. O să-l citesc pe tot pînă la urmă. La revedere. Își ridică din nou jobenul și plecă.

— Intru s-o văd, săracuța! spuse cu compătimire doamna Arb.

— Da?

— Păi, tot sînt aici. Cred că ar fi frumos să fac asta, nu credeți?

— O, da! încuviință domnul Earlforward, cu admirație.

---

[1] Palatul regal din Londra.

XI

ACASĂ LA ELSIE

ÎN CASA ÎN CARE SE HOTĂRÎ SĂ intre doamna Arb, se etala în toată diversitatea, dar nu în cele mai bune ipostaze ale ei, natura umană. Clădirea avea trei caturi. La parter locuia un măcelar, cu soţia şi trei copii, dintre care cel mai mare avea cinci ani. Aici erau trei camere şi cîteva dependinţe. Măcelarul îşi striga şi îşi zbiera marfa, bucăţi ieftine de carne; stătea şaizeci de ore pe săptămînă, pînă simbătă la miezul nopţii, la o tarabă din strada Exmouth. Avea o capacitate vocală fantastică. Toţi copiii aveau rahitism, de răi ce erau. La primul etaj era un lustruitor de mobilă cu soţia şi doi copii, dintre care cel mai mare avea trei ani. Deocamdată, cu un copil mai puţin decît familia de la parter, dar etajul întîi era pe cale să ajungă parterul din urmă. Aici erau trei camere şi cîteva dependinţe. Lustruitorul lucra numai patruzeci şi patru de ore pe săptămînă. Degetele lui căpătaseră culoarea lemnului de trandafir, şi el emana un miros care de multe ori concura, şi nu fără succes, cu mirosul tipic al casei, de leşie rînced㠄. Din duşmănie faţă de întreaga omenire, avea o tuse veşnică. La etajul al doilea trăia singură o croitoreasă. La etajul acesta erau trei camere şi cîteva dependinţe. În afară de eventualii clienţi, nimeni nu avea voie la etajul al doilea.

Elsie era prietenă cu soţia lustruitorului de mobilă, dormea în minuscula cameră din spate de la etajul întîi, împreună cu copilul mai mare. Plătea trei şilingi pe săptămînă pentru această găzduire şi ajuta în timpul liber la curăţenia şi spălatul rufelor etajului.

În afară de Elsie, locatarii adulţi ai casei erau întotdeauna nefericiţi, cu excepţia momentelor cînd beau zdravăn sau făceau dragoste. Deşi învăţaseră Scriptura în tinereţe şi erau cel puţin trei Biblii în casă, ei nu reuşiseră să profite de virtutea resemnării creştineşti. Lăsau să-i necăjească fleacurile. Cu o zi înainte, soţia negustorului de carne fusese foarte amărîtă pentru că i se spărsese cazanul de aramă, pentru că nu putea nici o clipă să scape de copiii ei şi pentru că îi era foarte greu să-şi scoată căruciorul prin uşa de la bucă-

tărie în holul de la intrare, de un metru lățime, că trebuia să-i ia după ea pe toți cei trei copii la cumpărături, că fetița cea mare, îmbrăcată curat, căzuse într-o băltoacă și își murdărise hainele atît de tare, încît i-ar fi trebuit o zi întreagă ca să le pună la punct, că un alt copil, căruia îi creșteau dinții, plîngea încontinuu, și pentru că proprietarul casei era prea sărac ca să facă reparațiile necesare, și pentru că nu putea să cumpere lucruri în valoare de un șiling cu o jumătate de șiling și pentru că era în urmă cu contribuția la casa de ajutor și pentru că soarele îi pleoștise pălăria, și pentru multe alte motive neserioase.

În ceea ce o privea pe soția lustruitorului, aceasta era abătută și devenise nevrotică la gîndul că, doar cu trei ani în urmă, fusese o fată frumoasă care își cîștiga singură banii, iar acum era pe cale să aducă pe lume o nouă dovadă a afecțiunii pe care i-o purta lustruitorul; îi era greață și deseori voma, nu avea bani pentru cheltuielile ce-o așteptau, nu-i plăcea să gătească și să spele, iar soțul ei își consuma serile și banii pentru mîncarea copiilor și nevestei sale la un club politic al cărui țel era să răstoarne structura societății; și nici nu suporta tusea și afecțiunea soțului ei, și nici nu vedea scăpare de necazuri, și se și vedea babă, cu cinci sute de copii nesătui, veșnic înlăcrimați, dorind ceva imposibil de obținut.

Fata bătrînă de la etajul al doilea era profund nemulțumită și amărîtă pentru simplul motiv că era fată bătrînă; în timp ce celelalte femei ar fi dat orice ca să fie „fete bătrîne".

În casă, motivul de discordie era coridorul de la intrare sau holul, pentru care etajul întîi și parterul trebuiau să facă cu schimbul la curățenie. În ziua precedentă, unul dintre copiii de la etajul unu a tras dîre de-a lungul peretelui de culoare galben-maronie, cu degetele lui pline de melasă. Mai mult, căruciorul de la etajul întîi fusese băgat înăuntru cu roțile pline de noroi, iar urmele se uscaseră pe linoleumul care și așa era impregnat cu diverse resturi și murdării. Căruciorul acesta stătea la baza celor mai multe certuri din hol. Parterul nu-i suporta deloc prezența, iar etajul al doilea îl lovea dinadins, de fiecare dată cînd trecea prin hol; dar stăpîna căruciorului refuza cu încăpățînare să-l

urce și să-l coboare pe scări, o dată sau chiar de două ori pe zi.

Sîmbătă de dimineață se isească o mare ceartă în trei din cauza căruciorului celor de la etajul întîi și a coridorului de la intrare, și cînd lustruitorul sosise la masă, curînd după ora unu, nu găsise nici o masă, ci doar o nevastă-tovarășă-de-viață-bucătăreasă-guvernantă-servitoare apucată de istericale. A plecat de îndată, ceea ce s-a dovedit a fi o prostie, fiindcă luase și toată leafa cu el. S-a întors la unsprezece și jumătate seara, beat și teribil de indispus. La douăsprezece fără un sfert a încercat să se bată cu Elsie. La douăsprezece și jumătate, măcelarul s-a întors acasă ca să se culce și a fost nevoit să asculte o predică zbierată din vîrful scărilor de la etajul al doilea, despre purtările etajului întîi și ale propriei sale soții. Mai tîrziu a fost nevoit să asculte gemetele stăpînei casei de la etajul întîi și veșnica tuse a capului de familie de la etajul întîi... Și toate astea pentru o nimica toată. Totuși, oamenii aceștia maturi erau cu toții foarte familiarizați cu admirabilul text care-i povățuia pe creștini să poarte povara grijilor celorlalți. O casă ciudată! Dar existau zeci de astfel de case în piața Ricceyman, și o biserică de 4 500 de lire în mijlocul ei.

Dimineața de duminică îi găsea întotdeauna pe oamenii maturi din casa unde stătea Elsie într-o stare de comă paradisiacă. Numai Elsie era în picioare. În dimineața aceasta ea era cu ochii pe cei doi copii mai mari care se jucau liniștiți în spatele casei, în întunericul mohorît al toamnei din curtea înconjurată de ziduri. Elsie se îmbrăcase cam sumar. Ceilalți trei copii fuseseră drogați — sau după cum spun reclamele, „calmați" —, încît stăteau în paturile lor, ca să nu-i deranjeze pe cei mari. Aceștia dormeau. Înghițiseau somnul cu patimă, cu lăcomie, cu voluptate. La acea oră, singura lor dorință era să cadă în inconștiență și să doarmă. Dacă se întorceau pe partea cealaltă, se cufundau din nou, cu lăcomie, în somn. Le era poftă de somn mai mult decît de dragoste sau de bere. Pentru cîteva ceasuri de somn ar fi fost în stare să și ucidă. Chiar și viitoarea mamă dormea, într-un amestec confuz de vise ciudate.

La ușa strîmbă și șubredă a casei adormite se auzi o bătaie puternică și sonoră. Zgudui toată casa. Copiii din curte se opriră din joacă, uluiți de un asemenea ultragiu.

Elsie alergă alarmată prin coridorul din spate și prin holul de la intrare și deschise ușa. Joe stătea acolo cu privirea aceea îngrijorată și furioasă, pe care Elsie o cunoștea atît de bine. Era speriată, dar își păstră calmul și dădu din cap cu tristețe și hotărîre. În urma episodului cu cuțitul ca îl alungase din preajma ei pentru o săptămînă, săptămînă care în nici un caz nu se încheiase. Părea ciudat ca Elsie, sclavul tuturor, să-și exercite o autoritate atît de despotică asupra lui Joe; dar așa era. Își cunoștea puterea și simțea că trebuie să și-o folosească, pentru ca Joe să se vindece de această boală mintală misterioasă. Iar acum, deși îi părea rău că îl alungase pentru șapte zile și nu doar pentru trei, nu voia să dea înapoi și să-și corecteze greșeala, simțind că aceasta i-ar fi dăunat propriei autorități.

Și pe deasupra, Joe nu avea nici un drept să o necăjească la ea acasă. Trebuia să se gîndească la reputația ei, iar în mintea ei generoasă și loială, reputația ei era și reputația lui. De aceea, cu inima îndurerată, dădu să-i închidă ușa în nas. Joe, sălbăticit de o amărăciune pe care nu putea să și-o definească, puse piciorul în prag și împinse ușa, aruncîndu-și corpul său profan în templul sacru al somnului de duminică dimineață. (O repetare a scenei de joi seară). Cei doi stăteau aproape unul de celălalt. El nu putea să se uite în ochii ei ațintiți asupra lui. Arunca în jur o privire neliniștită, sălbatică, oprindu-se asupra pereților mizerabili, a podelii murdare și noroioase.

— Ieși afară, băiete!

— Lasă-mă să te sărut! o rugă el cu voce răgușită.

— Ieși afară!

Pierzîndu-și și puțina stăpînire de sine ce-i rămăsese, o lovi puternic pe Elsie în umăr. Ea nu se așteptase. În limbajul ringului, „jocul ei de picioare" era slab și își pierdu echilibrul, prăvălindu-se peste căruciorul lustruitorului și făcîndu-l să se pocnească de scări ca o locomotivă de un tampon. Capul fetei atinse roata căruciorului. Un țipăt subțire izbucni; copiii veniseră din curte, urmărind-o pe Elsie și fuseseră martorii prăbușirii sclavului lor mult iubit. Joe, îngrozit de consecințele pasiunii sale, plecă trîntind ușa în urma lui cu o izbitură care zgudui din nou casa, trezindu-i de-a binelea și pe cei ce nu se treziseră încă. Două mame recunoscură zbieretele copiilor lor. Domnișoara bă-

trînă de la etajul al doilea găsi un prilej minunat ca să țină o predică dintr-o poziție avantajoasă, despre părerile ei în legătură cu societatea modernă. Doi tați, disperați și exasperați, dar ispitiți de puternica atracție a unei ciondăneli sănătoase, săriră cu gînduri criminale din paturile lor calde și răumirositoare. În ușa de la parter apărură două siluete pe jumătate îmbrăcate, iar pe scări încă trei.

Elsie se ridică amețită în capul oaselor și apoi în picioare, ca apoi să se lase din nou în jos fără vlagă. O mamă își lovi copilul și pe încă unul care nu era al ei. Cealaltă mamă protestă cu furie de pe scări. Raiul de duminică dimineață se spulberă. Măcelarul dovedi că are minte, suflet și inițiativă. Se îngriji de Elsie. Zarva infernală se potoli. După cîteva minute. Elsie era așezată în balansoarul de lîngă fereastra camerei din față. Plîngea, cerîndu-și iertare. Nu se spuneau prea multe dar toți înțelegeau că, de data asta, ciudatul iubit al Elsiei avusese o purtare revoltătoare și toți au sugerat că, dacă ea avea să rămînă mai departe cu el, acesta, într-o bună zi, avea s-o omoare. După trei sferturi de oră sosi, liniștit, doctorul Raste. Joe fugise la cabinetul lui și țipase: „Am ucis-o, domnule!". După ce aprinse puțin focul, măcelarul părăsi camera, în timp ce doctorul examină victima. Doctorul nu găsi decît o singură zgîrietură pe partea din față a umărului ei stîng. Soția măcelarului îi dădu victimei, în ciuda împotrivirii, laptele cald pregătit pentru cel de-al doilea copil, cu un gest minunat de devotament. Nu se găsise alt tonifiant în casă. Se restabili liniștea, și chiar și somnul fu luat de la capăt.

XII

BINEFĂCĂTOAREA

LA CIOCĂNITUL UȘOR AL DOAMnei Arb, ușa de la intrare a fost deschisă de copilul cel mai mare al casei, un băiețel neastîmpărat de cinci ani care, la vederea impresionantei, doamne din pragul ușii, deveni deodată sfios și mut. Nu scoase nici o vorbă, cînd doamna Arb își exprimă dorința de a o vedea pe Elsie, dar merse

pieziș de-a lungul coridorului și deschise o ușă, uitîndu-se tot timpul în sus, înspre ea, cu o curiozitate neascunsă. De îndată ce ea intră în cameră, timiditatea lui dispăru și o luă la goană înspre curte, ridicîndu-și călcîiele sus și rîzînd zgomotos.

Camera în care fusese instalată Elsie era ticsită și supra ticsită de obiectele măcelarului și ale soției lui. Pereții erau acoperiți din tavan pînă aproape de dușumea cu suplimentele colorate de Crăciun ale unor reviste, fie în rame din lemn de arțar, fie neînrămate; o minunată expoziție de sentimente blajine: inocența copiilor. puritatea îndrăgostiților, unitatea familiilor, generozitatea bătrîneții, mese bogate servite în interioare cu mobilă de stejar vechi. peisaje în care zăpada era așternută cu albul ei imaculat pe turlele bisericilor, îngeri. călugări, fierari, vizitii, suflete care se întorc la viață; într-adevăr, un efort vast, încununat de succes, de a convinge locuitorii din piața Riceyman că piața Riceyman nu era singurul loc de pe pămînt. Fără îndoială, pozele etalate relevau. sustrăgeau și înveseleau gîndurile. Între pozele colorate erau fotografii cenușii, realiste ale unor oameni care chiar existau sau existaseră cu adevărat. Poliță de deasupra căminului era plină de obiecte greșit numite „de porțelan", așezate pe niște petice de broderie. Podeaua era acoperită de bucăți desperecheate de covoare. Erau multe scaune, neasortate, o canapea, un leagăn de copil. o mașină de cusut, un grătar pentru uscatul rufelor, pe care era întins un șorț albastru de bărbat, cu dungi albe orizontale. Apoi. cîteva mese (între ele. o măsuță octogonală de nuc fusese odinioară o masă de bucătărie; pe ea erau acum așezate în spirală mai multe volume de *Once a Week*[1] legate în pînză). Mai era un șifonier, și el cîndva tot o fostă mobilă de bucătărie. Camera era ticsită cu lucruri la fel de soioase ca și pereții și tavanul, multe dintre ele erau la fel de crăpate și uzate ca lemnăria și vopseaua, dar demonstrau cu mîndrie că măcelarul nu avea de-a face cu Muntele de Pietate.

---

[1] Revistă săptămînală, foarte populară, care a apărut între 1877 și 1927.

— M-am gîndit că ar fi bine să trec și să văd cum te simți, Elsie, începu doamna Arb, pe un ton ce lăsa să se deslușească blîndețea și iertarea. Nu, nu te scula, văd că nu ți-e bine. O să mă așez aici.

Elsie se înroși foarte tare.

— Am niște necazuri, coniță!... murmură ea, cerîndu-și iertare.

Necazurile ei se datorau numai și numai doamnei Arb, care o pusese să lucreze seara, după program. Doamna Arb nu se gîndise nici la neajunsurile, nici la viața particulară a acestei femei tinere, ale cărei servicii făceau ca viața ei și a domnului Earlforward să fie mai ușor de suportat. Drept urmare, tînăra femeie se afla într-o situație foarte delicată, dacă nu de-a dreptul periculoasă. Și din această cauză, îi cerea iertare, iar doamna Arb o ierta. Elsie recunoștea în sinea ei că-și neglijase datoria, și prin aceasta încurcase treburile casnice ale celor ce o angajaseră și considera nesemnificative scuzele pe care le-ar fi putut invoca. Nici prin gînd nu-i trecea să o critice pe doamna Arb. Niciodată nu critica pe altcineva în afară de Elsie. Și totuși, undeva în străfundurile neexplorate ale minții ei, stăteau ascunse niște păreri foarte juste despre doamna Arb. Ciudat! Nu, nu e ciudat! E un fenomen foarte obișnuit în mințile celor umili și conștiincioși!

— Necazurile le ai din cauza tînărului aceluia? întrebă doamna Arb. Și adăugă imediat: N-aș vrea să fiu indiscretă...

Elsie începu să plîngă. Dădu doar din cap, pentru că nu putea să vorbească. Din camera alăturată se auzea un sforăit. De deasupra veneau zgomote înfundate. Doamna Arb observă că un copil se uita pe furiș la ea și la Elsie. După cîteva sunete răzlețe, clopotele de la biserică încetaseră să mai bată.

— Presupun că n-aveai de gînd să trimiți pe cineva să-mi spună că nu vii, sugeră doamna Arb.

Elsie dădu din cap că „nu".

— Mîine o să vii?

— O, da, coniță! Mîine o să vin, la timp.

— Ei, Elsie, să nu crezi că vreau să mă bag, dar nu crezi că ar fi mai bine să renunți la el? Știi? Două scandaluri în trei zile!!!

(Doamna Arb ar fi trebuit să spună patru zile, dar în astfel de detalii își îngădui o licență poetică).

— Nu ți-am spus nimic în legătură cu seara de joi, nu-i așa? — continuă doamna Arb. N-am vrut să te sperii. Știam că și așa avuseseși destule griji. Dar acum pot să-ți spun că am fost foarte tulburată și speriată. Și cine n-ar fi fost?!... La ce te aștepți de la bărbați? N-o să-ți fie niciodată de vreun folos — asta dacă îți dorești o viață liniștită și o bună reputație. Ți-o spun pentru binele tău. Îmi placi, și aș vrea să fii fericită și respectabilă.

Se părea că doamna Arb uitase că se adresează unei văduve, și nu unei fete tinere.

— Vai, coniță, îl las! N-o să mai am niciodată de-a face cu el. Niciodată!

Elsie izbucni în lacrimi, cu multă amărăciune în suflet.

— E bine. Îmi pare bine să aud asta, spuse liniștita doamna Arb. Și dacă chiar gîndești așa, oamenii la care lucrezi vor putea din nou să aibă încredere în tine și să se bizuie pe tine. E singura cale.

— Vai, mi-e așa de rușine, coniță! îngînă Elsie — și conștiinciozitatea se citea pe fruntea încruntată. Mai ales cînd am văzut că nu vă pot anunța. Nici pe domnul Earlforward! Dar n-o să se mai întîmple niciodată, coniță, și sper că o să mă iertați.

— Te rog, te rog! o liniști cu mărinimie doamna Arb, protestînd în fața acestui exces de remușcare și de pocăință. Veniseem doar să te întreb de sănătate.

După ce doamna Arb plecă să-și continue tandra conversație cu bărbatul ce-o aștepta și să-l liniștească vestindu-l că totul avea să fie bine și că nu avea de ce să se teamă, băiețelul intră tiptil în cameră, cu o felie de pîine cu gem în mîna lui lipicioasă. Îi oferi tăcut bucata, iar Elsie se aplecă și mușcă un colț, ca să-i facă pe plac. Îi zîmbi și apoi izbucni într-un hohot de plîns, se înecă și-l strînse în brațe, cu pîine și cu gem cu tot, iar rezultatul a fost o mizerie teribilă.

XIII

PASIUNEA

—CRED CĂ AM PUS-O LA PUNCT, îi comunică cu multă veselie doamna Arb afară, în piaţă, domnului Earlforward; şi îi relată toată discuţia.

Domnul Earlforward se linişti. În acea clipă, o admira foarte mult pe doamna Arb. El n-ar fi reuşit niciodată s-o pună pe Elsie la punct. Existau lucruri pe care o femeie, mai ales o femeie capabilă şi viguroasă, putea să le facă, iar un bărbat n-ar fi reuşit deloc. „Viguroasă"! Poate că era un adjectiv prea sumbru pentru o femeie. Da. Dar ceea ce era ciudat la această femeie era că rămînea în acelaşi timp şi foarte feminină. Deşi viguroasă, totuşi putea (vorbind la figurat) să se ataşeze de cineva şi să-l privească cu respect. Şi de asemenea putea să privească pe cineva cu superioritate, fără să-şi piardă tulburătoarea graţie. Făcuse aceasta de cîteva ori cu domnul Earlforward, iar domnul Earlforward, după totala lipsă de experienţă în materie de femei, ajunsese pînă la urmă să le cunoască foarte bine. Le cunoştea defectele şi limitele caracteristice. Şi i se părea că doamna Arb dovedea o remarcabilă lipsă a defectelor şi limitelor. I se părea, aşa cum li s-a părut altor milioane de bărbaţi, că avusese atît norocul să întîlnească o femeie care îmbina în mod miraculos calităţile celor două sexe, cît şi talentul de a descoperi de la prima vedere acest miracol. Nu ajunsese chiar să afirme că doamna Arb ar fi unică (deşi avea bănuieli temeinice că aşa ar sta lucrurile), dar nu puteau fi multe doamne Arb pe lume. Era foarte fericit că se împlineau visele sale juvenile despre o existenţă nouă şi idilică. Singurul lucru de care se temea în acel moment era că o să fie nevoit să meargă cu ea la biserică. Le cunoştea; ţineau foarte mult la respectarea practicilor religioase. Bineînţeles că aceasta era pentru că, aşa cum într-un fel recunoscuse şi ea, femeilor le plăcea să se simtă pioase. Dar în biserică nu era potrivit să mergi împreună cu o femeie. Şi nici nu putea s-o lase să se ducă singură la biserică... Era trist.

— Mi-e teamă că slujba aceea a dumneavoastră a început, zise el. În timp ce discutaţi cu Elsie, am văzut mulţi oameni intrînd.

— Mi-e teamă că da, răspunse ea. Întrezări o rază de speranţă.

— E o dimineaţă frumoasă, cu aer curat, continuă el cu îndrăzneală; şi oameni ca dumneavoastră şi ca mine au nevoie de aer curat. N-aţi dori să vă arăt cîteva locuri în Clerkenwell?

— Cred că aşa ar fi mai bine, acceptă ea. Aş putea să vin diseară la slujbă, nu-i aşa?

Victorie! Fără îndoială că era unică.

Au pornit amîndoi plini de ardoarea inocentă a tinereţii, uitînd din nou că erau trecuţi de patruzeci de ani.

— Ştiţi? reveni doamna Arb la subiectul care-o preocupa atît; i-am spus clar că ar fi mult mai bine pentru ea dacă nu s-ar mai întîlni cu bărbaţi. Şi aşa va face!

— Niciodată ele nu ştiu ce e mai bine pentru ele, reflectă domnul Earlforward.

— Nu... Presupun că piaţa aceasta a fost cîndva proprietatea familiei dumneavoastră, remarcă doamna Arb, cu neascuns respect.

— O, nici chiar aşa! răspunse cu modestie domnul Earlforward. Dar i s-a dat numele după fratele bunicului meu.

— Trebuie să fi fost foarte frumoasă la început, spuse doamna Arb şi adoptă cu tact o atitudine mai respectuoasă decît înainte faţă de piaţa Riceyman. Era clar că voia să-i facă plăcere. Era clar că avea un suflet bun. „Dar cînd indivizii ăştia pun mîna pe un cartier, ce mai poţi să faci?“

— E greu de crezut, replică domnul Earlforward, cu un fel de furie resemnată, dar zona asta a fost cîndva considerată foarte elegantă. Unde este pasajul nostru, pe vremuri era un teren de tir cu arcul.

(Îi plăcea să spună „pasajul nostru“, cuvintele îi uneau unul pe altul).

— Adevărat?

— Da. Şi, la un moment dat, ducele de Newcastle locuia aici, pe aproape. Vreau să vă arăt ceva. E foarte aproape.

În cîteva minute ajunseseră la colţul unei pieţe mari — încăpeau patru pieţe Riceyman în ea —, cu case impunătoare, roşcate, vechi şi sobre, în mijloc cu un parc vast, cu

copaci falnici și înconjurat de un gard și cu o stradă largă de jur împrejur. Era un ansamblu solid, dar în acel cartier apărea ca o imagine ireală, opera unui vrăjitor ivită pe neașteptate și menită să dispară tot atît de subit; părea că nu are ce căuta acolo.

— Uitați, acolo! îi arătă domnul Earlforward cu înflăcărare spre o tăbliță: „Piața Wilmington". Ați mai auzit de ea pînă acum?

Doamna Arb dădea uimită din cap.

— Nu, și n-a auzit nimeni. Dar uite, e aici! Așa e în Londra. De fapt, fiecare casă a fost împărțită în apartamente cu chirie. Știți, pe vremuri, pe-aici locuiau oameni foarte sus-puși.

Doamna Arb îl privi cu tristețe.

— E tragic! zise ea, cu compătimire, cu fața-i luminoasă, tulburată dintr-o dată.

„A înțeles!", gîndi el.

— Acum să vă arăt un alt tip de piață, continuă cu voce tare. Dincolo de Farringdon Road. Nu-i departe! Nu-i departe... Pe aici nu sînt distanțe mari.

Porni șchiopătînd, dar cu o repeziciune uimitoare.

Piața Coldbath întrecea chiar și piața Riceyman în ceea ce privea sărăcia și mizeria; și era mult mai pitorească și mai adînc cufundată în negura vremurilor, cu excepția imensului bloc de apartamente cu chirie, din mijloc. Interioarele pe care le puteai întrezări erau dezolante. Grupuri de băieți tineri, ciudat de bine îmbrăcați, stăteau pe la colțuri nefăcînd absolut nimic, iar bătrîni cu figuri respectabile, cu fulare în jurul gîtului și purtînd haine curate, vechi, de postav, ședeau în dreptul cîtorva uși.

— Asta nu-mi place deloc! zise doamna Arb, făcînd un pas înapoi, impresionată.

— Nu, e prea de tot! Nu-i așa? Haideți să ne ducem la biserica de la abație.

— Da, așa ar fi mai bine — aprobă doamna Arb, liniștindu-se cu gîndul că vor merge la o abație.

După un timp exclamă:

— O, uite un *News of the World*[1]!

---

[1] Revistă ilustrată, publicată între 1908 și 1936.

Treceau pe o alee îngustă şi foarte scurtă, cu clădiri mici, care dădeau înspre o aglomerare de case de raport înalte, moderne, atît de des întîlnite prin părţile acestea. Aleea, botezată cu o sută de ani în urmă „Model Cottages“[1], era liniştită şi pustie, contrastînd într-un fel ciudat cu neîmpotolita — deşi pe jumătate ascunsă — vînzoleală din casele de beton. Uşile de la intrare nu erau despărţite de alee nici măcar printr-o treaptă. Exemplarul din *News of the World* era pus la una din uşile de intrare. Probabil, stătea acolo de ore întregi, aşteptînd trezirea din somn a abonatului său: era apărat de minunata integritate morală a populaţiei londoneze.

— Chiar voiam să mă uit puţin prin *News of the World*, mărturisi doamna Arb, oprindu-se în loc.

Pe drum, văzuseră tot felul de vînzători de ziare; de fapt, ziarele păreau a fi singura marfă de vînzare în zi de duminică, la acea oră; dar ea nu-şi exprimase pînă atunci dorinţa să cumpere un ziar. Privind cu teamă în jur, înspre ferestre, se aplecă şi ridică ziarul împăturit.

Domnul Earlforward o admiră, dar îi era teamă.

— Da, e aici, zise ea, după ce deschise repede ziarul. Domnul Earlforward citi peste umărul ei cu neliniște: „Afac. excel. Cofet. Dulce. Cart. activ centr. 25 lire săptăm. Şase camere. Chiria 90 lire. 200 lire totul. Închir. term. lung sau vînz. Întîrzierea periculoasă. Ocazie unică. Pasajul Riceyman 7, West-Centr. 1“.

— Deci, v-aţi hotărît! mormăi domnul Earlforward, întristîndu-se deodată.

— O, da! V-am spus — răspunse doamna Arb, punînd ziarul înapoi, pe furiş, ca pe un obiect de ruşine, care o acuza, şi plecă cu un aer de desăvîrşită inocenţă.

— Nu eram pe deplin convins că v-aţi hotărît pînă la urmă.

— Ştiţi, continuă doamna Arb, dacă nu-mi mergeau afacerile? Dacă-mi pierdeam banii? Trebuie să mă gîndesc la viitorul meu. Mi-am zis că nu trebuie să risc. Mă mulţumesc cu puţin, dar vreau să fiu sigură că am acest puţin Şi acum îl am.

— E un anunţ foarte inteligent...

---

[1] Vile model.

— N-am ştiut cum să scriu. Bineînţeles că se cheamă cofetărie. Dar cum eu cumpăr toate prăjiturile de la „Snowman's", de fapt nu e cofetărie. Toată marfa din magazin nu face mai mult de 25 lire. Dar, ştiţi, consider că restul preţului cerut reprezintă valoarea casei. Eu aşa m-am gîndit — şi cred că e destul de echitabil, nu credeţi?

— Absolut!

Rămaseră stînd de vorbă în faţa unei prăvălii închise — un magazin de vechituri, unde se vindeau elice de avion cu trei şilingi şi jumătate bucata. Domnul Earlforward rostea încet: „Da" şi „Nu", şi „Hm" şi „Ha". De fapt, în sinea sa se gîndea: „O să-mi scape, oare, printre degete? Şi ce s-ar întîmpla dacă ar pleca în provincie?" Începu să-l doară genunchiul. Trupul şi creierul său întotdeaun acţionau unul asupra celuilalt. „De ce mă doare genunchiul cînd sînt neliniştit?", reflectă el. Şi nu găsi nici un răspuns. Dar, de fapt, era mîndru de aceste reacţii neplăcute şi misterioase; îl făceau să pară mai distins în propriii săi ochi, în alte cercuri ar fi trecut drept o persoană „extrem de sensibilă şi cu un sistem nervos extrem de bine echilibrat". Şi totuşi, pe dinafară — ca un om atît de calm, de liniştit, cu o dispoziţie sufletească echilibrată!

Au ajuns la biserica cea mare, St. James's.

— Vreţi să intrăm? o întrebă el. Pentru că îşi dorea mai mult ca orice să poată sta jos.

— Cred că acum e prea tîrziu, răspunse ea. N-ar fi prea frumos din partea noastră să intrăm tocmai la sfîrşitul predicii, nu-i aşa? Am atrage prea tare atenţia...

În curtea bisericii erau bănci, dar în ciuda răcorii de afară, toate erau ocupate de oameni care îşi părăsiseră prematur paturile, din diverse motive personale. Şi pe deasupra îşi dădea seama că doamna Arb, ale cărei scrupule le admira atît de mult, n-ar fi vrut să se aşeze în curtea unei, biserici, în timp ce înăuntru se oficia slujba. Începuse să o înţeleagă. Nu era nici un loc liber pe scaunele din jurul bisericii, Domnul Earlforward se sprijinea pe un picior, iar doamna Arb descifra inscripţia de pe faţada vestică:

„Mînăstirea aparţinînd ordinului Sfîntului Ioan al Ierusalimului, sfinţită de Heraclius, patriarh al Ierusalimului, 10 martie 1185". Ia te uită! Nu pare atît de veche. Şi să mai ştie ei şi ziua şi luna!...

Era prea preocupat și chinuit ca să încerce să-i explice. În acel moment ar fi condus-o acasă, dar ea văzu dincolo, pe partea cealaltă a pieței St. John's, o parte din poarta St. John's, o rămășiță maiestuoasă a abației. Spuse pe un ton foarte politicos că trebuie să o vadă de aproape. Îi mulțumi tot pe un ton foarte politicos pentru plimbarea deosebit de interesantă.

— Și cu care am stat în Londra aproape toată viața! Se spune că nu poți vedea pădurea din cauza copacilor, nu-i așa?

Dar traversarea pieței imense, neregulate, tăiată în două de un mare bulevard i se păru domnului Earlforward că nu se mai termină. Apoi trebui să treacă pe sub poartă, pe o stradă care părea că o fascinează. Pentru că acolo era o potcovărie imensă, lîngă cancelaria Ordinului Sf. Ioan al Ierusalimului și, deși era duminică dimineață, aerul răsuna de loviturile ciocanului unui fierar care ținea între genunchi un picior din spate al unui cal. Apoi auzi bîzîitul unei mașinării nevăzute și întrebă ce-ar putea fi asta. Apoi a fost atrasă de firmele de deasupra magazinelor; deveni fermecătoare, ca o fetiță.

„Farduri. Comerț angros", „Sticlărie la comandă", „Am nevoie de cinci milioane de blănuri de cîrtiță și de zece milioane de blănuri de iepure. Nu-l lăsați pe vechiul vostru prieten. Bani gheață imediat". Nu e suficient că a scris-o, dar a și pictat-o! „Fabricanți de brînză Gorgonzola". Vai! Numai cînd mă gîndesc la ea! Nu, n-o să mă mai ating niciodată de Gorgonzola de-acum înainte! N-aș putea! Dar, desigur, îmi dau seama că trebuie să fie și magazine ca astea într-un oraș ca Londra. Dar e caraghios să le vezi pe toate, așa, la un loc. „Banca Barclay". Păi, sigur că da! Băncile astea sînt peste tot în ultimul timp. Cred că sînt mai multe bănci decît prăvălii de mărunțișuri sau de pînzeturi. Stai și aștepți la o intersecție și pînă ai zice peșteră a și apărut o bancă. N-am nici o încredere în băncile astea. Se poartă de parcă toată lumea ar fi a lor. Cînd mă duc la bancă, fac ei în așa fel încît să mă simt ca și cum aș fi comis vreo crimă sau cel puțin că ar trebui să fiu foarte atentă cu ce am de gînd să fac, și te privesc de sus, de parcă le-ai cere cine știe ce favoare. A, foarte politicoși! Dar și cu un aer grozav de superioritate

Ce femeie perspicace! În orice caz, o femeie cu idei! Şi constată, cu greu, prin perdeaua durerii sale fizice, că intimitatea lor avansa pe drumul cel bun. Ar fi fost fericit, dacă nu i-ar fi fost teamă că ea o să-şi vîndă prăvălia şi o să dispară din viaţa lui, şi dacă n-ar fi fost durerea din genunchi care îl supăra mai tare decît toate. Pasajul Riceyman părea să fi rămas la o mie de mile în urmă, dincolo de un deşert de piatră şi asfalt, vrăjit de ziua aceasta de duminică.

Cînd se întoarseră în piaţa St. John's, un taxi liber aştepta, teribil de ispititor. Raiul, curmarea agoniei, toate pentru un şiling şi poate încă doi penny bacşiş! Dar nu-l privi. Nu putea. Prefera iadul în care se afla. Marea pasiune care dăduse atîta strălucire carierei lui şi făcuse ca fiecare oră a fiecărei zile să fie atît de interesantă şi de frumoasă, cerea şi primea un profund devotament; îl recompensa pentru fiecare chin, pentru fiecare mortificare şi martiriu. Trecu pe lîngă taxi, simţind un gol în stomac. Nu era chip să se odihnească nicăieri! Nici un loc! Nici o balustradă! Doamna Arb proferă invective la adresa lipsei distracţiilor în parohie şi în întregul district. Nici un cinematograf, nici un teatru, nici un music-hall, nici o cafenea! Dar domnul Earlforward îşi dădea seama mult mai bine decît ar fi reuşit vreodată doamna Arb, de inospitalitatea neîndurătoare, rece, totală, a districtului. Era ca o pasăre istovită plutind deasupra oceanului, fără să vadă uscatul.

Deşi nu era cel mai scurt drum spre casă, o conduse pe doamna Arb spre cel mai apropiat punct de pe Farrindon Road. Tramvaiele opreau la colţ. Oricare din ele le-ar fi putut duce pînă la uşa casei. Tot raiul pentru un singur penny! Nu, doi penny; fiindcă ar fi trebuit să plătească şi pentru doamna Arb! Crezuse că îşi va înfrînge demonul la acest colţ de stradă. Greşea. Nu putea. În ciuda propriei sale experienţe, nu-şi dăduse seama de puterea pe care o exercita demonul său. Era tot atît de neajutorat ca şi făpturile ce începuseră să se strîngă în faţa uşilor ferecate ale circiumilor, care aveau să se deschidă în curînd doar pentru cîteva ore; şi avea acelaşi entuziasm ascuns pe care îl aveau şi ele. De-abia mai putea vorbi şi fiecare tramvai trecînd încet şi monoton pe lîngă el îi dădea o senzaţie de amărăciune amestecată cu una de triumf. Îi era teamă ca pasiu-

nea să nu fie biruită de slăbiciunea fizică. Nu voia să fie biruită. Dorea ca ea să biruiască, chiar dacă ar fi fost ca el să moară.

— Mi-e teamă că v-am dus prea departe, spuse doamna Arb.

— De ce?

— Mi s-a părut că șchiopătați puțin.

— A, nu! Întotdeauna șchioapăt puțin. Un accident. Demult. Și începu să meargă mai vioi.

Ajunseră tăcuți la pasajul Riceyman. Izbîndise! Pasiunea îl obligase să izbîndească! Existau doi domni Earlforward: unul foarte bine dispus, celălalt gata să leșine de durere și de oboseală. Cei doi prieteni dispărură fiecare în singurătatea magazinului său. În acea după-amiază, domnul Earlforward auzi o bătaie puternică la ușa din față; o mai auzi o dată, pînă să poată ajunge jos; și cînd deschise ușa nu găsi pe nimeni: dar doamna Arb tocmai intra la ea în prăvălie. O strigă și ea se întoarse.

— Eram puțin neliniștită de piciorul dumneavoastră, spuse ea cu un amestec de blîndețe și de voie bună, așa că m-am gîndit să trec să vă văd.

— Mă simt foarte bine acuma, vă mulțumesc. (Exagera).

Ce minunat din partea ei! Cît de feminin! Aproape că nu-i venea să creadă! Era foarte flatat. Pînă la urmă n-ar fi putut să-i scape printre degete, orice s-ar fi întîmplat! Mai stătură cîteva clipe de vorbă, și apoi dispărură pentru a doua oară în singurătatea tainică și inviolabilă a magazinelor lor.

XIV

VIAȚA PARTICULARĂ A UNUI BĂRBAT

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ DE NOIEMbrie, puțin după ora opt, privind din spatele ușii magazinului ei încă închis, doamna Arb îl zări pe domnul Earlforward cum o ajuta pe Elsie să scoată afară standul de cărți gol, cum îl așază în fața vitrinei, și apoi cu palton, fular și

umbrelă, cum pleacă din pasajul Riccyman la treburile lui. Doamna Arb descuie de îndată uşa, ieşi aşa cum era — fără pălărie, fără haină, fără mănuşi, cu şorţul pe ea — încuie uşa la loc şi traversă înspre anticariatul domnului Earlforward. Elsie începu să umple standul cu cărţile care fuseseră lăsate peste noapte, din comoditate, într-un teanc lîngă intrarea în magazin.

— Bună dimineaţa, Elsie. Plicticoasă dimineaţă, nu-i aşa? Stăpînul s-a trezit? întrebă veselă doamna Arb, frecîndu-şi mîinile în aerul rece şi mohorît al dimineţii, înviorînd puţin cu veselia ei această dimineaţă.

— O! A plecat. Nu se întoarce pînă la unsprezece. Ştiţi, e una din dimineţile lui de cumpărături.

— Vai, vai! exclamă doamna Arb, cu o resemnare voioasă. Şi n-am decît zece minute. Ei, nici atît nu am de fapt. Magazinul ar trebui să fie deschis acum. Dar m-am gîndit să-i las azi să mă aştepte puţin.

Privi cu neliniştе înspre magazinul ei, să vadă dacă nu cumva a venit între timp vreun client dinspre piaţă, pe scări. Dar, de fapt vînduse prăvălia şi urma să o dea în primire peste cîteva săptămîni, aşa că nu era cu adevărat îngrijorată că ar putea să piardă profitul adus de vînzarea a cîtorva zeci de grame de ceai. Trecu pragul anticariatului, cu aerul că intră doar aşa, într-o doară.

— Voiaţi să-l vedeţi pentru ceva personal, coniţă?

— N-aş spune că e o problemă chiar atît de personală. Care va să zică, ai grijă de magazin cît e plecat domnul Earlforward?

— Uitaţi cum fac, coniţă. Toate cărţile au preţul scris înăuntru, iar unele îl au pe copertă. Dacă intră cineva care arată destul de respectabil, îl rog să se uite singur, şi dacă ia vreo carte îmi plăteşte mie, şi îl rog să scrie titlul pe o bucată de hîrtie. Arăta înspre cîteva foi mici — care erau de fapt plicuri vechi tăiate şi desfăcute — şi lîngă ele era pus un creion. Dacă e vreun client vechi, care trebuie să-l vadă personal pe domnul Earlforward, îl rog să-şi scrie numele. Şi dacă nu-mi place cum arată cineva, îi spun că nu ştiu nimic, şi afară cu el!

— Bun aranjament! exclamă doamna Arb. Dar dacă trebuie să ai grijă de clienţi, cum poţi să te ocupi de curăţenie şi de toate celelalte?

Pe fața blîndă și nevinovată a fetei se citiră semne de tristețe; ochii săi albaștri se înmuiară de griji:

— Vai, coniță! Aici m-ați prins. Nu pot. Numai în dimineața asta pot să curăț magazinul, și nici asta n-am cum s-o fac ca lumea, pentru că trebuie să am mîinile uscate cînd vin clienții.

Doamna Arb, zîmbind ușor pentru sine, se plimbă de colo-colo prin magazinul întunecos, care avea aerul unei cripte, cu deosebirea că în vremurile noastre criptele sînt iluminate cu curent electric, în timp ce anticariatul era iluminat doar de natură în această dimineață întunecoasă. Privi atent, aplecîndu-se în față, în spațiile dintre rafturi, și zări grămezile de cărți de pe podea. Murdăria și dezordinea îngrozitoare aproape că o sperie. Pînă atunci nu mai cercetase interiorul magazinului — mai intrase o singură dată, și atunci nu fusese în stare să observe nimic. Domnul Earlforward nu găsise niciodată ocazia să o invite înăuntru.

— Aici e nevoie de o curățenie serioasă, spuse ea, dacă se va face vreodată vreo curățenie.

— Bine spuneți, coniță, răspunse Elsie, cu compătimire. Încearcă mereu să facă curat, mai ales de-un timp încoace. Am reușit să facem una din camerele de sus, dar asta a însemnat să le neglijăm pe celelalte. Între noi fie vorba, n-o să termine niciodată cu curățenia. Dar dînsul trage nădejde, și n-are rost să-i spun eu ceva.

— Probabil că ai putea face și camera asta, în diminețile în care el e plecat, sugeră doamna Arb, aruncînd o privire în camera din spatele magazinului, de unde se puteau supraveghea atît anticariatul cît și ușa de la intrare.

— Vai, coniță! Nu m-ar lăsa. Nu lasă pe nimeni să se atingă de nimic din camera aia.

— Și atunci cine face curat acolo?

— Dînsul — atunci cînd face.

— Așa, care va să zică! murmură doamna Arb, pe un ton ciudat.

Rafturile de cărți urcau, de-o parte și de alta, pînă în tavan. Podeaua era acoperită cu un strat gros de cărți, și la fel și masa. Și scaunele. Transperantul stătea mototolit pe pervazul care și el era acoperit cu cărți. Prin geam nu se vedea nimic de atîta murdărie. Tavanul era de un cenușiu

închis. O depunere abundentă de praf negru acoperea totul. Bîrlogul acela îngrozitor era pentru doamna Arb expresia intolerabilă a existenței patetice a unui bărbat care e hotărît să aibă singur grijă de el însuși. Bîrlogul era un act de acuzare a întregului sex bărbătesc, dezvăluindu-i ineficacitatea, nesăbuința, neajutorarea, infantilismul, absurditatea. Doamna Arb și Elsie se priviră. Elsie se înroși.

— Da, mi-e așa de rușine coniță! șopti Elsie. Dar știți cum sînt ei!...

Doamna Arb dădu din cap afirmativ de două ori. Întinse mîna, ca și cum ar fi vrut să măsoare cu degetul ei feminin stratul de praf, dar se răzgîndi; nu îndrăznea.

— Tot tu și gătești pentru el? întrebă ea.

— Știți, coniță? Micul dejun și-l face singur, își face singur patul — întotdeauna e făcut cînd ajung eu aici de dimineață — și își face singur pantofii. Eu m-apuc să-i gătesc prînzul, dar plec la douăsprezece și atunci și-l termină dînsul. Ceaiul de după-amiază și-l face singur. Trebuie să vă spun că nu-i deloc mîncăcios.

— Mi se pare o organizare foarte înțeleaptă.

— O, așa e, coniță! Nu sînt mulți domni care s-ar descurca așa cum se descurcă dînsul. Dar e mare păcat! Mai că-mi vine să plîng uneori. Și dînsul, care e atît de curat și de ordonat!

— Da, răspunse doamna Arb, acceptînd ideea că diferența dintre casă și proprietarul ei era formidabilă, îngrozitoare și tragică.

— Cred că ar fi mai bine să nu urc sus, dacă el nu e acasă; nu, Elsie?

Cele două femei se priviră din nou. Elsie o înțelegea perfect pe doamna Arb, și era de partea ei. Doamnei Arb i se făcea curte. Doamna Arb nu se hotărîse încă. Doamna Arb voia să afle cît putea mai mult, înainte de a ajunge la o concluzie. Femeile aveau dreptul să se păzească de orice fel de bărbat. Femeile erau femei și bărbații — bărbați. Chestiunea Arb-Earlforward era crucială pentru ambele părți.

— A! Cred că ați putea, coniță. Dar eu nu pot merge cu dumneavoastră.

Loialitatea sexului înfrînsese o înțelegere mult prea riguroasă a datoriei angajatei față de patron. Se crease o conspirație.

Doamna Arb a trebuit să păşească peste grămezile de cărţi, ca să ajungă la baza scărilor. Jumătatea din stînga a ficcărei trepte era plină de cărţi — ediţii ieftine ale unor romane cu supracoperte de hîrtie, cu titluri ca de pildă: *O fată oarecare*, *Nu ca alte fete*, *O fată singură*. Fete amărîte, dar cinstite şi triumfătoare se înghesuiau una în alta, dintr-un capăt în celălalt al scărilor, în aşa fel încît doamna Arb cu greu reuşi să ajungă sus. Capătul scărilor era de asemenea plin de „fete". Prima cameră de la etaj era, după cum o dovedea mobila, o sufragerie, dar nu era folosită în acest scop. Atît masa masivă din lemn de mahon, cît şi poliţa de deasupra căminului şi scaunele erau acoperite cu cărţi. Mai puţin praf decît în bîrlogul de jos, totuşi foarte mult. Mobila victoriană era bună; o mobilă menită să supravieţuiască revoluţiilor, războaielor şi generaţiilor; o mobilă veşnică, impunînd respect prin straturile de praf oricît de groase ar fi fost ele.

Cea de a doua cameră, cu tot atît de multe cărţi ca şi prima, dar cu şi mai puţin praf, era un dormitor. Pe patul foarte lat, cuvertura fusese întinsă cu multă grijă. Doamna Arb întoarse un colţ: o faţă de pernă destul de curată, nici un cearceaf, numai pleduri! Deschise sertarul unui dulap imens din lemn de mahon. Două dintre ele erau pline cu costume albastre, absolut noi. Într-un alt sertar erau cel puţin o duzină de cămăşi-flanel gri, noi-nouţe. Un garderob era plin cu cărţi.

Ieşind din dormitor, observă că înainte de a ajunge la scări era o cameră lungă şi îngustă. Intrarea era blocată de vrafuri de cărţi, dar doamna Arb făcu imposibilul şi, după nişte excavaţii cu piciorul, scoase la iveală o cadă de baie care era plină şi din care se revărsau cărţi. Doamna Arb era obişnuită cu căzile de baie; nu îşi dădea seama cît de rare erau ele în Clerkenwell, şi de aceea nu putea să aprecieze la adevărata valoare eroismul unui om care, avînd o asemenea comoară, o folosea în interesul meseriei sale. Totuşi, surpriza şi uimirea au fost evidente şi simţi un fior tulburător şi plăcut, cînd descoperi astfel secretele intime ale existenţei de zi cu zi ale unui bărbat.

Apoi auzi sunetul unor picături de apă; la etajul al doilea, semănînd întrucîtva cu o cameră de baie, era o încăpere cu două rafturi, cu ochi de gaze şi o chiuvetă. Apa cădea cu o

reverberație stranie dintr-un robinet în chiuvetă. Erau cîteva farfurii mai mari, pahare, frafurioare mici, căni, cratițe, tacîmuri; o jumătate de pîine, o bucată de șuncă afumată; nu era lapte, nu era unt. Bucătăria și cămara lui! Un singur ochi la aragaz! Nici o sobă! Doamna Arb era impresionată.

Celelalte camere de la etajul al doilea erau pline de mobilă maiestuoasă, de cărți și de praf. Una dintre ele fusese de curînd curățată și aranjată, dar mai erau încă zeci de cărți pe jos. Luă una din cărți în mînă, un volum mare și gros, pentru simplul motiv că pe coperță era desenată o pasăre. Era o carte grea, cu multe poze colorate cu păsări. Se gîndi că era într-adevăr un lucru plăcut să privești. Din întîmplare, văzu prețul scris cu creionul pe coperta interioară: 40 de lire. Nu era nici surprinsă, nici uimită — era pur și simplu șocată. Doamna Arb nu citise probabil nici zece cărți în viața ei. Pentru ea, cititul era un refugiu atît împotriva plictiselii, cît și împotriva vieții. Dar ea niciodată nu se plictisea și iubea viața. Așa înțelegea ea cărțile. Nu-i trecuse niciodată prin gînd că o carte, mai ales una despre păsări, poate să facă 40 de lire. (Și să ții o asemenea carte pe jos!) Imediat, în ciuda oricărei logici, îi veni în minte că fiecare carte din magazin face 40 de lire. Înainte de a coborî scările încărcate cu cărți, se opri în capul treptelor, la etajul al doilea. Simțea în gît praful pe care îl ridicase în trecerea ei prin casă. Mîinile îi erau murdare, reci și roșii de frig. De ani de zile nu se aprinsese un foc în camerele alea. Nu îndrăznea să se atingă de balustradă, deși degetele îi erau deja murdare. Se opri, încurcată, vrînd să facă ordine în gîndurile ei confuze. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît își dădea seama ce persoană ciudată și puternică era domnul Earlforward. Îl admira, îl înțelegea, ținea la el și totuși o intimida. Caracterul omului era revelat, dincolo de orice dubiu, de casa lui cu toate semnele vieții ei de zi cu zi; dar înfățișarea și purtarea lui nu te făceau nici măcar să bănuiești ceva din toată personalitatea lui. Era mai mult decît intimidată — era de a dreptul speriată. Mai mult, teroarea asta — pentru că ajunsese la teroare — o fascina. Coborî cu grijă, ezitînd la fiecare treaptă... La capătul de jos al scărilor, auzi cu îngrijorare vocea politicoasă a domnului Earlforward. Era în biroul său și vorbea cu un client.

— Mă strecor afară, șopti ea foarte încet, apropiindu-se de Elsie, care mătura lîngă scări. Elsie dădu din cap — complice. Dar chiar în clipa aceea, domnul Earlforward ieși din birou cu clientul și doamna Arb fu încolțită.

— N-am observat cînd ați intrat, spuse anticarul, foarte amabil. Cu ce vă pot fi de folos?

— O, mulțumesc, dar am traversat doar ca să vorbesc ceva cu Elsie.

Minciuna inventată pe moment avu succes deplin. Și Elsie, cel mai cinstit suflet din Clerkenwell, își dădu sprijinul cauzei comune a femeilor în lupta lor împotriva bărbaților.

— Mă bucur că vă văd aici, continuă liniștit domnul Earlforward, după ce plecase clientul. S-a întîmplat că am plecat înspre Houndsditch, dar m-am întîlnit cu cineva pe drum, n-am avut încotro și a trebuit să mă întorc cu el. Intrați, vă rog.

Privirea ochilor lui mici o atrase în camera din spate. Cărțile de pe scaun fuseseră date jos. Se așeză. Desigur că domnul Earlforward era cea mai normală ființă din lume, cea mai simplă, cea mai cumsecade, cea mai calmă! Dar baia, bucătăria, păturile, mizeria, mîncarea, cartea de 40 de lire și toate costumele și cămășile acelea noi! Nici nu-și închipuise vreodată un asemenea interior de casă! Nu-i venea să creadă.

— Am vrut să vă văd aici, în camera asta, spuse domnul Earlforward cu o voce caldă. Și tăcu.

Nu putea să-i rabde privirea duioasă. Știa că intimitatea lor, după ce sporise încetul cu încetul în cursul săptămînilor, ajunsese, surprinzător, în punctul de unde trebuia să treacă brusc într-o altă fază. La ea, ca și la aproape toate femeile, simțul pericolului era intermitent. Bărbatul acesta era îndrăgostit de ea. N-ar fi putut face orice cu el? N-ar putea să săvîrșească minuni? Nu putea ea oare să îmblînzească monștri? Și îi înțelegea instinctele. I le împărtășea. Și el reprezenta o stîncă ce ar fi apărat-o, ar fi adăpostit-o, i-ar fi dat siguranță!... Alternativa: singurătate, celibat, fată bătrînă, veșnică autoapărare, veșnică neliniște a zilei de mîine: înfiorător!

— Ar trebui să mă duc să deschid prăvălia, spuse ea neliniștită.

— Şi eu trebuie să plec din nou, răspunse el, şi îşi puse pălăria şi începu să se încheie la palton. Şi atît. Dar cînd ajunse la uşă, adăugă: „Poate trec diseară să vă văd, dacă nu vă deranjează".

— Veţi fi bine venit, acceptă ea, zîmbind cu modestie.

În acel moment era ca o fetiţă. Ştia că rostise cuvintele care-i hotărîseră soarta. Tremura de fericire şi de nerăbdare. El era un bărbat minunat şi o enigmă. Îi inspira dragoste şi teamă. În tot timpul zilei, sentimentele ei faţă de el au devenit din ce în ce mai profunde. La ora închiderii, inima ei extaziată îşi dăduse consimţămîntul. Şi simţea un curaj luminos, dar presărat cu multe şovăieli.

Partea a doua

I

ÎN AJUN

AFRODITA PUSESE STĂPÎNIRE PE biroul din spatele magazinului domnului Earlforward — deși nevăzută, ea era totuși acolo sprijinindu-se probabil — nu mă întrebați cum — de buzele roșii și cărnoase (care o fascinaseră pe doamna Arb) ale domnului Earlforward. Trecuse puțin de ora patru, era primul ianuarie de când se cunoscuseră. Stăteau de o parte și de alta a biroului lui Henry, cu lumina electrică arzînd extravagant deasupra lor. La intrarea anticariatului ziua se sfîrșea în licăririle vagi ale unui apus cenușiu. Nu-i păsa de mizerie, nu-i păsa de dezordine; domnul Earlforward era îndrăgostit. De cîteva săptămîni, el intenționase să-și pună neapărat cosa la punct în cinstea viitoarei sale soții, și nu reușise. Doamna Arb avea o repulsie față de mizerie și de dezordine, dar nu-i spusese nici o vorbă. Nu voia să intervină și nici măcar să lase să i se vadă repulsia, înainte de vreme. Își cunoștea locul; era puțin formalistă. Momentul se apropia, și ea putea să aștepte.

— Cred că putem folosi verigheta aceea, spuse Henry, arătînd înspre cea de pe mîna doamnei Arb, care stătea ca tezaurul lipsit de apărare al unui oraș cucerit.

În ciuda unei experiențe recente, doamna Arb a fost surprinsă de aceste cuvinte rostite pe un ton atît de liniștit, binevoitor și firesc. Experiența recentă o constituise ultimatumul politicos al domnului Earlforward (urmînd unei discuții în care doamna Arb își exprimase dorința atît de feminină de a face cununie religioasă), ultimatum care cerea ca ei să se căsătorească la un notariat, pentru că ieșea mai ieftin per total. În această privință, ei îi făcuse plăcere să se supună. Atîta timp cît era cu adevărat căsătorit, metoda

prin care o făceai nu avea decît o importanţă secundară. Recunoştea — în sinea ei - că dorinţa ei de a merge la biserică însemna conformism şi superstiţie. Îi plăcuse să se supună, aşa cum unor femei le place să fie bătute. Morbiditate, fără îndoială! Dar nu era doar atît. Mai erau atît autoconservarea cît şi voluptatea. Personalitatea domnului Earlforward o înspăimînta şi în acelaşi timp o fermeca. Văzu că poate să scape de frică printr-o supunere oarbă. Şi de ce să nu se supună? El reprezenta destinul ei. Voia să-şi ţină destinul strîns cu amîndouă mîinile.

Şi mai era ceva: dacă el era destinul ei, atunci şi ea era destinul lui: ea mai fusese măritată o dată, în timp ce el era neprihănit; trebuia să înveţe. Vedea un avantaj din punctul ăsta de vedere. Se apropia şi momentul ei — cel puţin aşa încerca ea să se convingă.

Astfel că problema ceremoniei de nuntă fusese rezolvată foarte bine, încît acum doamna Arb rîdea de ideea unei nunţi la biserică. Dar întîmplarea cu verigheta o atingea într-un punct mult mai sensibil; o atingea pe femeia primitivă, primordială, din adîncul fiinţei ei. De fapt, avusese vaga bănuială că nu-şi pusese în plan să-i cumpere o verighetă! O bănuială absurdă şi imposibilă! Cum putea să se căsătorească fără verighetă? Dar iată că bănuiala se adeverea! Ar fi trebuit să fie revoltată la gîndul că al doilea soţ al ei voia să se căsătorească folosind inelul primului. Totuşi, nu era. Tonul natural şi degajat al domnului Earlforward o împiedica. Şi răspunse liniştită, zîmbind, de parcă ar fi fost hipnotizată:

— N-o putem folosi pe asta. Nu vrea să iasă.

Arătă degetul. Era clar că verigheta nu putea să treacă de încheietură. Doamna Arb era zveltă, dar fusese şi mai zveltă.

— Dar nu te poţi căsători cu asta pe deget, spuse el. Nu poţi purta două. (Şi în el era ceva din bărbatul primitiv!).

— Ştiu, dar mă duceam să mi-o dea jos mîine de dimineaţă. N-ar mai fi timp să o şi lărgească.

El îi luă mîna catifelată, făcînd-o să se înfioare.

— Uite ce e, zice el. Cîte carate are?

— Optsprezece.

— E moale, murmură el. Am o pilă micuţă. Ţi-o scot eu acum. Mă pricep destul de bine la treburi de-astea mărunte.

O, nu! N-o să te doară. Nu ți-aș pricinui vreo durere, pentru nimic în lume!

După ce căută puțin printr-un sertar al biroului, găsi pila.

— Așa te simți, probabil, și cînd ți se face manichiura, zise ea chicotind, cînd el îi luă din nou mîna în a lui, și începu să opereze.

Nu se lăudase: era într-adevăr destul de priceput la treburi mărunte. Niște mișcări atît de fine și de delicate! Atîta răbdare! Stătea în picioare, aplecat deasupra ei. Ea era prizoniera lui și razele venite de la bec luminau mîna înfricoșată care se predase. Cînd operația se sfîrși, pielea era foarte puțin roasă, aproape imperceptibil. Îndepărtînd capetele fișiei tăiate, a scos inelul.

— Moale ca untul! zîmbi el. Acum dă-mi și inelul celălalt. Vrei? Ca să mă am mărimea, știi? Și dau o fugă pînă la Joas, în Farringdon Road. N-o să dureze mult. Ai tu grijă de magazin pînă mă întorc? Dacă intră cineva și e vreo problemă, roagă-l să aștepte. Dar sînt scrise toate prețurile. O să las lumina aprinsă în magazin. N-o să te simți singură.

— O, dar!... protestă ea. S-o lase singură în casa lui — și fără protecția verighetei! Și încă înainte de nuntă! Ce-o să creadă lumea?

— Păi o să vină și Elsie, peste un minut. Așa că n-ai de ce să-ți faci griji. O liniștea ca pe-un copil neascultător. Trebuie să rezolv în seara asta. Și, în afară de secția de amanetări, ei închid la șase, ca mine. Trebuie să mă grăbesc!

Și plecă.

Elsie intră imediat, scutind-o să se gîndească prea mult la toate astea. Văzînd-o, purtarea doamnei Arb deveni dintr-o dată normală — adică, vraja ciudată care pusese stăpînire pe ea se spulberă, dispăru. Nu se mai simțea bolnavă și lipsită de vlagă. Trupul își recăpătă mișcările lui mici și sprintene, iar privirea toată autoritatea, veselia, vioiciunea și nuanțele ei diverse. Se ridică de pe scaun, își netezi rochia și iat-o din nou gata să înfrunte lumea.

— A, Elsie! Ai venit, deci! Domnul Earlforward te așteptă. Tocmai a plecat pentru un minut sau două într-o

problemă urgentă, și a spus că o să vii să te ocupi tu de clienți, și trebuie să-ți spun că nu prea mi-a plăcut să rămîn singură aici, pentru ca, știi... Dar afacerile înainte de toate! Știm cu toții asta, nu.

Ațință puțin jăraticul în soba care iarna încălzea prăvălia; domnul Earlforward rareori mai punea lemne în foc după ora patru: îi plăcea să se stingă de tot exact la ora închiderii.

— Da, coniță.

Elsie, deși purta cea mai bună jachetă și pălăvie a ei, ca într-o zi de duminică, cărase în magazin — și nu ușor — un cufăr mare de tablă cu minere subțiri care tăiau palmele. Cutia asta ascundea medaliile răposatului ei soț, și toate lucrurile ei, inclusiv niște obiecte foarte ciudate. Soția lăcuitorului, care se și obișnuise cu trei copii în loc de doi, își găsi o scurtă și plăcută evadare din monotonia vieții ei casnice, ajutînd o pe Elsie să-și transporte cufărul din piața Riceyman pînă la ușa din față a anticariatului domnului Earlforward. Cînd și-a pus cufărul mare, cu urme de lovituri, pe podeaua strîmbă a prăvăliei, s a chemat că „își mutase toate lucrurile"

— Să duc asta sus, acum, coniță? sugeră Elsie cu oarecare timiditate, pentru că începea o viață nouă și nu prea știa cum trebuie să se poarte.

— Ei, în orice caz, nu trebuie să-l găsească aici domnul Earlforward, hotărî grav doamna Arb.

Elsie a fost cu totul de acord. Stăpînii caselor nu trebuie să fie ofensați de imaginea cvasiobscenă a lucrurilor personale ale servitorilor.

— Nu! Nu poți să-l cari singură. Te ai putea lovi. Nu se știe: Lasă, lasă Elsie! zise ea, cînd Elsie protestă. Crezi că eu n-am mai ajutat niciodată pe nimeni să care un cufăr pe o scară? Acum apucă de celălalt mîner! Unde ți-e umbrela? Știu că ai una.

— Vine mîine, coniță. Am împrumutat-o cuiva.

Doamna Arb rezolva cu multă veselie, drăgălășenie și energie chestiunea cufărului, iar Elsie își cerea mereu scuze.

— Acum pune-ți șorțul și vino jos, cît mai repede — ar putea veni vreun client. Trebuie să ții minte că eu nu sînt stăpînă aici decît de mîine. Sînt doar în vizită.

Astfel vorbi doamna Arb, veselă și respirînd destul de greu, în ușa micului dormitor pe care Elsie urma să-l împartă cu o colecție vastă de diverse predici, în optzeci de volume, cîteva procese de faimă națională în douăzeci de volume și multe alte cărți senzaționale.

Cînd Elsie, încă emoționată că avea o casă nouă, și că doamna Arb fusese atît de binevoitoare, coborî oarecum stinghiertă scările, purtînd un șorț absolut nou (cumpărat pentru această ocazie), doamna Arb se duse s-o întîmpine la capătul scărilor și, pe un ton confidențial și misterios, îi spuse:

— Acum, să nu uiți tot ce ți-am spus în legătură cu curățenia de mîine! Bine?

— Vai, nu coniță, sper să fie în regulă! Și fruntea tinerei femei se încreți din nou de atîta conștiinciozitate.

Doamna Arb rîse amabil.

— Ce vrei să spui, fata mea? Cum adică, „să fie în regulă"! Trebuie să ții minte că mîine, cînd mă întorc, o să fiu doamna Earlforward. Și tu așa va trebui să-mi spui: „doamna Earlforward".

— Mai degrabă v-aș spune coniță, dacă nu vă e cu supărare.

— Bineînțeles, dar cînd vorbești *despre* mine.

— Va trebui să mă obișnuiesc, coniță.

— Presupun că domnul Earlforward a discutat cu tine despre leafă...

— Nu, coniță.

— Nu ți-a spus absolut nimic?

— Nu, coniță. Doar că o să fie în regulă.

Doamna Arb era din nou surprinsă de minunata capacitate a lui Henry de a lăsa lucrurile în voia lor.

— Ei, bine, probabil că le-a lăsat pe seama mea, deși pînă mîine eu n-am nici o legătură cu casa asta. Acum, ce leafă ai vrea tu, Elsie?

— Aș prefera să hotărîți dumneavoastră, coniță, răspunse Elsie cu modestie.

— Ei, bineînțeles, Elsie! Să fii *slujnică* e cu totul altceva decît să fii femeie „cu ziua". Ai o casă ca lumea și mîncarea asigurată. Și o situație sigură. Nu te mai duci de colo-colo, să ți se spună că nu e nevoie de tine în ziua respectivă sau

a doua zi, și că vii doar pentru o jumătate de zi într-a treia, și așa mai departe! Un loc stabil. Nu te mai gîndești: „Iau sau nu iau banii astăzi?"... Îți dai seama, nu?

— O, da, coniță.

— Să-ți arăt ce-am decupat din *West London Observer* de ieri.

Își scoase portmoneul din buzunar, din care luă un anunț al Agenției pentru personalul casnic, cu nenumărate oferte de serviciu: „Femeie de serviciu, 20 pînă la 25 de lire pe an", citi ea.

— Să spunem că pornește cu 20 de lire — continuă doamna Arb. Bineînțeles că e mult, dar în zilele noastre salariile sînt mari. Nu știu de ce, dar așa sînt. Și trebuie să ne obișnuim cu asta.

— Bine, coniță, încuviință Elsie, recunoscătoare.

Douăzeci de lire i se părea o sumă mare, și nu putea să împartă la cincizeci și doi. Și pe urmă așa scria și în ziar! N-avea ce să spună. Vorbiră apoi despre spălat și bucătărie, despre ustensilele casnice pe care doamna Arb le scăzuse din lista obiectelor vîndute celui care cumpărase magazinul de peste drum. Elsie vîndu apoi cîteva cărți. În timpul acestor tranzacții, doamna Arb se retrase în birou, și după aceea refuză să ia banii pe care, cu obișnuitul ei simț al datoriei, Elsie i-i întinse.

— Elsie, nu ți-am spus adineauri că nu sînt eu stăpînă aici? Trebuie să-i dai banii stăpînului tău.

Apoi se întoarse domnul Earlforward și doamna Arb îi făcu semn lui Elsie să se retragă sus, iar Elsie, după ce puse banii pe hîrtia cu titlurile cărților vîndute, o luă discret în sus, pe scări.

— Am îndrăznit eu să stabilesc leafa femeii, începu doamna Arb, în timp ce în camera din spate Henry își scotea paltonul. Mi-a spus că tu nu vorbiseși cu ea.

— Nu, nu vorbisem.

— Păi, am hotărît douăzeci de lire pe an.

— Opt șilingi pe săptămînă. Destul de puțin. Oricum, e mai bine decît o jumătate de coroană[1] în fiecare dimineață, toată viața, pentru o jumătate de zi de muncă.

---

[1] În vechiul sistem monetar englez (în care o liră = 20 de șilingi și un șiling = 12 penny), o coroană avea 5 șilingi.

— Tu îi dădeai jumătate de coroană? Eu îi dădeam doi șilingi. Îi dădeai și mîncare?

— Bineînțeles că nu.

— Nici eu. Numai dacă rămînea mai mult.

Doamna Arb simți privirea admirativă și înflăcărată a domnului Earlforward și fu cuprinsă din nou de vrajă. Era foarte fericită; era absurd de fericită. Adevărul era că domnul Earlforward avusese impresia greșită că făcuse o afacere bună în privința lefii femeii cu ziua. Pentru că știa că monstruosul tarif recunoscut de toți era de cinci șilingi pe zi și mîncare. Și iată, această ființă minunată, atît de blîndă, de smerită, de copilăroasă, îl întrecuse cu jumătate de șiling pe zi. Ce femeie! Ce soție! Avea toate calitățile. O sorbea din ochi. Se așeză pe birou, lîngă scaunul ei, ca un băiețel care se uită la o fetiță. Apoi întrerupse intimitatea și plecă să stingă lumina în prăvălie — pentru că lumina din birou era suficientă să arate că anticariatul e închis. Și strigă către Elsie:

— Elsie, vino jos și bagă standul de cărți înăuntru! Trebuia băgat mai devreme. S-a întunecat de mult... A! N-o să se uite încoace, șopti el, dînd din umeri și răspunzîndu-i astfel doamnei Arb, care era neliniștită pentru că el se așezase din nou pe birou, lîngă ea.

— Uite, asta-i verigheta pe care mi-am făcut-o. Își scoase din buzunarul hainei un cerc strălucitor de aur. „Și ăsta-i vechiul tău inel — păzitorul tău, nu-i așa? Vezi? Au exact aceeași mărime! E o verigheță foarte bună și o să țină mult mai mult decît cea veche. E mai tare. Nouă carate. Și arată și mai bine, zic eu.

Privind verigheta, doamna Arb păstră un zîmbet forțat. Verigheta de nouă carate era o adevărată lovitură pentru ea. Dar, fără îndoială că avea dreptate; avea foarte multă dreptate. El puse verigheta înapoi în buzunar.

— Dar unde-i verigheta mea veche?

— A, i-am vîndut-o lui Joas. Un tip dur, dar pot să-ți spun că i am vîndut-o cu șase șilingi, cu jumătate mai mult decît mi a cerut pe astea.

Vorbea foarte încet, să nu-l audă Elsie, calm, mulțumit și mîndru de sine, cu ochii lui mici ațintiți asupra ei.

— Cred că ăștia șase șilingi jumătate sînt ai tăi. Uite-i! Și îi întinse cei șase șilingi și jumătate.

— A, n-are importanță, zise doamna Arb, cu o voce stinsă, vrînd să spună prin asta că putea să păstreze el banii.

— Vai, nu! exclamă el. Ce-i cinstit, e cinstit.

Își puse monedele în portmoneu. Apoi spuse că e momentul să treacă vizavi. (O parte din înțelegerea ei cu cumpărătorul magazinului era că acesta trebuia să-i asigure pînă la nuntă casă și masă).

— Poate mai treci pe-aici în seara asta, o rugă el.

— În seara asta nu, Henry. *E noaptea din ajunul nunții.* N-ar fi frumos...

El cedă. Au discutat toate problemele de a doua zi. Au ieșit unul lîngă altul din camera din spate; Henry stinse lumina. Elsie își terminase treaba și urcase. Pentru cîteva clipe — întuneric beznă! Doamna Arb simți buzele cărnoase ale lui Henry atingîndu-i buzele. Era pătrunsă de misterul ce plutea peste anticariatul tiesit de cărți, în întunericul ce se întindea de la un zid la altul, pînă înspre lumina palidă care venea de la felinarul din pasajul Ricey-man. Se lăsă în voia incertitudinilor și a agitației viitorului lor comun, cu un extaz care era poate mai mult, poate mai puțin decît ceea ce se numește un general fericire. Degeaba și-ar fi amintit de maturitatea, de experiența, de forța și de agerimea de care ar fi trebuit să dea dovadă. Sub sărutarea lui nu mai era decît o fată crudă încă. Era un sărut plin de dragoste. Așa cum se spune, adora pînă și pămîntul pe care călca ea. Era un punct în favoarea ei!

El aprinse lumina.

II

ÎN CAMERĂ LA ELSIE

CAMERA UNDE DORMEA ELSIE ERA și fusese dintotdeauna dormitor pentru slujnice, deși de mulți ani nu mai fusese folosit în acest scop. Mobilierul era format dintr-un pat metalic îngust, un lavoar mic galben,

un dulăpior cu sertare și cu o oglindă, un scaun Windsor[1] și nimic altceva (doar dacă s-ar putea numi mobilier cele trei cârlige din spatele ușii). Nici un covor. Nici un corp de iluminat, în afară de o lumânare. Tapetul înflorat se îndepărta încet de pereți în câteva locuri. Cureaua pentru ridicat geamul fiind ruptă cu mulți ani în urmă și nemaifiind reparată, geamul nu putea să stea deschis decât dacă era sprijinit cumva. De fapt stătea închis de mulți ani. După ce își terminase treaba devreme, Elsie se retrase cu o lumânare de vreun inch[2] și jumătate, în dormitorul ei și închise ușa, nevenindu-i să creadă ce noroc dăduse peste ea. Fericită nu era, pentru că avea o mare durere sufletească, a cărei intensitate puțini o bănuiau și chiar mai puțini încercau s-o înțeleagă și de care nimeni nu era îngrijorat; dar era foarte recunoscătoare soartei ce-i dăruise acest dormitor. Cam era era foarte rece, dar Elsie nu văzuse niciodată și nici nu se gândise că ar putea exista o cameră caldă în timpul iernii. Era o cameră goală, dar nu și pentru ochii ei ce descopereau aici condițiile esențiale ale unei existențe nocturne confortabile. Era mică, dar nu și la scara dimensiunilor aplicată de Elsie. Era urâtă, dar Elsie pur și simplu nu era în stare să vadă urâțenia. (Nici frumusețea, decât poate pe fața unui copil, într-un brocart foarte împodobit, într-o culoare tare, într-un apus de soare roz și în alte lucruri de genul ăsta).

Se uită de jur împrejur și văzu un pat. Pe urmă un dulap cu sertare, unde încăpeau de trei-patru ori mai multe lucruri decât încăpeau în cufăr, în acel cufăr în care erau toate lucrurile ei, în afară de umbrelă. Un lavoar care, dacă ar fi fost dotat așa cum s-ar fi cuvenit, cu apă, săpun și prosop, ar fi putut, într-un caz de urgență, să fie chiar folositor. Un scaun solid. Un cuier care și el prindea bine. Un geam -- deci aveai cum să te uiți afară. Știa că erau multe cărți stivuite la perete, între geam și ușă, dar ea nu le vedea. Ele *erau* pur și simplu acolo și într-o bună zi aveau să fie duse jos. Le considera ca pe niște obiecte tainice și valoroase. Deși avea darul fermecat de a le descifra semnele arbitrare și să-și umple mintea cu tot felul de idei ciudate, nici nu-i trecea prin gând să profite de acest dar al ei

---

[1] Un scaun de lemn incrustat cu sidef

[2] 1 inch = 2,54 cm

Dar să nu credeți că pentru Elsie dormitorul nu avea o mare și tulburătoare calitate. Era *numai al ei*. Era primul dormitor din viața ei, numai și numai *al ei*. Mai mult, era prima ei cameră care era *dormitor* și nimic altceva. Elsie nu mai dormise singură într-o cameră și rareori dormise singură în pat. Nu mai avusese niciodată bucuria de a sta singură. Simțea plăcerea de a fi singură cu sine; o senzație profundă, voluptoasă, greu de imaginat. I se lăsă pradă, așa cum doamna Arb se lăsase pradă sărutului lui Henry Earlforward. Era un balsam pentru amărăciunea ei. Era un refugiu în care putea să-și trăiască în liniște durerea.

Își scotea lucrurile din cufăr, mergînd de colo colo, se apleca, îngenunchea, se ridica, deschidea sertare, închidea sertare, cu mișcările atrăgătoare ale unui trup puternic și bine făcut. Expresia blîndă a feței și ochilor ei dovedea o resemnare dulce și inconștientă. Nu era nici pic de vanitate în trăsăturile ei! Nici pic de instinct al luptei pentru drepturile ei, de dorință de a dobîndi cît mai mult de la lume! Nici pic de înțelegere a nedreptății. Nici pic de indignare în fața nedreptății. Nici cea mai mică bănuială că ea era sarea pămîntului. Se gîndea că era într-o casă frumoasă, confortabilă, liniștită și că avea să stea cu niște oameni cumsecade, de o înaltă calitate. Era încă impresionată de insistențele doamnei Arb de a o ajuta să ducă cufărul pe scări.

Se uită în livretul ei de depuneri. O sumă imensă o aștepta, gata să-i fie înmînată la oficiul poștal! I-ar fi ajuns s-o țină o lună, în cazul în care i s-ar fi întîmplat cine știe ce. Se uită la cele două medalii de argint ale răposatului său soț și la panglicile lor. Erau cea ce numea ea *un lucru frumos*. Le așeză într-unul din sertarele mici, de sus. Sentimentele sale față de răposat erau acum doar de pioșenie. El nu mai reprezenta pentru ea nici un dram de realitate. Scoase o scrisoare dintr-un plic murdar și citi, aplecîndu-se pe lîngă lumînare: „Dragă Elsie, sînt că trebuie să plec imediat până ce o să mă fac bine. Îmi dau seama că nu ți-e ușor să mă ierți. Tot ce spui e foarte adevărat. Și e mai bine pentru tine să nu știi unde sînt. Știu că o să mă fac bine și atunci o să-ți scriu și o să te întreb...". Plîngea. Joe, bărbatul acesta era o realitate pentru ea, mult mai mult decît fusese vreodată

soțul ei. Îl simțea stînd lîngă ea. Îi simțea brațul strîngîndu-i emoționat mijlocul și era tot atît de obișnuită cu forma și apăsarea brațului lui, cît este un orb cu scaunul pe care stă. Avea o dorință arzătoare să fie chinuită de Joe, să simtă că nu-l mai domină, iar el, bolnav cum era, să se bucure că are puterea să o maltrateze. Dar știa că puterea ei era singura lui salvare, și o exercitase cu fermitate. Și se gîndea: „Ce greu trebuie să fi fost pentru bietul dom' doctor Raste! Acum are alt doctor, dar nu-i tot atît de bun — nu, și nici n o să mai aibă vreodată unul ca el!".

Scrisoarea avea două luni și chiar mai mult. O citise de cel puțin cincizeci de ori. Era obiectul ei cel mai drag, cel care o întrista cel mai tare, cel mai miraculos din întreaga lume. Nu era o scrisoare. Era un talisman, un fetiș.

Se auzi o bătaie la ușă, destrămîndu-i visul existenței intime și aducînd-o din nou pe Elsie la condiția fostei femei cu ziua, promovată la cea de slujnică. Simți un șoc care o înfioră

— Elsie, o să arzi toată noaptea lumînarea aia? Vocea calmă, blîndă, autoritară a domnului Earlforward. Probabil că văzuse lumina pe sub ușă și urcase în papuci scările.

— Nu, domnu'l Tocmai o stingeam. Era cuprinsă de remușcări.

— Ai terminat *toată* pîinea aia?

— Da, domnu'l Îmi pare rău, domnu'l era cuprinsă și mai tare de remușcări.

— Ț, ț... ț, ț!

Elsie își puse scrisoarea sub pernă. Se dezbrăcă într o clipă. Nu avea de făcut nici o toaletă. Se gîndea la spălat tot atît de mult cît s-ar fi gîndit o regină saxonă. Nu cercetă patul, să vadă dacă este comod. Nu i se întîmplase niciodată să nu poată dormi. Un pat era un pat. Băgîndu-se sub pătură, fruntea i se încreți de griji. O să poată să se trezească la ora șase în casa aceea liniștită? Trebuia! Trebuia! Stinse lumînarea. Și în timp ce-i mirosi ultimul fum pe întuneric și simți cu picioarele ei solide întinderea patului, o senzație neașteptată și surprinzătoare îi umbri bucuria ei de a fi singură. Ducea lipsa trupului cald și moale al copilului lustruitorului, cu care dormise de atîta vreme. Unii oameni nu sînt niciodată mulțumiți.

III

PANOPTIC

HENRY ȘI VIOLET SE APROPIAU de ușa turnantă, cînd Henry o întrebă în șoaptă pe Violet.

— Cît costă? Cît costă?

— Un șiling și trei penny, cu taxă cu tot — îi răspunse Violet, tot în șoaptă.

O jumătate de coroană pentru amîndoi; asta era mai puțin decît se temuse el: dar, căutîndu-se în buzunarul pantalonilor, constată că era mai mult decît păstrase el în monedă mărunță; scoase încet din buzunarul de la piept un portofel vechi. Costul total al ceremoniei căsătoriei de la oficiul stării civile fusese considerabil; avea impresia că, de cînd plecase din Clerkenwell la nuntă și în luna de miere (care, potrivit înțelegerii trebuia să se limiteze la o singură zi), nu făcuse altceva decît să cheltuiască.

Mai întîi, micul dejun de după ceremonie (două tacîmuri), de la minunatul local „Lyon's" din Oxford Street, un restaurant cu mai multe săli, unde atmosfera era înviorată de muzică, de furfotă; costase (și după părerea lui) relativ ieftin și nu fusese vorba de nici un bacșiș; totul fusese foarte bine și splendid; dar adevărul era că nota de plată reprezenta o sumă foarte mare de bani pentru un om care de ani de zile nu mai cheltuise niciodată mai mult de jumătate de șiling pentru o masă în oraș și pe care însăși imaginea luxului îl înspăimînta. În timpul micului dejun fusese într-adevăr îngrozit de obiectele aurite, sculptate, de aparența risipă nepăsătoare, de zgomot, de mulțimea de oameni care își aruncau banii în stînga și în dreapta cu o ușurință extravagantă; nu reușise să scape de ideea îngrijorătoare că Anglia se prăbușea și că structura societății englezești era amenințată de o plagă asemănătoare cu plaga care distrusese Roma lui Gibbon[1]. Zece șilingi și șapte penny pentru o singură masă de două persoane! Era fantastic! Își jurase că aceasta avea să fie ultima plimbare de agrement pe care

---

[1] Aluzie la *Istoria declinului și prăbușirii imperiului roman* (1776—1788) de Edward Gibbon, una dintre cele mai de seamă opere ale istoriografiei clasice engleze.

o va mai face vreodată în West End[1]. Dar pînă una alta, era în luna lui de miere și trebuia să se poarte, atît el cît și punga lui, cu cavalerismul la care se aștepta în mod normal, deși cu nesăbuință, femeia iubită.

În urma acestui mic-dejun, Violet propuse deodată — dovadă a adevăratelor capricii feminine — să meargă la Muzeul figurilor de ceară al doamnei Tussaud, înainte de a vizita superbul cinematograf din Kingsway, care era adevărata *pièce de resistance* a programului acelei zile. Ea nu fusese niciodată la doamna Tussaud (și nici el), și era convinsă că trebuie să fie un loc foarte frumos și aveau destul timp să-l vadă. Toată viața ei își dorise să meargă la doamna Tussaud, dar cum se întîmplase că... etc. Nici nu-i era prea greu să fie convins. Nu! Îi plăcea, o adora pe fetița din acea ființă matură, vioaie și totuși demnă și îmbrăcată atît de sobru (în afară de florile roșii de la pălăria de culoare închisă). Consimțind să-i satisfacă capriciul, avea senzația unui tînăr milionar care așază colier de smarald pe pieptul divin al actriței preferate. La urma urmei, nu era decît pentru o zi. Și ea avusese dreptate cînd spusese că au suficient timp. Programul lor avea să se încheie foarte tîrziu. Înainte să plece din pasajul Riceyman în călătoria de nuntă, o văzuse pe Violet luînd-o de-o parte pe Elsie (în grija căreia fusese lăsat magazinul) și nu se îndoia că îi poruncise fetei să se culce înainte de sosirea stăpînilor ei. Ce drăguță și grijulie e Violet! Cu toate astea, suferea cumplit, în timp ce-și scotea o bancnotă de o liră din portofel — iar ea îl urmărea cu ochii ei scrutători. Era o bancnotă nouă. Hîrtia era albă și groasă: n-avea nici o îndoitură. Urmele vagi de umezeală de pe ea dovedeau autenticitatea. Verdele și maroniul din desen erau mai frumoase ca orice tablou. Imaginea maiestuoasă a Parlamentului, de pe verso, te asigura că trăinicia întregului regat sprijinea această bancnotă. Obiectul era tot atît de frumos și înduioșător ca o tînără fecioară. Putea el s o abandoneze pentru totdeauna în mijlocul acestei lumi aspre și reci?

— Hai, dămi-o mie! îl îndemnă Violet, cu un fel de compătimire. Și i-o luă din mînă. Ce avea de gînd să facă cu ea?

---

[1] Cartier elegant al Londrei.

— Am eu mărunt, adăugă ea, cu un zîmbet pe fața-i brăzdată în mod plăcut de cute

Era liniștit. Chinul său era ușurat În orice caz, pentru moment, bancnota era salvată: rămînea în familie. Era foarte îndatorat. Dar de ce i-a luat bancnota?

— Mulțumesc, doamnă! zise portarul în uniformă, cu o politeță oarecum agasată, în timp ce Violet punea jos o jumătate de coroană. Caracterul instituției fusese imediat intuit de slujbașul experimentat.

— Sînt sigură că e un loc foarte frumos, observă Violet.

Și se pricepea. Henry a fost de acord cu ea. Interiorul spațios, și mai ales scara ramificată, ornamentală, avea un aer victorian care le plăcea amîndurora. Grupuri de oameni mergînd încolo și încoace! Grupuri de oameni simpli: nu în eleganță, nu în distincție — dar oameni respectabili, oameni serioși: nici lepădături, nici derbedei, nici trăzniți sau teribiliști.

— *Este* un loc foarte frumos, repetă Violet. Și trebuie să spun că publicul e mult mai bun decît cel de la cinematograf.

Bineînțeles că a trecut prin obișnuita experiență de a confunda o figură de ceară cu o ființă omenească, și se consideră o caraghioasă. Deodată îl apucă pe Henry de brat. Strînsoarea îi dădu o senzație plăcută, de om care stăpînește și care e stăpînit: încercă sentimentul protectorului.

— Vai de mine! exclamă ea alarmată M-a speriat, nu glumă!

— Ce anume?

— Credeam că e o figura de ceară, tînărul acela de lîngă bancă. L-am privit atît de mult, și nu s-a mișcat; și deodată s-a mișcat! N-aș vrea să vin singură pe-aici. Nu! N-aș vrea! Și apoi, aruncînd o privire plină de încredere, îi dădu drumul lui Henry.

De cîțiva zeci de ani aproape, pe Henry nu-l interesase prea tare nici o femeie, și de mai bine de zece ani nu-l interesaseră deloc; fusese atras de pasiunea sa secretă. Și acum, după un fel de somn al lui Rip van Winkle[1], se găsea în luna

---

[1] Rip van Winkle — personaj celebru al lui Washington Irving, care se trezește după un somn de zeci de ani.

de miere, avînd senzația de plină a căsătoriei. Se simțea transpus într-o lume romantică, mai presus de visele sale. Locul însuși era romantic și îl făcea să simtă cum se înalță. Înflorea încet, tîrziu, dar înflorea. Și în toată forfota aceea, el era cu adevărat singur cu această femeie fermecată. Nu voia să o sărute acum. Săruturile aveau să vină mai tîrziu. Avea să aștepte; era un om răbdător și îi plăcea să-și exerseze răbdarea. Netulburat, se gîndea — și pe bună dreptate — că nimeni în această forfotă de lume bună nu ar fi putut să ghicească situația în care se aflau Violet și cu el. O pereche atît de liniștită, de serioasă, de oameni atît de cuviincioși! Savura cu cea mai mare satisfacție faptul că le păcăleau pe toate aceste ființe simple care îi înconjurau. Rîdea de tinerețe, o disprețuia. Deodată, ochiul său se opri asupra unei pancarte pe care scria „Sala de cinematograf". Aha! Era asta vreo metodă de a mai stoarce cîțiva penny și șilingi de la nesăbuiți? Se ghemui, la pîndă, ca un iepure speriat. Dar intrarea în sala de cinematograf era largă și ușile erau deschise. Sala de cinematograf era gratis. Și au intrat. Pe o pancartă așezată deasupra scaunelor goale scria: „Următorul spectacol la ora patru".

— Trebuie să vedem asta, îi propuse el repede Violetei.

Ea îi răspunse că trebuie neapărat, și după ce Henry își privi ceasul, se întoarseră spre Sala tablourilor istorice.

Aceste reconstituiri ale episoadelor dramatice din istoria Angliei sînt niște realizări plăcute ochilor și totuși copleșitoare. Iar în atitudinea vizitatorilor, cărora puțin le păsa de *artă*, nu era nici urmă de prețiozitate sau de gravitate; și n-ar fi conceput să folosească un cuvînt atît de ciudat ca „artă" nici măcar în gînd. Nu le păsa defel cum era construită compoziția, cum era distribuită lumina sau cum funcționa teoria justei relații dintre operă și realitate. Și nu criticau. Acceptau, și dacă nu acceptau, nici nu-și băteau capul să afle de ce nu puteau să accepte. Pur și simplu, lăsau lucrurile așa și treceau mai departe. Niște oameni timizi, fără nici cea mai mică dorință de a răspunde provocării lansate de artist. Dar oricum, aveau înțelepciunea de a așeza arta la locul ei și de a o lăsa acolo. Îi interesau poveștile spuse de tablouri, iar în aceste povești îi interesa partea „umană" și nu importanța istorică. Regele John, semnînd *Magna Charta* sub amenințările îndrăzneților săi ba-

roni, punînd astfel piatra fundamentală a libertății britanice? Nu! Această imagine nu reușea să-i tulbure. Dar moartea lui Nelson, ultima rezistență opusă de Gordon, buimăceala unei fetițe, Victoria, care află vestea urcării ei pe tron, execuția unei Mary regină a Scoției? Asta, da! Sută la sută, aveau succes din toate punctele de vedere. Violet vărsă o lacrimă diamantină cînd a văzut această ultimă scenă.

— Se spune că trebuie să vezi ca să crezi, reflectă Violet.

Era, în sfîrșit, pe deplin convinsă că istoria Angliei se petrecuse cu adevărat!

Purtarea lui Henry era ceva mai reținută și cu un oarecare aer ocrotitor. Spuse cu blîndețe că tablourile erau foarte inteligent făcute. Și zîmbi în sinea sa de simplitatea femeiască a Violetei — și o admiră și mai mult, pentru că asta îi dădea ei și mai mult farmec, iar lui o tainică superioritate.

Locul în care reacționau absolut toți vizitatorii, izbucnind neîncetat în chicoteli și hohote zgomotoase de rîs, ce se auzeau toată ziua, era la oglinzi. Violet rîdea de se prăpădea de înfățișarea ei înspăimîntătoare, așa cum i-o arătau oglinzile.

— Păi, se spune că nici nu te-ai recunoaște, dacă te-ai întîlni cu tine însuți pe stradă. Acum cred asta, rîse ea.

„Foarte subtil", gîndi Henry, răspunzînd cu un zîmbet blînd voioșiei ei cu adevărat surprinzătoare. O duse în grabă înspre sala de cinematograf. Sala era plină. Nu fusese niciodată în viața lui la cinematograf. De ce să se fi dus? Niciodată nu simțise nevoia de „amuzament". Știa foarte bine ce sînt cinematografele și cum funcționează ele, dar nu tînjise niciodată după ele. Printr-o continuă disciplină, el reușise să-și limiteze cu strictețe curiozitatea doar la cîteva domenii. Dar acum cinematograful îi stătea gratis la îndemînă, și el murea deodată de nerăbdare să-l vadă. Se abținu să recunoască față de Violet că nu mai văzuse niciodată un film. Cum își formase deja părerea că un asemenea lucru e oarecum copilăros, nu găsi nimic în spectacol care să-i schimbe verdictul. În acest timp, îi explică Violetei mecanismul de funcționare și îi dădu cîteva date în legătură cu doamna Tussaud, pe care le găsise prin niște cărți despre Londra. Violet era impresionată: și cum ea văzuse multe filme, mult mai grozave decît cele arătate acum, se luă și ea după el și rămase indiferentă. Totuși, Henry nu voi să plece pînă ce nu

se termină tot spectacolul. Avea o senzație ilogică și curioasă că, deși nu plătise nimic, trebuia să primească tot ceea ce i se cuvenea.

În galeriile de la etaj, printre grupurile de figuri din ceară ale monarhilor, prinților, prințeselor, oamenilor de stat, criminalilor, soldaților, fotbaliștilor și pugiliștilor (Violetei îi plăceau cel mai mult reginele și prințesele), în acompaniamentul muzicii cîntate de o orchestră îmbrăcată în haine roșii, se ivi deodată o nouă și grea încercare pentru Henry.

- Sînt curioasă unde-o fi „Sala groazei", întrebă Violet. Încă n-am ajuns la ea, nu?

Un paznic le arătă o arcadă care ducea spre niște încăperi deosebite — intrarea opt penny, cu taxă cu tot. Henry era nenorocit; doamna Tussaud scăzu mult în ochii lui, în ciuda cinematografului gratuit. Era o metodă de a goli buzunarele unui public credul.

- O! exclamă Violet, și ea surprinsă. Era într-o situație dificilă. Dorea tot atît de mult ca și Henry să cheltuiască puțin, cît mai puțin, dar în același timp dorea ca soțul ei pe care îl admira să se poarte ca un om eulant, așa cum cerea împrejurarea.

Întîlnindu-i privirea, Henry ezită. Nu se mai terminau o dată toate cheltuielile? Demonul său ascuns se lupta cu dragostea. Se făcu palid; nu mai putea să vorbească; el însuși era nimicit de puterea acestei pasiuni. Deși animat de cele mai bune intenții, nu îndrăznea să înfrunte monstrul. Și atunci, spuse cu glas contractat, dar foarte politicos, însoțindu-se de un gest invizibil, de un eroism măreț și extravagant:

- Nu cred că ar trebui să ne gîndim la cheltuieli într o zi ca asta.

Și monstrul se retrase, iar Henry își șterse fruntea. Violet plăti un șiling și patru penny. Intrară într-o lume nouă și tainică. Obiectele care aminteau de Napoleon nu i-au interesat deloc, dar pe o pancartă în capul unor scări care duceau în jos scria în mod atrăgător: „Sala groazei — la etajul inferior". Treptele de granit dădeau o impresie sumbră, care inspira teamă; ar fi putut să fie treptele ce duceau în iad. Violet se înfioră și se agăță din nou de brațul lui Henry.

— Nu, nu! șopti ea neliniștită. Nu pot! Nu pot!

— Dar am plătit, draga mea, o indemnă Henry, protestînd cu blîndețe.

El, masculul puternic, preluă comanda, conducînd o în jos pe trepte pe această femeie cuprinsă de o disperare morbidă. Brațul ei nu înceta să-i spună: „Sînt sub puterea ta. Nimeni altul în afară de tine n-ar fi reușit să mă convingă să pornesc în această aventură...". Boxe de acuzați pline cu criminali de cea mai josnică speță. Banca juraților din adevăratul Old Bailey[1]. Indivizi tolăniți în spelunci în care se fumează opiu. Reconstituiri ale unor crime faimoase, cu pahare de șampanie și pachete de cărți pe mese și cu vampe așezate pe scaune. O minunăție mai presus de orice închipuire. Violet era fermecată. Se liniști de îndată, dar nu dădu drumul nici o clipă brațului lui, pe care îl strîngea cu toată puterea. Amintirea acestor crime incredibile reușea, nu se știe cum, să-l facă să aibă sentimente și mai calde față de ea și iubirea lor să devină și mai profundă. Își amintea cu o dulce durere cum, de dragul acestei minunate Violet, el fusese trist zi și noapte, săptămîni de-a rîndul, cum i se păruse imposibil ca ea să fie vreodată a lui, această încarnare a însuși spiritului plin de viață, luminos, energic, dominant. Iar acum iată că el e cel care o domină. Se agățase de el, se încolăcise în jurul lui, precum iedera în jurul stejarului. Nu era tînără. Și îi mulțumea Domnului că nu e tînără. Ce spectacol ar fi fost, să fie văzut învîrtindu-se în jurul fustițelor unei tinerele! Ea era desăvîrșită și era a lui. Acest gînd minunat nu-i dădea deloc pace.

— Ce crimă o fi și asta? întrebă ea în fața unui interior de bucătărie. Pe celelalte le identificase.

Alături era o femeie cu un catalog.

— Doamnă, îmi puteți spune și mie ce crimă e asta? întrebă Henry politicos, scoțîndu-și pălăria. Doamna îi aruncă o privire dușmănoasă.

— Dumneata nu poți să-ți cumperi un catalog?!

— Ce ființă vulgară și dezagreabilă! murmură Violet.

Henry nu spuse nimic, nu schiță nici un gest. Au plecat de acolo. Știa că ar fi trebuit să cumpere un catalog încă de

---

[1] Old Bailey — principala Curte cu juri din Londra, înlocuită în 1906 cu Central Criminal Court

la intrare, dar nu cumpărase și acum nu mai putea. Nu! Nu mai putea! Situația era îngrozitoare, dar Violet reuși în chip fermecător s-o facă întru totul suportabilă.

— Ar trebui să pună etichete — decretă ea. Totuși.... Și începu să vorbească cu voie bună, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Au trecut de-a lungul unui coridor și printr-o altă arcadă au ajuns din nou în mai puțin impresionanta Sală cu Tablouri, unde au auzit rîsetele gălăgioase și dezlănțuite ale unor fete care se priveau în oglinzile deformante. Henry șchiopăta în mod vizibil. Violet o luă înainte prin restaurant, înspre sala principală. Pe mesele imaculate erau așezate cești de ceai. Gemuri în farfurioarele de pe mese. Chelnerițe îndemînatice, drăguțe și zîmbitoare.

— Nu mi-ar strica o ceașcă de ceai. O, au și gem! exclamă Violet.

Henry era șocat. Alte cheltuieli! Chiar toată ziua trebuiau să mănînce? Totuși s-au așezat.

— Mi-e teamă că sînt cam terminat, mărturisi Henry, cu un glas descurajat și trist. Genunchiul meu ..

Genunchiul nu-l deranja deloc, dar își făcuse un plan disperat să scurteze luna de miere și să ajungă acasă. Consideră că singurul leac era să fie acasă singur cu ea. Se săturase, se săturase pînă peste cap de excesele din West End. Dorea liniște. Dorea să se știe pe teren ferm, familiar.

— Genunchiul tău! Vai, Henry! Îmi pare atît de rău! Ce putem face?

— Putem să ne întoarcem acasă, răspunse el sec.

— Dar cinematograful și toate celelalte?

— Păi am fost deja la unul. Simt că ar fi bine să ajung acasă.

— O! Dar...

Violet era tulburată într-un mod ciudat. El nu putea să-i înțeleagă neliniștea. Puteau foarte bine să meargă la cinematograf și în altă seară. Era hotărît. Își spunea în sinea sa că dacă nu se întoarce acasă, înnebunește. Monstrul se repezea din nou asupra lui, cu putere înzecită. Pentru a îmblînzi acest monstru trebuia în orice caz să o învingă pe Violet. O învinse, și ea se predă cu o amabilitate care o făcu

să-i fie și mai dragă. Se înfruptară cu ceai și gem; ea achită nota de plată și plecară.

— Nu vreau ca șchiopătatul meu să mă sîcîie în ziua nunții, spuse el zîmbind trist, după ce au ieșit în stradă.

IV

ASPIRATOARELE

DIN NIȘTE MOTIVE TEMEINICE DE ordin administrativ știute doar de municipalitate, tramvaiul care-i ducea pe Henry și pe mireasa lui nu oprea la pasajul Riceyman, ci la vreo cincizeci de yarzi[1] mai departe. În timp ce Henry gonea într-un zgomot asurzitor prin fața casei sale, al viitorului său cuib al dragostei, întrezări în pasaj un spectacol de nu-i veni să-și creadă ochilor. Sînt foarte rare ocaziile în care oamenii refuză să creadă ceea ce văd; sînt mult mai dispuși să fie păcăliți de propriii lor ochi mincinoși. Imaginea apăruse și dispăruse într-o clipă și Henry, care avea mare încredere în ochii săi, acceptă, deși cu greutate, ca pe un adevăr cele raportate de ei, și anume că în fața casei era strînsă o mulțime de oameni, casa era puternic luminată, iar între ușa prăvăliei și mulțime erau niște forme care semănau cu niște mașini de pompieri, din care ieșeau șerpuind tot felul de furtunuri.

— Ai văzut? întrebă el răspicat, dar cu calm.

— Ce să văd, dragul meu? răspunse Violet timid.

— Arde casa!

— Vai, nu! N-are cum să ardă!

Un dialog ciudat. Lui i se părea că nu e real. Și încă și mai ciudat era că în sinea sa nu credea că prăvălia lui arde. Și nu știa ce să creadă. Dar îl bănuia pe îngerul său de vreo urzeală cerească; și socotea că începuse cam devreme și că prima lui grijă ar fi trebuit să fie să o pună pe soția lui pe calea cea bună. Suspiciunea știe minunat să strîngă mărturii decisive în favoarea ei. Își aminti cît de agitată a fost cînd el hotărîse să scurteze programul și să meargă acasă mai

[1] 1 yard ~ 91,4 cm.

devreme: agitația ei dispăruse repede, dar pe drumul spre Clerkenwell ea reapăruse în mod vizibil și chiar se accentuase pe cînd se apropiau de destinație. De asemenea, își amintiți de scurta ei discuție, între patru ochi, cu Elsie, înainte de plecare. Atunci nu dăduse nici o importanță acelei discuții în șoaptă, dar acum capătase o însemnătate sinistră.

Henry era un tip nemaipomenit. În timp ce grăbea de la stația de tramvai spre casă, merse fără să scoată vreo vorbă, controlîndu-și cu grijă șchiopătatul, iar cînd își făcu loc prin mulțime, fu atent să-și șteargă de pe față orice urmă de mirare sau de îngrijorare. În orice caz, amîndouă mașinile care vibrau erau prea mici ca să fie mașini ale pompierilor, nu era nici o caschetă de alamă și nici un polițist prin jur, iar casa nu ardea. Ceea ce îl înspăimîntă era nebunească irosire de curent electric. Și de ce era prăvălia deschisă? Era sîmbătă și trebuia să fie închisă de mult.

Intră în clădire pășind peste un furtun. Cîteva încăperi arătau de parcă ar fi fost de curînd zugrăvite și aranjate, iar toate cărțile de pe partea aceea străluceau, ca niște cărți scuturate de praf și șterse cu grijă, zilnic, vreme de luni întregi: aproape întreg tavanul era alb, iar restul se albea ca prin minune sub acțiunea capătului larg de alamă al unui furtun, manevrat de un mănunchi urcat pe o scară. Henry auzi un șuierat asemenea vîntului care s-ar fi năpustit în casă. O luă mai înte, pășind mecanic spre camera lui care, efectiv, incredibil, era curată ca lacrima. Nici pic de mizerie, nici pic de praf, nicăieri! Și nici o carte luată de la locul ei. Cărțile, care stăteau de obicei așezate pe podea, erau tot pe podea și chiar și scîndurile dușumelii arătau ca și cum ar fi fost date cu rindeaua sau lecuite cu șmirghel. Se trînti pe un scaun.

— Dragul meu, ce pulid ești! șopti Violet, aplecîndu-se spre el. Asta este darul meu de nuntă pentru tine. Doream să fie o surpriză, dar tu ai stricat totul venind înapoi așa devreme! Și eu n-am putut să te împiedic.

Multe săptămîni după aceea, el nu și a putut da seama de măreția gestului soției sale, care-și reprimase un instinct al cumpătării, aproape la fel de puternic ca și al lui. Dar își dădu seama de îndată de inițiativă și talentul ei de organizare ce făcuseră ca planul ei să reușească. Cum reușise ea să ducă treaba la bun sfîrșit, fără să-i dea nici cea mai mică

bănuială? O faptă prodigioasă! Şi o mai şi corupsese pe credincioasa Elsie!

Nu putea să-i placă curăţenia. I se furase ceva. Şi locul îşi pierduse înfăţişarea sa de intimitate; era gol, inospitalier, iar el se simţea acolo ca un străin.

— Cît o să coste? suflă el.

— Ei, răspunse Violet ezitînd; bineînţeles că o curăţenie cu aspiratorul nu e tocmai ieftină. Dar elimină atîta muncă, oboseală şi bătaie de cap, încît ajunge să fie mult mai convenabil. Şi doar ştii că eu nu pot suporta murdăria. Şi sînt genul care, dacă am ceva de făcut, atunci nu pot decît să mă apuc şi să termin cît mai repede. Şi ăsta este micul meu dar pentru tine. Vrei să te frec pe genunchi cu un unguent? Am puţin.

— Cît o să coste? repetă el.

— Păi, în mod normal, toată afacerea ar trebui să coste zece lire.

— Zece lire!

— Da Fiindcă am vrut ca totul să fie făcut în mare grabă, mi-am dat seama că era nevoie de două maşini în loc de una; şi, în plus, fiind sîmbătă după-amiază, oamenii aşteaptă să fie plătiţi pentru ore suplimentare. Mi-e teamă că o să coste treisprezece sau paisprezece lire. Dar gîndeşte-te ce frumos o să fie. Uită-te la camera asta. N-o mai recunoşti!

— Paisprezece lire!

Leafa unei femei cu ziua pe mai mult de trei luni! Risipită în cîteva ore! Posibilităţile acestei minţi energice a Violetei îl înspăimîntau.

— Ştiu că te-ai supărat! spuse Violet.

— Sigur că nu, răspunse el liniştit, recunoscînd cît de nobile fuseseră motivele ei şi cît de eficiente metodele.

— Poate că ar fi trebuit să-ţi spun...

— Da.

— Dar, ştii? Am vrut să-ţi fac o surpriză.

El intră din nou în prăvălie şi se întoarse îndată.

— Ce faceţi cu praful? îl întrebă pe unul din oamenii ce manevrau maşinile.

— O, îl luăm, domnule. N-o să lăsăm nici o urmă.

— Îl vindeţi? Luaţi ceva pe el?

V

PREOTEASA

ÎN TIMP CE HENRY SE INTERESA de valoarea pe piață a prafului agonisit de la el, noua doamnă Earlforward urcă la etaj ca să-și inspecteze dormitorul ei cel mai bun. Era gol, dar lumina electrică ardea într-un fel care nu putea să atragă decît critici din partea soțului. Camera era incredibil de curată și avea un aer luminos de prospețime și de voioșie care o încînta pe Violet. Își spuse în sinea ei: „Treaba asta cu aspiratoarele a fost o idee grozavă. Periculoasă, dar a ieșit foarte bine". Își dădea seama, deși nu pe deplin, că trecuse sub dominația blîndului ei Henry, era ca și cum ar fi intrat într-o fortăreață și ar fi auzit porțile închizîndu-se singure în urma ei cu un pocnet. Nici o scăpare! Dar în fortăreață era la adăpost; era liniștită.

Potrivit unei hotărîri luate dinainte, în dormitor se făcuseră cîteva aranjamente. Pe pat era întinsă o plapumă de puf, bogată și sclipitoare — zestrea Violetei, singura ei zestre în afară de haine, banii gheață și banii investiți. Cele trei cufere ale ei erau așezate într-un colț. Dulapul de haine fusese golit de cărți și o comodă fusese golită și ea de fleacurile earlforwardiene, iar Violet, după ce-și scoase hainele de stradă, începu să-și despacheteze lucrurile în frigul pe care nu-l simțea.

Spera ca Henry să-i lase destul timp să se simtă acasă la ea în camera asta. Era sigură că așa o să facă, pentru că era capabil de cele mai delicate sentimente. După ce se hotărî cum să așeze hainele în sertare, își întinse cîteva veșminte pe pat; acest gest o liniști, parcă. Atunci observă că la capul patului fusese legat un papuc vechi cu o panglică roz. Era un papuc alb de mătase, care fusese cîndva încălțat pe piciorușul unei femei ce știuse ce-i aia eleganță. Atenția sărmanei Elsie! Un dar de la Elsie! Numai de la Elsie putea să fie! Probabil că Elsie îl cumpărase, cu perechea lui, de la un magazin de pe King's Cross, dincolo de secția de Poliție, care vindea lucruri la mîna a doua. Și panglica roz probabil că tot Elsie o cumpărase.

Violet era înduioșată. Voia să fugă și să-i spună ceva plăcut sărmanei Elsie, dar voia și mai mult să rămînă în dormitor și să gîndească. Îi plăcea să stea singură în dormitor. Privi mulțumită la ușa închisă, la storul coborît, la soliditatea zidurilor și a mobilei. Și își aminti de prima ei lună de miere. O săptămînă zbuciumată, extravagantă și pasionată la Southend. Ce excese! Ce distracții! Ce peseuit! Ce rău de mare tragicomic! Ce dejunuri cu scoici comestibile! Ce plimbări pe dig! Ce veselie! Ce de chicoteli și de risete sonore! Ce dimineți prelungite pînă tîrziu în pat! Ce rochii și ce pălării! Ce delicii ale pieptănatului îndelung! Ce fracuri strînse pe talie! Ce arogantă siguranță în priviri! Ce emancipare! Ce trăire superbă, fără grijă și fără teamă, a plăcerilor vieții! Ce momente spontane de sensibilitate! Ce energie inepuizabilă! Ce tinerețe! .. Și apoi schimbarea bruscă în purtarea domnului Arb, din trenul de Londra. Constatarea că acel om care putea să se distreze și să risipească hanii atît de mimmat, știa să și muncească și să economisească tot atît de mimmat! Un om adevărat, răposatul domn Arb; și întotdeauna cu un umor aparte neîndurător! Și uneori era dracul gol, mai ales în zilele în care se hotăra să-și taie bătăturile de la picioare. Nu privea în urmă cu regret, spre luna de miere de altădată. Nu! Nu era genul acela de femeie. Trecînd prin viață, ea avea o mare înțelegere pentru fiecare vîrstă. Nu plîngea după mireasa de la Southend, care arăta ca un băiețoi și nu știa nimic. Acum avea o anumită situație, atît morală cît și materială. Știa cum să privească o lună de miere.

Luna de miere pe care o trăia în acea clipă era, fără nici o îndoială, de-a dreptul remarcabilă. Adică o lună de miere oarecum ciudată. Dar ce importanță avea? Era fericită — nu tot atît de fericită pe cît fusese mireasa de la Southend, dar totuși fericită. Știa că-l poate înțelege pe Henry tot atît de bine cum îl înțelesese pe răposatul domn Arb. În privința bărbaților, ea era catolică. Putea să i se supună unuia într-un fel și altuia în alt fel: și la fel și cu manevrarea lor. Iată ce realizase prin îndrăzneala ei, chiar în primele ore din această a doua căsnicie! Curățenie! Strălucitele rezultate ale curățeniei științifice o uimeau chiar și pe ea, depășindu-i cu mult așteptările.

Iar papucul vechi de mătase avusese o influență asupra ei. Papucul acela avea ceva absurd, fermecător, romantic și care te indemna la visare. Îi amintea Violetei că siguranța, inteligența și statornicia sentimentelor nu puteau fi singurele elemente ale unei existențe satisfăcătoare. Mai era nevoie și de puțină grație, fantezie, impulsivitate, puțină nebunie. Ea vedea în soț, în căminul și chiar în afaceri niște materii cu care trebuia să lucreze constructiv, cu dragoste dar și cu încăpățînare și poate cu puțină maliție. Ce putea fi mai caraghios decît un papuc vechi legat la capul unui pat elegant? Și totuși, el îi schimbase toată starea de spirit. El reușise să schimbe atmosfera tuturor caselor din Clerkenwell. O ajuta pe Violet să-i placă Clerkenwell-ul, un loc cu totul neatrăgător, după părerea ei.

Coborî din nou, după mult timp și fără tragere de inimă. Nimeni n-o deranjase — nici soțul ei, nici Elsie, nici muncitorii. Auzise tot felul de mișcări dincolo de fortăreața dormitorului ei — pași care urcă și coboară, bufnituri — , iar acum găsi etajele de sus în întuneric: etajele de sus erau terminate. Și prăvălia era aparent gata, în afară de vitrina principală. Se opri în capul scărilor și îl privi pe soțul ei cum urmărește cu atenție curățirea vitrinei cu cărți. Se ocupau de aceasta doi muncitori. Unul lua cărțile în teancuri de cîte zece sau douăsprezece; celălalt mișca încet capătul furtunului care zbîrnîia și fîșnea. Amîndoi oamenii păreau să fie experți și lucrau conștiincios și precis. Volumele erau așezate exact la locul lor. Domnul Henry Earlforward trecea printr-un moment de nervozitate, cum era și firesc pentru un negustor aflat în timpul unei afaceri importante, interesîndu-l foarte îndeaproape, dar pentru care el nu fusese consultat; stătea gata să sară la cea mai mică greșeală sau semn de nepăsare. Dar nu avu nici un prilej să sară; demonul său interior se liniști: planul îi fusese dejucat. Se îndepărtă dezamăgit, admirativ și o văzu pe Violet. Surîse la apariția ei. Fără îndoială că era încîntat și impresionat de capacitatea ei, pe lîngă faptul că era îndrăgostit de ea. Ea privi în jos cu teamă, tulburată de privirea lui arzătoare.

— Ai aranjat lucrurile în dormitor? îi șopti el, apropiindu-se de ea.

Ea dădu din cap că da. El îi puse mîna pe umăr, și o lăsă să se odihnească o clipă acolo. Se ruga din toată inima ca treaba asta interminabilă să se sfîrșească odată și ei să se poată plimba singuri, împreună, prin prăvălia care arăta acum atît de schimbată.

— Uite, șopti el. Oamenii care lucrau la vitrină nu-și puteau da seama despre ce anume vorbeau cei doi soți.

— Da.

O conduse într-un colț. Unul din sacii în care se aduceau cărți acoperea un obiect cubic destul de voluminos. Scoase sacul și dezveli o casă de bani veche, pe care ea n o mai văzuse înainte.

— Am cumpărat-o ieri, spuse el; și cred că au adus-o în dimineața asta. Se aplecă, scoase o cheie din buzunar, descuie casa de bani și deschise ușa grea. Două sertare, vezi? Și alături alte două compartimente.

— Foarte frumos, să știi!

Închise din nou casa și îi dădu ei cheia strălucitoare.

— E pentru tine, spuse el. Un mic dar de nuntă. Trebuie să te hotărăști, unde vrei s-o ții. Dacă vrei s-o pui sus, aș putea să-i chem pe cîțiva din tipii ăștia să o care înainte de a pleca. Mai ieftin decît să aduci oameni special pentru asta. Și o asemenea casă de bani nu e tocmai ușoară.

Violet era uimită, aproape neputîndu-se stăpîni. Ținu cheia, ca și cum n-ar fi știut ce să facă cu ea. Zîmbi mecanic, cu un zîmbet cu totul diferit de zîmbetul ei vioi, care îi cresta pe obraz linii și le aducea înspre ochi și spre gură. Darul era cu totul neașteptat! El nu vorbise nimic despre vreun dar; nu o întrebase nimic despre preferințele ei; nu-i arătase nici măcar indirect că îl interesează așa ceva. Înțelesese că el nu voia nici să dea și nici să primească, și era perfect pregătită pentru o asemenea idiosincrasie. La urma urmei, nu purta ea chiar în acel moment, fără nici un resentiment și fără să o deranjeze, verigheta pentru care fusese vîndută predecesoarea ei? Și totuși, el concepuse un plan întreg, se gîndise să-i dea un cadou, și îl îndeplinise în secret, așa cum se cuvenea să fie îndeplinite astfel de planuri în astfel de situații. Și era evident mulțumit și mîndru de asta.

Cîți soți le-ar fi dat în dar iubitelor lor soții o casă de bani, pentru ca ele să-și poată păstra proprietatea, singure

și independente? Foarte puțini! Majoritatea s-ar fi așteptat ca soțiile lor să le dea tot avutul lor, pentru ca ei să-l țină în bună păstrare — nu pentru a se folosi ei înșiși de bani —, dar ele ar fi trebuit să le ceară de fiecare dată ceea ce era al lor, și tot ei ar fi avut aerul că fac o favoare. Henry nu era așa. Ea știa că o admiră atît pentru averea, cît și pentru personalitatea ei. Și arăta, printr-un gest spectaculos, că dorea să o lase să și le păstreze. Era impresionată. Da, era impresionată; pentru că îi înțelegea motivele și vedea cît de frumoase și nobile erau.

Îi mulțumi și-i spuse:

— Cred că aș pune-o în baie, sub geam; e destul loc acolo.

Istețimea ei nu dădu greș nici acum. Putea s-o folosească, să scormonească în casa de bani, să scoată și să pună cît o tăia capul, fără să fie privită. În timp ce, dacă ar fi pus-o în dormitor sau în sufragerie sau lîngă casa de bani a lui Henry, în birou — păi, nu puteai ști niciodată. El se declară imediat de acord cu propunerea ei.

— În locul tău, zise el, eu mi-aș scoate imediat toate lucrurile din caseta de la Cornhill.

Răposatul domn Arb fusese întotdeauna pentru păstrarea banilor și obiectelor valoroase în casete de depozitare la bancă. Sistemul era, fără doar și poate, cel mai bun pentru un nomad: dar, în plus, avînd un temperament histrionic, îi plăceau aparatele acelea, oarecum teatrale, de multiplă securitate cu care băncile își impresionau clienții. Îi plăcea să coboare în seifuri de oțel puternic luminate, îi plăcea sunetul molcom al lacătelor bine unse și semnăturile de predare și de primire, și precauțiile de pază. Și Violetei îi plăcuseră. Dădeau avuției oamenilor o anume amploare. Produceau senzații extatice.

Dar domnul Henry Earlforward avea alte păreri. Considera că taxa pe care o plăteai pentru o casetă era prea mare și nu era decît o risipă de bani pentru păstrarea altor bani, o treabă extrem de irațională și extrem de caraghioasă — de fapt, un fel de contradicție. Faptul că doamna Alb încuraja astfel o bancă păruse de-a dreptul că-l ofensează; faptul că soția sa era clienta unei bănci era chiar dureros. Imaginează-ți, să fii nevoit să iei autobuzul și tramvaiul și să-ți cheltuiești banii plus o jumătate de zi, de fiecare dată cînd

vrei să-ți deschizi caseta; Violet îl ascultase de multe ori vorbind despre acest subiect.

Acum era plăcut impresionată, dar în același timp era din nou înspăimîntată. Stînd aproape de el în întunericul unui colț, jucîndu-se cu cheia atîrnată pe o bucățică de sfoară, privindu-i chipul bun, proaspăt, cu buze cărnoase, cu bărbița cenușie și ochii mici și blînzi care o priveau cu dragoste, se sperie și chiar se înfricoșă. De ziua nunții, ea îi dăruise o curățenie științifică, iar el îi dăruise o casă de bani! Era îngrozitor, era oribil! De ce? Amîndouă, niște daruri extrem de bine gîndite, evident! Nu erau mai prozaice decît darurile foarte obișnuite și consacrate, o pereche de cuțite de tăiat peștele, un mic și ingenios aspirator, o găleată de aramă pentru cărbuni! Nu, probabil că nu erau mai prozaice decît astea... Și totuși, îngrozitor! Fără îndoială că nu i s-ar fi părut atît de îngrozitoare, dacă n-ar fi văzut papucul acela de mătase atîrnînd la capul patului de o panglică roz. Știa că bărbatul acesta minunat, adorabil și vrednic de încredere, asemenea unei casete de depunere, căreia ca se încredințase, nu bănuia ce gînduri îi treceau prin minte. Iar inocența, prostia, orbirea lui — spuneți-i cum vreți — nu făcea decît să-i adîncească tulburarea. El se îndepărtă ca să aranjeze cu muncitorii mutatul casei de bani.

Ceva mai tîrziu, curînd după ce oamenii și mașinile și furtunul și toată aparatura de curățire dispăruseră din pasajul Riceyman, spre regretul unei mulțimi perseverente care se bucurase de un spectacol absolut nou, domnul și doamna Henry Earlforward, rămași singuri, oarecum timizi și oarecum derutați, pentru că nu prea aveau ceva de făcut în frumoasa prăvălie, auziră pași pe scările de sus. Elsie! Citaseră de Elsie! Nu era un moment ca ei să se gîndească la alții.

Elsie apăru curînd pe scările de jos și amîndoi stăpînii o priviră cu mirare. Pentru că Elsie era îmbrăcată în hainele ei cele mai bune și se dovedi cu acest prilej că avea chiar haine bune. Nici Henry și nici Violet nu mai văzuseră rochia pe care o purta acum Elsie. Și totuși era evident că nu era o rochie nouă. Stătuse în cuțărul de tablă rămas din alte vremuri mai bune. Poate că Joe să mai fi văzut rochia asta în vreo seară minunată, dar nici un alt muritor nu o mai zărise. Era o rochie maro; croiala nu avea și nici nu avusese

vreo legătură cu moda momentului respectiv. Dar era fără îndoială o rochie de gală. Peste partea din faţă a rochiei, Elsie purta un lucru şi mai uimitor: anume, un şorţ alb. Acum, în Clerkenwell, şorţurile albe erau albe o singură dată în cariera lor activă, şi uneori nici măcar o dată. Şorţurile albe din Clerkenwell rămîneau albe (în afară de cele cumpărate cu preţ redus din raionul mărfurilor „murdărite în magazin") pentru aproximativ o oră, după ce erau puse pentru prima dată. Desigur că ele erau spălate, limpezite şi călcate şi uneori şi puţin scrobite, dar nu mai ajungeau niciodată albe, şi era imposibil să mai ajungă. Un gri albicios era maximum ce putea fi atins după prima spălare.

Deci, Elsie purta un şorţ nou; şi adevărul era că îl cumpărase din banii ei, sub influenţa micii sale mîndrii că face cu adevărat parte dintr-un cămin format dintr-un gentleman şi o lady, proaspăt uniţi prin căsătorie. Mai cumpărase şi o bonetă, dar în ultimul moment, după ce o încercă, nu avu curajul să şi-o pună pe cap; se simţea mult prea ciudat cu ea. Ducea un pachet în mîna stîngă, iar cealaltă mînă o ţinea la spate.

Doamna Earlforward, văzînd-o, ghici o parte din ce avea să urmeze, dar nu şi ce era mai interesant.

— Vai, Elsie! începu doamna Earlforward; aici eraî? Am crezut că ai plecat undeva...

— Nu, coniţă, răspunse Elsie cu vocea ei blîndă şi fermă. Dar nu vă aşteptam pe dumneavoastră şi pe domnul să veniţi atît de devreme acasă şi, de cum aţi venit, am fugit sus, ca să mă schimb.

Şi, spunînd acestea, Elsie, de pe treapta a treia pe care stătea, îşi deschise palma dreaptă şi aruncă dintr-o pungă de hîrtie o cantitate considerabilă de orez asupra celor doi miri de vîrstă mijlocie. Făcu acest gest cu aerul unei preotese binevoitoare care îndeplineşte un ritual foarte important şi necesar. O parte din orez ajunsese pînă la ţintă, dar cea mai mare parte zornăi mărunt pe podele şi se rostogoli mai departe în linişte. Se făcu o adevărată „baltă de orez" pe jos, şi ceea ce era păcat consta în faptul că oamenii cu aspiratoarele plecaseră mai devreme.

Violet a fost prima care s-a dezmeticit din starea de stupoare jenantă şi ridicolă în care o aruncase acest atac

plănuit împotriva ei și a soțului ei. Rîse din toată inima. Cu adevărat din toată inima. Starea ei de spirit se transformă din nou într-una de veselie. Era ca și cum o vrajă sinistră fusese spulberată în chip miraculos.

Încetul cu încetul, începu și Henry să zîmbească, privind cu regretul cuvenit această risipă absurdă de hrană dătătoare de sănătate care, în unele colțuri îndepărtate ale lumii, constituie unica mîncare a multor milioane de ființe. Scuturîndu-și stîngaci haina cu mîna, se simțea ca și cum ar fi aruncat la gunoi o budincă de orez. Dar și el își schimbă starea de spirit.

— Trebuia s-o fac, că-i pentru noroc, explică Elsie, cu voie bună, dar nu fără demnitate. Era evident că se hotărîse să îndeplinească ritualul nunții pînă la capăt, în ciuda independenței față de convenții de care dădeau dovadă persoanele în cauză.

— E foarte drăguț din partea ta, spuse doamna Earl forward.

— Da, așa e, fu de acord domnul Earlforward.

— Și ăsta i un dar din partea mea, continuă Elsie îmbujorîndu-se și întinzînd un pachet.

— Îți mulțumim foarte mult, zise doamna Earlforward, luînd pachetul. Vino în camera din spate, Elsie, și o să-l desfac eu. E foarte greu. Nu, e mai bine să nu-l țin de sfoară.

În birou, tăind sfoara și desfăcînd hîrtia maronie și celofanul, scoase la iveală o cutie și din cutie scoase un tort de nuntă — unul nu prea mare, e adevărat, dar autentic. Cu papucul, cu orezul și cu tortul, Elsie, în mărinimia nemaipomenită a sufletului ei, cheltuise probabil o avere pentru nuntă și făcuse dovada unei generozități demne de un Rotschild — și toate astea pentru că ea credea în virtuțile străvechilor obiceiuri legate de ceremonia nunții. Ea singură o văzuse pe doamna Earlforward ca mireasă și pe domnul Earlforward ca mire, și farmecul crezului ei îi făcea pe cei doi să se considere și ei mire și mireasă.

— Vai, Elsie! exclamă Violet — era adînc impresionată; zău că nu știu ce să zic. E cu totul neașteptat, și nu știu cum să-ți mulțumesc. Dar fugi după un cuțit, ca să-l tăiem.

— Trebuie tăiat, zise Elsie, din nou în rol de preoteasă și alergă ascultătoare, ca să aducă cuțitul.

— Vai, vai!... Vai, vai! exclamă Henry uluit, înroșindu-se și mai tare decît se înroșise soția lui.

Cei doi erau atît de tulburați, încît nu îndrăzniră să se privească.

— Dumneavoastră trebuie să-l tăiați, coniță, explică Elsie, întorcîndu-se cu cuțitul și cu o farfurie întinsă.

Iar doamna Earlforward, după ce așeză tortul pe farfurie, începu să-l taie. A trebuit să-și folosească toată forța, pentru a străpunge partea mai închisă la culoare; glazura de deasupra s-a tăiat ușor și cîteva bucățele au zburat pe birou.

— Uite Elsie, asta-i felia ta, zîmbi Violet, ridicînd farfuria.

— Mulțumesc coniță, dar trebuie s-o păstrez pe-a mea. Am o cutiuță sus, la mine.

— Dar nu mănînci deloc din ea?

— Nu coniță, răspunse ea cu solemnitate. Dar *dumneavoastră* trebuie să mîncați... Eu doar o să gust din partea asta albă, adăugă ea, luînd o firimitură de glazură de pe birou.

Perechea proaspeților căsătoriți mîncă.

— Eu cred că acum mă duc, coniță, dacă îmi dați voie, zise Elsie. Dar înainte de asta o să mătur puțin prin prăvălie. Stătea în pragul ușii.

Au auzit-o strîngînd cu mătura și fărașul hrana atît de prețuită în Orient și risipită aici peste tot, pe podele. Apăru din nou în ușă.

— Noapte bună, coniță. Noapte bună, domnu'. Îi salută cu un zîmbet plin de bunătate care avea, uimitor, un dram de impertinență Și apoi îi auziră pașii dispărînd încet pe scările întunecate și intrînd în inviolabila-i viață particulară de la etajul de sus.

— Nu se face să nu mîncăm, propuse Violet.

— Nu, încuviință Henry.

— Fata asta e o minune! Am rămas ca trăznită.

— Da.

— Mă întreb, de unde l o fi cumpărat?

— Probabil că s a dus pînă în King's Cross. Sau dincolo, la Holborn. Mai degrabă în King's Cross. Ieri. În ora ei liberă, seara.

— Mi-e foame, spuse Violet.

Şi adevărul e că nu mîncaseră nimic pentru masa de seară, fiindcă îşi exprimaseră intenţia să mănînce „în oraş", în ziua aceea importantă.

— Cred că şi ţie, dragă, trebuie să-ţi fie foame — continuă Violet.

Iată-i împreună, singuri, la parter, cu un bec arzînd în cămăruţa din spate şi un altul luminînd centrul prăvăliuoarei curate şi plăcute. Îşi puteau permite să fie tineri şi să trăiască primejdios, nebuneşte, absurd. Îşi pierduseră autocontrolul şi erau fericiţi c-o făcuseră. Tortul era un pericol pentru existenţa lor. Avea soliditatea marmurei, bogăţia substanţială a melasei, misterul întregii enigme a universului. Părea inexpugnabil. Părea mai periculos decît pumnalele sau decît dinamita. Dar l-au atacat. Din fericire, nici unul din ei nu ştia adevăratul sens al cuvîntului *indigestie*. Cînd Henry luă ultima felie, Violet ţipă ca un copil:

— A, încă o bucăţică mică! Şi, cu ochii strălucitori, se aplecă şi muşcă din felia pe care Henry o ţinea în mînă

„Trăiesc"!, strigă o voce neauzită în sufletul lui Henry.

VI

A DOUA ZI

A DOUA ZI DE DIMINEAŢĂ, ÎNAINte ca primele clopote ale bisericilor să fi sunat pentru utrenie, şi înainte ca soarele să se fi hotărît dacă să lumineze sau nu în acea zi piaţa şi pasajul Riceyman, Violet ieşi în mare linişte din dormitor şi trase uşa după ea fără nici un zgomot; nici clanţa nu a fost lăsată să ţăcăne. Purta rochia cea curată cu pătrăţele, ţinuta de muncă, şi ţinea în mînă un şorţ albastru, curat, mare şi împăturit şi o pereche veche de mănuşi. Părul ţinut sub o bonetă mare, stătea ascuns ca la o călugăriţă. Chipul ei avea expresia unei persoane dominate de o idee grandioasă şi absolut hotărîtă să o îndeplinească. În lumina slabă a acestei dimineţi reci şi aspre, ureă în camera îngustă de deasupra băii, căreia în sinea ei îi spunea bucătărie, nu pentru că era bucătărie, ci pentru că era singura cameră din casă care servea drept bucătărie.

Elsie, cu părul încă nestrîns, se și afla acolo fierbînd apă pe ochiul de gaz. Jeturile de flăcări albastre ajutau să lumineze locul și în același timp îl încălzeau într-un fel plăcut, făcîndu-l agreabil. Violet îi dădu binețe cu un zîmbet drăguț, care era foarte sec -- ca și cum dimineața asta ar fi fost o dimineață ca oricare alta.

— Stăpînul tău doarme dus, șopti ea cu solemnitate; dar judecînd după tonul ei, ar fi putut spune și „stăpînul nostru".

— Da, coniță, șopti și Elsie, cu o anume solemnitate.

Și se stabili de îndată că lucrul cel mai important din casă era somnul adînc și sfînt al stăpînului lor.

— O să beau și eu din ceaiul ăla, spuse Violet. Ce-i de mîncare la prînz?

Se ferise să dea dovadă de curiozitate în legătură cu treburile gospodărești, pînă ce avea să capete statutul care îi dădea dreptul de a se ocupa de ele; nimeni nu putea să fie mai discret, mai corect în chestiuni importante decît Violet.

— Mi-a spus să cumpăr bucata asta de carne de berbec, răspunse Elsie arătînd o bucățică uscată pe o farfurie, și mai sînt niște cartofi și brînză.

— Dar cum o s-o gătești?

— O fierb, coniță. Nu mănîncă niciodată carne, adică nu prea des, dar cînd mănîncă, i o fierb.

— Ei, bine, merge și-așa. Bineînțeles că eu va trebui să mai așez lucrurile pe aici, pe sus, Elsie, și ar fi bine să ne apucăm, ca să terminăm.

— Da, coniță.

— Și îmi cunoști obiceiurile, nu? Asta e bine.

— Da, coniță.

În timp ce își beau ceaiul și își mîncau feliile de pîine, Violet se prefăcea cu amabilitate că se consideră egală cu Elsie în ochii Domnului, iar Elsie își susținea cu fermitate blîndă teoria prăpăstiilor sociale de netrecut. Violet spuse:

— Sînt sigură, Elsie, că ne vom înțelege. Bineînțeles că tu ești aici de mult timp și ai micile tale obiceiuri, și e foarte bine așa, și sînt convinsă că sînt obiceiuri foarte bune, pentru că sînt sigură că ești foarte conștiincioasă; dacă n-ai fi fost, nu te-aș fi păstrat; dar trebuie să mai schimbăm cîteva lucruri în casa asta, nu-i așa?

— O, *da*, coniță! consimți cu ardoare Elsie.

— Da, și primul lucru care trebuie făcut e să aranjăm lucrurile frumos și în ordine. Știu că e duminică și eu cred la fel cu toată lumea că-i o zi pentru biserică și pentru odihnă, și sper că și tu o să te duci în fiecare duminică după-amiază la biserică. Dar cei din comerț nu sînt ca toți ceilalți și nici n-au cum să fie. Sînt anumite lucruri care nu pot fi făcute decît duminica într-un magazin — tot așa cum trebuie să se monteze și căile ferate tot duminica, înțelegi? Și, în plus, eu sînt dintre cei care nu se pot odihni dacă nu au făcut ceea ce-i de făcut. Știi cum se spune — cu cît ziua e mai bună, cu atît e și faptu mai bună, nu-i așa? Așa, toate cărțile alea care zac pe jos și prin alte locuri, peste tot — trebuie puse bine.

— Stăpînul spunea și el așa, coniță, dar nu știu cum...

— Da, o întrerupse Violet, anticipînd o aluzie critică la stăpîn. Da. Dar bineînțeles că, pur și simplu, n-a putut s-o facă. Și așa a avut îngrozitor de multă treabă. Întîi sînt toate cărțile alea din baie, cu care trebuie să începem. O să le punem în camera de sus, din față, de lîngă a ta, știi tu... Ar fi fost bine dacă erau niște rafturi libere, dar cred că va trebui să aranjăm cărțile pe podea.

— Sînt multe rafturi lîngă treptele din beci, coniță, zise Elsie cu bucuria celui care aduce vești bune.

— O, n-am știut că avem beci!

— O, da, coniță, e beci!

Violet își puse șorțul și mănușile. Mireasa în luna ei de miere și fata se furișară în liniște pe scări și scîndurile — nu erau altceva decît niște scînduri — au fost transportate una cîte una din beciul casei pînă sus, cu un succes miraculos în evitarea oricărui zgomot. Nu se găsi nici un suport pentru rafturi, dar Violet, a cărei ingeniozitate naturală fusese amplificată de forța irezistibilă a grandioasei sale idei din ziua aceea, improviză suporturi pentru rafturi din multe volume vechi și dezmembrate ale lui *The Illustrated London News*. Așeză un raft pe trei volume puse perpendicular — cîte unul la fiecare capăt și unul în mijloc și apoi încă trei volume pe raft, și apoi încă un raft pe ele, și tot așa, pînă ce un întreg perete gol din camera din față a fost gata să fie umplut cu cărți. Violet era foarte mulțumită, iar Elsie se minună în fața formidabilei capacități creatoare a Violetei.

Casa era izolată de restul lumii. Nici o ușă deschisă, nici un geam deschis! Au trecut ore întregi. Soarele strălucea în frig. Singurele sunete din casa în care cele două femei devotate munceau în liniște, mergînd în sus și în jos pe vîrfuri, în timp ce stăpînul se odihnea, erau slabele ecouri ale clopoțelor de la biserică. Violet umplea șorțul mare al lui Elsie cu cărți și ducea și ea cîte un braț de cărți, urmînd o în sus pe scări; cărțile erau aranjate și femeile devotate coborau din nou. Munca era ușurată de faptul că aspiratoarele remediaseră cea mai mare parte a dezordinei în ziua precedentă; goliseră, de exemplu, cada de baie de toată cultura ei. Din cînd în cînd, Violet asculta cu sufletul la gură la ușa dormitorului. O dată și-a aruncat și o privire înăuntru. Nici un semn de viață. Și devotatele femei erau fericite că în furia energiei lor constructive reușiseră să nu-l trezească pe stăpîn. Baia era liberă: principalele obstacole de pe scări dispăruseră; și mai rămăsese încă puțin loc disponibil pe rafturile improvizate.

— Trecem la colțul ăla întunecos din prăvălie, de lîngă scări, hotărî Violet, din ce în ce mai triumfătoare.

Această hotărîre însemna și mai multe scări urcate. După ce Elsie urcase gîfîind un prim transport de cărți din prăvălie pînă la ultimul etaj, Violet îi spuse gînditoare, în timp ce-i golea șorțul:

— Presupun că stăpînul tău mai doarme. De obicei sună? Există vreun clopoțel?

— Da, este un clopoțel, coniță, dar n-a mai funcționat de cînd sînt eu aici, și nici n-aș ști unde ar suna, dacă n ar fi defect. Dînsul n-a mai dormit niciodată așa pînă acuma, coniță.

Îngrijorarea li se așternu pe fețe. Un asemenea somn nu era normal. Și atunci auziră pașii lui pe scări... Coborîse în prăvălie, probabil la el în birou.

— Ar fi bine să te duci să mai faci niște ceai, zise Violet, cu gravitate.

— Da, coniță.

Mireasa coborî pe scări înaintea fetei. Se simțea deodată vinovată de binele făcut. Se întreba dacă era un înger păzitor sau un criminal. Henry stătea în prăvălia luminoasă și curată și privea înspre colțul deranjat din care fuseseră luate cărți.

— Draga mea, îmi neglijezi afacerile, spuse el încet și cu blîndețe.

— Henry! Ea se opri lîngă capătul scărilor, ca și cînd ar fi avut deodată o revelație.

— Nu-ți dai seama cît de important este să am multe cărți aruncate peste tot, ca și cum n-ar avea nici o valoare. Tocmai asta le place colecționarilor de cărți. Dacă totul ar fi la locul său, nici nu s-ar uita la anticariat. Ori de cîte ori văd o grămadă de cărți așezate în întuneric, ei cred că acolo pot găsi un chilipir.

Nu îi spuse că e convins că a făcut-o cu bune intenții, nici nu o lăudă pentru energia și spiritul ei întreprinzător. Nu făcu decît să enunțe simplu, cu claritate, în liniște, cu imparțialitate, fără să se ambaleze, un adevăr psihologic. Și nu puse nici o întrebare.

— Vai, Henry! Nici nu m-am gîndit la asta. Îmi pare atît de rău!

Și nici ea nu încercă să se justifice. Păcătuise din cauza ignoranței și încrederii în sine. Liniștea lui perfectă o intimidă. Și era atît de îngrozitor de sigur de ideile sale! Stătea acolo în costumul său de duminică, albastru și curat, cu o cravată ce-i ascundea toată cămașa, cu mînecile de la cămașă absolut invizibile, cu papucii săi de piele, cu barba ce-i încărunțea, aranjată frumos, cu buzele pline, cărnoase și roșii, și cu ochii săi mici (cam obosiți acum) și îi spunea adevărul adevărat, fără să acuze și fără să scuze. Ea își dădu seama că, proastă cum fusese, pusese în pericol securitatea viitorului lor comun. Avea senzația că abia-abia scăpase de o adevărată ruină a afacerilor! Trecu de la vioiciunea și ținuta ei mîndră la spășire. Veni spre el și îi luă mîna.

— Ce mînă rece ai, iubitule! (Nu-i spusese niciodată răposatului domn Arb „iubitule". Îi spusese „prostănac bătrîn" și altele de felul ăsta).

— Apa rece, explică el.

— Ți-ar trebui apă caldă pentru spălat.

Risc amar. Ea știa că atîta timp cît contorul de gaze avea să meargă, n-o s-o lase niciodată să-i încălzească apa. Se apleacă și o sărută, și își apăsă o veșnicie gura pe gura ei. Erau fericiți împreună; era inevitabil să fie fericiți împreună. Iar în ceea ce o privea pe ea, avea să fie fericită lăsîn-

du-și voința subjugata de a lui, adoptînd toate ideile lui și fiind o partizană ardenta a supunerii oarbe mai ceva decît însuși regele. Privirea-i coborî. Luînd hotărîrea neclintită de a-i fi discipol și ajutor, ca simți o plăcere de-a dreptul senzuala. Cînd Elsie apăru pe scări cu o tavă, ca un înger ocrotitor, Violet îl lua pe soțul ei de braț și-l duse în camera din spate. Își ridică puțin capul și își întoarse corpul, aruncîndu-i fetei o privire pe-zișa, de parca ar fi spus: „Sînt sclava lui, dar e al meu, și al nici unei alte femei în afară de mine".

— Elsie, zise ea sec, ai fi bine să aduci ultima grămadă de cărți înapoi. Domnul Earlforward crede că ar fi bine să rămînă unde erau. Decretul indiscutabil dat de sultan, citit de vizir.

— Da, coniță.

Îl așeză în scaunul de la birou, și în timp ce-i turnă ceaiul, se învîrti fluturînd în jurul lui ca un stol întreg de porumbei.

— Ia să văd, spuse el, cu o detașare binevoitoare: mi-ai explicat cum ai cheltuit lira aceea pe care ți-am dat o ieri pentru cheltuieli?

Afara, Londra se trezea din vasta ei comă de duminică dimineață. Dar în interiorul casei ferecate, Londra nu mai exista. Acesta era sfîrșitul lunii de miere sau, dacă vreți, viața lor era o necontenita luna de miere.

Partea a treia

I

DIS-DE-DIMINEAȚĂ

ELSIE ERA CEA CARE ÎN FIECARE dimineață dădea un nou suflu de viață acelei case inerte, cu aspect mohorît, făcînd-o să reînvie și transformînd-o dintr-o vizuină searbădă, fără sens și moartă, într-o locuință omenească. Răsăritul ajuta și el, dar Elsie era factorul principal.

În dimineața acestei zile de luni, ea se trezi mult mai devreme decît în restul săptămînii, chiar înainte de răsăritul soarelui. Se trezi cu amărăciunea ei, care n-o părăsea decît atunci cînd adormea, și o aștepta cu răbdare și fără milă cînd se trezea. Puțini oameni — în afara celor care au suferințe trupești și a unor bieți indivizi frustrați — cunosc perseverența nesfîrșită de care este capabilă durerea fizică sau sufletească. Totuși, amărăciunea sărmanei Elsie se mai lumina de speranță. Trecuse aproape un an de la plecarea lui Joe, iar ea scornise o superstiție, aproape o convingere, că el o să reapară la aniversarea dispariției. Această idee nu se bizuia absolut pe nici o dovadă; și, deși îi spulbera puțin necazurile cu o rază de speranță, o îngrozea gîndul că ar fi putut să fie greșită. Dacă avea să se dovedească greșită, tristețea se va închide deasupră-i ca un mormînt întunecat.

Ridică jaluzelele de la fereastră și se îmbrăcă; în trei minute fu îmbrăcată; își propti fereastra ca să rămînă deschisă pentru aerul răcoros de afară, aprinse lumînarea și coborî la baie și, pe măsură ce cobora, casa părea că-și recapătă viața sub pașii ei. În baie nu mai era nimic altceva în afară de casa de bani de sub fereastră a doamnei Earlforward, un cuier de haine, o frînghie sau două de rufe, întinse de

la ușă la fereastră, o cutie portocalie și o căditză din tablă galvanizată, ultimele două fiind așezate în cada de baie propriu-zisă. Rufele adunate în timpul săptăminii stăteau în cutia portocalie și în cada ovală. Nu era nici un articol mai mare — nici un cearșaf, nici o față de masă, doar lenjerie personală (inclusiv o cămașă cenușie de flanel a lui Henry și două gulere), cîteva prosoape, șorțuri, cîrpe și două fețe de pernă. Elsie aprinse cu teamă cazanul străvechi, țipă „O!" și se repezi spre geam, aducîndu-și aminte că nu are voie să-l deschidă, puse aproape toată lenjeria în căditză, așeză căditza pe cutia portocalie în cada de baie, plecă din încăpere și se întoarse cu un alt „O!" ca să stingă luminarea pe care o uitase. Acum zorile începuseră să se reverse.

Cînd Elsie trase cele două jaluzele din camera din față, de la primul etaj — cameră pe care doamna Earlforward o numea sufragerie, iar Elsie salon — toate obiectele din cameră deveniră vizibile. Pe jumătate din masă erau puse teancuri de cărți de cîteva picioare înălțime, iar cealaltă jumătate, acoperită cu sticlă era neîncăpătoare pentru destinația ei inițială. Elsie curăță mai întîi sticla de praf și apoi o mai șterse o dată după ce făcu curat în cameră; curățenia nu dură mult; trecu ca un accelerat de jur împrejurul încăperii. Cînd deschise una din ferestre ca să scuture praful, soarele ajunsese în vîrful turlei de la St. Andrew's, porțile curții lui Daplut erau deschise, și camioanele și tramvaiele se mișcau pe King's Cross.

O dimineață frumoasă de octombrie, gîndi Elsie, zăbovind cu nerușinare, pentru zece secunde, la fereastră, în loc să-și continue treaba. Îi plăcea vîntul proaspăt și răcoros care sufla prin pasajul Rickman. O mustră conștiința și închise repede fereastra. Luînd tacîmuri din bufet, puse cu mîndrie masa de dimineață, pe suprafața de sticlă, pentru două persoane. Salonul era acum mai umed, în ciuda faptului că focul de gaze nu fusese încă aprins. Privind ceasul, a cărui precizie rivaliza cu observatorul de la Greenwich, dar care avea un obicei crudat și enervant de a se grăbi atunci cînd ea voia să meargă mai încet, Elsie dădu iar fuga spre baie și, în treacăt, bătu la ușa dormitorului. În baie era o căldură minunată. Își sufleca mînecile stîmte, puse un șorț aspru și împinse căditza ovală sub firul subțire de apă aburindă care ieșea din

cazan. Era complet absorbită de cea mai importantă muncă a vieții sale și încă nu știa cum s-o împartă în mai multe etape, fiindcă timpul de-abia îi ajungea. Avea adevărata convingere a omului devotat că, dacă munca ei n-ar atinge perfecțiunea, s-ar întîmpla ceva foarte grav, ceva dezastruos, care ar afecta întreaga omenire. Aplecîndu-se deasupra lenjeriei din cadă, fredonă „God Save the King"[1].

În dormitorul întunecos, Violet se întinse de pe jumătatea ei de pat și își puse buzele pe ale lui Henry, într-un sărut lung, nerăbdător și drăgăstos, și simți apăsarea buzelor lui cărnoase și indolente. Erau fericiți împreună, pe cît permiteau îngrozitoarele riscuri cu care se confrunta existența umană. Nici un cuvînt de ocară! Nici o ceartă!

— Ce mai faci? șopti ea.

— Bine. Vi.

— Te-așteaptă o zi grea?

— Da. Oarecum. Mă descurc eu.

— Dragul meu, vreau să-mi faci și mie o plăcere. Știu că o să-mi faci.

— Cred că da.

— Vreau să mănînci o masă bună de dimineață înainte să-ți începi ziua. Nu-mi place ideea ca tu să...

— A! Asta! o întrerupse el nonșalant. Întotdeauna mănînc cît îmi trebuie. N-am nevoie de mai mult.

— Nu. Bineînțeles că nu. Dar mie nu-mi place.

— Știu ce, o întrerupse el din nou. Mi s-au rupt pantaloni gri, sîmbătă. Dacă ai putea să mi-i ți, și — acum. N-o să se vadă, în nici un caz. Poți s-o faci într-un minut-două.

— Nu mi-ai spus.

Adevărul este că rareori îi spunea ceva dacă nu era absolută nevoie să spună. Iar darul său nemaipomenit de a lăsa să treacă lucrurile fără să le comenteze nu se schimbase cîtuși de puțin sub influența căsniciei. Obrazul ei era încă lipit de al lui.

— Nu mi-ai spus, repetă ea. Apoi se ridică și își aruncă o jachetă veche peste cămașa de noapte.

---

[1] *Dumnezeu să l apere pe Rege*, imnul național al Marii Britanii

— Vai, Henry, strigă ea de lîngă fereastră, examinîndu-i pantalonii, mi-e imposibil să-i tes acum. Mi-ar lua jumătate de dimineață. Trebuie să ți pui pantalonii albaștri.

— Cînd mă duc la o licitație! Nu. Nu pot să fac asta. O să te descurci tu.

— Dar ai șapte perechi, șase absolut noi!

Cu ani în urmă, cumpărase un lot de șapte costume albastre, care i se potriveau de minune, aproape pe gratis. Da, pe gratis! În actualul ritm în care purta costumele, pe cîteva dintre ele aveau să i le moștenească urmașii. Mai avusese un soroc asemănător și cu un pachet de cămăși de flanel. În schimb, prețul ridicat și viața scurtă a ciorapilor îl îngrijorau teribil.

— Nu cred că o să-i pun pe ăia albaștri, insistă el cu calm. Sînt prea buni ăia albaștri.

— Ei, atunci o să-i tes în pat, spuse Violet, cedînd fără să se supere. Cred că a fost ger azi noapte!

Se ureă din nou în pat, ținînd în mînă pantalonii și trusa de cusut, și aprinse lumînarea care îi salva de costul fantastic al luminii electrice. Îndată după aceea, domnul Earlforward se ridică și trase jaluzelele.

— Cred că n-o să ai nevoie de aia, spuse el arătînd spre lumînare.

— Nu, n-o să am, fu ea de acord și stinse lumînarea.

— Ești o croitoreasă grozavă, observă domnul Earlforward cu un entuziasm afectuos, și îmi place să te văd la lucru.

Violet rise, încîntată și măgulită. Oameni simpli, trăind atît de aproape de rădăcinile adevăratei fericiri — și totuși atît de precar.

II

DUPĂ MICUL DEJUN

DIN ÎNTÎMPLARE, VIOLET COBORÎ în prăvălie imediat după ce trecuse poștașul și chiar înainte de a coborî Henry. Lunea de dimineață ea cobora mai tîrziu pentru că în ziua aceea pregătea singură micul dejun și se ocupa personal de alte „probleme mărunte", cum le spunea

ea. Henry trecuse deja prin prăvălie: jaluzelele fuseseră trase, iar standurile de cărți fuseseră umplute, dar corespondența venise mai tîrziu. Ea observă cum se aduna praful în anticariat, foarte lent, dar irezistibil. Deși cele două femei făceau curățenie în prăvălie -și, de fapt, în toată clădirea - -, metodic și perseverent, bucățică cu bucățică, nu reușeau să isprăvească destul de repede ca să învingă acumularea interminabilă de praf. Și nu puteau deloc să se ocupe de alte lucruri, de pildă de mizeria de pe tavan; ștersul cu pera nu făcea decît mai rău. Dar în ochii lui Henry, prăvălia era tot atît de curată ca în noaptea nunții și era tot atît de mulțumit de ea ca și atunci; el dezaproba lamentațiile nevestei sale cu privire la înfățișarea anticariatului. Bineînțeles că nimeni nu putea să nege că acum era mai curat ca înainte de sosirea ei, și oricum el n-ar mai fi putut suporta o a doua curățenie cu aspiratoarele, cu prețul ei absurd; știa el prea bine cît putea să îndure.

Violet descuie ușa, lăsînd să intre aerul de dimineață și tremurînd ușor sub efectul lui tonic. Cînd a deschis ușa (deși după ce luase laptele, o închisese imediat), i s-a părut că pentru ea începe o altă etapă în procesul inaugurat de Elsie cu două ore și mai bine în urmă; rupsese vraja nopții lăsînd să intre în casă nu numai dimineața, ci chiar ziua întreagă. Strînse plicurile de pe podea și observă unul cu un timbru de jumătate de cent, pe care îl deschise de îndată — pe furiș. Da, era nota de plată a gazelor pe trimestrul care se încheiase în septembrie, trimestrul care ar fi trebuit să fie cel mai ieftin din tot anul. Și nu era! Descifră totalul înspăimîntător; o sperie ca o acuzare de crimă, ca o punere sub acuzare pentru înaltă trădare. Se simțea vinovată, și totuși făcuse eforturi să consume cît mai puține gaze. Ce avea să spună Henry? Nu îndrăznea să i-o arate... Și plata luminii care urma să vină peste cîteva zile!... Fără îndoială că Elsie era risipitoare. Toți servitorii erau așa, și nici Elsie nu făcea excepție.

În acel moment, Henry coborî șchiopătînd pe scări. Violet ascunse nota și plicul în buzunarul șorțului ei.

— Uite scrisorile, spuse ea, lăsînd garnița de lapte și venind în întîmpinarea lui. Aprinzi tu focul în sobă? Eu sînt în întîrziere.

Se îndreptă spre scări.

— În mod sigur n-o să avem nevoie de sobă astăzi, o opri el. N-am avut nevoie nici pînă acum. O să fie o zi frumoasă.

Aranjase lemnele în sobă cu mai mult de o săptămînă în urmă, dîndu-și seama, cu cunoștințele ei despre natura umană, că un foc pregătit este pe jumătate aprins.

— Ție ți-e foarte ușor să vorbești așa, rîse ea, ascunzîndu-și neliniștea cu o duplicitate diabolică sub voalul unei glume. Tu pleci, dar *cu* trebuie să am grijă de prăvălie.

El se zăpăci.

— Ei, vezi tu mai tîrziu. Oricum, acum n-o aprind. Vezi tu mai tîrziu. Bineînțeles că trebuie să apreciezi tu singură, draga mea, adăugă el politicos, judicios și cu o admirabilă corectitudine.

— Elsie, spuse Violet băgînd capul pe ușa băii, în drum spre etajul de sus, chiar ai nevoie de cazanul ăla la maximum tot timpul? Vorbea nervoasă, exasperată.

— Păi, coniță...

— Nu știu ce-o să spună stăpînul tău cînd o să vadă nota de la gaze, care a venit adineauri. Zău că nu știu! N-am curajul să i-o arăt. Scoase actul de acuzare.

— Păi, coniță, trebuie să încălzesc apa.

— Da, știu, dar te rog fii cît mai atentă.

— Păi, aproape că am terminat, coniță. Și, cu un gest dramatic, Elsie strînse robinetul de gaze de la cazan.

Baia întunecoasă arăta ca la tropice, iar căldura era foarte umedă. Pe frînghie atîrna lenjerie grea de apă. Pe pereți se scurgea apă condensată din aburi. Și fața, și brațele fetei arătau ca niște sfecle murate. Dar pentru Violet, căldura aceasta exagerată era foarte plăcută.

— Nu ți-ai băut ceaiul azi de dimineață, spuse ea, căci văzuse că nu mai intrase nimeni în bucătărie înaintea ei.

— Nu, coniță. Nu-i nevoie. Dacă vreau să mi termin treaba de luni de dimineață nu pot să-mi pierd timpul cu ceaiul. Asta-i, coniță.

Elsie, cu fruntea încruntată, părea să o acuze de fapt pe stăpîna ei că încearcă să o abată din calea virtuții. Contractul dintre stăpînă și slujnică fusese de mult depășit în această casă din punctul de vedere al slujnicei. Stăpînii îi dădeau 20 de lire pe an; slujnica își dădea toată existența, toată puterea, toată energia ei; și le dădea cu pasiune, fără a da dovadă de

nici o rezervă, nici ascunsă, nici pe faţă; şi le dădea orbeşte, sublim.

— Treaba ei, bombăni Violet, ureind spre bucătărie ca să termine de pregătit micul dejun. E treaba ei dacă vrea să muncească două ore lunea de dimineaţă pe stomacul gol, eu n-am ce să-i fac. Apoi se gîndi puţin ruşinată: Facem economie la gaze.

Cînd micul dejun fu aranjat pe tavă, îşi scoase şorţul albastru. La uşa dormitorului, aşeză tava pe jos şi intră ca să-şi pună jacheta pe care o mai purtase de dimineaţă în pat, cînd făcuse pe croitoreasa. Înainte de a ridica din nou tava, strigă spre Elsie:

— Micul dejun e gata, Elsie!

Domnul Earlforward o aştepta la masa din sufragerie. Îşi pusese pardesiul. Astfel, la îndemnul lui puteau demonstra în dimineţile friguroase că pot să ignore preţul scandalos cerut de trusturile miniere şi de minerii grevişti.

— Ce-i asta? întrebă Henry, cu o indiferenţă bine mimată, cînd observă pe tavă un obiect neobişnuit.

— Un ou fiert. E pentru tine.

— Dar nu vreau ou. Niciodată nu mănînc ouă.

— Dar pe ăsta vreau să-l mănînci. Îi zîmbi dulce.

Degeaba. Îi cerea prea mult. Nu voia să-l mănînce.

— Dacă nu-l mănînci, se strică.

Posibil; dar nu din cauza lui s-ar fi stricat. Îşi mîncă liniştit pîinea cu margarină şi îşi bău ceaiul.

— Cred că nu faci bine, Henry. Te ofileşti, protestă ea cu o voce care aproape că dădea în plîns şi adăugă cu un glas în care era şi mai multă emoţie, şi mai mult curaj, înfruntîndu-l: şi ce să te faci cu un soţ care nu mănîncă destul, tare aş vrea şi eu să ştiu?

O liniştе înspăimîntătoare. Părea că se aud tunetele bubuind la orizont; chiar şi natura se speria. Henry se înroşi puţin, mîngîindu-şi bărbuţa. Apoi vocea lui liniştită, blîndă, calmă, plăcută, inexorabilă:

Pînă la treizeci mănînci cît poţi. După treizeci, atît cît vrei. După cincizeci, cît poţi mai puţin.

— Dar tu n-ai cincizeci!

— Nu. Dar mănînc cît vreau. Eu sînt singurul care ştie cît vreau. Fiecare este făcut altfel. Sănătatea mea este foarte bună.

— Ai slăbit.

— Mă îngrăşasem.

— Prefer să fii puţin mai gras — chiar şi mai mult. E un semn bun la bărbaţi.

— E o chestiune de gust, spuse el privind-o cu ochi dulci şi cu voie bună.

— Of, Harry! exclamă ea. Eşti un tip tare ciudat. Apoi rise.

Furtuna dispăruse, cuibărindu-se doar în inima Violetei. Instinctul, intuiţia îi spuneau că, fără îndoială, Henry se priva pe sine pentru a micşora cheltuielile casei — şi aceasta cu toate că se înţeleseseră ca ea să plătească jumătate din cheltuieli din propriul ei venit! Adevărul este că Henry era la fel de grijuliu cu banii ei cum era şi cu ai lui. Ea tremura de teama viitorului. Şi pentru siguranţă, pentru linişte, în adîncul sufletului se lăsa în mîinile lui; avea încredere; speranţa ei stătea în caracterul lui extraordinar de puternic.

Domnul Earlforward mînca puţin, dar rareori se grăbea la masă. Dimineaţa bea cîteva cești de ceai, tot mai slabe şi mai reci pe măsură ce se apropia de sfîrşit şi zăbovea îndelung la fiecare din ele. Nu era nici leneş şi nici lipsit de conştiinciozitate în ceea ce privea munca lui; singurul lucru care i s-ar fi putut reproşa era că se apuca de lucru cu încetineală şi fără chef; nici o urgenţă nu-l făcea să se mişte mai repede, pentru că era pe deplin convins că o va scoate cu bine la capăt; de regulă, convingerea lui era justificată, se descurca şi chiar cînd nu reuşea, părea că nu i se întîmplă nimic grav. Îi plăcea grozav să se scobească în dinţi, chiar şi după o mîncare care nu era mîncare. Una dintre podoabele mesei era un păhărel în care se aflau scobitori: îşi fabrica singur scobitorile din chibrituri folosite. Stătea calm şi gînditor, scobindu-se în dinţi, în timp ce din gară trenurile plecau fără el şi afacerile îi scăpau printre degete. Atît din datorie, cît şi din plăcere, Violet stătea cu el la masă pînă cînd el îşi aduna tot curajul şi lua marea decizie de a pleca, de a se ridica şi de a trece la treburile care îl aşteptau; dar cum ea nu se scobea niciodată în dinţi în public, adică în faţa lui, uneori ajungea să-şi arate neliniştea. Nu însă şi în această dimineaţă. Nu, în dimineaţa aceasta nu spuse nici măcar: „Ştiu că nu întîrzii niciodată, iubitule, dar...".

Cînd ajunseră în prăvălie, Elsie, după ce-şi luase micul dejun şi-şi schimbase şorţul, deschisese deja oficial anti-

cariatul și pusese standurile de cărți afară, în fața vitrinei. Trebuie spus că acum standul de cărți putea fi mutat cu cărți cu tot, cu ușurință, de către o singură persoană, pentru că Violet, isteață cum era, avusese ideea de a scoate rotițele de la picioarele din spate ale unui fotoliu vechi și de a le înșuruba pe două picioare ale standului, astfel încît nu aveai decît să ridici un capăt al lui și el aluneca tot atît de lin ca un cărucior. Nu disprețuiți asemenea realizări ale creierului omenesc; aceste realizări erau evenimente importante în viața domestică a firmei T.F.Riceyman; aceasta îi umplea sufletul Violetei de bucurie, al lui Henry de mîndrie pentru soția sa și al sărmanei Elsie de uimire admirativă; Elsie manevra întotdeauna cu bucurie standul, impresionată de o asemenea născocire ingenioasă și practică.

În ciuda frigului, Violet își scoase jacheta. În ruptul capului nu putea s-o poarte în prăvălie, oricare ar fi fost temperatura, pentru că, dacă ar fi făcut-o, ar fi recunoscut față de clienți că în prăvălie e frig. Nici nu punea să se dea foc lemnelor din sobă, nici nu aprindea soba cînd stăpînul era plecat la treburile lui; după episodul ce se înăbușise în dimineața aceea, trebuia să se poarte cu delicatețe; mai mult -- se gîndea la o altă manevră disperată, periculoasă care ar fi putut să fie prejudiciată dacă pierdea acordul lui Henry de a folosi soba cum credea ea mai bine. Așa încît acumulă căldură ajutînd-o pe Elsie cu curățenia și ordinea de zi cu zi a prăvăliei. Treaba mergea repede. Acum puteau să intre clienții fără ca negustorii să se facă de rușine. Trecuse un veac de cînd Elsie, luînd-o înaintea zorilor, se sculase pentru a transforma noaptea în zi. Nimănui nu i-ar fi venit să creadă că anticariatul fusese cîndva întunecat și adormit, sau că o sticlă de lapte stătuse nu de mult în pragul ușii încuiate. Vraja misterioasă a unui ritual zilnic, neperceput de cei care îl oficiau.

Domnul Earlforward completa ultima parte a unei facturi la el în birou. Nu-și putea folosi arhaica mașină de scris pentru facturi fiindcă nu bătea bine. Purta ochelari, amintire a singurei victorii a Violetei asupra lui. Fusese nevoită să-i dea în dar ochelarii, e adevărat: dar el îi purta.

-- Draga mea, o strigă el cu o voce puțin mai groasă, iar ea se grăbi spre el cu penele de șters praful în mînă. Cîte

factura pentru domnul Bauersch: 148 de lire și 18 șilingi. Puse pe factură o bucată veche de sugativă, care mai mult întindea cerneala decît o absorbea. Și uite și timbrul. Nu l-am pus pentru că s-ar putea ivi ceva. L-am întrebat dacă l-ar deranja să plătească cu bani gheață. Bineînțeles că e un mare om de afaceri, dar cu ăștia din New York nu poți ști niciodată, și mîine pleacă, iar eu n-am mai făcut afaceri cu el. Mi-a spus că nu l-ar deranja deloc.

– Nici nu mă așteptam să-l deranjeze' spuse Violet, care își dădea totuși seama că stăpînul ceruse bani gheață nu din lipsă de încredere în marele Bauersch, ci pentru că prefera banii gheață; imaginea unui cec nu stimula imaginația lui Henry.

– Totul e gata, continuă Henry, arătînd spre două lăzi plate din fața biroului său.

– Dar nu le prindem cu niște cuie'

– Nu le-am închis. S-ar putea să vrea să le confrunte cu factura.

– Da, încuviință Violet, care știa însă prea bine că stăpînul nu le prinsese pentru că amînase toată treaba pînă ce devenise prea tîrziu pentru asemenea detalii.

– Le ia cu o mașină: probabil că o să le împacheteze din nou la un loc cu celelalte cumpărături. Am auzit că a cumpărat în ultimele trei săptămîni la Londra lucruri în valoare mai mare de douăzeci de mii de lire.

– Vai de mine!

– Și banii poți să-i ții la tine, în casa de bani, pînă mă întorc.

Henry se ridică, își luă pălăria de pe mînerul de sus al pendulei și se încheie la palton. Mergea la o licitație de cărți în vechea sală de la Chingby's, de pe Fetter Lane. De ani de zile nu mai fusese la o licitație, pentru că, în cea mai mare parte a zilei nu putea să plece din prăvălie, trebuia să se mulțumească cu cîteva vizite scurte la niște misiți amărîți din Whitechapel sau din Shoreditch și cu oferte de „pachete" dorite. Întotdeauna cumpăra lucruri ieftine sau dacă nu i se iveau asemenea ocazii, nu cumpăra nimic: dar cu foarte rare excepții, el le și vîndea ieftin. Dacă, de pildă, cumpăra cu doi șilingi o ediție princeps care valora o liră, o vindea cu cinci șilingi. Astfel încît căpătase o bună reputație printre

căutătorii de chilipiruri. Era destul de abil — mai abil decît majoritatea confraților săi — și era gata să renunțe la bani în schimbul mărfii. Într-adevăr, avea tendința să-și supraaglomereze prăvălia. Instinctul Violetei de a păstra ordine și curățenie intrase în conflict cu această tendință, ale cărei pericole le recunoaștea deschis. Începuse să frîneze ritmul achizițiilor. Scările nu mai erau îngreunate de fețe perfecte și eroice, învelite în supracoperți de hîrtie! Și în afară de prăvălie și de birou, toate etajele fuseseră golite de cărți. Cîteva sute de volume le mai mobilau și acum la parter și pe ultimele trepte de jos ale scărilor, într-o dezordine calculată și admirată, în scopul pe care stăpînul îl explicase soției sale, în dimineața de după luna de miere. Marfa se cam diminuase acum și stăpînul mergea la anumite vînzări bucurîndu-se de deplina încurajare a soției sale. Era un autocrat, dar ce autocrat s-ar putea sustrage oricărei influențe?

— Acum ai grijă de tine, dragă, murmură Violet aproape în șoaptă. Și dacă ajungi la băcănia aia, să comanzi un sandvici. Ce importanță are dacă pierzi cîteva loturi la licitație?

— Văd eu.

Se despărțiră în ușa prăvăliei, într-o notă de veselă indiferență, notă creată de dragul unei atmosfere necesare unui local comercial — o notă cu totul falsă. Pentru că lui Henry îi plăcea ca soția să-i ducă grija, iar sufletul Violetei era umbrit de gînduri despre viitor. Se vedea neajutorată, într-o situație care devenea din ce în ce mai periculoasă.

III
INTERNAȚIONAL

VIOLET DISCUTA CU UN CLIENT în momentul în care domnul Bauersch intră în prăvălie. Nu-i acordă atenție pînă ce nu termină cu primul client, care întîmplător lucra și el în același domeniu. Conform principiilor Violetei, toți clienții erau egali în ochii negustorului și, deși primul client era murdar și zdrențăros, și purta

pe umăr un sac de pînză neagră pentru cumpărăturile sale, Violet nu voia să se abată nici un pic de la principiile ei. Totuși, în timp ce îl lăsa să aștepte, îl studia cu atenție pe domnul Bauersch, pe care în vizitele lui anterioare nu reușise să-l zărească decît o singură dată. I se confirmă impresia pe care și-o făcuse în grabă prima oară, anume că semăna cu Henry. Era cam de aceeași vîrstă și de aceeași statură, avea același gen de bărbiță ascuțită și aceeași purtare liniștită; de asemenea, costumul lui avea aceeași culoare cu acela pe care Henry îl purta duminica. Dar ce diferit era costumul lui față de cel al lui Henry! Purta vestă. Asta nu-i plăcea Violetei. Neștiind că domnul Bauersch își cumpăra hainele la Londra, ea atribuia vesta unei excentricități decadente a New York-ului. Nu-i plăcea nici lățimea excesivă a panglicii negre cu care era prins pince-nez-ul domnului Bauersch. Nici cămașa în dungi expuse cu atîta îndrăzneală nu-i plăcea (nimeni, în afară de Violet și Elsie, nu vedea vreodată manșetele domnului Earlforward, ca să nu mai vorbim de piepții cămășii), nici curba elegantă, studiată a cravatei. Pe scurt, domnul Bauersch nu reușea cîtuși de puțin să-i dea Violetei impresia unui adevărat om de afaceri.

Cînd ea se întoarse în sfîrșit spre el, domnul Bauersch se plimba de jur împrejur cu curiozitate; îl salută cu un zîmbet rece, oribil, de o amabilitate falsă, zîmbetul unei femei suspicioase, care n-o să se lase păcălită într-o afacere de bani. Nu era în nici un caz aceeași Violet din magazinul de dulciuri. Și motivul acestei transformări era că avea un soț pe care trebuia să-l apere, și că prestigiul și marile tranzacții ale marelui Bauersch o făceau să se emoționeze, și că domnul Bauersch era din New York. Violet — regret că trebuie s-o spun — avea păreri proaste și preconcepute despre străini. Domnul Bauersch îi răspunse la salut cu multă politeță și fără nici un pic de aer de superioritate.

— Mă numesc Bauersch, doamnă Earlforward, spuse el. (De ce era atît de sigur că ea este doamna Earlforward?)

— A, da! murmură ea cu o condescendență afectată. Presupun că ați venit după cărți. Tonul ei exprima ideea că exista și posibilitatea ca el să fi venit să vorbească despre gaze sau despre vreme.

— Da. Sînt gata pentru expediere? (Ce voia să spună prin „expediere"? Erau gata să le ia el, gata pentru *ridicare*.)

Dădu vag din cap.

— Fără îndoială că astea sînt lăzile, spuse domnul Bauersch arătînd spre birou și intrînd înăuntru fără să fi fost invitat.

— Clienții nu au voie să intre aici, spuse Violet, zîmbind cu severitate, și păși în urma lui.

El examină ambalajul cu oarecare neglijență, apoi se îndreptă spre rafturi și își puse pince-nez-ul.

— Domnul Earlforward a lăsat factura. Poate vreți să verificați cărțile.

Domnul Bauersch se dovedi a fi un om care nu stă mult la discuții. Plăti imediat banii în bancnote și cu note de tezaur. Violet numără și încuie deocamdată banii într-un sertar de la birou. Era ciudat că acest episod liniștitor nu o îmbună!

— Îmi dați voie să merg pe sus să arunc o privire? o întrebă domnul Bauersch în timp ce ea îi pregătea chitanța.

Era evident că Henry, după cum obișnuia uneori cu clienții, îi dăduse voie domnului Bauersch, în lipsa Violetei, să umble liber prin casă. Casa era încă foarte plină de cărți, și o asemenea plimbare a clienților favoriza afacerile; dar Violet, stăpîna casei, se împotrivea acestui obicei.

— Mă tem că nu pot urca cu dumneavoastră acuma, spuse ea. Sînt singură în magazin.

— Înțeleg. Domnul Bauersch acceptă cu grație riposta brutală și se întoarse din nou înspre rafturi, apoi înspre mormanele de cărți de pe jos.

După ce înregistră chitanța, Violet lunecă ușor în direcția unui domn Bauersch absorbit, care ignoră semnalul. Atunci intrară în prăvălie două fete tinere și Violet se hotărî să l pedepsească pe domnul Bauersch și să se ocupe de ele. Căutau cărți dintr-o colecție de șapte penny. Nu avea asemenea cărți și Violet stătu vreo cinci minute cu ele, făcînd un profit de un penny prin vînzarea unui număr pătat din *The Scapegoat*[1]; nu dădu dovadă de nerăbdare și continuă

[1] Publicație umoristică extrem de populară, apărută între 1911 și 1925.

să stea la tacîale și după ce încheie vînzarea; părea că se desparte foarte greu de ele.

— Cît costă asta? întrebă domnul Bauersch, oarecum grăbit, arătînd o carte; intrase în prăvălie. Cartea era un exemplar dintr-o ediție olandeză, ilustrată, format in-octavo, din secolul al XVIII-lea, a povestirilor lui La Fontaine. Violet se uită la ea și o inspectă. Nu cunoștea cartea. Dar Henry o învățase cîteva principii generale: de exemplu că orice carte tipărită pînă în 1600 „valorează bani", că orice carte de versuri tipărită înainte de 1700 valorează bani și că majoritatea cărților ilustrate de dinainte de 1800 valorează bani. De asemenea, învățase să citească numerele romane. Într-adevăr, o întrecuse de departe pe Elsie în cursa pentru cunoaștere. Prețul cărții era notat cifrat, înăuntrul copertei — zece șilingi. Pe vremea cînd Elsie era vicerege al acestui domeniu, toate prețurile erau trecute cu cifre obișnuite — mai ales pentru binele bietei Elsie. Dar sub Violet, cifrele obișnuite erau încetul cu încetul abolite; nu mai era nevoie de ele și puteau să-i influențeze libertatea de a acționa cînd hotăra prețurile, pentru a se potrivi cu înfățișarea și purtarea clienților.

— O liră, răspunse ea.

— Puneți-o înăuntru, vă rog. Domnul Bauersch scoase o bancnotă. N-o să ne tocmim. Trebuie să expediez imediat aceste lăzi la compania American Express, vă rog, imediat. O să verific acolo cărțile. Am o grămadă de lucruri strînse acolo și trebuie să plec neapărat diseară din Londra.

— Domnul Earlforward mi-a spus că o să ridicați lăzile cu mașina dumneavoastră.

— Să le iau eu cu mine!... Păi, în primul rînd, am venit cu taxiul. Și în al doilea rînd, n-aș putea să le bag într-o mașină. Și — nici într-un taxi n-ar încăpea. Ar fi bine dacă mi le-ați trimite acolo.

— Îmi pare foarte rău, dar nu văd cum le-aș putea trimite. Cum v-am spus, n-am pe nimeni. Nu voia deloc să-l ajute, era de neînduplecat.

— Domnul Earlforward nu este? Tonul domnului Bauersch începuse să devină mai aspru, mai nerăbdător.

— Vai, nu! Înlătură ca o asemenea posibilitate absurdă. Dar sînt sigură că a înțeles că dumneavoastră le luați de aici. (Își dădu însă seama că Henry o lăsase pe ea cu problema asta ca să scape de costul transportului.)

— Știți cumva unde este?

— Nu v-aș putea spune precis; ar putea fi la o licitație la Chingby's.

— V-ar deranja dacă l-ați suna și i-ați spune...

— N-avem telefon aici, răspunse ea sec și triumfător, amintindu-și de expresia lui Henry, „new-yorkezii ăștia".

— Atunci puteți să trimiteți vorbă din partea mea la un garaj, să trimită un camion sau ceva?

— N-aș putea decît dacă m-aș duce eu.

— Dar unde este cel mai apropiat garaj?

— Nu v-aș putea spune.

Rostind cîteva cuvinte și dîndu-le un sens pe care Violet nu-l mai auzise niciodată, domnul Bauersch țîșni afară din prăvălie și vorbi cu șoferul taxiului. Se întoarse după zece minute. În acest timp, Violet prinsese capacele celor două cutii. Cu banii și cu cărțile în posesia ei, își păstrase tot calmul. Domnul Bauersch se întorsese cu o camionetă Ford, însoțind taxiul. Îi duse pe cei doi șoferi în birou și le spuse să ia cele două lăzi.

— Chitanța, vă rog, se adresă el sec Violetei, care îi înmînă chitanța, dar nu arătă nici un pic de îndurare, așa cum era de așteptat să arate un învingător față de un învins.

Domnul Bauersch ținu (în sinea sa) o predică morală despre comportamentul englezesc.

„De ce nu suportă oare să vadă picior de client în magazin?" se întrebă el nedumerit. „N-o să mai intru în prăvălia asta nenorocită!" își spuse în sinea lui.

Dar știa foarte bine că, la următoarea vizită, avea să intre din nou în prăvălia asta nenorocită, pentru că prăvălia avea lucrurile pe care le dorea el, și ei nu-i păsa dacă el le cumpăra sau nu. Dacă ar fi putut să ruineze această prăvălie nemaiintrînd în ea niciodată, probabil că ar fi ruinat-o. Dar indiferența asta blestemată a prăvăliei îi înfrîngea spiritul și asigura triumful unui sistem cu adevărat uimitor.

IV

DUPĂ-AMIAZĂ

DUPĂ-AMIAZĂ, CÎND HENRY SE întoarse acasă șchiopătînd, taciturn și îngîndurat, Violet îl cercetă atent cu privirea și, fără să pună întrebări, îi dădu o listă cu tranzacțiile zilei, listă pe care el o cerea întotdeauna și care astăzi era deosebit de bună. Pe de altă parte, nici el nu puse nici o întrebare despre vizita domnului Bauersch; pentru moment, numele și suma notate pe listă erau suficiente spre a-i satisface curiozitatea. (Din milă pentru oboseala lui, Violet nu făcu nici o aluzie la șmecheria lui din povestea cu transportul cărților domnului Bauersch.) După fiecare licitație se așeza la birou și studia catalogul în care își însemnase cumpărăturile și trecea amănuntele într-un registru special: ăsta era lucrul ce trebuia făcut mai înainte de orice. Violet urcă la etaj, lăsîndu-l în birou să-și supravegheze prăvălia.

Intră în bucătărie, acolo unde își ascundea jumătatea secretă și conspirativă a dublei ei vieți, inaugurată de curînd. Deși, aparent, realizase foarte puțin în privința modificării programului zilnic al casei și al magazinului: acest foarte puțin însemna, totuși, foarte mult din punct de vedere spiritual. Mai ales că fusese realizat aproape fără cheltuieli suplimentare, în afară de gaze. Realizările ei erau simbolizate prin dispariția termosului din care Henry obișnuia să-și bea ceaiul înainte, cînd nu aprindea gazul. Dispariția termosului fusese un eveniment în analele casei. (După aceea Henry vînduse obiectul cu o jumătate de coroană). Violet punea ceaiul pe masă în sufragerie: voia ceai proaspăt; refuza să-l bea din termos; punea farfurii și pîine și margarină pe masă. Și, considerînd că, în casa aceasta, ceaiul — care era servit acum imediat după închiderea prăvăliei — era ultima masă sau gustare a zilei, nimeni nu putea s-o acuze că ar fi inventat cine știe ce obiceiu extravagant. Totuși, dispariția termosului era privită de toți cei din casă ca o încoronare a unui fel de revoluție. Aici se vădea puterea personalității domnului Earlforward, care nici nu se plînsese, nici nu se certase, nici nu protestase! Se opusese doar cu încăpățînarea lui blîndă și, atunci, ce-

dase, iar revoluționara fusese uluită de propriul ei curaj și succes, și avusese senzația că i se taie respirația.

Nu fusese în stare să reorganizeze fundamental sectorul bucătărie; această problemă era fără soluție. În tinerețea ei, casa avusese un fel de salon-bucătărie-spălător acolo unde era acum biroul. Se mai deslușea încă o plită mică. Unchiul lui Henry, celibatar, mutase bucătăria la ultimul etaj; era cu totul imposibil să o aducă din nou la parter; și nu exista nici o altă cameră care ar fi putut sluji drept bucătărie. Dar Violet crease condiții mai umane în cămăruța lungă și îngustă, adăugind două sau trei vase lustruite și cîteva obiecte de lemn alb, și pusese afară, pe pervazul ferestrei, o cutie cu grăunțe pentru păsări, confecționată din plasă de sîrmă, care devenise exasperarea pisicilor păcălite. Ochiul de gaz rămăsese unicul dispozitiv pentru pregătirea mîncării. Nu îndrăznise să vorbească despre o mică mașină de gătit cu gaze și nici măcar despre una cu petrol și două ochiuri de gaz care nu ar fi fost după părerea ei cu mult mai bune decît unul singur. Erau lucruri pe care ea îndrăznea și lucruri pe care nu îndrăznea să le facă. De exemplu, ea nu îndrăznea să aducă un instalator să repare robinetul care picura tot timpul. Dar bucătăria, cu toate defectele ei, avea o mare calitate — păstra o căldură agreabilă în lunile reci. Violet intră din nou în cămăruță după cîteva ore petrecute în frigul din prăvălie și încercă o senzație puternică de eliberare fizică. Elsie stătea cu spatele la fereastră, mîngîiată de căldura focului și fără să-i pese de nimic. Cele două femei umpleau camera. Violet venise de fapt ca să regăsească în primul rînd bucuria pe jumătate inconștientă pe care i-o transmitea simpla prezență și apropiere a bunei Elsie. Elsie era atît de tînără, de masivă, de liniștită, de onestă și de calmă! Poate că era cam dezordonată și uitucă dar Violet era foarte mulțumită de ea. Și Elsie, deși nu simțea aceeași afecțiune, o plăcea totuși pe Violet. Din cînd în cînd se suspectau reciproc de nesinceritate și de violență și, pentru Elsie, Violet părea puțin prea mieroasă cînd avea ceva de dobîndit; dar devotamentul comun pentru bunăstarea lui Henry le lega tot atît de repede pe cît le îndepărta suspiciunea.

— Merge chestia aia? întrebă Violet arătînd un obiect strălucitor[1] pus pe ochiul de gaze din care ieșeau primele semne ale unei miresme minunate.

Chestia aia, ceva nou în viața bunei Elsie, era privită de ea cu neîncredere: un obiect important în viața dublă a Violetei, care îl cumpărase exclusiv din banii ei: nu numai că nu îl trecuse în lista de cheltuieli cerută cu regularitate de Henry, dar nici nu-i spusese măcar o vorbă despre el. În ultimul timp, Henry intra rareori sau chiar deloc în bucătărie; era oarecum conștient că femeilor nu le plăcea ca bărbații să intre în bucătărie.

— O, da, coniță, răspunse veselă Elsie. Nu prea înțelesese rostul dispozitivului. Știa că e împărțit în două compartimente, unul deasupra celuilalt, dar de ce e împărțit așa, nu înțelesese foarte bine, în ciuda explicațiilor pe care le căpătase.

Violet se gîndea: „Ce bine e! Ce cald! Ce om de nădejde e Elsie! Ce drăguț e Henry! Și diseară o să facem așa cum vreau eu, și dacă o să facem așa cum vreau eu, o să fim amîndoi mai fericiți. Și sîntem foarte fericiți, desigur, mult mai fericiți decît majoritatea oamenilor; și avem o existență sigură, și avem pe ce ne sprijini! Și ce cald și plăcut e aici! Și ce miros minunat! ... Sper că el nu o să-l simtă pînă ce nu o să fiu gata". Se uită să vadă dacă ușa era închisă și fereastra întredeschisă.

Astfel se desfășurau gîndurile Violetei. Și atunci observă cum o bucățică de ceva se desprinde, pare-că din întîmplare, de pe muchea de jos a dispozitivului și cade pe raftul de lemn pe care era așezat ochiul de gaz. Apoi o altă bucățică, apoi alta. Un timp rămase înmărmurită.

— Elsie! strigă ea îngrozită și disperată, și zvîrli dispozitivul de pe ochiul de gaz.

— Ce-i, coniță?

— N-ai pus apă în partea de jos și fundul s-a topit. Ai stricat-o! Ai stricat-o! Cum poate fi o fată atît de proastă, de proastă — după cît m-am chinuit să-ți explic — nu pot să înțeleg! Nu, nu pot!

---

[1] Așa numitele „oale Walker" care aveau fund dublu în spațiul gol se punea apă, iar mîncarea se încălzea în aburi și nu se ardea.

Și nu putea. Știa că Elsie e proastă. În două zile Violet învățase mai mult despre ceea ce conținea anticariatul decît învățase sau ar fi putut să învețe vreodată Elsie. Știa că Elsie e o conservatoare, cu obiceiuri de neclintit și că se opune oricăror cunoștințe noi. Dar nici nu-și imaginase că pînă și Elsie putea fi atît de proastă încît să lase partea de jos a dispozitivului fără apă și apoi să-l pună pe ochiul de aragaz! Fenomenul îi depășea puterea de înțelegere.

— Dă-te la o parte! exclamă ea cînd Elsie, bosumflată și întristată, se apropie de locul dezastrului. Va trebui să-l dau la reparat. Și nu pot să gătesc mîncarea asta așa cum aveam de gînd. Trebuie s-o iau de la capăt. Și stăpînul tău vine acasă obosit și asta-i tot ce poți să faci!

Deși cu conștiința foarte încărcată. Elsie își confirmă impresia că aceste șmecherii noi nu erau bune de nimic — nu știai niciodată ce să faci cu ele.

— Aș vrea să plătesc pentru reparație, coniță, spuse ea într-un tîrziu, întrerupînd liniștea.

— Da! Cred și eu că ai vrea să plătești tu reparația, fato! Tu o să plătești, chiar dacă vrei ori nu vrei! Dar ce-ar spune stăpînul tău dacă ar ști că ai făcut atîta risipă și că îți pasă atît de puțin?!

Și Violet continuă munca de recuperare care-i sfîșia inima.

— Acum dă-mi farfuria aia adîncă!

Elsie îi dădu farfuria. Violet privi țintă în farfurie, apoi se opri, străfulgerată deodată de un gînd.

— Ce-ai făcut cu ou?

— Ce ou, coniță?

— Știi tu ce ou. Ou pe care stăpînul tău nu l-a putut mînca de dimineață, la micul dejun. L-am pus în farfurie, sînt sigură de asta.

Violet aruncă o privire înspăimîntătoare spre Elsie. Privirea fetei coborî, buzele începură să-i tremure și se înroși.

— I ai pus la păsări ! Nici un răspuns. Să nu-mi spui că l-ai mîncat!

— Păi, coniță... Stătea acolo de mult. Și m-am simțit atît de sleită în după-amiaza asta! Și nu știu la ce mă gîndeam...

— Elsie, stăpînul tău a spus întotdeauna că eşti lacomă! Iar tu probabil că spui că eu te fac să flămînzeşti. Probabil că o să spui că nu îţi dau destul să mănînci.

Violet izbucni în lacrimi, spre propria-i surprindere şi ruşine. In ultimul timp fusese mai puţin veselă, mai puţin vioaie şi mai nervoasă decît la începutul anului. Nu pentru ea voise oul. Dar voise să-l mănînce, reîncălzit, pentru a-i ţine companie lui Henry, la masă, în timp ce el ar fi mîncat felul de mîncare pe care Elsie, neglijentă, aproape că îl stricase. Şi acum Elsie înghiţise oul! Nimeni nu-i putea înţelege pe servitorii ăştia! Puteau fi foarte credincioşi şi tot ce vrei dar mereu intervenea cîte ceva, mereu era ceva. Da, plînse în hohote! Era distrusă. Şi Elsie, văzînd cum s-a distrus acest suflet mîndru şi autoritar, se topi toată şi-şi alătură lacrimile celor ale stăpînei. Şi stăteau una lîngă alta în camera îngustă şi caldă, şi amărăciunea le făcea să se simtă şi mai aproape; iar contrastul dintre femeia matură, zveltă şi cu riduri şi tînăra rămasă văduvă, puternică şi sinceră, era cîndat de emoţionant pentru amîndouă. Şi venea seara, şi ochiul de gaz devenea din ce în ce mai luminos.

Şi Elsie nu se gîndea nici la oala stricată, nici la ou. Plîngea fără nici o logică, din cauza tristeţii ei fără margini, şi pentru că scrisoarea lui Joe, pe care ea o citea în fiecare seară, începuse să se rupă pe la îndoituri, din cauză că fusese împăturită şi despăturită de atîtea ori. Lăcomia şi accidentul datorat neglijenţei ei şi prăbuşirea doamnei Earlforward îi adînciră ca prin farmec tristeţea şi îi eclipsară credinţa caraghioasă, că la un an de la dispariţie, Joe va apărea din nou.

V

CEAIUL

CEAIUL ÎNTÎRZIA; SE FĂCUSE chiar foarte tîrziu — pentru ceai. Dar jos, în birou, domnul Earlforward nu dădea semn că i-ar fi foame, şi nici măcar că ar fi neliniştit. A trebuit să fie chemat la masă şi a răspuns

fără pic de grabă. Soț și soție, el cu pallonul, ea cu jacheta pe ea, se așezară la masa acoperită cu sticlă din camera fără foc; totul era la locul lui — și ceaiul, și pîinea, și margarina, și totul părea normal. Cu o singură excepție — se puseseră o furculiță și un cuțit pentru domnul Earlforward și o furculiță și un cuțit pentru Violet. De fapt, apariția unor asemenea tacîmuri pe masă era cel mai extraordinar fenomen din istoria căsniciei Earlforward. Violet își dădea seama de aceasta; și sub aparența ei calmă și veselă se ascundea o mare nervozitate și neliniște. Mai mult, după masa de dimineață ea trecuse prin chinuri ce-i fărîmițaseră nervii. De aceea aștepta cu nerăbdare să vadă cum va reacționa Henry în fața tacîmurilor. Dar n-a putut să observe nici un fel de reacție, decît dacă privirea lui (oarecum) neobișnuit de scrutătoare, ațintită asupra vrafurilor de cărți care ocupau jumătate din masă, ar fi putut fi considerată ca o reacție.

Storurile erau trase, perdelele de asemenea; becul electric ardea, dar gazele de la sobă erau stinse; în ciuda întunericului din sobă, camera avea un aer (sau cel puțin îl sugera) de viață tihnită. Violet turnă ceaiul, operație simplificată prin faptul că nu se punea nici un grăunte de zahăr.

— Hai, hai! murmură Violet ca și cum ar fi vorbit de una singură, și Henry o privi. Apoi intră Elsie.

— Haide, Elsie! Haide! spuse Violet. Ce-ai făcut?

Rostise aceste cuvinte ca să-i demonstreze domnului Earlforward că dacă el credea cumva că ei i-ar păsa cîtuși de puțin de el sau i-ar fi teamă că pe el l-ar șoca farfuria acoperită ciudat cu o altă farfurie, așa cum le aducea acum Elsie, sau că n-ar fi stăpînă pe situație — să-i demonstreze, deci, că dacă el crede așa ceva, se înșeală.

Violet se aștepta să-l uluiască pe Henry, dar era ea însăși uluită: Elsie purta o bonetă. Elsie nu mai purtase niciodată bonetă. Iar imaginea ei cu bonetă era tot atît de tulburătoare pe cît ar fi fost imaginea imposibilă, incredibilă a unei slujnice fără bonetă în casele din vestul Londrei. Într-un cuvînt, era șocant. Violet nu înțelegea nimic. De unde luase boneta? Și care fusese rațiunea de a alege tocmai această zi, această seară în care fericirea vieții conjugale era pe muchie de cuțit, să-și etaleze boneta? Violet nu știa că Elsie cumpărase boneta înainte de căsătoria lor, dar nu

avusese curajul să și-o pună. Și Violet nu știa ce Elsie o purta acum ca un fel de semn al căinței pentru păcatul săvîrșit, și pentru a da o oarecare solemnitate și importanță acestei mese deosebit de neobișnuite. Elsie avea fără îndoială instinctul dramaticului, dar își alesese prost momentul pentru o asemenea demonstrație.

— Pune-o aici! Pune-o aici! spuse Violet, arătînd un loc între cuțitul și furculița ei; cu o smucitură, o opri pe Elsie din drumul către stăpînul casei.

După ce plecă Elsie, Violet scoase la iveală conținutul farfuriei de jos și dovedi că nasurile nu greșiseră cînd presupuseseră că era vorba de un biftec: carnea era bine friptă; era foarte atrăgătoare, seducătoare, hrănitoare; unora li s-ar fi părut irezistibilă. Violet se ridică și așeză farfuria în fața lui Henry, care nu spuse nimic. Se aplecă apoi și, cu cuțitul și furculița lui, tăie un colțișor din carne.

— O să-i dai bucățica asta soțioarei tale, șopti ea drăgăstos, îl sărută, se așeză din nou și începu imediat să mănînce bucățica de carne.

— Este foarte moale, spuse ea, prefăcîndu-se că biftecul era ceva obișnuit pentru ceaiul de după-amiază, aici, în Pasajul Ricey man, că nu era ceva unic, un fapt neobișnuit ce-ți tăia respirația.

— Nu cred că pot mînca, spuse Henry cu amabilitate.

— Ca să-mi faci mie plăcere, i se adresă Violet pe un ton dulce, așa cum făcuse de dimineață, punînd în glas tot farmecul feminin de care era capabilă.

— De fapt, nu prea mi-e foame, spuse Henry.

— N-o să-mi termin porția pînă nu te apuci și tu să mănînci. Vocea ei începuse să se schimbe.

Îl așteptă să înceapă. El nu începu. Problema cu Henry nu era că i-ar fi displăcut biftecul, ci că din motive tactice era absolut hotărît să nu-l mănînce. Carne la ceai! Ce idee nebunească! Femeii începuseră să-i umble idei prin cap! Vedea în acest biftec un mare pericol. Era un moment crucial. Se însurase de aproape un an și cunoștea femeile. Continuă să mănînce în liniște pîine și margarină.

— Henry! îl admonestă ea.

— Am și făcut indigestie, răspunse el.

Era ciudat ca un simplu răspuns ca acesta să genereze o criză; dar așa se întîmplă.

— Da. Așa care va să zică! exclamă Violet cu un glas iritat. Așa care va să zică! Îmi spui că ai indigestie. N-ai avut niciodată indigestie. Și știi foarte bine că e doar o scuză. Și crezi că orice scuză e bună cînd e vorba de nevastă-ta. Că doar ea e proastă și oarbă. Nevastă-ta o să creadă tot tot ce-i spui tu! Pentru nevastă-ta tu ești Dumnezeu atotputernic, nu-i așa?

Ca un călător pe mare, care s-a bucurat de un cer absolut senin și limpede și care, după ce a coborît în cabină, se întoarce pe punte și găsește orizontul, de la un capăt la celălalt, cuprins de întuneric, acoperit de nori amenințători, iviți din senin, tot așa și Henry descoperi că tot cerul vieții sale conjugale se transformase îngrozitor într-o singură clipită. Pînă atunci, totul fusese bine; acum totul era rău. Pîinea și margarina i se lipiră de gîtlej. Trăsăturile Violetei, care privea încruntată în farfurie, erau complet schimbate. Henry recunoștea în ele chipul unei școlărițe încăpățînate: așa trebuie să fi fost ea de mult. Înțelegea pentru prima oară că vivacitatea și energia ei mai aveau și o latură mai urîtă. Se simțea înconjurat de pericole înspăimîntătoare; era un om foarte curajos și, ca mai toți oamenii curajoși, îi era teamă de pericol.

— Frumos mai sînt tratată! continuă Violet, încruntată. Eu nu mă gîndesc decît la tine. Tot ce-mi doresc e să fii tu fericit, și uite unde ajung! Sînt întotdeauna umilită, întotdeauna! Atîta timp cît tu faci tot ce vrei și *eu* fac tot ce vrei, e bine. Dar dacă *eu* am vreo sugestie — uită-te la tine! Trebuie să iau masa în jachetă, pentru că nu-mi îngădui și mie un pic de foc! Și asta nu pentru că nu mi-aș plăti partea mea. Îmi plătesc partea, și chiar mai mult — ai tu grijă de asta, poți fi sigur! Dar trebuie să mor de frig în fiecare zi pentru că sîntem atît de săraci, presupun! O, da! N-avem nici un ban pe lumea asta!

Henry se căută în buzunare, apoi părăsi camera fără să scoată o vorbă. Violet, rămasă singură, se hrănea cu propria-i indignare. Era furioasă și știa că e furioasă, iar furia ei îi era dragă. Nu-i păsa decît de furia ei, și era gata să plătească pentru ea cu întreaga ei fericire și cu fericirea soțu-

lui ei. Henry se întoarse cu o cutie de chibrituri și aprinse focul la gaze.

Tăceau amîndoi. Nici un sunet în afară de fîsîitul gazului care ardea. Violet sări furioasă: fugi la sobă și o stinse cu un gest violent, plin de răutate.

— Nu! N-am avut pînă acum, n-o să am nici de acum înainte! Își scoase jacheta și o aruncă pe jos. Dacă trebuie să-mi fie frig, o să-mi fie frig. Uite cum am stat în prăvălie toată ziua, dîrdîind. De ce? Cîte soții ar face asta? Jur că nu există nici una în nenorocitul ăsta de Clerkenwell de care ești atît de mîndru. Ești cel mai zgîrcit om din Londra, și poți fi sigur de asta. Crezi că nu te știu foarte bine și pe tine și minciunile tale? Ha! Începuse să se plimbe în sus și în jos prin cameră. Sînt o sclavă, tot așa cum și Elsie e o sclavă. Chiar mai rău ca Elsie. Ea are o după-amiază liberă. Dar cu? Cînd? Zi și noapte! Zi și noapte! Dragoste? Că mult mai știi tu despre asta! Ziua rece și noaptea rece! Așa că acuma știi! De multe ori am vrut să-ți spun, dar n-am făcut-o pentru că m-am gîndit că-i de datoria mea să mă chinuiești mai departe. În plus, n-am vrut să te supăr. Ei, acum vreau să te supăr!... Și de ce nu voiai să mănînci biftecul? Îți spun eu de ce. Pentru că te-am rugat eu să-l mănînci.

— Știi că ești nedreaptă, mormăi Henry.

— „Nedreaptă" zici? „Nedreaptă"? Frumos cuvînt cînd îl spui tu. Deci știu că sînt nedreaptă, nu? Sînt „nedreaptă" care va să zică? Îl privi drept în ochi. Ochii ei îl fulgerară, după care adăugă solemn: Henry, ar trebui să-ți fie rușine de tine după cum te porți. Ce crezi că gîndește Elsie? Mare minune că rămîne aici. Ce-ai spune dacă ar pleca de la noi și ar începe să vorbească? Ar trebui să-ți fie rușine.

Se prăbuși pe scaun și începu să plîngă în hohote. Și ce dacă o auzea Elsie? În furia ei, transformase faptele în vorbe, dîndu-le astfel viață, o viață devastatoare. În două minute prefăcuse viața domestică din rai în iad. Făcuse ceva ce nu se mai putea reface niciodată. Cuvintele dăduseră naștere unui lucru pe care nici un alt cuvînt nu-l mai putea distruge. În starea asta o adusese el. Îl privi din nou, pe deasupra ruinelor fericirii lor simple și austere.

— Îți scurtezi viața. Asta faci, spuse ea cu o ferocitate rece. Ca să nu mai vorbim de-a mea. Ce contează a mea?

Ce-ai mîncat azi la prînz în oraș? N-ai curajul să-mi spui pentru că ai flămînzit. Să nu-mi spui că nu-i așa.

Își puse capul pe masă ca o școlăriță, lăsîndu-se cu totul în voia unei supărări copilărești, și continuă să plîngă, dar de data asta nu cu furie și revoltă, ci amarnic, cu o adîncă milă de sine însăși, tragic. Apoi se ridică din nou brusc și aruncă iar flăcări din ochii ei umezi înspre monstrul tiranic.

— Da, și să nu crezi că eu arunc banii pe bonete de servitoare. Pentru că nu-i așa. Nu știu mai mult decît știi și tu despre boneta asta a ei. Dumnezeu știe de unde a luat-o și de ce o poartă. Dar m-am săturat de servitoare. (În această clipă Henry avu o licărire de speranță absurdă, cum că ea voia să spună că renunță la Elsie, că se descurcă fără servitoare, făcînd astfel economie de mîncare și de bani. Dar își dădu seama de îndată că o înțelesese greșit.) Nu le prieep deloc pe servitoarele astea. Dar, bineînțeles, tu crezi că eu i-am cumpărat fetei boneta!

Asta fu ultima ei răbufnire de furie. În loc să-i răspundă, Henry părăsi în liniște camera. Hohotele de plîns ale Violetei se domoliră și mila față de sine se stinse cu totul, pentru că nu mai era nevoie să și-o exprime. Încercă din greu să se concentreze asupra nenorocirii ei, dar nu reuși. O altă idee o preocupa acum și, în comparație cu ea, toate celelalte erau niște fleacuri.

„Mi-am pierdut puterea asupra lui".

Măcar să fi răspuns la reproșurile ei și să-i fi recunoscut, chiar și formal, puterea! Cel puțin s-o fi mîngîiat și s-o fi rugat să nu-și exercite prea drastic puterea asupra lui. Să fi spus doar: „Vi, iartă-mă... O să mănînc doar o bucățică, așa, ca să-ți fac pe plac, dar zău că n-o pot mînca pe toată. Știi că poți face ce vrei cu mine, dar iartă-mă!" Ar fi fost minunat, grozav, și ea ar fi fost pe deplin mulțumită. Dar își pierduse puterea. Și totuși, în timp ce se căina că își pierduse puterea, știa foarte bine că, de fapt, nu avusese putere niciodată. El o iubea, dar își iubea și mai mult marea pasiune și viciul, doar ele avînd cu adevărat putere asupra lui, și al cărui sclav era, el, tiranul blînd al tuturor celorlalți. Ea se mințea că are putere, și reușise să mențină această minciună pentru că niciodată pînă atunci nu căutase să-și pună la încercare puterea ei imaginară. Acum căutase de două ori și de două ori dăduse greș. Ce proastă! Era o proastă.

Își pierduse în mod ireparabil prestigiul. Nu avea decît o singură scăpare: scăpa dacă se supunea. „Trebuie să mă supun. Trebuie să mă supun!" se gîndi ea cu înflăcărare. Și voluptatea supunerii i se înfățișă ispititoare... Trebuia să se supună. Trebuia să se agațe și mai tare de el, să fie ecoul fidel al personalității lui, să se piardă cu totul în el. Nu mai era nimic altceva de făcut.

Elsie intră să strîngă masa. Violet sări în picioare, apucă jacheta pe care-o azvîrlise și o puse pe ea. Nu mai era destul de tînără — adică trupul ei nu mai era destul de tînăr — ca să ignore frigul aspru din cameră. Desprinzîndu-și privirea de la purtătoarea de bonetă, plecă. Dar la ușă îi veni o altă idee.

— Elsie, spuse ea. Va trebui să te las să te ocupi tu de toate în seara asta. Mă duc să mă întind. Voi bi cu o voce aspră, rece, fără să se întoarcă spre Elsie. Și în cîteva minute se băgă în patul gol, fără așternuturi, din dormitorul întunecos. Trebuia să se supună. Trebuia să se supună.

Elsie avusese experiența propriei sale căsnicii scurte și văzuse foarte multe căsnicii ale altora. Eforturile doamnei Earlforward, care voia s-o păcălească, erau zadarnice. De cum intră în sufragerie, își dădu seama că aici fusese ceva rău. Vizita la birou a domnului Earlforward în timpul ceaiului era un lucru neobișnuit. Apoi a fost imaginea aceea uimitoare, a doamnei Earlforward punîndu-și jacheta la sfîrșitul mesei. De ce o scoase? Singura explicație la care se putea gîndi era că doamna Earlforward își scoase jacheta ca să se răfuiască cu domnul Earlforward. Aceasta era explicația normală, dar Elsie era sigură că nu putea fi cea adevărată. Apoi mai era înfățișarea doamnei Earlforward și faptul că, vorbind cu Elsie, ea renunțase la obiceiul de a o privi drept în față. Și, mai mult, era bucata de biftec rămasă în farfuria domnului Earlforward, și bucățica din farfuria doamnei Earlforward. Mai mult, decît atît era tulburătoarea retragere a doamnei Earlforward la ea în dormitor. Elsie nu putea să înțeleagă care fusese motivul scandalului. Dar ajunse la concluzia că ambele părți avuseseră dreptate, și-i păru rău de amîndoi, și chiar într-atît încît i se umplură ochii de lacrimi.

Cînd se întoarse la bucătărie cu resturile de la masă, biftecul era pentru ea un obiect sacrosanct. Chiar și o sin-

gură bucăţică de biftec era un obiect sacrosanct; o luă cu degetele şi o puse pe aceeaşi farfurie pe care era biftecul, apoi se linse pe degete — un gest cam necugetat — şi începu să spele. Avea încă multe remuşcări pentru furtul oului — da, era un furt! Acest incident trebuia să fie pentru ea o lecţie, trebuia să înveţe cît de lamentabil de slabă îi era voinţa. Nu mai voia să cadă niciodată în păcat. Ce idee absurdă, că nu avea destulă mîncare aici, în Pasajul Riceyman, că îi era veşnic foame! Avea mai multă mîncare şi o primea mai regulat decît majoritatea celor de categoria ei. Pofta de mîncare era un semn al sănătăţii şi trebuia să fie fericită că e sănătoasă; sănătatea era o binecuvîntare. Nu trebuia să fie lacomă, şi mai ales nu trebuia să se scuze pentru lăcomia ei, căutînd false motive în legătură cu pofta şi cu lipsa de mîncare. Continuă, calmă, să spele.

Cînd pregătise biftecul, avusese multe necazuri; mirosul lui îi trezise dorinţe cărora cu greu li se împotrivise; o făcuse să-i lase gura apă; şi fusese foarte fericită cînd reuşise să ducă biftecul cu bine în sufragerie, fără ca acesta să sufere vreun accident. Dar acum, biftecul nu-i mai ataca slăbiciunea. Hotărîrea ei reuşise să triumfe asupra biftecului. Dar mintea ei, prea activă şi iscoditoare, începuse să se încurce cu ideea acelei bucăţele mici care stătea lîngă biftecul propriu-zis. Cercetă cu atenţie bucăţica. O înghiţitură; nimic mai mult! A doua zi avea să fie uscată şi chircită. Avea să se irosească. Luă în degete bucata, din curiozitate, ca să vadă doar exact cum arată, şi într-o clipă bucata dispăruse. Bucata păru că nici nu se duce în stomac, ci se subdivide într-o mie de părţi, care-i aleargă prin vine ca un foc, mai puternic decît coniacul, mai însufleţitor decît şampania.

Din clipa aceea, biftecul deveni un vasilisc, fascinînd-o cu o putere drăcească şi sinistră. Se opri din spălat. Era întristată de nefericirea domestică a stăpînilor ei: era tristă şi avea nevoie de un tonic. Simţea că fără un stimulent nu putea să îndure vasta nefericire a lumii. Trecu prin chinurile beţivului care vrea să reziste şi e tîrît de pofta necruţătoare din ce în ce mai aproape de marginea prăpastiei. Aveau să mănînce stăpînii ei biftecul a doua zi? Probabil că nu. Era foarte probabil ca doamna Earlforward să-i dea voie a doua zi să mănînce ea biftecul. Dacă putea să-l mă-

mînce a doua zi, putea să-l mănînce și în seara asta. Ce importanță avea pentru stăpînii ei dacă ea îl mînca a doua zi sau în seara asta? Mai ales că dacă doamna Earlforward n-ar fi fost supărată, i-ar fi dat probabil permisiunea să mănînce biftecul. Elsie începu să simtă cum își pierde treptat respectul față de sine, cum își pierde onoarea, cum își pierde dreapta chibzuință sub privirea de vasilisc a acestui biftec. După cîteva minute bătu la ușa dormitorului și, neprimind nici un răspuns, intră. În cameră era întuneric, dar putu să distingă în pat forma doamnei Earlforward.

— Co e? Ce e? întrebă o voce slabă, plîngăreață, tînguită.

Doamna Earlforward își întinse ușor mîna și atinse ceva pe care, pentru cîteva clipe, nu reuși să-l identifice. Atinse boneta bietei Elsie. Elsie se lăsase în genunchi lîngă pat. Izbucni în plîns.

— Vai, coniță! bocea Elsie. Vai, coniță! M-am apucat și am mîncat biftecul. Nu știu ce m-a îndemnat să fac asta, coniță, dar am mîncat biftecul și am fugit drept încoace, ca să vă spun, coniță.

VI

SEARA

VIOLET RÎDEA ÎN ÎNTUNERIC; UN rîs ciudat; nu era nici vesel, nici din toată inima, ci doar un rîs.

— Îmi pare bine, Elsie, spuse ea și-și trase mîna ca și cum boneta sărmanei Elsie ar fi fost încinsă pînă la roșu.

După ce i se permise să plece, Elsie se simți liniștită, dar în același timp era dezamăgită de pocăința ei hazlie și scăldată în lacrimi, și plecă cu senzația că lumea e un loc de neînțeles și arid. Violet coborî din pat și aprinse lumina; și lumina îi limpezi întrucîtva perspectiva atît de deformată. Cum adică?! Să facă o tragedie din faptul că un om preferă să nu mănînce o bucățică de biftec la ceai! Absurd! Copilăros! Desigur că avea dreptul să refuze biftecul fără să fie insultat pentru asta, fără să fie amenințat cu distrugerea fericirii! Nu era același lucru dacă el i-ar fi interzis soției să

mănînce biftec. În felul acesta, Violet încercă să anuleze în sinea sa efectul cuvintelor nesăbuite pe care le rostise în sufragerie și să creeze din nou ceea ce distruseseră ele. Din fericire, Henry nu știa că ea se dusese să se culce, așa că putu să se scoale din nou fără să-și piardă nimic din demnitate. La început era foarte curajoasă; dar după ce se îmbrăcă, și era gata să coboare și să-l înfrunte din nou pe Henry, se simți ca o fetiță timorată, fără apărare, dîrdîind de frică.

Henry lucra în birou, și într-adevăr lucra; dar, pe cînd lucra, îl frămînta ideea că avusese un șoc foarte puternic. Cîștigase; dar era acesta un cîștig adevărat? Crezuse că poate fi sigur pe tronul său, și acum tronul se clătina, se năruia. Se înșelase în privința Violetei și subestimase urmările unei căsnicii. Vedea clar pentru prima dată că anumite probleme conjugale nu se pot rezolva prin rațiune; și, dacă voia să supraviețuiască furtunilor temperamentului feminin, trebuia să fie un trădător al rațiunii și al integrității. Pe scurt, jocul trebuia să fie un meci de lupte libere. Vai! Era dezamăgit de Violet. Pentru faptul că nu voise să plătească mai mult de șase penny pentru o carte de care avea nevoie, și pentru că știuse mai bine chiar decît el cum se stoarce o servitoare, fusese destul de naiv să creadă că ea este în măsură să-i fie parteneră în marea pasiune a vieții lui. Ei, iată că greșise. Trebuia să o considere pe viitor drept un dușman al pasiunii sale și să unelteaască în consecință.

Apoi, după un timp, acea ființă slabă, trestia aceea ființă în care el se încrezuse atîta, apăru din nou în ușa biroului lui, și nu purta jacheta. Henry avu în clipa aceea o inspirație minunată. Șchiopătă de la scaunul de lîngă masă și aprinse cu un chibrit focul, care era pregătit — care fusese pregătit de luni de zile. Cărbunii păreau dornici să fie de folos și se ridicară nerăbdători în flăcări. Violet era emoționată de grija lui, a cărei esență o înțelegea și care era cu adevărat binevenită. Fierbinte și moleșită de șederea în pat și de lacrimi, ea îl lăsă să o îmbrățișeze autoritar. Iar el îi simți supunerea, și momentul acela fu cel mai minunat din viața lui. Fragilitatea ei, slăbiciunea ei, care o făceau mai frumoasă și mai puternică — erau neprețuite, erau cea mai importantă parte a farmecului ei. Nu era rațiune. Dar care din ei doi cîștigase, nu putea să-și dea seama; nu putea decît să spere. Nu se auzi nici un cuvînt! Se îmbrățișară lîngă dogoa-

rea focului care creștea mereu, în birou, iar prăvălia întunecoasă se întindea în spatele lor ca un fundal. Și Violet își aminti cum ea își spusese cîndva cu dezinvoltură că în orice caz avea un avantaj asupra lui — lunga ei experiență, de femeie căsătorită în comparație cu lipsa lui de experiență — și văzu că acest avantaj era doar o iluzie, și deveni smerită și tristă! El spuse:

— Cred că ai cheia de la biroul meu, nu?

Ea dădu din cap, zîmbi cu stîngăcie și se grăbi să scoată cheia. El luă toate încasările din acea zi — toate, în afară de banii domnului Bauersch — din cutia de tablă din sertarul de sus, de la mijloc, și cei doi soți începură să-i numere împreună, verificîndu-se reciproc și verificînd totalul cu lista vînzărilor pe care Violet i-o înmînase lui Henry.

— Corect, spuse el, și era gata să deschidă casa de bani cînd se opri și adăugă: Ar fi mai bine să iei banii ăia ai lui Bauersch mai întîi. Presupun că i-ai pus în casa ta de bani, nu?

— Da. Fug sus după ei. Conform instrucțiunilor, ea transferase în timpul zilei suma aceea importantă, din motive de siguranță, din sertar în casa ei de bani.

— Vin cu tine, spuse el, ca și cum ar fi fost dornic să n-o piardă de lîngă el nici măcar pentru o clipă. În timp ce intrau în baie, el o zări pe Elsie în obscuritatea etajului de sus.

— Elsie, strigă el, fugi și cumpără-mi *Evening Standard*, te rog. Îl găsești vis-à-vis de Rowton House, știi unde. Uite un penny.

Tonul lui încerca să fie firesc. Cele două femei erau uimite; erau aproape înspăimîntate. Violet nu-l văzuse niciodată cumpărînd un ziar, iar Elsie aproape niciodată. Violet îi era recunoscătoare pentru această dovadă că atunci cînd măreția împrejurărilor o cere, era capabil de extravaganțe sublime. La început, focul! Și acum ziarul! Incredibil!

În încăperea în care nimeni nu făcuse niciodată baie, dar care cel puțin era golită de cărți și foarte curată, Henry își aplecă puțin capul ca să se ferească de frînghia de rufe și Violet îngenunchie și descuie casa de bani. Era ca o mică ieșire la iarbă verde, o mică excursie de agrement. Era pentru prima dată că Henry era prezent la deschiderea casei vechi și hodorogite a Violetei. La deschise ușa metalică;

umbra capului ei rămase pe loc, deşi uşa fusese deschisă, şi căzu asupra interiorului obscur al casei, un contur tot atît de deformat ca şi perspectiva ei de acum o jumătate de oră. O grămadă măricică de hîrtii de valoare, legate cu panglică albă, stătea în raftul de deasupra celor două sertare. Violet trase sertarul din dreapta: acolo nu era nimic în afară de banii domnului Bauersch — hîrtii de zece lire, de cinci lire, de o liră, toate noi şi frumoase, alături de o hîrtie pătată de zece şilingi, şi ceva mărunţiş învelit într-o bucată de hîrtie mare. Violet aşeză toată grămada pe seif, şi Henry, după ce-şi potrivi ochelarii pe nas, începu să numere încet, cu exactitate şi pasionat. Violet îl privi.

— Păi, ţi-a dat cu o liră mai mult! exclamă el cu un zîmbet mulţumit, după ce numărase de două ori. Bancnotele sînt în regulă, dar sînt nouă note de tezaur de o liră în loc de opt. Una, două, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă. Trebuiau să fie doar opt. O sută patruzeci de lire, optsprezece şilingi, ar trebui să fie toţi aici.

— Asta-i ciudat, să ştii, spuse Violet. Am avut grijă să-i număr ca lumea. A, ştiu. Mai e o liră pentru o carte franţuzească pe care i-am vîndut-o. Am uitat s-o pun pe listă. Avea pe ea preţul de zece şilingi, dar i-am cerut o liră şi a luat-o.

— A! mormăi Henry, dezamăgit.

— Da.

— Şi a luat-o cu o liră, care va să zică? Ei, înseamnă că de data asta ţi-ai cîştigat zece şilingi, Vi. Şi îi dădu hîrtia de zece şilingi, cu o oarecare voie bună în privire şi în voce.

Ce dărnicie princiară! Figura ei mărturisea o încîntătoare stupefacţie. Îl judecase greşit. Raiul se întorsese în casă. Ea îi mulţumi stringîndu-l de braţ, apoi puse bancnota în sertarul din stînga al casei de bani, unde erau o mulţime de alte bancnote.

— Deci aia e rezerva ta, în caz de urgenţă? întrebă Henry.

— Asta-i rezerva mea, în caz de urgenţă, spuse Violet, încîntată de aprobarea plină de mîndrie pe care o deslusi în glasul lui, şi închise cu un pocnet sertarul şi mînerul de alamă se lovi de el.

— Şi presupun că alea sînt hîrtiile tale de valoare?

— Vrei să le vezi, dragul meu? Era încă moleşită şi

El dădu din cap. Desfăcu panglica și le cercetă una cîte una, desfăcîndu-le, citindu-le, studiindu-le cu respect — cu un adînc respect. De fiecare dată, numele ei era modificat din Arb în Earlforward, cu un scris oficial și parafat. Ea își ridică privirea spre fața lui, ca un copil mulțumit, care a luat note bune.

— Ei, mormăi el într-un tîrziu, înnodînd din nou panglica; pentru niște acțiuni de primă valoare și cu dobîndă fixă...

El dădu din cap de cîteva ori, aproape în extaz. Da, era tot atît de mîndru de lucrurile ei cît era și de ea. Violet era grozav de fericită. Apoi examină cele cîteva hîrtii din casa de bani, cîteva chitanțe, cîteva bonuri, certificatul de căsătorie, certificatul de naștere. Zîmbi binevoitor, ca un învingător, pe cînd ea încuia seiful. Era un soț minunat. Nici urmă de jind, nici urmă de gelozie în ochii lui. Plecară din baie, lăsînd aparatul magic de producere a venitului să stea liniștit, în întunericul veșnic al mormîntului său.

După ce-și pipăiră drumul pînă jos, Violet exclamă cu voioșie și nepăsare:

— Mă întreb ce s-o fi întîmplat cu Elsie pînă acum? Puține lucruri ar fi reușit s-o neliniștească în acel moment.

Domnul Earlforward, după ce aprinse lumina în birou, șchiopătă prin semiobscuritatea prăvăliei pînă la ușa de la intrare.

— Ț, ț, ț! A lăsat ușa asta neîncuiată. Știe foarte bine că ar fi trebuit să ia cheile la ea. Să lase ușa descuiată! Într-o noapte o să fim jefuiți dacă se mai întîmplă așa ceva. Încuie ușa cu un gest brusc.

— O, Henry! rîse încet Violet; dar după o clipă exclamă din nou, cu o urmă foarte slabă de teamă în voce: Mă întreb ce s-o fi întîmplat oare cu fata aia?

Cei doi soți nu reușiră „să ajungă la nici o concluzie" pînă la întoarcerea fetei. Era o minune că Henry o trimisese după un ziar și asta o puse pe gînduri pe Violet; începu să-și imagineze că el avea un motiv anume. Simți cum o năpădesc primele semne ale unei fericiri fără nume.

— Ei! izbucni ea mai tîrziu, și merse la ușă și o deschise, se uită pe King's Cross Road. Nici urmă de Elsie. Intră din nou în casă, încuie ușa și se duse în birou, fredonînd. Henry stătea cu spatele la focul plăcut, strălucitor și măreț în

dogoarea și în dărnicia lui superbă. Privirea pe care i-o aruncă Violetei părea să spună:

„Uite cum îți demonstrez că nu-ți refuz nimic! Uite ce nebunii sînt dispus să accept ca să-ți fac pe plac!"

În clipa aceea, ușa de la intrare se zgîlțîi și apoi se auzi un ciocănit politicos. Violet fugi ca o fetiță.

— Elsie, știi foarte bine că ar fi trebuit să ici cheia cu tine.

Elsie își ceru iertare. Gîfîia.

— Ai plecat de mult, Elsie. N-am știut ce s-a întîmplat cu tine! adăugă Violet, încuind definitiv ușa pentru noapte.

— N-am putut lua nici un ziar, coniță, explică Elsie. A trebuit să mă duc pînă aproape de Viaduct ca să găsesc unul. Și la ora asta nu mai era nici un *Evening Standard*, ci doar *Star*. Se vînduseră toate, coniță.

Intră în birou și, în mîinile ei timide, ziarul acela alb deveni un document conținînd un mesaj misterios și solemn pentru stăpînul ei. Toată purtarea ei arăta că într-adevăr asta credea din tot sufletul. Nu citise ziarul — asta era pentru ea echivalent cu a-și băga nasul în treburile altuia — dar, în timp ce trecuse pe sub unica lampă cu gaz din Pasajul Riceyman, observase din greșeală un cuvînt pe pagina întîi din *Star*. Acel cuvînt era „Clerkenwell". Se întîmplase ceva îngrozitor în Clerkenwell. Domnul Earlforward, ale cărui obiceiuri le cunoștea bine, probabil că văzuse ceva în legătură cu Clerkenwell pe afișul *Evening Standard*-ului, în drumul său spre casă și, după ce chibzuise bine, se hotărîse să cumpere un ziar.

— Stai puțin! Stai puțin! îi spuse domnul Earlforward, cînd ea dădu să iasă din birou. Elsie rămase pe loc. Violet se așeză pe scaun în spatele biroului. Domnul Earlforward rămase neliniștat lîngă foc, iar cele două femei îl ascultau cu luare-aminte.

— „Francul scade în continuare", citi el; privirea îi luneca distrată pe pagina ziarului.

Elsie habar n-avea ce însemna asta sau ce semnificație avea. Violet nu era în nici un caz prea sigură de importanța acestui fapt, dar știa cu siguranță că era o veste proastă pentru bieții oameni care își investesc banii.

— „Francul belgian scade și el prin simpatie",

Din fericire, Elsie nici nu știa ce-i aceea un franc dar indiferent ce-ar fi putut să fie, se întrebă în adîncul întunecos al minții sale cum de erau calitățile lui influențate de un asemenea sentiment ca simpatia. Pentru Violet, situația financiară devenea și mai tristă.

Elsie nu putea crede că el cumpărase ziarul pentru a afla ultimele aventuri ale francului. Aștepta să audă cuvîntul „Clerkenwell", dar domnul Earlforward nu se grăbea niciodată și nici nu l-ar fi putut grăbi cineva. Ca de obicei, el amîna.

— „Încăierare cu urmări fatale într-un club comunist din Clerkenwell", anunță el într-un tîrziu. A! Deci asta era... strada Great Warner. Chiar vis-a-vis. Nici cinci minute de-aici, Clubul „Mileniul". „Eroismul unei fete"... Sînt amestecate și fetele... A! Era chelneriță. „S-a aruncat cu mult curaj între combatanți și a luat pistolul pe care, totuși, Vicenza i l-a smuls și a tras, rănindu-l în abdomen pe Arthur Traukett. Cînd poliția a pătruns la miezul nopții" — adică noaptea trecută — „Smith era întins pe jos în fața barului, mort, și Traukett, inconștient, se afla întins lîngă el... Vicenza a fost prins mai tîrziu într-o casă din Piața Coldbath".

Domnul Earlforward continuă pe un ton calm, care intimida, să citească relatarea celor petrecute mai tîrziu la poliție;

— Ia uite, vezi! Chiar la ușa noastră, cum s-ar zice! Dar să nu credeți că așa ceva se întîmplă doar în Clerkenwell. De peste tot se ivește comunismul. Gîndiți-vă la Glasgow. Într-acolo ne îndreptăm. Într-acolo se îndreaptă întreaga Europă. Poți fi sigur că dacă e așa în Anglia, e și mai și pe continent... O, da! „Magistratul a lăudat-o cu căldură pe fată, Pieta Spinelly, pentru eroismul ei și a felicitat-o pentru că a avut norocul să scape"... Da, dar n-o să fie mereu la fel de norocoasă. Dar noi o să fim vreodată?

Violet tocmai ajunsese la concluzia că a mînca biftecuri în vreme ce comunismul se află lîngă casa ta era un lucru ce dovedea neseriozitate și nu trebuia apărat cu atîta zel, cînd Elsie spuse, cu o impasibilitate surprinzătoare:

— Pieta Spinelly. Asta-i verișoara mea.

Domnul Earlforward, profund neliniștit, strînse brusc ziarul.

— Verișoara ta?

— Verișoara ta, Elsie? Doamna Earlforward se ridică în picioare.

Șocul descoperirii că Elsie ar putea să aibă rude sau legături de orice fel în afara Pasajului Riceyman, că nu era complet ruptă de lume și devotată exclusiv lor — aceasta ar fi fost destul ca să-i doboare pe stăpînii ei, care de cînd intrase ea în casa lor, așa cum intră o tînără la mînăstire, nu se gîndiseră la ea decît ca la o slujnică. Dar faptul că avea legături de sînge cu comuniști și cu străini!... Comuniștii păreau că se află acum în casă și că însăși tihna lor era în pericol.

— Da, coniță. Ea e fata mătușii mele Maria. Mătușa mea Maria s-a măritat cu un italian, un vînzător de gheață, și îl chema Spinelly... Deși eu nu l-am văzut niciodată.

— A! Deci tu nu te vezi cu fata asta, cum o-cheamă?

— Dacă aș vedea-o, n-aș cunoaște-o, coniță. Dar știam că au avut întotdeauna de-a face cu cluburile astea. Sînt multe cluburi pe-aici. Dar îmi pare bine că n-a murit sau știu eu ce. Știți, coniță, fiindcă e pe jumătate italiancă, *nu e bine* să mă văd cu ea!... Și mătușă-mea Maria a murit de aproape cinci ani. Pieta trebuie să fie, așa zic. Nu pot fi două. Și seamănă cu ea, o țin minte de la școală. Vai, ce figură era! Dar ce te poți aștepta, biata de ea? Dar mă bucur că n-a murit, sau n-a fost rănită. I-auzi, să apară ea în ziare!

Elsie nu dădea dovadă că ar fi tulburată. Fără să vrea, era mîndră de rudele ei străine și de faptul că ziarul vorbea de o verișoară eroică; dar, pe de altă parte, era ceva în ea care o făcea să-i fie oarecum rușine de rudele ei străine. Doamna Earlforward o informă că poate să se ducă la culcare dacă își terminase treaba la bucătărie și era totul pregătit pentru a doua zi. Se duse la culcare, neînțelegînd cîtuși de puțin că, practic, adusese comunismul în casă.

În tot acest timp, încasările zilei stătuseră pe masă, neapărate și neascunse! Chiar și în timpul cît ușa prăvăliei fusese deschisă, ele stătuseră acolo! Grămăjoarele de hîrtii și de monede păreau să acuze pe cineva de neglijență criminală, aproape că ispiteau comunismul să distrugă structura societății. Soț și soție, amîndoi erau încă sub impresia poveștii care se încheiase cu uciderea muncitorului comunist, atît de aproape de Pasajul Riceyman, și sub șocul dezvăluirilor înfiorătoare făcute de Elsie; iar Violet era încă

adînc emoţionată de dramatismul deliberat al însăşi hotărîrii de a se cumpăra un ziar şi de a se citi ştirile, de puterea misterioasă a bărbatului care ştie să aştepte momentul potrivit, de generozitatea lui evidentă în minunatul cadou al focului, de cadoul banilor, de îmbrăţişarea lui drăgăstoasă — toate acestea aşternîndu-se peste jarul acelui episod fierbinte, cu biftecul. Într-adevăr, Violet, femeia ageră, inteligentă, energică şi întreprinzătoare, tremura cuprinsă de emoţii confuze, a căror intensitate abia o sesiza! Cînd Henry îşi scoase cheia de la seif, ca se linişti în mod surprinzător, iar ochii ei scîlpeau spunînd parcă: „Banii ăştia au stat prea mult aici, pe masă. Ascunde-i repede, repede! Pune-i bine fără întîrziere, ce Dumnezeu!"

Deschizîndu-şi casa de bani, Henry scoase două sertare (era o casă cu patru sertare, mult mai mare decît cea a Violetei) şi le aşeză pe masă. Unul era plin de bancnote de o liră, iar celălalt cu bancnote de zece şilingi, iar bancnotele păreau toate la fel de noi. Nu păstra niciodată o bancnotă murdară mai mult de cîteva zile şi, de obicei, reuşea să o schimbe cu una curată în ziua depunerilor. La fundul sertarului cu bancnote era un plic de pînză cu dimensiunile de 13 ţoli şi jumătate pe 17 ţoli, pe care îl primise cîndva cu o scrisoare recomandată. Era plin cu bancnote. În plicul acesta îndesă bancnotele în stare cu totul excepţională, ale domnului Bauersch. În timp ce se ocupa încet, metodic, cu precizie de restul banilor, Violet se întrebă cîţi bani or fi în sertare. Poate sute, poate mii de lire; nu putea să aprecieze. Era o priveliştc minunată şi liniştitoare. O mai văzuse ca şi altcîndva, dar nu în asemenea împrejurări solemne, şi atunci nici nu i se dezvăluise atît de complet. O liniştea de teama comunismului. Dacă ai un tezaur păstrat atît de bine, ce mai puteau să-ţi facă comuniştii? Bineînţeles că dacă păstrai banii în felul ăsta, pierdeai dobînda, dar nu puteai să le ai pe toate. Şi era atît de plăcut să priveşti banii... Acţiuni! Lucruri moarte! Dorinţe fizice, pofte!... Nedemne de luat în seamă! Banii aceştia minunaţi mîngîiau sufletul. Şi cît de mult îl admira pe Henry! Cum împărtăşea cu el aceleaşi simţiri! Cît ar fi vrut să-i urmeze exemplul! Cîtă dreptate avea el — întotdeauna!

Deodată el spuse, dar cu un calm admirabil:

— Fără îndoială, dacă lucrurile merg mai rău, așa cum se va întîmpla, desigur, după părerea mea, toate astea nu vor mai valora nimic! (*Astea* însemna conținutul celor două sertare.) Nimic. Sau cel mult cît o rublă rusească. Dacă cei din strada Great Warner ajung la putere, cu o hîrtie de cinci lire n-o să mai poți cumpăra nici o pîine. Nu glumesc. S-a întîmplat și în alte țări și o să se întîmple și aici. Și atunci primul lucru pe care-l vom vedea va fi falimentul băncilor. Și în acest caz tu ce-o să te faci cu acțiunile tale? Ce-o să te faci atunci? În schimb îți pot spune un lucru: comunismul și socialismul și crima și așa mai departe nu-și vor pierde niciodată înțelesul, vor rămîne mereu.

Scoase un al doilea sertar, ridicîndu-l cu amîndouă mîinile din cauza greutății, și îl puse pe masă. Era plin cu monede de aur de o liră. Violet nu mai văzuse niciodată aurul acesta, nici nu bănuise că ar exista cumva. Era uimită, înspăimîntată, vrăjită. Probabil îl păstrase în timpul războiului, sfidînd apelul guvernului către patrioți să nu tezaurizeze aur. Era un supraom, cel mai misterios dintre supraoameni. O fortăreață inexpugnabilă.

— Nimic nu se aseamănă cu asta! spuse el liniștit, trecîndu-și degetele prin monedele de deasupra, ca și cum ar fi fost o apă care clipocește cu o melodie fermecată.

Își trecu și ea degetele prin aur. O senzație unică! El i-o dăruia ca pe o răsplată pentru suferințele ei ridicole stîrnite de povestea cu biftecul. Ea își lăsă privirile în jos, emoționată... Îl privi cu părere de rău cum pune sertarele la loc și închide casa. Rămaseră foarte mult timp în birou. Henry mai avea niște treabă, iar ea îl ajută cu multă tragere de inimă și smerenie... Ziarul care fusese strîns în grabă fu împăturit cu grijă. Lumina fu stinsă. Urcară scările întunecoase, lăsînd în spatele lor prăvălia, în lumina slabă ce venea de la lampa de gaz de lîngă fereastră. Ea alunecă. Îl prinse de braț. Cunoștea scările mult mai bine decît ea. La primul etaj ea exclamă:

— Ei, o fi închis fata aia ferestrele de la sufragerie? Sau nu?

Îi era acum și mai teamă că s-ar putea ca întreaga lor casă să nu fie în siguranță. Nu era de mirare că nu-i spusese pînă atunci nimic în legătură cu aurul pe care-l conținea

seiful lui! Ce dovadă de încredere îi dăduse cînd o făcuse şi pe ea părtaşă la secretul acela periculos! Ce-ar fi dacă s-ar afla adevărul? Furturi Crime! (Madame Tussaud!) Îşi ascunse în adîncul minţii toate cunoştinţele de felul ăsta. Trecură în sufragerie bîjbîind. Ferestrele fuseseră bine închise. Intra destulă lumină de afară. Ferestrele de sus ale prăvăliei de dulciuri, aproape vis-à-vis, vechea ei prăvălie, erau luminate, ca de obicei, extravagant şi fără nici un motiv. Afacerile de acolo n-aveau să dureze prea mult. Fusese norocoasă că primise ultima rată din bani. Cumpărătorul era un domn între două vîrste, cu o soţie tinerică. O combinaţie fatală! Violet nu-l găsise direct prin anunţul din *News of the World*, ci printr-un misit care-i scrisese în legătură cu anunţul. Cîtă dreptate avusese Henry cînd insistase să nu-l plătească pe misit pînă ce nu primeşte ultima rată! Henry îi spusese că majoritatea misiţilor sînt cinstiţi, dar cîţiva dintre ei nu sînt, pentru că este o meserie ce poate fi practicată şi fără un capital iniţial şi, din acest motiv, deosebit de ispititoare pentru un aventurier. Henry ştia toate lucrurile acestea.

Un tramvai trecu pe King's Cross, zgomotos, aruncînd scîntei de sub roţi şi strălucind, în general, de atîta electricitate. Era plin şi îndesat cu oameni — căutători de distracţii nocturne, întorcîndu-se acasă din sud, de la teatre, music-halluri, cinematografe şi restaurante. Fiinţe patetice, proaste, induse în eroare, deziluzionate, nechibzuite, neglijente — cărora le lipsea o fortăreaţă solidă, în stare să-i apere! Violet se gîndi la aurul magic.

— Hai. Hai la culcare, spuse ea. E foarte frig aici, după ce am ieşit din birou.

El o ascultă.

Partea a patra

I

LA FEREASTRĂ

ELSIE SPĂLA GEAMURILE DE LA etajele clădirii T.T. Riceyman's, și ajunsese la camera de la etajul al doilea, care avea două ferestre, una înspre King's Cross și cealaltă înspre Pasajul Riceyman. (O a treia fereastră, tot înspre Pasajul Riceyman, fusese zidită, ca și alte două ferestre de la etajul întîi, dinspre King's Cross, în epoca preistorică a casei.) Două treimi din corpul fetei erau aplecate periculos deasupra străzii King's Cross, deasupra tramvaielor și a camioanelor care duduiau și a căruțelor cu cai, cu tropotul lor metalic; treimea de jos atîrna în cameră. Se agăţase cu un braț puternic de lemnărie sau de perete, în timp ce cu celălalt ștergea și freca geamurile; pe pervaz era așezată o cutie de conserve, o bucată de piele tăbăcită și o cîrpă, toate trebuind să fie manipulate cu grijă, ca să nu boteze sau să rănească în cădere pe vreunul din trecătorii preocupați, ale căror creștete și umeri Elsie le zărea cînd se întîmpla să privească în jos. Ferestrele casei erau toate cu glisante; pentru a curăța partea de sus era destul de ușor, dar partea de jos nu se putea spăla decît ridicînd-o puțin cîte puțin și coborînd-o pe cealaltă pînă la picioarele fetei. O operație dificilă, această curăţenie, pe lîngă faptul că era periculoasă pentru oase și chiar pentru viață. Elsie o îndeplinea cu conștiinciozitate și exactitate pe vîntul care aducea praf și frig de-a lungul canionului străzii King's Cross.

Putea să vadă tot ce era în cameră. Grămezile ordonate de cărți stăteau pe podea și pe mulțimea de rafturi improvizate pe care ea și stăpîna ei le făcuseră cu volume disparate din *The Illustrated London News* (încă nevîndute).

Scîndura de deasupra, care acoperea totul, dispăruse, fiind luată în secret, în timpul absenței stăpînului, și tăiată și ciopîrțită în pivniță, pentru lemne de foc; pentru că stăpînul respinsese cu hotărîre ideea cumpărării de lemne de foc, considerînd că femeile se vor „descurca"; se descurcaseră. Elsie văzu ușa deschizîndu-se și pe stăpîna ei intrînd cu cîte un ghiveci de flori în fiecare mînă. Violet, cu șorț și cu o rochie în carouri, refăcută din alta veche, tresări văzînd picioarele fetei.

— Aici erai?! Elsie îi auzea vocea slab de tot, pătrunzînd prin geam și prin vuietul străzii. Și eu te caut peste tot!

Faptul că Elsie se ocupa de ferestre de trei sferturi de oră încoace era dovadă suficientă că un servitor poate să-și vadă de treabă fără să-i atragă atenția stăpînului, chiar a unui stăpîn care se mîndrea că nu-i scapă nimic. Elsie se strecură înapoi în cameră.

— Nu m-ați văzut spălînd geamurile prăvăliei pe din afară, coniță? întrebă ea cu calm, binevoitoare. (Interiorul geamurilor prăvăliei nu îl putea spăla decît cu aprobarea specială a proprietarului.)

— Nu, nu te-am văzut. Am avut și alte treburi la care să mă gîndesc în dimineața asta. Să știi! Și de ce trebuie să-ți alegi dimineața asta ca să speli ferestrele? Știi că azi ai după-amiază liberă, și sînt multe de făcut. Dar poate că nu vrei s-o ici liberă, Elsie?

— Păi, m-am gîndit să ies azi, coniță, răspunse Elsie, băgînd în odaie cutia de tablă. Dar mi s-au părut atît de murdare!

Aici Elsie nu spunea adevărul, sau cel puțin nu spunea tot adevărul. Doamna Earlforward n-ar fi putut ghici nici dintr-un milion de presupuneri care era motivul real pentru care se spălaseră geamurile tocmai în dimineața aceea. Motivul real era că Joe fusese renumit pentru performanțele sale excelente în spălarea geamurilor. Azi era aniversarea dispariției lui. Elsie nu credea cu adevărat că el s-ar putea întoarce. Ideea reîntoarcerii lui după exact un an era pur și simplu caraghioasă. O recunoștea. Și totuși, poate că se întoarce! Dacă s-ar întîmpla asta, ar găsi-o într-o jumătate de oră întrebînd de ea, și dacă ar găsi-o, ea nu suporta să o

găscască cu ferestrele „ei" murdare. El avea ochiul format în privința ferestrelor, și ferestrele trebuiau să lucească pentru el. Astfel se exprima devotamentul bunei Elsie, într-un chip misterios, mistic, poetic, pasionat.

— Nu închide fereastra o certă Violet cu asprime. Știi doar că vreau să pun plantele astea afară.

Ochii fetei se umeziră.

„Ce sensibilă e în dimineața asta! gîndi Violet. Dacă ar avea ea atîtea probleme cîte am eu..."

Și poate că Violet ar fi trebuit să fie iertată. Cum putea ea să ghicească, cu toată înțelepciunea ei și cu toată experiența ei de viață, că stăpînirea de sine a credincioasei Elsie, atît de calmă de felul, ei era influențată de orice boare de vînt în această dimineață vîntoasă? Nu putea.

Puse ghiveccle cu flori pe pervaz. Cumpărase răsaduri cu cei zece șilingi primiți (atît de surprinzător) de la soțul ei, și cu aprobarea lui (cam fără tragere de inimă). Spălase ghiveccle vechi, afînase pămîntul din ele și pusese răsadurile. Ziua așeza ghiveccle afară, iar seara le aducea înăuntru; de udat, le uda în baie. Avea grijă de ele ca de niște copii. Pentru ea, erau partea romantică a vieții ei de toate zilele, refugiul ei din mijlocul unei lumi a problemelor, balsamul tulburărilor ei. Imaginea ghiveccelor curate, aranjate simetric pe pervazuri, ar fi putut să dea impresia că începuse o epocă nouă pentru T. T. Riceyman's, că blestemul îngrozitor care îl urmărise fusese alungat prin secretele ce se săvîrșeau în acele ghivece roșcate. Violet spera că așa și era. Dar nu era așa, și Elsie, cu instinctele ei primordiale, știa că nu era așa. Răsadurile nu creșteau înspre fericire; ele creșteau înspre un sfîrșit sinistru, a cărui apropiere le făcea să fie absurde. Și Elsie simțea acest lucru.

— Aveați nevoie de mine pentru ceva în mod special, coniță? întrebă Elsie cu oarecari remușcări pentru ferestrele ei și dornică să împace lucrurile.

— Da, cred că aveam nevoie de tine pentru ceva! Cum îndrăznești să-mi dai banii ăștia pe care mi i-ai pus pe toaletă? Vorbea cu o exasperare nervoasă și scoase din buzunar cîteva monede învelite în aceeași bucățică de hîrtie maro în care Elsie le învelise cu o oră sau două mai devreme — prețul oalei cu pereți dubli stricate de Elsie și înlo-

cuite acum de Violet. Ia-i înapoi. Știi că nu te-aș fi lăsat niciodată s-o plătești!

Aceasta după ce insistase ca Elsie să plătească din banii ei stricăciunile făcute din prostia ei fără de margini! Adevărul era că Violet, oricît de dură și de lipsită de sentiment ar fi fost — și în general era —, în treburile „practice" fusese oarecum impresionată cînd văzuse monedele acelea amărîte în hîrtiuța murdară, puse prostește în dormitor, fără nici un cuvînt, scris sau rostit. În același timp, în dimineața aceea era într-o stare de spirit în care era predispusă unor anumite emoții. Răsuflă amenințător privind-o pe Elsie, apoi își întoarse privirea în altă parte. Nu-i venea să creadă că ființa aceea cumsecade, loială și aiurită avusese într-adevăr de gînd să plătească oala din banii ei.

Elsie, uimită și intimidată, luă banii înapoi tot așa de mută cum îi dăduse.

— Îmi pare atît de rău, coniță, mormăi ea cu simplitate.

Micul incident era încheiat. Și, totuși, Violet pufăi din nou și trăsăturile ei începură să se schimbe, și izbucni în plîns. Era o persoană care „nu plîngea niciodată", și asta era a treia oară cînd plîngea într-o singură săptămînă! De fapt, nu de bani voise să discute cu Elsie. Spuse printre lacrimi:

— Elsie, el n-a ieșit astăzi de dimineață; și nici nu iese. Pierde vînzările cu reducere. Chiar el a spus că nu se simte prea bine. Și acum stă acolo, în biroul lui, încercînd să bată la mașină, și clienții trebuie să vină *ei la el!*

Secretul — care nu era de fapt un secret — ieșise în sfîrșit la iveală. În ochii sărmanei Elsie, de un albastru închis, se citea un devotament, o siguranță, o asemenea îmbiere la liniște, care o făceau pe Violet să nu poată rezista. Suspiciunea adînc înrădăcinată ce le separa, într-un fel sau altul, pe femei se topi și, o dată cu ea, se topi și orgoliul Violetei, întemeiat pe poziția ei socială superioară și pe încrederea ei în sine. Faptul ascuns — și totuși arhicunoscut — că Violet trăia chinuindu-se din cauza soțului ei, că nu toate mergeau prea bine în această casă liniștită, era în sfîrșit recunoscut deschis. Într-o clipă, Elsie, lăsîndu-se copleșită de nenorocirea altuia, uită cu desăvîrșire asprimea cu care Violet o certase de curînd. Era profund măgulită.

Şi nutrea o recunoştinţă necugetată faţă de Violet, care îi dăduse un loc într-o casă sigură, respectabilă, care nu cunoştea certurile, gîlcevile, sărăcia, destrăbălarea şi nici ţipetele sfîşietoare ale mamelor obosite şi ale copiilor.

— Nu mai e cum era, stăpînul, zic eu, murmură ea cu blîndeţe.

— Cum adică — nu mai e cum era?

— Adică nu e sănătos, coniţă.

— Ar fi bine dacă ar mînca mai mult, ştii asta tot atît de bine ca mine.

— Poate că n-are poftă de mîncare, coniţă.

— De ce să n-aibă poftă de mîncare? Niciodată n-a suferit de indigestie, niciodată de cînd e; chiar el spune asta.

— Da, coniţă. Pînă de curînd.

— Toate discuţiile astea despre economii...! spuse Violet ridicînd din umeri şi ştergîndu-şi ochii.

Vorbe care sunau ciudat, pentru că niciodată nu fusese vreo discuţie în legătură cu economiile, şi chiar dacă ar fi fost, în mod sigur Elsie nu o auzise. Totuşi ea ascultă această remarcă dînd din cap ca şi cum ar fi fost ceva normal.

— Ce rost au economiile dacă te omori cînd le faci? continuă precipitat Violet.

Se referea — şi Elsie ştia că la asta se referă — la izbucnirea stăpînului împotriva comunismului şi a tuturor implicaţiilor lui nerostite. Amîndouă fuseseră foarte impresionate atunci: domnul Earlforward le osîndise pentru că păcătuiseră. Dar acum amîndouă făceau aluzii ironice la adresa argumentelor aduse de un bărbat pur şi simplu iraţional. Într-adevăr, ce rost avea să te lipseşti în mod atît de dezastruos acum ca să nu duci lipsă mai tîrziu? Era ceva greşit în judecata misterioasă a stăpînului.

— Dacă aţi găsi pe cineva să-i vorbească, coniţă, *cineva din afară*.

Elsie puse accent pe cele trei cuvinte de la urmă, dovedind astfel că simplitatea ei o conducese drept spre miezul problemei. Atmosfera acestei case închise era otrăvită de ciudăţeniile stăpînului care, la rîndul său, era influenţat de această atmosferă. Aer curat, un suflu nou, un vînt puternic, de aşa ceva era nevoie pentru a alunga molima. Casa îşi sufoca proprietarii. Pe nesimţite se petrecuse o deterio-

rare fantastică. Violetei îi era teamă: era înspăimîntată; își dădu seama de schimbare, nu foarte exact, dar suficient ca să se sperie. Greutatea situației îi uscă lacrimile.

— Da, aprobă ea.

— Doctorul... doctorul Raste.

— Dar crezi că m-ar lăsa vreodată să chem doctorul?! Și chiar dacă l-aș chema, crezi că ar accepta să-l vadă! Nici nu se pune problema!

— Puteți să chemați doctorul pentru dumneavoastră, coniță. Puteți să mă trimiteți pe mine după el, și apoi ar putea să-l vadă pe stăpîn, așa, ca din intîmplare.

— Dar eu nu sînt bolnavă, fetițol protestă Violet, deși era impresionată de ingeniozitatea acestei ființe blînde.

— Vai de mine! Păi sînteți bolnavă de săptămîni de zile!

Violet se îmbujoră ca un om vinovat.

— Despre ce Dumnezeu vorbești? întrebă ea. E evident că nu sînt bolnavă! Toți servitorii erau la fel. Niciodată nu înțelegeau că familiarismului pe care li-l arătau stăpînii nu trebuie să i se răspundă prin familiarism.

— Mă iertați, coniță, răspunse Elsie timid, și totuși cu o oarecare încăpățînare plină de bunăvoință, ca și cum ar vrea și nu prea ar vrea să cedeze.

Violet o privi o clipă, apoi ieși brusc din cameră. Discuția începuse să o deranjeze. Nu mai suporta nici o vorbă. Prevedea posibilitatea unei izbucniri umilitoare dacă insista mai departe. După cîteva secunde își băgă din nou capul pe ușă și spuse cu fermitate, dar pe un ton foarte plăcut:

— Hai Elsie, ar fi bine să vii jos. Nu mai ai de ce să rămîi aici.

Într-adevăr, Elsie rămăsese pe gînduri.

II

CE MOTIV AVEA ELSIE

IMOBILUL T.T. RICEYMAN'S NU avea decît o ieșire — prin prăvălie. Cîndva existase și o ușă care dădea direct în King's Cross, dar atît de demult, încît cărămizile cu care fusese zidită de-abia se mai distingeau de

celelalte. Nimeni n-ar fi putut să ghicească dintr-o privire că faţada principală a clădirii fusese mutată de pe o parte pe alta, din motive pierdute în negura vremii, din King's Cross în Pasajul Riceyman; sau că fîşia mică şi lunguiaţă de iarbă, care nu era tunsă sau plivită niciodată, şi nici călcată vreodată de picior de om, înconjurată cu un gărduţ metalic, fusese cîndva „grădina din faţă". Prin spate nu se putea ieşi din imobilul T.T. Riceyman's decît printr-o curte mică, peste ziduri înalte de cărămidă care dădeau în curţile interioare ale altor clădiri, locuite de diverşi necunoscuţi certăreţi şi de copiii lor.

Cum nu exista decît ieşirea prin prăvălia T. T. Riceyman's, nu a fost nici un secret pentru atotputernicii casei cînd, în după-amiaza aceea, Elsie trecu, îmbrăcată cu ce avea mai bun. O înfăţişare ciudată pentru această fată care îşi petrecea de obicei jumătăţile de zi libere fie ajutîndu-şi prietenii din Piaţa Riceyman, cărora le era foarte credincioasă, fie apucîndu-se cu nădejde de curăţenie, în casa aceea murdară şi prăfuită, fie — cînd împrejurarea o cerea — printr-o excursie cu copiii în regiunile mai înfrunzite şi mai romantice ale Clerkenwell-ului, mai înspre nordest, de pildă în Piaţa Middleton, unde era destul loc de joacă şi destule ocazii de zbenguială în praful plăcut de afară. Doamna Earlforward dădu din cap cînd Elsie ieşi, iar Elsie zîmbi, înroşindu-se. Dar doamna Earlforward nu puse nici o întrebare indiscretă, nici din prietenie, nici din curiozitate. Îşi cunoştea drepturile şi obligaţiile, tot aşa cum şi Elsie şi le cunoştea pe ale ei. Violet ştia că nu e „înţelept" să te bagi. Servitorii trebuie să facă ceea ce vor ei în timpul lor liber; în vremurile astea erau foarte independenţi, chiar şi cei mai buni dintre ei. Cele două femei nu mai schimbaseră nici o vorbă după scena de dimineaţă, afară de cele legate de treburile gospodăriei. Domnul Earlforward avea încă treabă în birou cu clienţii; vocea lui, oarecum slabită, părea mai blîndă ca oricînd.

— Sper să te simţi bine, strigă Violet spre Elsie care ajunsese în uşa prăvăliei. Semnificaţiile tonului pe care fusese rostită această amabilitate erau minunate! Ca şi cum Violet ar fi zis de fapt: „Ştiu că pui ceva deosebit la cale. Nu ştiu despre ce e vorba, şi nici nu vreau să ştiu!

Cred că oamenii trebuie să-și vadă de treabă. Dar am o bănuială, și oricum eu pot să văd prin tine, deși nu-ți vine a crede. În ciuda vîntului rece și a norilor ăștora mari care se rostogolesc pe cer, sper ca vremea să nu-ți strice bucuria".

Elsie înțelese tot ceea ce Violet nu rostise cu voce tare, și se înroși din nou.

Nici nu dăduse bine colțul dinspre King's Cross, că și încetă să fie „servitoarea" de la T. T. Riceyman's, și deveni întruchiparea unei soții de meșteșugar înstărit, cu o expresie maternă pe chip, sugerînd existența unei mici familii rămase acasă, un simț al marii ei responsabilități și o abilitate de a porunci și de a executa, o mare demnitate. Își pusese mănușile. Ținea în mînă umbrela. Era masivă și arăta mai în vîrstă decît era cu adevărat; i s-ar fi putut da aproape de treizeci de ani. Dacă se înroșise în fața Violetei, era din cauza țintei călătoriei ei pe care, dacă ar fi aflat-o Violet, ar fi dat naștere la o ciocnire aprigă. Elsie se ducea să-l informeze pe doctorul Raste de starea sănătății celor de la T. T. Riceyman's. O misiune teribilă, de bună seamă! Să auzi de un servitor vîrîndu-se astfel în treburile cele mai intime ale stăpînilor lui! Dar bunăstarea stăpînilor ei îi era la fel de dragă cum îi era și a ei. Calitatea ei cea mai frumoasă era generozitatea, și era mereu pregătită să înfrunte pericolele pentru un scop generos. În același timp, trebuie să spunem că Elsie se ducea în Piața Middelton — de data asta fără un cîrd întreg de copii după ea — nu numai ca să-i vorbească doctorului Raste. Probabil că nu există în toate activitățile omenești asemenea motive unice. Pentru Elsie, această zi nu era ziua în care doamna Earlforward își pierduse firea în așa hal, vorbindu-i despre starea fizică și mentală a domnului Earlforward: era mai ales ziua în care se împlinea un an de la dispariția lui Joe. Această aniversare îi umplea toate gîndurile și, din cînd în cînd, o năpădea din toate părțile și o copleșea — și apoi se liniștea din nou. Joe lucrase pentru doctorul Raste. Locuise la doctorul Raste. De aceea, era normal că, dacă apărea din nou, să apară la doctorul Raste. N-avea să apară; era de neconceput că ar fi putut să apară. Această noțiune a ei de *aniversare*, așa cum își spusese și mai înainte, era caraghioasă. Era mult mai probabil ca Joe să se fi căsătorit cu o altă fată, pentru

că Elsie știa că el nu era un bărbat care să reziste fără femei. Probabil ca se stabilise pe undeva. Unde? Unde putea să fie?... Și totuși *poate* că avea să apară. Această noțiune de *aversare* poate că, la urma urmei, nu era chiar atît de caraghioasă. Nu se știe niciodată. Și aceasta era în parte motivul pentru care se ducea la doctorul Raste.

Casa doctorului Raste - sau mai degrabă casa în care el ocupa catul de jos -- era una din clădirile mai mari din istorica piață Middelton, și era așezată la colțul dintre piață și strada New River. Ceasul de la St. Mark's arăta fără două minute, dar pacienții se și strînseseră în anticamera cabinetului medical, care dădea înspre străduța laterală. Elsie ezită chiar de cum ajunse la colț. Din discuțiile captivante și amănunțite pe care le purtase cu Joe despre diverse nimicuri, cunoștea destul de bine obiceiurile doctorului. Doctorul trebuie să intre în cabinet pentru vizitele de după-amiază. Și deodată îl văzu - era aproape un miracol — venind dinspre est. Lîngă el alerga o fetiță cu mîini și picioare subțiri, și un fox-terrier, care vîna vesel niște frunze anume din miile de frunze purtate prin piață de vîntul puternic. Doctorul și fetița se opriră în fața ușii.

- Foarte bine, îl auzi Elsie pe doctor, poți să-i faci baie lui Jack, dar trebuie să-ți schimbi mai întîi rochia și, dacă se întîmplă ceva, să știi că n-o să-ți iau apărarea cînd vine acasa mămica.

Cîinele rămase pe loc, cu urechile ciulite, și doctorul se întoarse spre el și rosti tare și cu șiretenie:

Baie! Baie!

Jack își lăsă coada în jos și plecă îmbufnat spre centrul pieței.

Vino acasă, domnule! ordonă cu fermitate doctorul.

– Vino încoace, domnule! țipă fetița, imitîndu-l.

Jack ascultă, complet indiferent la frunzele moarte, atît de interesante, și dispăru într-o clipă pe treptele care duceau spre casă, iar copilul dispăru în urma lui. Doctorul Raste se îndreptă spre cabinetul medical, și o văzu pe Elsie.

- Nu! Nu! rosti el cu blîndețe, cu bunătate, pentru că n-avusese încă timp să-și piardă sentimentele paterne. Nu faci bine, să știi. Trebuie să aștepți la rînd cu toți ceilalți. Își ridică mîna în semn de protest. Era deprins cu toate

obiceiurile pacienților care voiau s-o ia înaintea celorlalți.

— Nu e vorba de mine, domnule, spuse Elsie, încruntată și foarte emoționată. E vorba de domnul Earlforward — cel puțin doamna Earlforward.

— Aha! Doctorul se opri.

— Nu vă mai amintiți de mine, domnule. Doamna Sprickett, domnule — Elsie, domnule.

— Da, sigur că da! Ar fi trebuit să continue: „Apropó, Elsie, Joe s-a întors astăzi". Ar fi fost prea frumos dacă ar fi spus asta. Dar n-a spus-o. A spus doar: „Ei, despre ce e vorba?" cam nerăbdător, pentru că în clipa aceea se auzea bătînd ceasul.

— Domnul Earlforward e rău de tot, domnule. N-are poftă de mîncare. Nici doamna Earlforward nu e bine..

— Doamna Earlforward? Deci s-a însurat?

— O, domnule. S-a însurat cu doamna Arb, așa o cheamă; avea magazinul de dulciuri pe partea cealaltă a pasajului. Dar l-a vîndut. Și eu sînt acum servitoare la ei, domnule. În curînd se împlinește un an, domnule.

— Așa, deci! Bine. Trec eu — cîndva înainte de șase. Spune-le că o să trec eu.

— Știți, domnule, spuse Elsie, ezitînd și îmbujorîndu-se foarte tare; conița nu m-a trimis de fapt, ca să zic așa. Spune că stăpînul nu vrea să vadă un doctor, așa spune. Dar m-am gîndit dacă puteți...

— Vrei să zici că ai venit aici să-mi spui de stăpînul și de stăpîna ta fără să te trimită ei?

— Păi, domnule...

— Da-da-da-da-dar, se bîlbîi doctorul Rasto, foarte repede, uimit și scos și el o dată din placiditatea lui inumană de acest gest mostruos al fetei. Nu mai avea acum nici copil, nici cîine. Era un medic adevărat din cap pînă în picioare. Credeai că pot să vin așa, fără să fiu chemat? N-am mai auzit de așa ceva. Și mai ce, mă rog?

— Dînsul e rău de tot, domnule; stăpînul, vreau să zic.

Omul acela mărunțel și firav se ridică amenințător în fața statuii impunătoare a fetei.

— Și ce-mi pasă mie? Dacă oamenii au nevoie de doctor, să-l cheme!

Doctorul Rasto porni spre strada New River, dar se întoarse după cîțiva pași.

— N-au nici un prieten cu care să vorbeşti? întrebă el pe un ton la fel de aspru, dar şi cu o oarecare prietenie înţelegătoare. Această nuanţă îi aduse fetei lacrimi în ochi.

— Nu, domnule.

— Nici un prieten?

— Nu, domnule.

— Şi nu ies niciodată?

— Nu, domnule.

— Nici măcar la cinema şi la chestii de-astea?

— O, niciodată, domnule.

— Ei, îmi pare foarte rău, dar nu pot face nimic. O părăsi şi fugi în sus pe treptele dinspre cabinetul medical.

Nici o vorbă despre Joe. Nici măcar o întrebare! Şi totuşi ştia că ea şi cu Joe se vedeau! Iar el fusese atît de mîndru de Joe! Avusese o părere nemaipomenită despre Joe. Ar fi putut măcar să spună: „L-ai văzut cumva pe bietul Joe în ultimul timp?". Dar nimic! Nimic! Joe ar fi putut nici să nu existe, atît îi păsa doctorului de el. Era întristător. Era o proastă. Era o proastă să încerce să-l aducă pe doctor fără invitaţia de rigoare, şi fusese şi mai proastă cînd sperase sau crezuse că Joe avea să se întoarcă, fie la aniversarea dispariţiei lui, fie în orice altă zi. Trecerea de la speranţe stupide la disperare era îngrozitoare. Ştia că aşa va fi. Cerul se prăbuşi peste ea, împresurînd-o cu o negură întunecăcioasă, şi nu mai era nici o licărire nicăieri. Nici o licărire de speranţă pentru T. T. Riceyman's. Nici o speranţă pentru ea... Şi deodată zări un punct luminos. Ziua nu se sfîrşise încă, Joe mai putea să... Reînnoirea speranţelor absolut prosteşti!

III

MILĂ

ÎN ACEEAŞI DUPĂ-AMIAZĂ SE PETRECU un eveniment dramatic în prăvălie. Violet şi Henry erau împreună în birou, unde tocmai se aprinsese lumina electrică. Lumina prăvăliei propriu-zise depindea încă de

mama natură și începerea rămăsese oarecum în întunericul asfințitului. Cei doi soți erau într-o dispoziție dubioasă, pentru că Violet fusese învinsă, ca de obicei, de încăpățînarea deosebit de blîndă a soțului. Avusese multe scene disperate cu el din cauza sănătății lui și a felului în care se îngrijea, dar nimeni nu se poate certa la infinit cu un perete. Henry o obosise pînă ce o liniștise și o adusese într-o stare de calm și chiar de optimism. Reușise chiar, cu răbdarea sa, să o convingă că indispoziția lui era trecătoare și că nimeni nu scăpa de așa ceva; și că, fără îndoială, avea o constituție de fier. Absența servitoarei încuraja intimitatea acestei perechi; le făcea plăcere să fie singuri, neobservați, feriți de indiscreția privirilor unei a treia persoane, care era și aici, și acolo, și pretutindeni. Problema era că, de îndată ce dispoziția dubioasă se așternea, Violet voia să reînceapă cu tacticile și giumbușlucurile ei.

— Știi, dragă, spuse ea, jumătate în joacă, jumătate în serios, stînd pe marginea brațului, lîngă el, într-o poziție nu prea feminină. Sau mănînci mîine, sau chem doctorul. Da! O să chem doctorul! Tu hotărăști, dar eu m-am decis. Trebuie să recunoști...

Și atunci se deschise ușa prăvăliei și intră cineva. Violet sări de pe masă spre comutatorul de lumină, ilumină prăvălia și îl privi pe doctorul Raste. Și Henry îl privi pe doctorul Raste. Deși era absolut nevinovată, Violet semănă dintr-odată cu un conspirator nemernic care a fost prins asupra faptului. Oricît ar fi încercat, nu putea să scape de înfățișarea aceea vinovată și, cu cît încerca mai mult, cu atît reușea mai puțin. Nu îndrăznea să-l privească pe Henry. Desigur că nu putea să-i șoptească lui Henry „Îți jur că nu l-am chemat eu. Venirea lui e o surpriză tot atît de mare pentru mine ca și pentru tine". Se gîndi: „Asta-i isprava fetei ăsteia, Elsie". Și era foarte enervată și furioasă pe Elsie, dar oarecum fericită că Elsie se amestecase. La ce anume se gîndea Henry, nimeni nu putea să știe. Mintea lui era propria sa împărăție, și încă o împărăție de necucerit. Tot ce s-ar putea spune despre Henry e că, în momentul în care îl recunoscu pe doctor, se ridică viguros de pe scaun și șchiopătă de colo-colo cu vioiciune, ca să dovedească tuturor că el nu e un invalid, sau cel puțin că nu are nevoie

de doctor. Și, lucru ciudat, se simțea într-adevăr bine. Doctorul Raste o făcu pe Violet să tresară cînd îi întinse mîna.

— A! Ce mai faceți, doamnă Earlforward? spuse el pe tonul lui reconfortant vesel, profesionist. Nu v-am văzut de mult.

Violet își aminti de acea dimineață de duminică din Piața Riceyman, cînd el îi vorbise lui Henry pe stradă. Atunci era fericită și în așteptarea unor zile fericite. Era pe atunci ca o fetiță exuberantă, dominatoare, stăpînă pe hotărîrile ei, liberă. Nimeni nu-i putea sta în cale. Acum un an! Schimbarea ce avusese loc în cele douăsprezece luni i se înfățișă deodată cu o semnificație sinistră; dar își închipui că această schimbare era legată doar de circumstanțe, și că ea, Violet, reușise să rămînă neschimbată.

Cu ochii săi inteligenți, doctorul văzu o femeie ofilită, stăpînită de un fel de nevroză pe care n-o putea diagnostica. Îl salută pe domnul Earlforward care-i ieșise în întîmpinare și strînse o mînă uscativă. Înfățișarea domnului Earlforward îl uimi într-adevăr și își spuse că făcuse bine că venise și că, în orice caz, Elsie nu exagerase în relatările ei. Domnul Earlforward era mai mult decît ofilit: era atrofiat, obrajii îi erau supți, ochii lui mici se adînciseră în orbite, tenul devenise cenușiu, buzele-i erau palide și uscate — buza de jos nu mai era cărnoasă, urechile erau aproape albe. Și uite cum se plimbă agitat de colo-colo, hotărît să fie pe deplin sănătos în prezența doctorului. Surprinzător, se gîndi doctorul Raste, că doamna Earlforward nu chemase un medic cu săptămîni în urmă. Dar, de fapt, doamna Earlforward îl vedea pe soțul ei în fiecare zi, aproape toată ziua. Ciudat că nici un client nu aruncase o vorbă despre treaba asta alarmantă! Dar, pe de altă parte, raporturile de amabilitate și respect pe care le avea domnul Earlforward cu clienții săi nu permiteau asemenea intimități. Cu domnul Earlforward ajungeai pînă la un punct, dar niciodată mai departe.

— Vă amintiți că am cumpărat un Shakespeare de aici anul trecut, începu doctorul Raste, vesel și cu o voce puțin cam tare. (Deseori vorbea mai tare decît era nevoie: rezultatul dorinței sale de a se impune în fața îndărătniciei stupide a pacienților.)

O undă de ușurare se răspîndi în prăvălie, ca o mireasmă dulce. Vizita doctorului era totuși o coincidență. Violet încetă să se mai simtă vinovată. Henry încetă să mai maimuțărească purtarea unui om cu sănătatea perfectă.

— Da, da, spuse domnul Earlforward, apoi către soția lui: Ia tu, te rog, *Shakespeare cu ilustrații*. Ăla de sus.

Shakespeare cu ilustrații era titlul sub care volumul era cunoscut în prăvălie (ediția lui Valpy a pieselor și poemelor lui Shakespeare), pentru că aceste trei cuvinte erau singurele de pe cotor.

— Să nu-mi spuneți că n-ați vîndut-o încă — de un an!? exclamă doctorul Raste.

Iar domnul Earlforward își aminti impresia de la ultima lor întîlnire, cum că doctorul era predispus la insolență. Cu ce drept își exprima surpriza că volumul nu fusese vîndut? Domnul Earlforward avea în stoc cărți pe care le cumpărase cu zece ani, cu cincisprezece ani în urmă.

— Aș fi putut să-l vînd, spuse el. Dar adevărul e că l-am păstrat pentru dumneavoastră. Eram sigur că într-o bună zi o să mai treceți pe-aici. Voiam să vă las o carte poștală ca să vă spun că l-am găsit; dar nu știu cum...

Toate astea erau adevărate. De cel puțin zece luni, domnul Earlforward avusese de gînd să trimită o carte poștală, dar n-o trimisese niciodată. Convingerea sa că într-o bună zi o va trimite rămăsese însă intactă în tot acest timp.

— Uite! E acolo, în colțul ăla, dragă, spuse domnul Earlforward.

— Da, știu. Mă duc doar să iau scara.

— Unde-i scara? Ar fi trebuit să fie aici.

— Nu știu. Probabil că a luat-o Elsie pentru geamuri și a uitat să o aducă.

— Tț, tț, protestă cu blîndețe domnul Earlforward.

— Shakespeare a avut mult succes la mine acasă, continuă doctorul Raste cînd rămase singur cu Henry; zîmbi larg la propriile lui cuvinte. N-o să vă vină să credeți, dar fetița mea îl devorează, nu altceva. Și, cum săptămîna viitoare e ziua ei, m-am gîndit să-i dau ei ediția Globe care-i a mea, și să-mi iau eu alta cu litera puțintel mai mare. Ochii mei nu mai sînt ce erau înainte... Îl devorează, nu altceva! De necrezut, nu i așa?

Doctorul se umaniza. Ochii îi sclipeau cu o adevărată mîndrie de părinte. Apoi se controlă.

— Văd că nu vă merge ceasul cel vechi, spuse el, pe un ton mai reținut, mai convențional, și îi privi încheietura mîinii.

— Nu, încuviință domnul Earlforward liniștit, și se gîndi: „Ce-ți pasă ție că nu-mi merge ceasul?“ Ceasul nu mai mergea de luni de zile.

Violet aprinsese lumina din prăvălie cînd ieșise și dura cam mult pînă să se întoarcă, pe de o parte pentru că trebuia să caute scara, iar pe de altă parte pentru că se abătuse prin dormitor, ca să vadă dacă totul era în ordine. Cînd ea ajunse la jumătatea scărilor, doctorul Raste îi luă politicos cărțile din brațe.

— Cincisprezece volume, da, așa e, spuse domnul Earlforward. Vă spusesem că sînt opt, nu-i așa?

— Da? Așa mi-ați spus? se întrebă doctorul Raste, mirîndu-se de memoria anticarului.

— Da. O confundasem cu o altă ediție. E ușor să faci o greșeală ca asta. Atunci, uitați-vă puțin la ea. Biografie. Note. Literele frumoase și clare. Legată frumos, simplu, cu gust. Ușoară și ușor de mînuit. Curată ca lacrima. Aproape două sute de ilustrații din ediția Boydell. Vă spusesem că sînt ilustrațiile lui Flaxman, nu-i așa? Da, așa v-am spus. Greșeam. Rămăsesem cu impresia că erau ale lui Flaxman pentru că erau fără hașuri. Dar văd că sînt mai mulți artiști. Se uită de-aproape la numele înscrise cu litere microscopice sub ilustrații, și îi dădu clientului său volumele, unul cîte unul: O ediție frumoasă.

Liniște. Violet stătea deoparte, — discipol supus, atent —, în timp ce Henry se ocupa de afaceri.

— Mi-e teamă că e prea scump pentru punga mea, spuse doctorul, speriat la gîndul celor aproape două sute de ilustrații din Boydell.

— Douăzeci și cinci de șilingi.

— Cred că o s-o iau, tresări doctorul, ridicînd privirea din cărți în ochii mici ai domnului Earlforward; era mirat de prețul atît de mic, și numără imediat banii — două bancnote și două jumătăți de coroană, noi-nouțe, la care domnul Earlforward se uită pătimaș, și cu o curajoasă stăpînire de sine, îi lăsă pe masă.

— Faceți două pachete, vă rog, spuse doctorul. O să le duc singur acasă. Presupun că nu puteți să mi le trimiteți diseară? E prea tîrziu?

— Da. Mi-e teamă că e prea tîrziu diseară, răspunse domnul Earlforward calm, știind foarte bine că de mult încetase să expedieze marfa, indiferent de situație. Draga mea — se întoarse el spre Violet — niște hîrtie frumoasă de împachetat și niște sfoară. O! Sfoara e aici, nu-i așa? Se aplecă spre un sertar al biroului și scoase un ghemotoc cu bucăți de sfoară de tot felul.

Violet deveni brusc importantă în acest episod și se apucă imediat să împacheteze cărțile; expresia ei reflecta convingerea că e în stare să facă un pachet tot atît de bine ca și soțul ei.

— Spitalele au început s-o ducă prost, spuse doctorul Raste, iar domnul Earlforward se gîndi că doctorul este una dintre acele persoane agasante care sînt agitate tot timpul și nu pot suporta liniștea.

— Da?

— Da. N-ați citit în ziare nimic despre asta?

— Știu eu? Poate c-am văzut cîte ceva, spuse domnul Earlforward. Dar nu văzuse nimic și nici nu-i păsa deloc de toată povestea. Avea convingerea — pe care o aveau cei mai mulți — că spitalele sînt finanțate prin farmece sau, dacă nu prin farmece, atunci prin cecurile milionarilor din West End, care făceau donații tot așa cum își plăteau și ratele și impozitele.

— Da. London Hospital — cel mai mare spital al nostru — face o treabă extraordinară în East End[1], știți — probabil că municipalitatea o să-i scoată o sută de paturi. O calamitate, dar se pare că nu există nici o alternativă. Soția mea admiră foarte mult eforturile deosebite ale lordului Knutsford, care vrea să salveze paturile; ea a lucrat cîndva acolo. Mă întrebam dacă n-ați fi dispuși să dați ceva pentru lista ei de subscripție... M-am gîndit să vă întreb — dacă tot nu sînt aici în interes profesional. Am venit în calitate de client, știți. Rîse scurt și nervos.

Domnul Earlforward își dădu seama că doctorul nu avusese intenția doar să spargă liniștea. Băgă de asemenea

---

[1] Cartier al săracilor din Londra

de seamă că Violet, emoţionată în mod misterios la auzul numelui acestui lord legendar care stringea donaţii, director al lui London Hospital, îi „ordona" să dea şi el ceva de data asta. În timp ce doctorul îşi dezvolta ideea, el regreta amarnic că lăsase banii de pe Shakespeare pe masă. Stăteau acolo, aşteptînd să fie donaţi, cerînd să fie donaţi! Doctorul devenise desigur din nou insolent, dar banii stăteau acolo. Jumătate de coroană? Prea puţin. Două jumătăţi de coroană, acele obiecte strălucitoare şi minunate? Prea puţin — sau în orice caz prea puţin atita timp cit lîngă ele se aflau bancnotele acelea. O bancnotă? Imposibil! Fantastic! Situaţia era disperată şi dommul Earlforward trecea prin chinuri îngrozitoare. Nu putea să refuze şi să rămînă, în acelaşi timp, în limitele decenţei — el, un londonez care iubea Londra şi instituţiile ei; el, un comerciant de vază; dar nici nu putea să renunţe la bani. Era gata să primească martiriul, mîna lui, al cărei fiecare deget în parte suferea înspăimîntător, stătea suspendată deasupra unei bacnote, cînd deodată găsi salvarea.

— Uitaţi ce-o să fac, spuse el, şi ridică o carte subţire, zdrenţuită, în format in-cvarto, care era aşezată pe masă. Vă fac o ofertă frumoasă. Iată una din ediţiile cele mai vechi de poeme alese ale lui Gray

— Gray? Gray? se gîndi doctorul, apoi spuse cu voce tare: *Elegie într-un cimitir de ţară* şi alte chestii de-astea?

— Da. Asta e ediţia Glasgow, şi nu-mi amintesc acum dacă asta sau ediţia londoneză a fost prima — adică prima ediţie de poeme alese. Amîndouă sînt datate 1768. V-o dau pe asta pentru spitalul dumneavoastră. O duceţi la Sotheran's sau la Bain, şi vedeţi ce vă dau ei pe ea.

Doctorul deschise cartea.

— „Full many a flower is born to blush unseen.

And waste its sweetness on the desart air"[1], citi el. Ciudat să scrii „desert" cu a, r, t. Dar este foarte interesant. „Full many a flower..." Deci ăsta-i Gray, care va să zică? Foarte interesant. Era foarte mîndru văzînd cuvinte familiare într-o carte veche. *Înăuntru* e foarte curată. Presupun că valorează foarte mulţi bani. Sînteţi foarte generos, în-

[1] „Se nasc flori multe ce-nfloresc nevăzute
Irosindu-şi mireasma în aerul pustiu"

te-adevăr foarte generos. Violet se opri din legarea celui de-al doilea pachet.

— Ei, spuse domnul Earlforward, şi el mîndru la rîndul său pentru că epitetul „generos" fusese rostit despre el. Nu ştiu, fără să întreb, cît valorează *exact*. Asta e o ofertă cinstită.

— Nu mi-ar displace nici mie să dau cîteva lire pe ea. Chiar m-aş bucura. *Departe de mulţimea dezlănţuită*[1]... Ia te uită! Şi încă una dintre ediţiile cele mai vechi, spuneţi?

— Nu ale elegiei. Ale poemelor alese.

— Aha! Două lire ar fi un preţ cinstit?

— Mi-e teamă că în orice caz valorează mai mult, spuse domnul Earlforward, întristat deodată. Îşi dădea seama cît de tare se păcăleşte — să piardă cîteva lire ca să-şi păstreze o bancnotă de zece şilingi! Ridicol! Prostie curată! Nebunie! Într-adevăr, cumpărase cartea cu zece şilingi şi încerca să privească tranzacţia din punctul strict de vedere al propriilor sale cheltuieli. Dar nu putea să nege că pierdea lire. Da, lire, lire, atîtea lire! Totuşi, n-ar fi putut să renunţe nici la hîrtia de zece şilingi. O hîrtie de zece şilingi era o comoară, în timp ce o carte era doar o carte. Ilogic, dar instinctul era mai puternic decît logica.

— A! exclamă doctorul. Dacă valorează mai mult de două lire, trebuie s-o vînd. Sînteţi generos, domnule Earlforward, sînteţi generos. Vă mulţumesc!

Violet legă din nou cel de-al doilea pachet, adăugîndu-l şi pe Gray, în timp ce doctorul Raste nu contenea să-şi exprime gratitudinea.

— Litera asta n-o să-i chinuiască nimănui ochii, comentă domnul Earlforward, vorbind despre volumul lui Gray, care dispăruse în hîrtia cafenie.

— Nu.

— Sînt mulţumit că ochii mei nu-mi mai dau bătaie de cap acuma.

— Hm! mormăi doctorul, privindu-l atent pe anticar; profită de ocazie ca să tatoneze terenul în problema pentru care venise la prăvălie. N-aş putea spune că arătaţi ca atunci cînd v-am văzut ultima dată.

---

[1] Titlul unui roman de Thomas Hardy, publicat în 1874.

— Așa e, nu arată, încuviință Violet cu convingerea.

— O, mă simt bine; domnul Earlforward se apăra împotriva unui alt asalt al insolenței doctorului. N-am nevoie decît de puțin exercițiu fizic și nu-l pot face din cauza genunchiului, știți.

— Da, aprobă doctorul. Întotdeauna v-am observat șchiopătatul. Ar trebui să mergeți la Barker. Nu m-ar mira dacă v-ar vindeca în zece minute. Nu e, desigur, un om cu diplomă, dar are niște leacuri minunate!... S-ar putea să nu mai șchiopătați niciodată.

— Dar e foarte scump, nu-i așa? Am auzit că e în jur de cincizeci de lire.

— Nu știu. Și chiar dacă ar fi! Merită, nu-i așa, să vă vindecați! Ce contează banii?

Domnul Earlforward nu răspunse la această întrebare caraghioasă. Cincizeci de lire sau ceva pe-aproape doar ca să-ți smucească de cîteva ori genunchiul! „Ce contează banii", într-adevăr! Luă banii de pe masă. Doctorul înțelese că refuzul era definitiv. Fiind un înțelept, se resemnă. Făcuse tot ce-i stătuse în putere pentru prețul de douăzeci și cinci de șilingi pe care îl plătise. Luă un pachet sub brațul sting și pe celălalt în mîna stîngă; ca orice gentleman, avea o înfățișare care demonstra lumii că pachetele nu erau deloc grele și, dacă le căra, o făcea dintr-un capriciu, și nu dintr-o necesitate.

— Domnule doctor, exclamă pe neașteptate Violet. Dacă tot sînteți aici, aș vrea să vă întreb ceva.

— Nu despre mine! Nu despre mine! Domnul Earlforward protestă pe un ton plîngăreț, implorator și totuși implacabil.

Violet se aplecă deasupra lui cu afecțiune.

— Nu, dragă, nu despre tine, gînguri ea. Despre mine.

— Nu știam că te simți rău.

— Nu știai? întrebă Violet pe un ton cludat, sec și în același timp drăgăstos. Elsie a observat. Puteți veni pînă sus, doctore? Nu mai era femeia care împachetează cărți. Avea inițiativă, autoritate, era dominatoare. Suspectînd-o de o îngrozitoare duplicitate, Henry o privi ieșind din birou înaintea doctorului, care își lăsase jos pachetele. Niciodată, n-o să se lase consultat de vreun doctor!

VI

NICI UN VERDICT

– CE PĂREREA AVEȚI DESPRE SĂnătatea domnului Earlforward? întrebă Violet pe un ton categoric, cînd ajunseră în dormitor. Trăsăturile ei erau însufleţite de o mare emoţie. Aproape că-l intimidă pe doctor.

— Ah! exclamă el, luînd o poziţie defensivă, tresărind. Nu l am examinat. Nu l-am examinat. Mi se pare subnutrit.

— Aşa şi este. Refuză mîncarea.

- Dar de ce refuza mîncarea? Trebuie să fie o cauză.

-- Pentru că vrea să facă economii. Are sertarele pline de bani, şi eu la fel - cel puţin venitul meu e foarte bun. Dar asta e situaţia. Nu vrea să mănînce, nu vrea deloc să mănînce Nu vrea să mănînce suficient, orice-aş face.

— Ăsta e singurul motiv?

- Bineînţeles. N-a avut niciodată în viaţa lui o indigestie

— Hm! Servitoarea dumneavoastră, cum o cheamă, pare destul de bine hrănită.

— Aţi văzut-o? întrebă Violet repede, cuprinsă de bănuieli.

Doctorul îşi dădu seama de marea lui gafă şi răspunse cu o nonşalanţă admirabilă:

— Am observat-o într-o zi, săptămîna trecută, trecînd pe lîngă ea pe stradă.

Violet nu mai insistă.

Lumina electrică ardea deasupra lor; nu avea abajur; nici un bec din toată casa n-avea abajur. Lumina puternic, realist întreaga scenă: Violet, sprijinită pe jumătate de capul patului, doctorul Raste, pe covorul zdrenţuit din faţa căminului stătea drept, ca pe vremea cînd, în Palestina, îmbrăcat în uniformă, dădea ordine. Energia neputincioasă a Violetei clocotea în adîncul făpturii ei. Avea la îndemînă toate elementele necesare fericirii şi liniştii — alegţiune, bani, temperament, agerime, o ocupaţie agreabilă — şi toate erau ridiculizate de voinţa misterioasă, morbidă, absurdă, nesuzabilă şi triumfătoare a soţului ei drag. În loc de fericire, simţea nenorocirea — nenorocirea care se apropie de ea, de el, de casa lor.

— Soţul meu e avar. L-am încurajat pentru că aveam nevoie de linişte. Şi acum ştiţi totul, domnule doctor!

O confesiune surprinzătoare în faţa unui străin, a unui om cu care aproape că nu mai vorbise înainte. Dar se simţi împăcată. Vorbise cu plăcere, cu pasiune. Începuse de dimineaţă să fie sinceră cu Elsie; se obişnuia tot mai mult. Însăşi atmosfera casnică se schimbase în ultimele şase ore. Ceea ce fusese negat în mod tacit de luni de zile era adînis acum deschis. Adevărul ieşise la suprafaţă. Cu cîteva minute mai devreme — flecăreală inutilă în legătură cu spitalele, tranzacţii comerciale mărunte şi fără noimă, prefăcătorii, zădărnicii incredibile, nimicuri uimitoare! Şi acum, înfiorătoarea realitate dată pe faţă! Şi chiar în clipa aceea, în birou, Henry îşi risipea rămăşiţele vitalităţii în detalii meschine de serviciu, ca să-şi păstreze aceeaşi impresie falsă.

— Ei, spuse doctorul Raste, stăpînindu-şi emoţia (prima regulă a acţiunilor sale era autostăpînirea); nu se prea poate face mare lucru pînă nu-l convingi să accepte un sfat avizat... Şi dumneata? Ce e cu dumneata? Nu arăţi mult mai bine ca soţul dumitale.

— Of, doctore! ţipă deodată Violet cu un glas tînguitor. Nu ştiu. Trebuie să mă examinaţi. Poate c-ar fi trebuit să vin la dumneavoastră mai devreme.

În clipa aceea lumina se stinse şi rămaseră pe întuneric.

— Vai de mine! — era acum un fel de disperare în vocea Violetei — ştiam că o să se ardă în curînd becul. Adevărul este că becurile din casă începuseră să se ardă. Toate depăşiseră timpul de garanţie de o mie de ore. Două becuri din prăvălie se arseseră. Henry nu avea nici unul de rezervă, şi nici nu voia să cumpere, iar Violet nu ajunsese încă să ia hotărîrea să cumpere ea împotriva voinţei lui. Cîndva se arsese o siguranţă. Timp de două zile se descurcaseră mai mult cu lumînări. Violet, iritată, se dusese în secret şi cumpărase liţă pentru siguranţă. Cînd s-a întors, cu un gest pe jumătate glumeţ şi pe jumătate de reproş, i-a aruncat liţa în obraz: se întîmplase însă ca, în lipsa ei, el să fi pus o siguranţă nouă, dintr-o sîrmă de grosime dublă, de la o sticlă de sifon, pe care o găsise pe undeva. Ea suportase cu greu atunci reproşurile lui nerostite.

Doctorul scăpără repede un chibrit și Violet aprinse lumînarea de la capătul patului.

— Mi-e teamă că nu vă pot examina la lumina *asta*, spuse doctorul.

— Vai de mine! îi venea să plîngă, dar se stăpîni cu un efort admirabil: Știu! Fugi la baie, se urcă pe lada de portocale, scoase becul din tavan și se întoarse cu el în dormitor. Uitați! Asta o să meargă.

Doctorul se sui pe un scaun. De cum puse el becul, Violet suflă cu chibzuială în lumînare; și apoi, dîrdîind, își dezveli trupul în aerul glacial din încăpere, așteptînd judecata și verdictul care trebuiau să-i aducă liniștea sau chinul. Totuși, nu fu sortită nici liniștii, nici chinului, pentru că nu se rosti nici un verdict.

Cînd doctorul Raste cobora scările întunecoase, prăvălia era cufundată în beznă, iar anticarul împingea înăuntru standul de cărți. Doctorul intră în biroul încă luminat ca să-și ia cele două pachete pe care le aranjă din nou pe partea stîngă, exact ca mai înainte.

— Ei? zise domnul Earlforward, apropiindu-se de el. Era o întrebare.

— Prefer să nu spun nimic deocamdată, spuse doctorul, pronunțînd silabele tare, pedant, articulate clar. S-ar putea să nu fie nimic anormal, absolut nimic. În orice caz, e cu totul imposibil să tragi o concluzie în condițiile date. Cred c-o să mai trec peste vreo săptămînă sau zece zile — poate mai devreme. Nici un motiv imediat de îngrijorare.

Nici cu Violet nu fusese mult mai comunicativ. Devenise din nou inuman — față de pacienții lui. În sinea sa, însă, moenea doar o dorință: să vadă ochii fetiței scîlpind cînd o să-i dea Shakespeare-ul în ediția Globe.

În noaptea aceea, contrar obiceiurilor, Henry se culcă înaintea Violetei. Declară că se simte mult mai bine, dar că-și terminase toate socotelile și celelalte treburi și că era păcat să lase focul din birou aprins de pomană. În jacheta ei, Violet se apucă să cîrpească o perdea din camera din față. Cînd intră în dormitor și aprinse lumina, îl văzu că-și trăsese plapuma pînă sub bărbie, se culcase pe spate, cu ochii închiși, dar că nu adormise. Avea o paloare de cadavru, la imaginea aceasta contribuind și trupul lui drept și subțire care se ghicea sub învelitori. Se aplecă peste marginea patului, pri-

vindu-l cu pasiune; dar nu izbuti, cu intensitatea privirii ei, să smulgă şi să aducă la lumină, din adincurile lor tainice, secretele inaccesibile ale minţii lui.

Vorbise puţin cu ea despre necazurile ei, dar se purtase toată seara cu o mare blîndeţe. O mîngîiase cu glasul, iar despre problemele ei nici nu se aşteptase să spună prea multe. Avea, de altfel, o concepţie foarte nepotrivită despre riscurile fizice la care femeile sînt condamnate prin însăşi natura lucrurilor. Şi nici ea nu discutase prea multe despre toate astea, pentru că nu numai el era un om ciudat de timid, ci şi ea era foarte rezervată. Căuta, cu un fel de dorinţă de răzbunare, argumentele: „Nu-mi spune nimic. Nici eu nu-i spun nimic". Mai mult, atitudinea calmă, evazivă a doctorului îi dăduse o ocazie excepţională lui Henry să-şi pună în valoare marele talent de a amîna lucrurile. Niciodată n-avea să vină el în întîmpinarea vreunei nenorociri de orice soi. De un timp încoace, reacţiile lui erau în general foarte lente. Frica, anxietatea păreau că ajung tîrziu pînă la el.

Deschise ochii. Ea îl sărută prelung, aşa cum îi plăcea lui atît. Putea el oare să ghicească — se întreba ea — că sărutul ei din seara aceasta era un sărut absent, de formă, un sărut care venea distrat din fortăreaţa întunecată, virginală a fiinţei ei, de acolo unde nici el, nici altcineva n-ar fi putut să pătrundă vreodată? Cu un fel de zel, îşi apăsă buzele de ale lui.

— Vino la culcare, şopti el cu blîndeţe, şi stinge lumina aia.

Pe jumătate dezbrăcată, se privi cu atenţie în oglinda şifonierului victorian, perfect încheiat, solid, trainic. Da, pe obrazul ei se citeau dovezile bolii: era speriată. Nu, era doar o indispoziţie: se speria degeaba. Nu simţea o durere sau oricum, foarte puţin. Se gîndea, privindu-se în oglindă, cît de enigmatică, de impenetrabilă, de feminină era ea, şi cît de imposibil îi era lui s-o înţeleagă. I se simţea superioară; aşa cum se simte o minte complexă în faţa uneia inferioare. Se gîndea că ea putea să înţeleagă mult mai bine decît el semnificaţia acestei zile îngrozitoare. Era copleşită. Situaţiile se succedaseră teribil de repede. Nu se întîmplase nimic, şi totuşi se schimbase totul. Noaptea venise după douăzeci de ani de cînd se făcuse dimineaţă.

— Știu ce-a făcut fata aia! o întrebă el, încet, cu un glas obosit, cînd ea intrase în pat și lumina fusese stinsă.

— Nu. Elsie? Ce?

— A mîncat două treimi din brînza din cușcă — cel puțin două treimi. Le-a mîncat probabil înainte de a fi ieșit.

„Cușcă" era cutia de sîrmă împletită care atîrna la fereastra bucătăriei. Henry începuse să cumpere brînză pentru că era tot atît de hrănitoare ca și carnea, dar mult mai ieftină. „Descoperise" brînza ca pe un fel de mîncare, mai ales pentru servitori. Violet nu spuse nimic, dar oftă. Era uluită, profund descurajată de această revelație a necinstei, a incredibilei lăcomii a fetei: primise o lovitură care o dobora definitiv.

— Da, continuă Henry, și vocea lui liniștită străbătea întunericul, ajungînd la Violet și producînd asupra ei un efect tulburător. S-a întîmplat să ure pînă la bucătărie puțin înainte să vin la culcare. (Și nu alergase de îndată să-i relateze calamitatea. O cocea de mult în capul lui, după cum îi era obiceiul. Și tot după cum îi era obiceiul, umblase și cotrobăise prin bucătărie. Nimic nu scăpa vigilenței lui!) Ai văzut o cînd s-a întors?

Da. S a dus direct la culcare.

Liniște.

Trebuie să facem ceva cu fata asta, spuse el după un timp.

„Ce-o fi vrînd să spună? se gîndi Violet, din nou alarmată. Vrea cumva să spună că trebuie să ne descotorosim de ea? Nu, asta ar fi prea de tot." Dar nu-i era teamă că ar fi avut mai mult de muncă dacă ar fi dat-o afară pe Elsie. Îi era doar teamă să rămînă singură cu Henry. Tremura la un asemenea gînd.

V

MIEZUL NOPȚII

LA ETAJUL AL DOILEA AL CASEI, Elsie se așeză pe marginea patului ce scîrțîia la fiecare mișcare; era așa cum venise de-afară și își privi cizmele — cele

mai bune pe care le avea; își pierduseră luciul de-a lungul după-amiezii și se acoperiseră de praf. Fusese în cîteva vizite scurte, iar cînd ajunsese în fosta ei casă din Piața Riceyman, își scoase haina și își puse șorțul, ajutînd cu multă convingere la treburile casei rămase foarte în urmă. Dar majoritatea timpului și-o petrecuse umblînd pe anumite străzi. Deși ar fi trebuit să fie obosită — după treaba de dimineață, după atîtea vizite, după episodul cu șorțul și lunga plimbare — nu simțea aproape deloc oboseala. Mintea ei era însă extenuată de monotonia unui singur gînd neplăcut, pe care nu-l putea alunga și pe care, de fapt, nu voia cu adevărat să-l alunge.

Înainte de a urca spre dormitor, se oprise în ușa sufrageriei să stea de vorbă cu doamna Earlforward, sperînd ca stăpîna ei să-i spună: „Te-a căutat cineva" sau „Elsie, a venit iarăși *omul ăla* să ne bată la cap". Dar nu! Nimic altceva decît un „Noapte bună" șters, absent. O speranță absurdă, bineînțeles! Știa bine că era o speranță absurdă — și totuși nu renunța la ea. Trăise aceeași speranță ridicolă de fiecare dată cînd intrase în vreuna din casele pe care le vizitase. O trăise și cît umblase pe stradă, cercetînd din depărtare cu privirea fiecare siluetă bărbătească. Tăcerea doctorului Raste aproape că-i nimicise speranța, dar nimic n-o putea nimici: avea mai multe vieți decît o pisică.

Stătea de un secol pe marginea patului, cînd bătu orologiul unei biserici. Unsprezece! Încă o oră! De ce exact o oră? Pentru că miezul nopții era totuși miezul nopții. Trebuia să-i dea răgaz pînă la douăsprezece. O oră era un timp foarte lung, plin de șanse. Se aplecă brusc să-și scoată cizmele. Nu erau comode. Nu fuseseră niciodată, dar le scoase din alt motiv: ca să se poată mișca în liniște. Stinse lumînarea și trecu în camera goală din față; după ce se chinui puțin cu fereastra dinspre fațadă, se postă la fereastra cealaltă. Avea ghinion că fereastra dinspre Pasajul Riceyman pur și simplu nu se deschidea tocmai în această noapte; dacă ar fi venit Joe, probabil că ar fi venit pe trepte, după ce ar fi întrebat de ea la casa veche din piață. Totuși, putea să ajungă în piață venind și pe King's Cross.

King's Cross se pregătea de somnul de noapte. Nici un camion. Nici un taxi — de fapt, chiar și ziua erau puține

taxiuri pe King's Cross. Un tramvai, două tramvaie ticsite. Cîţiva pietoni, mai ales perechi. Taverna Nell Gwyn era în întuneric, în afara unei ferestre de la ultimul etaj, unde dormeau chelneriţele. Spre stînga se zărea o lumină rece şi vagă, spre curtea poştei celei mari. Nu vedea pavajul de sub fereastră; aşa că s-ar fi putut ca *el* să fie acolo şi ea să nu ştie. Deschise încă puţin geamul, încet şi cu grijă. Ghivecele cu bulbi erau pe pervaz. Doamna Earlforward uitase să le bage înăuntru. Elsie le vîri în casă. (Avu un gînd trecător, de simpatie pentru doamna Earlforward, pe care o ştia copleşită de griji.) Se aplecă pe geam şi simţi cum şterge pervazul ferestrei cu pana ei mică de la pălărie. Acum putea să vadă totul perfect — şi spre nord, şi spre sud. Nici un trecător nu-i mai putea scăpa. Lungi intervale în care nu se auzeau nici tramvaie, nici paşii pietonilor! Strada era complet pustie, şi lămpile de pe trotuar păreau că ard degeaba. Apoi un poliţist; nu se uită deloc în sus şi nu bănui nici o clipă că Elsie îl priveşte. Apoi un tramvai, în care se vedeau doar cîteva siluete jalnice; un tramvai irosit.

I se păru că-l vede venind dinspre secţia de poliţie. Nu, nu seamănă deloc cu el. I se păru că aude un zgomot în spatele ei. Ciudat că prima idee fusese că Joe intrase cumva în casă şi că voia s-o îmbrăţişeze prelung, pe neaşteptate, şi că explicaţia — mult mai plauzibilă — că domnul sau doamna Earlforward ar fi putut s-o supravegheze i-a venit mai tîrziu! Dar, oricît de ciudat, aşa s-a întîmplat cu gîndurile ei. Nici unul dintre ele nu a fost adevărat. I se păruse că aude sunetul pentru că nervii îi erau supuşi unei mari tensiuni. Iluzia asta o făcu să se ruşineze de o asemenea veghe năucă. Se trase în cameră, dar după o clipă, foarte ruşinată, se întoarse la postul ei.

Noaptea era liniştită şi nu foarte rece, dar nici gerul cel mai năpraznic n-ar fi putut s-o alunge în casă. Cerul era foarte înnorat; nu-şi ridică ochii spre el. Vremea nu exista pentru ea. Încă un tramvai trecu zdrăngănind; nu-l auzi — îl văzu doar. Şi, de fapt, nimeni din casă nu auzea vreodată tramvaiele, şi nici nu le simţea, decît foarte rar, vibraţiile. Nebunia o dusese departe pe Elsie şi, totuşi, ea se simţea din ce în ce mai sănătoasă. Îşi închipui că Joe o strînge în braţe, se auzi cum îi vorbeşte în şoaptă — iar el rămînea mut şi pasionat; şi în acelaşi timp îşi dădu bine seama că

purtarea ei era cît se poate de ridicolă. Era fericită în aşteptarea bucuriei şi tristă dîndu-şi seama cît e de imposibilă.

Orologiul bisericii începu să bată. Se putea să fi trecut o oră întreagă? Părea mai degrabă un sfert de ceas. Era foarte tristă, şi pe deasupra trăia un regret copilăresc că se terminase aşteptarea. Îi plăcuse veghea, şi simţi că nu-i mai rămîne nici o alinare. Îşi trase trupul înapoi, ostenită, şi închise încet fereastra, închizînd şi ultima licărire de speranţă; purta cu ea, în timp ce trecea spre dormitor, puternica senzaţie că făcuse o prostie inimaginabilă. Gîndurile ei se întoarseră spre chinurile doamnei Earlforward; inima i se umplu de dragoste faţă de doamna Earlforward, şi de o hotărîre sublimă de a sta alături de doamna Earlforward, indiferent de situaţie. Uită pentru un timp de sine şi se mai luişti, deveni mai veselă, se simţi mai uşoară.

Apoi i se făcu foame. De la prînz mîncase puţin, refuzînd toate invitaţiile la masă în casele pe unde umblase şi acceptînd numai nişte gustări, ca să nu facă pagubă în dulapurile de mîncare, şi aşa destul de sărace. Intră în bucătărie, luînd cu grijă luminarea; simţea o anume hotărîre; pentru că, noaptea, tot etajul doi era domeniul ei. Deschise fereastra de la bucătărie, apoi cuşca şi mai luă ceva din brînza împuţinată, unul sau doi cartofi reci, şi o coajă de pîine. Apoi puse la loc acoperitoarea din pînză de sac a cuştii, ca s-o apere de o eventuală ploaie. Mîncă încet, bucurîndu-se de fiecare bucăţică. La urma urmei, n-avea decît o singură plăcere adevărată în viaţă. Ştia că e rea, ştia că e o hoaţă; nu căuta argumente subtile ca să se apere. În ultimul timp furase din ce în ce mai mult şi nu i se făcuse nici un repros. Se gîndea că „ei" pierduseră socoteala lucrurilor din cuşcă. Devenea un criminal înrăit.

VI

PLANUL LUI HENRY

CÎND VIOLET SE TREZI A DOUA zi de dimineaţă la ora obişnuită şi auzi familiarele zgomote înfundate pe care le făcea, trebăluind, Elsie, fu ispitită să

rămînă în pat; nu avusese o noapte bună şi se simţea foarte prost. Într-adevăr, senzaţiile ei fizice, deşi nu erau de durere acută, o speriau: exista o cauză fundamentală care îi primejduia însăşi esenţa vitalităţii. Dar rezistă ispitei, dîndu-şi seama ce rezultat ar fi avut asupra ei şi asupra întregii case orice schimbare a obiceiurilor. Dacă n-ar face faţă rolului său, s-ar produce nişte urmări îngrozitoare; Henry şi-ar păstra calmul, dar sub acest calm „în ce stare ar mai fi fost!" Îl cunoştea (îşi spunea în sinea ei). „O să mă simt mai bine dacă mă ridic în picioare, şi o să-mi fac mai puţine probleme." Aşa că se sculă în camera rece şi se spălă cu apă rece. Henry era foarte liniştit şi vesel, şi-i spuse că a dormit bine. Obiceiul lui era să se scoale imediat după ce Violet termina cu spălatul. Nu se sculă.

— Nu te scoli? Eu am terminat. Îşi împături pijamaua pe scaun.

— Cred c-o să mai rămîn încă puţin, anunţă el liniştit.

Parcă i-ar fi dat o lovitură ameţitoare! Acesta era deci începutul sfîrşitului. Traversă camera pînă la pat şi îl privi îngrozită.

— Hai, Vi! o mustră el, trăgîndu-se de barba lui scurtă. Hai, Vi!

Era atîta afecţiune în tachinarea asta drăgăstoasă, în tonul lui ciudat, încît privirea ei se plecă în faţa privirii lui, aşa cum nu se mai întîmplase de luni de zile. Îşi acoperi gîtul gol cu mîinile ei reci şi umede.

— O să chem imediat doctorul, îl anunţă ea cu o însufleţire nebănuită, tot trupul înfiorîndu-i-se brusc, plin de energie.

— Nu o să faci aşa ceva, replică el. Ţi-am spus doar că mă simt bine. Dar îţi promit ceva. Data viitoare cînd o veni vraciul să te vadă, mă poate vedea şi pe mine, dacă ţii tu... Acum — începu să vorbească pe un ton mai practic — te poţi ocupa de treburile prăvăliei. Sigur că nu se întîmplă nimic dacă lipsesc pentru o zi sau două.

„O zi *sau două!* se gîndi ea. Rămîne definitiv la pat? Asta să fie?"

— Şi o să-mi pun o cămaşă curată, continuă el pe gînduri.

— Dar, dragul meu, dacă te simţi bine, de ce trebuie să stai în pat? Te rog, te rog, fii cinstit cu mine. Pentru că nu

eşti — dacă înţelegi ce vreau să spun. Îi vorbea rugîndu-se de el pe un ton plîngător, emoţionată, ca o fetiţă. Obrazul ei, cu o mobilitate uitată de mult, îşi mărturisea de la un moment la altul diferitele stări ale sentimentelor ei; lacrimile îi umezeau ochii: stătea lîngă el, îmbrăcată doar pe jumătate. Arăta ca şi cum ar fi fost gata să plîngă în hohote, să ţipe, să cadă pe jos într-o criză de isterie.

— Trebuie să facem ceva cu hoaţa aia de Elsie, explică Henry foarte calm. Sigur că aş putea să pun un lacăt la cuşcă, dar asta ar putea să pară avariţie, zgîrcenie, şi mi-ar păcea rău să creadă cineva asta despre noi. Şi, la urma urmei, uneori e o fată bună. Trebuie speriată: trebuie impresionată. O trimiţi la mine. Poţi să-i vorbeşti cît vrei după aceea, dar mai întîi o trimiţi la mine. Îi dau eu o lecţie.

— Cum? Ce-o să-i spui?

— O să-i spun că a venit doctorul şi reiese că sînt într-adevăr foarte bolnav. Şi să vedem dacă asta n-o s-o mişte! Să vedem dacă o să mai pişte şi o să mai fure. Ar trebui s-o trezească puţin. Şi aşa o să se întîmple! Ceva trebuie făcut.

Violet fu uimită de această revelaţie a mentalităţii lui. Acum avea un alt motiv de teamă. Fără îndoială că planul avea să izbutească; dar ce plan! (Voia să spună morbid.) Putea să-l înfrunte? Putea să-i dejoace planul? Nu îndrăznea. Nu îndrăznea să ia în derîdere un om aflat în starea asta. Şi încă şi mai rău era că ar fi putut, de fapt, să se prefacă doar că se preface că e bolnav. Ar fi putut să fie chiar foarte bolnav.

— Elsie, spuse ea în curînd, în bucătărie, du te la domnu'. Vrea să-ţi vorbească.

— A coborît în birou, coniţă?

— Nu, nu e încă în birou. E în pat. Hai, acum du-te!

De cum plecă Elsie, Violet cercetă cutia atîrnată lîngă fereastră. Fusese devastată îngrozitor. Cum Dumnezeu putea fata asta să înghită atîta mîncare? Adevărat spunea doctorul că e bine hrănită! Se cuvenea s-o sperie cineva! Merita... Ah! Violet nu ştia încotro să se mai întoarcă. Spre boala lui Henry, spre morbiditatea lui Henry, spre propria ei boală fără nume sau spre incredibilul şi uluitorul viciu al Elsiei...

Elsie intră în dormitor cu mare teamă, ca la o ceremonie tristă. Mulţumi lui Dumnezeu că avusese înţelepciunea să-şi

scoată şorţul. Domnul Earlforward se uita fix în tavan. Numai pleoapele i se mişcau puţin şi părea că nu-i observă prezenţa. Aşteptă, frămîntindu-şi mîinile ei mari şi roşii. Violet părea o fetiţă în faţa lui. Dar iată adevărata fetiţă. Elsie uitase tot ce o învăţaseră experienţa ei dură de viaţă şi toate nenorocirile ei. Era un copil prostuţ şi intimidat. Aşa cum stătea şi aştepta cu smerenie, trăsătura ei principală era tinereţea. Tinereţea ei candidă acuza toată camera domnului Earlforward de bătrineţe, de putrefacţie şi de boală.

— Elsie, ţi-a spus ceva doamna Earlforward?

— Nu, domnu'.

— Ascultă. Tot nu-şi luă ochii de pe tavan. A venit doctorul ieri după-amiază. Inima ei începu să bată puternic. Dăduse oare doctorul de gol amestecul ei? A venit să cumpere o carte şi l-am reţinut. Elsie crezu că ce a fost mai greu a trecut. Sînt foarte bolnav, Elsie, şi probabil că n-o să mă mai ridic niciodată. Crezi că e frumos să continui să furi mîncare, aşa cum faci, cînd e un muribund în casă? Vorbea cu multă blîndeţe.

Elsie izbucni într-un hohot de plîns; era copleşită.

— Acum trebuie să te duci. Nu suport tărăboiul, Elsie! O opri la uşă: Îţi dăm destul de mîncare? Spune-mi acum dacă nu-ţi dăm.

— Da, da. Chiar destul! plînse Elsie, aproape ţipînd, acoperindu-şi faţa în palme. Starea ei era atît de îngrozitoare, încît uită ceremoniosul „domnu'". Lacrimile îi şiroiau printre degete cînd ieşi în fugă. Stătu mult timp la bucătărie plîngînd; plîngea simţindu-se vinovată, şi plîngea de durere pentru soarta stăpînului ei.

VII

VIZITA NOCTURNĂ

— UITE, VORBI CU RĂCEALĂ doamna Earlforward către Elsie, dîndu-i două monede. Dă fuga şi cumpără o jumătate de pound de slănină; ia şi brînză, tot cît ai luat şi înainte. Şi, te rog, întoarce-te repede ca să-ţi

faci și tu rîndul în prăvălie. Nu că ai fi în stare să vezi de prăvălie. E ingrozitor cum arăți. Se spune totuși că, atunci cînd bat vînturi rele, nimeni n-o duce bine.

Doamna Earlforward îi spunea fetei că arată rău pentru că fața îi era umflată și pătată de atîta plîns. Nu găsise de cuviință să împartă cu Elsie, temerile ei înfricoșătoare. Elsie nu merita așa ceva. Într-adevăr, nu-i spusese nici o vorbă de starea bolnavului. Rareori se destăinuia unui servitor; un servitor nu putea să-i aprecieze încrederea, nu putea și nu voia să înțeleagă că asta era o onoare. Lui Elsie îi prindea bine să creadă o vreme că domnu' e pe moarte! Așa merita! (Și dacă e într-adevăr pe moarte?!) Totuși, doamna Earlforward nu putea, nu dorea să fie prea aspră cu o fată cu un caracter admirabil, așa cum îl avea Elsie. Chiar și cînd era condamnată pentru furt, Elsie, vrînd-nevrînd, inspira respect. Nu citise niciodată Predica de pe Munte, dar, fără să știe, îi punea în aplicare preceptele. N-avea nici un merit, desigur; purtarea ei nu era conștientă, ci instinctivă; nu prea își dădea seama că ar fi avut vreun merit. În schimb, știa că e păcătoasă; iar ideea că trebuie să se poarte într-un fel sau altul ca să ajungă în rai, pur și simplu nu-i trecuse prin gînd.

Era umilitor pentru ea să se ducă la cumpărături cu o asemenea față umflată de plîns. Dar se duse, și însărcinarea asta făcea parte din pedeapsa pe care o merita. Comercianții din cartier, deși îi disprețuiau pe domnul și pe doamna Earlforward și vorbeau despre ei fără pic de respect și chiar îi detestau, erau prietenoși cu Elsie și o simpatizau în secret pentru că trebuia să le facă domnului și doamnei Earlforward trebușoarele lor murdare. Nu fiindcă Elsie ar fi fost vreodată cît de cît neleală față de stăpînii ei! Dimpotrivă, loialitatea ei era aproape excesivă.

— S-a întîmplat ceva? o întrebă în șoaptă băiatul de prăvălie al băcanului, pe un ton compătimitor, tăind bucata de slănină.

Elsie înțelese întrebarea. Dar, din păcate, răspunsul ei rușinat se îndepărtă de adevăr. Ar fi trebuit să spună: „Plîng pentru că sînt o hoață și pentru că domnul Earlforward e foarte bolnav". Dar, suprimînd rușinos o parte din adevăr, răspunse doar atît:

— Stăpînu-i tare bolnav.

Şi lacrimile se porniră din nou.

Într-o oră, tot cartierul auzise că faimosul zgîrie-brînză, bătrînul Earlforward din Pasajul Riceyman, murea în sfîrşit!

Elsie nu mîncă la prînz. Încercă, dar nu fu în stare. Adevărul este că găsise o cale de ispăşire: va posti pînă cînd o să fie recuperată toată mîncarea pe care o furase. Recunoscu doar faţă de domnul Earlforward că i se dădea destulă mîncare. Orice-ar fi fost, n-ar fi putut să nege vreodată că stăpînii ei îi dădeau să mănînce mai mult decît mîncau majoritatea cunoscuţilor ca s-o ducă de pe o zi pe alta. Cu stomacul gol şi cu gîtlejul înecat de lacrimi, îşi făcu conştiincioasă treburile obişnuite; şi mai mult decît conştiincios, pentru că se simţea în prezenţa unei calamităţi. Pentru ea, casa şi prăvălia deveniseră „curtea palidă a morţii regeşti": deşi nu cunoştea marea frază din Predica de pe Munte şi cu atît mai puţin o înţelegea. Dormitorul era un teritoriu interzis pentru ea. Doamna Earlforward ieşi în persoană ca să cumpere o mîncare specială, uşoară. Pe urmă, gătì nişte mîncare din aceasta uşoară şi o duse în dormitor — şi o aduse înapoi neatinsă. Doar spre seară doamna Earlforward părăsi dormitorul misterios şi înfricoşător cu un castron gol. Elsie nu putea să înţeleagă de ce n-a venit doctorul sau de ce, dacă n-a venit, nu s-a trimis după el. Şi nu îndrăznea să întrebe. Nu! Şi nu îndrăznea să întrebe cum se simte domnul Earlforward. Iar doamna Earlforward nu-i spunea nimic. Păstrarea acestei taine era pedeapsa pe care Violet i-o dădea sărmanei Elsie. Purta o mască ce spunea clar că, pentru moment, Elsie e scoasă din rîndul oamenilor. Elsie simţea o dorinţă aprigă de a împărţi toate chinurile cu Violet, de a suferi pe faţă împreună cu ea; recunoştea că frustrările acestei dorinţe nu erau altceva decît o pedeapsă.

La ora cinci fu trimisă în prăvălie cu un şorţ curat. Soba era stinsă. În prăvălie se simţea din plin prezenţa şi ameninţarea morţii. Clienţii parcă o ocoliseră în ziua aceea, ca şi cum ar fi fost preveniţi în mod miraculos să se ţină departe. Încasările fuseseră cu totul neînsemnate. Elsie spera foarte tare ca nimeni să nu mai vină în ultima oră înainte de închidere. Pierduse obişnuinţa de a servi în prăvălie şi nu era sigură că se poate descurca chiar cu cel mai amărît dintre cumpărători fără să se facă de rîs. Tocmai atunci intră un

domn în vîrstă și se opri tăcut, cercetînd cu o privire critică prăvălia.

— Da, domnule? Cu ce vă pot...

Domnul în vîrstă văzu o față grăsuță, destul de drăguță, și niște ochi tineri, timizi, buni și fu oarecum atras și liniștit de privirea lor; dar nu o lăsă să-i alunge nemulțumirea lui justificată că vede o femeie cu ziua — sau cel mult o servitoare —, căreia i s-a dat în grijă un anticariat.

— Nu, nu poți! spuse el aspru, clătinîndu-și capul cărunt dintr-o parte în alta, sincer nemulțumit. Trebuie să-l văd pe domnul Earlforward.

— Domnu' nu e prea bine, domnule.

— O! Atunci pe doamna Earlforward.

— Doamna îl îngrijește pe domnu', domnule.

— Să nu-mi spui că e bolnav!

— Ba da, domnule.

— Bolnav la pat?

— Da, domnule.

— Doamne sfinte! Îl cunosc de mai mult de douăzeci de ani și pînă acum nu l-am văzut niciodată bolnav! Ce are? Ce se întîmplă cu el?

— N-aș putea să vă spun exact, domnule.

— Cum adică — n-ai putea să spui exact?

— E într-adevăr foarte bolnav, domnule.

— Doar nu e grav bolnav?

Elsie își lăsă capul în jos și dădu semne că o să înceapă să plîngă.

— E cumva în pericol?

Elsie răspunse plîngînd:

— N-o să se mai ridice niciodată, domnule.

— Doamne sfinte! Doamne sfinte! Ce-o să mai fie? Ce-o să mai fie? Aa — îmi — ăă — îmi pare rău să aud asta. Îmi — ăă — spune-i doamnei Earlforward, îmi... Și ieși repede din prăvălia întunecoasă, mormăind de unul singur. Era la vîrsta la care foșnetul și huruitul îndepărtat al morții putea să-l sperie. Într-o clipă, văzuse nebunia, inutilitatea colecționării cărților. Nu poți să iei cu tine ediții princeps atunci cînd... pleci. Moartea stătea suspendată, imensă, deasupra lui, ca un întreg firmament gata să se prăbușească.

Elsie auzi pași pe scări, și doamna Earlforward coborî cu băgare de seamă pînă în puțina lumină din prăvălie;

ochii ei sclipeau și aruncau fulgere înspre păcătoasa smerită, căzută în dizgrație. Elsie rămase tremurînd în fața acelor ochi formidabili. Nu-i venea să creadă că erau aceeași ochi care se înduioșaseră cînd i se făcuseră confidențe cu o dimineață înainte. Și nu erau aceiași. Erau ochii unei femei bătrîne, cu trăsături aspre, neîndurătoare, împietrite și imobile.

— Ce-i spuneai domnului ăluia?

— Îi spuneam doar că nu vă poate vedea pe dumneavoastră sau pe domnu' pentru că domnu' e bolnav, coniță.

— Dar nu te-am auzit cu spunînd că domnu' n-o să se mai ridice niciodată?

Elsie tremură și nu răspunse, nu avea cum să se apere.

— Ce vrei să spui cu așa ceva? Cum îndrăznești să spui așa ceva? Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Și chiar dacă ar fi adevărat, crezi că vreau să știe toți de treburile noastre particulare? Cred că ai înnebunit!

Așteptă un răspuns. Nu veni nici unul. Elsie nu putea vorbi. Apoi doamna Earlforward încheie abrupt și tiranic:

— Închide prăvălia!

Elsie își regăsi graiul.

— E de-abia șase fără un sfert, coniță. Mai e un sfert de oră, spuse ea încet, dar cu curaj.

— Îți spun să închizi prăvălia!

Elsie ieși și începu să bage standul de cărți înăuntru. Îi străfulgeră prin minte o imagine a lui Joe, și privi spre est și spre vest, să vadă dacă din întîmplare nu vine cumva cu o zi mai tîrziu. Imaginea lui Joe i se și șterse din minte. Se gîndi: „Asta-i ultima oară cînd o să mai bag înăuntru standul ăsta de cărți". Apoi, din obișnuință, curăță cenușa din sobă.

— Ce rost are să cureți soba, cînd știi că e stinsă! exclamă doamna Earlforward. Nimic nu poate arde cînd e stins. Unde ți-e mintea, pierde-varăă? Doamna Earlforward mărșălui de-a latul prăvăliei, trînti ușa și o închise cu brutalitate, definitiv. Iar Elsie gîndi: „Ușa asta n-o să se mai deschidă pentru clienții lui domnu'".

— Du-te sus! ordonă doamna Earlforward. În zece secunde, prăvălia și biroul rămaseră în întuneric.

În seara aceea, Elsie nu mai comunică decît lucruri strict oficiale cu doamna Earlforward, care nu renunța la masă

și n-o chemă în nici un fel pe Elsie, să intre din nou în rîndurile oamenilor. Fata nici nu știa dacă are voie să se ducă la culcare sau dacă, în această situație excepțională, n-ar fi trebuit să stea trează în eventualitatea că va fi nevoie de ea. Într-un tîrziu, în casa liniștită, bunul ei simț îi spuse să se ducă la ea în cameră. Dacă ar fi fost nevoie de ea, s-ar fi putut îmbrăca într-un minut, și doamnei Earlforward i-ar fi fost tot atît de ușor să o cheme din dormitor ca și din bucătărie. Nu avea desigur nici o intenție de a răscoli cenușa dragostei ei pentru Joe; închise ușa dormitorului și scoase scrisoarea din sertar cu un gest aproape mecanic, inconștient. În ultimul timp n-o mai citea atît de des ca odinioară. Plicul nu mai era un plic, ci două bucăți separate de hîrtie, care nu erau legate între ele decît din obișnuința unei asocieri. Scrisoarea era foarte murdară și uzată la îndoituri, unele nemaifiind îndoituri, ci de-a dreptul rupturi. Cum o ținea ea așa delicat în mîini, unul din pătratele în care o împărțiseră îndoiturile căzu fluturînd pe podea. De săptămîni de zile se temuse că o să se întîmple așa ceva. Desigur că ea luă întîmplarea aceasta ca pe un semn premonitoriu. Trebuia să facă imediat ceva, dacă voia să preîntîmpine destinul. Gîndurile ei zburară după ajutor spre birou. Dar biroul era la două etaje depărtare și noaptea, în afara orelor de serviciu, ea n-avea nici un drept să părăsească ultimul etaj. Mai mult, n-avea nici un drept să părăsească ultimul etaj ca să săvîrșească un furt. Și s-ar fi putut să fie auzită de urechile întotdeauna ciulite ale stăpînei, și să fie prinsă asupra faptului. Dar ideea scrisorii era atît de patetică, încît nu putu să reziste chemării ei. Luă luminarea și, în ciorapi, coborî scările încet ca un hoț, luîndu-și toate precauțiile să nu facă vreun zgomot.

Pe masa din birou era o cutie mică de carton, în care cineva, cîndva, demult, primise de la un dentist niște dinți falși. Această cutie era recipientul în care se ținea hîrtia cu antet. În biroul tenebros, și urît, și amenințător, Elsie deschise cutia și fură din ea un teanc de șase foi de hîrtie timbrată. Nu simțea absolut nici un fel de remușcare pentru păcatele săvîrșite. Devenise o păcătoasă înrăită. Nu putea să învețe din experiență. I se părea că în ultimul timp păcătuise seară de seară. Stăpînul era pe moarte, stăpîna bolnavă și tristă, iar ea fura hîrtie timbrată! Se întoarse în ca-

meră fără să fi fost descoperită. Trecuse printr-o asemenea încordare nervoasă, de parcă traversase Niagara pe sîrmă.

Domnul Earlforward putea face minuni reparînd cu hîrtia timbrată paginile cărților uzate, dar Elsie n-avea îndemînarea lui. Golise măsuța toaletei și lucra foarte preocupată, dar nu reuși decît să lipească scrisoarea de tăblia mesei. Atunci, cu o mișcare prea bruscă, rupse scrisoarea și mai rău, și nici măcar de-a lungul îndoiturilor. Hîrtia se uzase și Elsie nu mai putea alege nimic din scrisoare. Era, prea de tot pentru puterea ei de-a se stăpîni. Răbdase totul dar nu putu să rabde și acest accident banal. Mototoli bucățile scrisorii cu mîna ei puternică. De ce-ar păstra scrisoarea? Era o proastă de-a binelea dacă păstra o scrisoare care-i răscolea mereu amintirile... Întinse ghemotocul de hîrtie în flacăra lumînării. Se aprinse greu, dar se aprinse. Hîrtia se desfăcu puțin din pricina căldurii. Putea citi: „Știu că o să mă fac bine". Scrisoarea ce ardea îi căzu din mînă și începu să fumege, să se înnegrească și să se chircească; nu mai rămase nimic decît niște colțuri arse, mult fum și un puternic miros de foc.

Elsie avea senzația că e singură pe lume. Simți o foame grozavă. Foamea puse stăpînire pe ea ca o revelație. De douăzeci și patru de ore nu mîncase nici cît o pisică, pentru a nu mai vorbi de o femeie tînără, robustă și activă. Imaginația ei putea să se desfete cu minunatul gust al slăninei. Se gîndi cîte gusturi minunate erau pe lume — atît de multe! Un gînd nedeslușit îi încolțea în minte: „Mîncarea a rămas singura mea bucurie. Toate celelalte sînt deșertăciuni, dar mîncarea e un lucru adevărat". Se gîndi la cușcă și la conținutul ei. Dar domnul Earlforward era pe moarte și doamna Earlforward era foarte amărîtă. Iar moartea aștepta să se repeadă dintr-un ungher întunecos al casei. Casa era populată de misterioșii vestitori ai morții. Totuși, ideea slăninei o vrăjea.

Luă iarăși lumînarea, ieși din odaie și se furișă, cu un simțămînt de vinovăție și de teamă, spre bucătărie. Știa întreaga enormitate a fărădelegii ei, nu mai putea niciodată să invoce scuza că nu-și dăduse seama. Pe de altă parte, era cu totul neajutorată în ghearele poftei tiranice. Cînd ajunse în ușa bucătăriei înguste, ascultă cu atenție și privi cu teamă

şi cu vinovăţie spre scara întunecoasă, silindu-se să vadă ce nu era acolo. Nici un zgomot. Nici o vibraţie. Ultimul tramvai şi ultimul metrou trecuseră de mult. Intră în bucătărie, închise uşa încet şi se închise înăuntru cu propriul său păcat. „N-o s-o fac. Nu pot s-o fac!" se gîndi ea, dar ştia că o va face şi că îi este scris că o va face. Gura i se umezise: stomacul îşi aştepta prada ca un tigru.

După zece minute, uşa se deschise brusc. Doamna Earlforward, cu un halat peste cămaşa de noapte, stătea în uşă. În lumina tremurătoare a lumînării, doamna Earlforward surprinse expresia lacomă de extaz, de pe obrazul fetei şi curba gurii ei frumoase; dar colţurile buzelor se prăbuşiră de groază, iar expresia extatică se transformă într-una de vinovăţie disperată. Marea cacialma a domnului Earlforward dăduse pînă la urmă greş. Era evident că atmosfera morţii n-o putea vindeca pe Elsie de viciul ei. Doamna Earlforward, copleşită de celelalte dureri teribile ale ei, fu înspăimîntată cînd o văzu pe Elsie nu doar că mănîncă slănină, ci că o mănîncă crudă. Dar în această privinţă doamna Earlforward nu mai raţiona: fata nu putea să prăjească slănina. Ar fi însemnat să răspîndească prin casă un miros care ar fi trezit şi morţii din morminte. Nu avea altă posibilitate decît să o mănînce crudă. Unde mai pui că şi aşa era foarte bună. Doamna Earlforward încercă să spună ceva despre slănină dar nu reuşi. Elsie era cu gura plină şi nu putea nici ea să scoată o vorbă. Robinetul, care picura şi mai des decît înainte, vorbea singur. Într-un tîrziu, doamna Earlforward spuse:

— Eşti îmbrăcată. Fugi după doctor!

VIII

PE CORIDOR

PESTE ZI, HENRY CERUSE DE cîteva ori rapoarte în legătură cu mîncarea consumată de Elsie, şi le primi cu satisfacţie, dar în acelaşi timp cu un anumit aer sardonic pe care Violet nu i-l cunoştea. Această purtare era unul din lucrurile care o neliniştea. Altul era

motivul că nu a întrebat-o nimic de sănătatea ei, ceea ce nu i se mai întîmplase lui, care era atît de grijuliu față de ea (deși ar fi trebuit să fie și el cît de cît îngrijorat.) Și, în sfîrșit, că el nu-și mai manifesta obișnuita plăcere de a o răsfăța. După ce mîncă niște mîncare foarte ușoară, ceru o scobitoare și o folosi în modul cel mai absurd cu putință timp de mai bine de o oră. La toate întrebările ei răspundea liniștit că se simte bine. Curînd după căderea nopții, insistă să se stingă lumina. Violet refuză, hotărîtă să-l urmărească cu atenție. El spuse că îl dor ochii din cauza luminii. Atunci, ea luă o hîrtie de pe un raft și făcu un abajur pentru lampă — primul abajur văzut vreodată în casa aceea.

La ora zece, simțindu-se înfrigurată și bolnavă, se dezbrăcă și intră în pat, dar lăsă lumina aprinsă. Henry era perfect liniștit. Tramvaiele păreau să scoată vuiete îngrozitoare. Nu putea dormi, dar Henry părea că aține din cînd în cînd. Deodată avu un șoc puternic. Era, limpede, foarte grav bolnav.

— Ce-o fi asta? Ce-o fi asta? murmură el, încet și trist.

Nu-și dădea seama ce poate fi, dar Violet, căreia îi fusese dat să vadă mulți bolnavi în călătoriile ei cu primul set, pe șantierele de construcții, știa prea bine ce e. Era ceea ce multe cunoștințe de-ale ei numiseră cu spaimă „vomă de cafea macinată". Era într-adevăr un fenomen sinistru.

Henry căzuse pe spate, extenuat. Fruntea-i era umedă și părul îmbibat de transpirație. Părea terorizat — el, căruia nu-i era niciodată frică de un lucru decît la multe ore sau chiar zile după ce se petrecuse! Atunci ieșise Violet din dormitor ca s-o trimită pe Elsie după doctor.

De îndată ce Elsie plecă, Violet se îmbrăcă. Tot se mai simțea înfrigurată și bolnavă. Minutele treceau greu. Henry stătea inert. Arăta mult mai rău. Expresia feței era și mai vlăguită, și paloarea urechilor și a buzelor se accentuase, și chiar barba și părul atîrnau moi, parcă de istovite ce erau. Lăcomia ingratei Elsie nu mai ocupa acum decît un loc infinitezimal în gîndurile Violetei, iar importanța pe care i-o dăduse i se păru de o absurditate nebună. Totuși simți dorința ciudată, cumplită (pe care și-o reprimă însă) să i spună lui Henry: „Nu ți-a mers cacialmaua! Nu ți-a mers cacialmaua! Și uită-te la tine!" Se gîndi că vine Crăciunul, că făcuse în taină planuri cum să se distreze; voise s-o roage

pe Elsie s-o ajute, pentru că știa că Elsie are imaginație și romantism. Ce patetism! Își aminti cum se înfuriase cînd o auzise pe Elsie cît fusese de indiscretă, cum îi spusese unui client că domnu' n-avea să se mai ridice niciodată din pat. Ce furie ridicolă! Nu, *nu mai avea să se ridice niciodată*, și ce dacă întregul Clerkenwell afla asta? Ideea că Henry ar putea cheltui bani ca să-și vindece genunchiul bolnav părea dureros de caraghioasă. Groaza lui — adevărată ori prefăcută — de comunism părea pur și simplu grotescă. Vedea o procesiune funerară formată dintr-o trăsură și un dric, plecînd din Pasajul Riceyman, Sicriul trebuia cărat pe brațe de la ușa prăvăliei pînă în strada principală, pentru că nici un vehicul nu putea ajunge pînă la ușă. Mulțime! Mulțime de gură-cască!

Auzi atunci de jos un zgomot. Elsie, care fugise pînă în Piața Middelton și înapoi, bătu în ușă, tremurînd de nerăbdare.

— Vine, coniță! Gifiia.

Doctorul Raste sosi, dar de-abia după vreo jumătate de oră, care i se păru Violetei cît o jumătate de noapte. Adevărul era că, în ciuda îndelungatei lui practici, nu se putea îmbrăca în mai puțin de douăzeci de minute; nici nu-i era în obicei să alerge pînă la pacienți, indiferent de starea lor. Apăru cu gulerul pardesiului său gros ridicat. Violet îl întîmpină pe coridor; închisese ușa dormitorului după ea. Doctorul era calm; căscă și purtarea sa oscila între indiferență politicoasă și ostilitate politicoasă. Cînd Violet șopti „Mi-era teamă că n-o să veniți, doctore", răspunse cu o voce nonșalantă, dar puternică.

Violet își pierdu în clipa aceea orice simț al măsurii. Nu era în stare să înțeleagă că doctorul trăia zi și noapte cu bolile și cu moartea, și că era mai obișnuit cu oamenii bolnavi decît cu cei sănătoși. Nu bănuia că, în adîncul inimii lui realiste, el îi considera pe bolnavi și pe rudele lor ca pe o masă de oameni excesiv de fricoși, de un egoism neîndurător, cruzi prin ceea ce-i cereau lui. Nu-i trecea prin gînd că, pentru el, o vizită de noapte era în primul rînd un necaz și abia în al doilea rînd o ocazie de a salva o viață sau de a ușura o durere. Ar fi trebuit să-l creadă că aproape cincizeci la sută din vizitele de noapte sînt inutile, dar n-ar fi ghicit niciodată

că el considerase această vizită în Pasajul Riceyman ca fiind probabil consecința unei false alarme prostești, feminine. Ea începu să-i explice amănunțit psihologia unică a bolnavului, de parcă doctorul n-ar mai fi întîlnit niciodată un pacient îndărătnic și încăpățînat. Doctorul deveni nerăbdător.

— Da. Așa. Așa. Ar fi bine să-l văd.

— N-am îndrăznit să-i spun că am trimis după dumneavoastră, spuse Violet cu un aer nefericit, reproșîndu-i doctorului lipsa lui de omenie.

— Tț, tț! exclamă doctorul și deschise ușa dormitorului. Adulmecă aerul, îl privi calm pe Henry, apoi căminul, merse la fereastră și trase perdelele și storurile.

— V-aș sfătui să faceți imediat focul și să deschideți puțin geamul.

Își puse cu grijă pălăria pe o comodă, dar nici măcar nu-și descheie pardesiul, nici nu-și coborî gulerul. Apoi își scoase mănușile și își frecă mîinile. I se adresă în sfîrșit lui Henry:

— Ei, domnule Earlforward, ce-am auzit?

Nici pic de diplomație cu pacientul! Nici o scuză ingenioasă pentru prezența lui aici! Pacientul trebuia pur și simplu să i-o accepte; și pacientul, neavînd nici o alternativă, o acceptă.

— Să fac focul acum, coniță? întrebă Elsie timid, din ușă.

— Da, spuse scurt doctorul, cuprinzîndu-le cu privirea pe amîndouă femeile.

— Dar n-o să vă deranjeze în timp ce... sugeră Violet, neliniștită. Îi era teamă ca această întîmplare fără precedent să nu-l indispună pe Henry și să-i facă și mai rău.

— Deloc.

— Nu cred că am făcut vreodată focul în soba asta, spuse Violet, la care doctorul nu socoti de cuviință să răspundă.

— Dă fuga, Elsie! Scoate-ți haina și grăbește-te! Doctorul are nevoie imediat de foc.

Înainte ca doctorul, care devenise dintr-o ființă omenească îngrijorată, un sfătuitor profesionist scrupulos și lucid, să-și fi terminat consultația, camera era pe jumătate plină de fum. Violet nu se putea stăpîni să se uite cu

reproș la Elsie, spunîndu-i parcă: „Zău, Elsie, ai putea și tu să ai mai multă grijă de coș — și stăpînul tău atît de bolnav.“

Pacientul tuși excesiv, dar toți știau că tusea era doar protestul lui față de asemenea nebunie — aprinderea focului.

— Mi-e prea cald, mormăi el. Mi-e prea cald.

Și atît de mare era puterea autosugestiei, încît el simțea într-adevăr că îi e prea cald, deși focul nu începuse încă să dea căldură. În sinea lui, se hotărî să stingă focul de îndată ce doctorul avea să plece; trebuia pînă la urmă se pună capăt nebuniei. Totuși, Henry fu imediat confruntat cu o altă problemă care transformă povestea cu focul într-un simplu detaliu.

— Nu pot ajunge la nici o concluzie înainte de o spălătură a stomacului, spuse doctorul Raste întorcîndu-se spre Violet și apoi, din nou, spre Henry: Spuneți că nu vă doare aici? Sînteți sigur? și atinse un anume punct de pe piept.

— Nu, răspunse Henry.

„Tipul minte, se gîndi doctorul. E uimitor cum sînt în stare să mintă! Pot să pariez pe orice că minte. De ce-or minți așa cu toții?“

Și, totuși, doctorul nu putea fi absolut sigur. Și prefera în general să nu fie absolut sigur; îi plăcea să amîne verdictul.

— N-am nimic împotriva unei spălături a stomacului, răspunse Henry liniștit.

— Nu, sigur că nu. Dau telefon la spital mîine devreme, și doamna Earlforward o să vă ducă acolo cu un taxi. Apoi către Violet: Aveți grijă să fie bine acoperit, da?

— Da, aprobă Violet vlăguită.

— Dar nu vreau să merg la nici un spital, fu cel de-al doilea protest al lui Henry. De ce nu puteți face treaba aici?

— E imposibil într-o casă! declară doctorul. Nu se poate face așa ceva decît unde ai toate instrumentele și facilitățile. Dar o să aranjez să meargă toate șnur.

— O, nu! O, nu! Nu la spital!

Doctorul replică aspru:

— Mă îndoiesc că-ți dai seama cît de bolnav ești, amice.

— Nu sînt chiar atît de bolnav. Cînd o să ies?

— Cînd vei fi mai bine.

— O, nu! Nu vreau spital! Aici sînt două femei care pot să mă îngrijească!

— Soţia dumitale nu e într-o stare în care să te poată îngriji. Trebuie să reţii asta, te rog... Aţi face bine să-l duceţi acolo înainte de ora unsprezece. Probabil că nu o să mă găsiţi acolo. Vă dau trimiterea — ca să puteţi intra.

Henry încetă să tuşească; încetă să mai simtă că e prea cald. Starea lui se îmbunătăţi brusc în mod miraculos. *Fusese* bolnav. Recunoştea acum că *fusese* bolnav *cronic*. (Începuse să se simtă rău înainte de a mînca tortul de nuntă, în noaptea cununiei; sau imediat după aceea.) Dar acum era mai bine, mult mai bine. Era conştient de o ameliorare grozavă care îl surprinse pînă şi pe el. În orice caz nu voia să meargă la spital. Toată povestea asta era prea complicată şi prea periculoasă. Odată intrat, cînd avea să mai iasă? Iar infirmierele erau nişte brute înfiorătoare. Ar fi fost neajutorat într-un spital. Şi afacerile lui? Ar da faliment. Totul s-ar nărui. Şi gospodăria? S-ar comite greşeli înfiorătoare în gospodărie dacă şi-ar pierde autoritatea asupra ei. Putea să se îngrijească de afaceri şi putea să se îngrijească şi de gospodărie; şi nimeni altul n-ar fi putut s-o facă. În plus, nu exista nici un motiv temeinic să se interneze în spital. Iar în ceea ce privea spălătura stomacului, dacă asta era toată problema, să-i dea nişte muştar şi puţină apă caldă, şi rezolva el chestia asta în două minute. Doctorul voia să facă, bineînţeles, o poveste nemaipomenită dintr-un fleac. Toţi erau la fel. Şi toate femeile erau la fel. Îşi închipuise că Violet nu e ca toate celelalte. Dar se înşelase! Îşi pierduse capul — altfel n-ar fi chemat doctorul în toiul nopţii. Doctorul avea să ceară desigur dublu pentru o vizită de noapte. Iar focul, care-l sufoca şi-l ardea! Considera că a ajuns în mijlocul unei nebunii generale şi al unei conspiraţii, în care el singur îşi mai păstra logica şi onestitatea. Credea că lumea întreagă e împotriva lui; dar putea să lupte împotriva întregii omeniri. Avea o încredere oarbă în caracterul său deosebit de puternic.

Atunci observă că ceilalţi doi plecaseră din cameră. Totuşi nu-şi aducea aminte să-i fi văzut plecînd. Elsie se întoarse, cu faţa murdară, ca să supravegheze evoluţia focului care nu mai fumega.

— Unde ţi-e stăpîna, fetiţo?

— Vorbește cu doctorul pe coridor, domnu'.

— Vedeți, îi spunea doctorul Violetei cu o voce joasă, s-ar putea să fie un cancer de epigastru. Nu spun că este. Dar s-ar putea să fie. Asta ar explica lipsa de poftă de mîncare — și alte simptoame. În lumina lumii o văzu pe Violet ștergîndu-și ochii. Hai, hai, doamnă Earlforward, nu trebuie să vă pierdeți speranța.

— Nu e asta, bolborosi Violet, care plîngea la gîndul că, de multe luni încoace, îl judecase profund greșit pe Henry. Nu din zgîrcenie, ci din cauza bolii refuzase el să mănînce. *Nu putea* să mănînce normal. Era un om bolnav și, în sinea ei, îl acuzase de cea mai îngrozitoare avariție și de cea mai mare stupiditate. Îl absolvi acum, într-o clipă, de toate acuzațiile și îl consideră din nou un om perfect. Încercă să atribuie uimitoarea discreție privind propria stare unui respect al lui față de sentimentele ei.

— Ce ne facem? Ce mă fac?

— O! spuse doctorul Raste. Încercați să nu vă faceți griji. O să-l luăm noi mîine de dimineață. Vin cu personal mîine și îl iau.

În aceeași clipă, amîndoi văzură cum se deschide ușa dormitorului și cum apare silueta costelivă a pacientului, în cămașa lui de noapte albastru-cenușie. Lumina îi venea din spate și îi arunca umbra peste cei doi. Elsie stătea speriată în planul al doilea.

— N-are absolut nici un rost ca voi doi să stați și să pălăvrăgiți, mormăi Henry, înverșunat. Nu mă duc la spital, așa că ar fi bine s-o știți și voi.

— Vai, Henry!

— Ar fi bine să te întorci în pat, domnule Earlforward, spuse doctorul cu un glas destul de aspru și de rece.

— Mă întorc în pat. N-am nevoie de tine și nici de altcineva ca să-mi spună că n-am ce căuta aici. Mă întorc în pat. Și șchiopătă triumfător înapoi spre pat.

Doctorul Raste, care nu crezuse că mai avea ceva de învățat despre posibilitățile ciudate ale ființelor umane, descoperi că greșise. Nu putu să ascundă că, de fapt, era puțin impresionat. O asigură din nou pe Violet că totul va fi în bună regulă a doua zi de dimineață, dar nu izbuti să fie prea convingător. În ceea ce o privea pe Violet, cum doc-

torul Raste era un om oarecare, nu era sigură, că, din punct de vedere moral, el va avea vreo şansă în faţa soţului ei, care era atît de diferit de toţi ceilalţi oameni, şi la urma urmei, cel mai extraordinar om de pe faţa pămîntului.

IX

VICTORIA VIOLETEI

—CUM TE SIMŢI, FETIŢA MEA? întrebă Henry.

Şedeau din nou în pat unul lîngă altul. Înainte de a pleca, doctorul dăduse liniştit cîteva instrucţiuni, aparent neimportante, pe care Violet le îndeplini, înţelegînd că nu era nici un pericol imediat pentru soţul ei şi că momentan nici nu era nimic de făcut. Ultimele remarci ale doctorului Raste fuseseră spuse pe un ton sardonic, aproape cinic, care la început rănise sensibilitatea Violetei; dar mai tîrziu ea îşi spuse: „La drept vorbind, cu un pacient ca Henry, ce poţi să aştepţi de la un doctor?" Şi chiar începu să împărtăşească punctul de vedere al doctorului. Un pacient putea să fie foarte grav bolnav, putea să moară de cancer, şi totuşi, cu încăpăţînarea lui stupidă, te făcea să-ţi pierzi orice compătimire faţă de el. Compătimirea oamenilor era atît de precară! O recunoştea. Cu cîteva minute mai înainte îl ridicase pe Henry pe un piedestal al perfecţiunii. Acum îl aruncă jos de pe el. „Ştiu că n-ar trebui să simt aşa, totuşi *aşa simt*". Şi chiar îşi dădu pe faţă severitatea. O trimisese pe Elsie la culcare pentru cele cîteva ore care mai rămăseseră din noapte. Se dezbrăcase din nou şi se urcase în pat.

Lumina focului licărea vag, din cînd în cînd, pe tavan, iar razele lunii se puteau desluşi uneori prin deschizătura perdelelor groase. În spatele perdelelor se mai puteau auzi din cînd în cînd obloanele răspunzînd întăritate vîntului de nord. Era atît de cald în cameră, încît nu mai era nevoie să tragă plapuma pînă peste umeri şi pînă la bărbie. Violet avea o senzaţie ciudată de opulenţă. „Şi de ce n-am putea face focul în fiecare noapte?" se gîndi ea şi adăugă, întrucîtva speriată de extravaganţa unei asemenea idei: „Ei,

oricum, în *unele nopți* — cînd e foarte frig". Lăsă fără răspuns întrebarea lui Henry cu privire la sănătatea ei.

Henry se simțea mult mai bine. Nu-l durea aproape deloc în locul pe care i-l indicase doctorul; era mai sigur ca oricînd că făcuse bine refuzînd să intre în spital. Totuși era neliniștit; îi era puțină teamă că patul ar putea să-i aducă nenorociri. Observase chipul soției sale înainte de a stinge lumina și citise niște semne neobișnuite, al căror sens era foarte clar. Nu boala lui era acum lucrul cel mai important, și nici a ei. Importante erau relațiile lor sentimentale. Știa că o înstrăinase de el. Convins de justețea propriei sale cauze și de nebunia doctorilor și a soțiilor, se temea încă de ei și avea totuși o convingere, absolut absurdă, cum că era nevinovat. Violet voise să acționeze împotriva intereselor lui, și totuși trebuie s-o împace! Era mai important s-o împace decît să se facă bine!

Doctorul Raste, sau oricine altcineva care s-ar fi uitat la această pereche întinsă sub splendida plapumă de puf a Violetei (care, prin contrast, scotea încă mai bine în evidență lipsa de gust și înfățișarea sărăcăcioasă a restului camerei) n-ar fi văzut decît un bărbat între două vîrste și o femeie între două vîrste, cu fețele palide și slăbite de boală, de oboseală, de privațiuni și de frică. Dar Henry nu se vedea astfel pe sine sau pe Violet; nici Violet pe sine sau pe Henry. Henry nu se simțea a fi între două vîrste. Nu se simțea a fi de nici o vîrstă în mod special. Interesul lui pentru viață și pentru propria existență nu scăzuse în lungul care trecuse de cînd venise pentru prima oară, ca tînăr, în Pasajul Riceyman. În sinea sa nu se simțea mai în vîrstă decît în acea primă seară de demult. Nu considera că ar corespunde cîtuși de puțin cu imaginea pe care tînărul de atunci o avea despre un bărbat între două vîrste. Nu se simțea la fel de bătrîn ca alți bărbați de care știa sigur că sînt cam de vîrsta lui. Se gîndea că, printre cei din generația sa, el singur rămăsese, în chip misterios, tînăr. Pentru el, firele albe de păr nu aveau nici o semnificație; erau un accident. Apoi în legătură cu părerea sa despre Violet. Știa că toate femeile seamănă între ele, dar cu o excepție — Violet. Femeile erau femei, iar Violet era de trei ori mai femeie. Îi cunoștea vîrsta aritmetică, pentru că îi văzuse certificatul de naștere. Dar în realitate era o fetiță...

ei, poate ceva mai mult decît o fetiță, dar nu cu mult. Și pentru el avea ceva romantic pe care nu-l mai vedea la nici o altă femeie. Admira la ea o anumită eficiență, dar nu putea spune de ce era atît de importantă pentru el, nici de ce era puțin speriat de încruntarea ei — de ce socotea că era atît de important să fie în relații bune cu ea. O putea învinge în bătălie. Avea o judecată mai sănătoasă decît ea, mai multă autoritate, o înțelegere mai exactă a lucrurilor, putea vedea mai departe, vorbea mai fără ocol decît ea. De fapt, o ființă superioară! Mai mult ea îl înfruntase, trecuse de partea doctorului. De aceea, dacă ar fi învins dreptatea, ar fi trebuit ca ea să-l împace pe el. Și iată că el era nerăbdător s-o împace pe ea.

În ceea ce-o privea pe Violet, vedea în Henry un bărbat fără vîrstă, pur și simplu *un bărbat:* plin de sine, neîndurător, copilăros, neascultător, lipsit de logică, imprevizibil, grija cea mare a vieții ei; un distrugător al fericirii; un om care n-avea scuze pentru greșelile lui; dar foarte puternic și inexplicabil de romantic, diferit de toți ceilalți bărbați. Îl ura; ura ei față de el era foarte puternică, și totuși voia să-l alinte, atît fizic, cît și spiritual; și această dorință se păstra în ciuda tuturor suferințelor ei și, în comparație cu ea, toate chinurile ei și ale lui nu aveau decît o semnificație minoră.

— Ei, cum te simți? repetă el.

Repetarea aceasta îi dădu curaj Violetei. Făcu o pauză înainte de-a vorbi și, cît dură această pauză, ea puse la cale un plan de atac minunat, sublim. Simți ceva care ar fi putut semăna cu inspirația. Nu-i luă în seamă boala, puterea fantastică, nici propria ei slăbiciune și durere. Nu-i păsa ce se întîmplă. Nici un risc n-o putea opri.

— Nu-ți pasă cum mă simt! începu ea încet și cu amărăciune în glas. Ți-a păsat cîtuși de puțin de mine toată ziua de ieri? Deloc. Te-ai gîndit numai la tine. Te-ai prefăcut că nu ți-e rău. Ei, dacă nu-ți era, de ce n-ai putut să te gîndești la mine? Dar ai fost bolnav. Asta nu te scuză! Oricît de bolnavă aș fi fost, m-aș fi gîndit mereu la tine. Dar eu spun că ai fost bolnav și ți-o mai spun încă o dată. N-ai făcut decît să-mi spui multe minciuni, una după alta. De ce ții totul în tine? Pentru mine toate ascunzișurile astea sînt o insultă, și doar știi asta. Presupun că tu crezi că eu

nu merit să mi se spună! Îți pot spune un lucru, și ți-am spus-o și altă dată, iar acum ți-o spun pentru ultima oară — m-ai învățat și pe mine să-mi țin gura închisă; asta ai făcut tu, cu veșnicele tale secrete. Întotdeauna ți-am spus că ești omul cel mai crud și cel mai egoist din lume. Ești bolnav, și doctorul spune să te duci la spital — iar tu nu vrei. De ce? Nu ajunge toată lumea în spital odată și odată? Dar pentru tine spitalul nu-i bun — asta e. Îți convine mai mult să stai aici și să fii îngrijit zi și noapte de soția ta. Nu contează cît de bolnavă sînt eu! Trebuie să te îngrijesc pe tine și să mă ocup și de prăvălie. O să mă omoare treaba asta; dar ce să-ți pese ție! Și dacă nu m-ai fi păcălit și nu mi-ai fi spus atîtea minciuni, ai fi putut să fii sănătos pînă acum, pentru că aș fi chemat doctorul mai devreme, și am fi știut cum stăm. Dar de unde să știu cît de bolnav ești? De unde să știu că m-am măritat cu un mincinos și un zgîrcit?

Henry protestă calm:

— Ți-am spus de mult că motivul pentru care nu mă mînc este că am indigestie. Dar n-ai vrut să mă crezi.

Violet ridică vocea:

— A, mi-ai spus, nu? Da, mi-ai spus o dată. Nu trebuie să crezi că nu mai țin minte. În seara aceea am fript cu o bucată frumoasă de biftec pentru tine, și tu n-ai vrut să te atingi de ea. Da, mi-ai spus, și era adevărat, iar eu n-am crezut. Iar ție îți părea bine că eu n-am crezut. Nu voiai să cred. Ești foarte deștept, Henry, nu-i așa? Spui un lucru o dată, și pe urmă, s-a spus, s-a terminat. După care poți să spui: „Dar ți-am spus". Și ești întotdeauna atît de politicos! De parcă asta ar avea vreo importanță! Mă rog lui Dumnezeu să nu fii atît de politicos. Primul meu soț n-a fost foarte politicos, și am cunoscut și momente cînd a pus mîna pe mine și m-a pocnit — da, și asta de mai multe ori. Eram tînără atunci. Dezgustător, ai spune tu. Și n-am mai spus asta nimănui pînă acum, nu era normal. Dar vreau să spun că aș prefera să fiu pocnită puțin și să știu ce gîndește cu adevărat soțul meu, decît să trăiesc cu un seif de oțel încuiat ca tine! Da, de o sută de ori prefer asta. Sînt lucruri mai rele decît o lovitură, și orice femeie o știe. Așa, care va să zică, nu te duci la spital! Foarte bine! Nu vrei și gata!

Dar eu mă duc la spital! Doctorul o să-mi spună să merg și nici n-o să apuce bine să-mi spună, că m-am și dus. Sînt eu ce-o să mi se întîmple. O să plec și o să te las cu Elsie, care o să-ți mănînce și urechile. Era aici înainte să vin eu. Eu nu sînt decît o străină. Te prefaci că ești foarte rece cu ea, dar voi vă înțelegeți foarte bine, iar eu nu sînt decît o străină care a venit între voi... Dormi?

— Nu.

Violet se ridică și ieși din pat. Henry o auzi plîngînd. Se repezise la foc; îl atîță cu furie, nu că ar fi fost nevoie, ci pentru că trebuia să se descarce.

— Vino înapoi, în pat, Vi, spuse Henry cu blîndețe.

Ea lăsă jos vătraiul care zdrăngăni, căzînd pe grătar, și Henry o văzu, o creatură albă, venind spre el dintr-o parte. Se aplecă deasupra lui.

— De ce să mă întorc în pat? întrebă ea furioasă, cu vocea îngroșată și înecată de plîns. De ce să mă întorc în pat? Ești bolnav. N-ai putere, și nici n-ai avut de săptămîni de zile. Pentru ce vrei să mă întorc în pat?

Îi simți degetele îngropîndu-se în moliciunea subțiorii lui. Îi simți fața apropiindu-se de-a lui. Ea se stăpîni în cele din urmă.

— Ascultă-mă, Henry Earlforward, spuse cu o voce groasă, stăpînită, tremurată. Mîine dimineață o să te duci la spital. O să te duci la spital. *O să te duci* cînd o să vină doctorul să te ia. Sau, dacă nu, o să... o să... o să...

Îi simți buzele lipindu-se de-ale lui într-un sărut sălbatic, amar și pasionat. Era eroică, el era un pigmeu, zdrobit de puterea ei. Era speriat și vrăjit.

„Nu — se gîndi el — niciodată n-a existat alta ca ea."

— Vrei, vrei, vrei, vrei? insistă ea fără milă, iar vocea ei se înăbuși din nou în buzele lui.

— Foarte bine. O să mă duc...

Trupul ei căzu inert peste al lui. Nu mai plîngea acum cu hohote, ci încet și slab. Se ridică cu o mișcare bruscă, apoi se repezi la ușă, așa cum era, căută clanța în întuneric și se năpusti afară din cameră, trîntind ușa după ea cu un zgomot formidabil, ce răsună prin întreaga casă. Victoria ei însemna mai mult decît putea ea să îndure.

X

PLECAREA

DIMINEAȚĂ. DOCTORUL RASTE, mînat de un interes neobișnuit față de aspectul psihologic al afacerii Eastleyward, sosi pe la ora zece într-un taxi, gata să se țină de cuvîntul pe care i-l dăduse Violetei. Își aminti foarte bine ce frază îngîmfată rostise azi-noapte: „O să-l luăm noi mîine de dimineață". Era obosit și cu nervii încordați și, de aceea, înclinat să fie violent și grăbit. Îl chinuiau propriile aprehensiuni. Îl rugă pe șofer să aștepte, sperînd că în cîteva minute o să-l aibă pe Henry în custodie. Tactica lui era de a-l lua repede pe pacient. Își dăduse peste cap toată ziua numai ca să se ocupe de această problemă și, pentru a-și păstra respectul față de sine, trebuia să se ocupe de ea cu eficiență. Făcuse, prin telefon, aranjamentele pentru un pat la spital.

Fațada prăvăliei îl uimi. Prăvălia nu fusese încă deschisă. Laptele aștepta încă afară. Te uimea cît de nepotrivit arăta stînd lîngă ușă, la zece dimineața, dovadă că ceva foarte ciudat se întîmplase sau se întîmpla la T. F. Riceyman's. Încercă să deschidă ușa: era încuiată. Apoi o zgîlți zgomotos, și se hotărî să adopte metoda mai obișnuită de a bate la ușă. Bătu insistent, minute în șir. Micuțul domn Belrose, proprietarul magazinului de dulciuri de vizavi ieși urmărind cu interes întîmplarea; alți doi oameni, din casele mai de jos din pasaj, se uitau și ei. Era evident că l'asajul Riceyman aștepta cu nerăbdare evenimente neobișnuite și interesante. Sub privirile Clerkenwell-ului, doctorul Raste își recăpătă stăpînirea de sine. Nu se putea zări nimic în interiorul prăvăliei prin ferestrele acoperite cu teancuri de cărți și prin crăpătura dintre oblonul ușii și locul ei. Doctorul Raste privi pe aici și înjură în șoaptă. O văzu pe Elsie apărînd într-un tîrziu.

— Nu era timpul să-ți iei laptele de afară? o întîmpină el calm și-i întinse bidonul. Elsie îl luă în liniște; doctorul intră în prăvălie, Elsie închise ușa și trase zăvorul. Scrisorile de dimineață stăteau nebăgate în seamă pe podeaua nemăturată, la picioarele lor. Doctorul avu senzația că e intem-

nițat împreună cu ea în prăvălia sumbră și rece. Îl apăsa impresia că așteaptă o calamitate. Scările întunecate din spatele prăvăliei păreau să urce înspre cine știe ce priveliști îngrozitoare. Se gîndi la aparatul de taxare, care între timp toca mărunțel banii.

— Ei? o întrebă el nerăbdător pe Elsie, care continua să tacă. Ei? Cum îi merge?

Elsie răspunse:

— Doamna trebuie să se fi simțit rău azi-noapte, domnule. Cînd am coborît de dimineață, stătea întinsă pe canapea în hol, am crezut că a murit. Da, așa am crezut, domnule. Era atît de rece, nici n-ați crede. N-avea nimic pe ea în afară de cămașa de noapte. Și în cel hal mai era!

— Sper că ai dus-o înapoi în pat, spuse doctorul.

— Am dus-o în patul meu, domnule; pe jumătate am cărat-o. Nu voia să meargă în dormitorul lor de teamă să nu-l sperie pe domnu', și el fiind atît de bolnav!

— Sigur că nu ai putut să trimiți după mine pentru că nu aveai pe cine, nu-i așa? Doctorul se îndreptă spre scări.

— A, ba aș fi putut trimite pe cineva, domnule. Sînt cîțiva pe aici care s-ar fi putut duce. Dar, am înțeles că veniți, și mi-am spus că încă o jumătate de oră în plus sau în minus nu poate conta atît de mult. Și conița nu a vrut să trimit pe nimeni; n-a vrut să se afle prea mult, domnule. Nu asta m-ar fi oprit pe mine, domnule. De cum am văzut că e într-adevăr bolnavă, mi-am spus: *eu* hotărăsc acum, așa mi-am spus — bineînțeles că așa cum îmi spuneți dumneavoastră, domnule, și n-aș fi ascultat-o pe dînsa. Nu, domnule.

Doctorul era impresionat foarte tare; demnitatea, calmul și puterea fetei îl liniștiseră. În această casă ferecată se ivise o judecată sănătoasă, impasibilă. Pe deasupra, era și îngrijită; nu trăda nici o urmă a nopții și a dimineții zbuciumate. Își pusese chiar un șorț curat. Nu se lamenta că trebuia să țină prăvălia închisă! Elsie îi dăduse instinctiv prăvăliei importanța pe care o merita.

Cînd trecură de ușa închisă a dormitorului celui mare, doctorul ridică sprîncenele și făcu un gest întrebător cu umerii.

— Am bătut la uşă, domnule. N-am primit nici un răspuns, aşa că am îndrăznit să mă uit înăuntru. Părea să doarmă.

— Eşti sigură că dormea?

— Păi, domnule, spuse Elsie flegmatic şi totuşi mirată, mort nu era. Atîta pot spune.

Trecură spre etajul al doilea. Acolo stătea întinsă stăpîna casei, pe patul îngust al servitoarei, acoperită peste cămaşa de noapte cu hainele de sărbătoare ale devotatei Elsie. Că era foarte bolnavă, chinuită de dureri, se cunoştea după culoarea feţei şi după expresia ei de om înfrînt. Doctorul o văzu pe Elsie zîmbindu-i: era un zîmbet care exprima bunătate şi dorinţa de-a fi de ajutor, şi chiar reuşi să obţină drept răspuns un zîmbet scurt, pe trăsăturile tragice ale pacientei; era unul din lucrurile cele mai minunate pe care le văzuse doctorul. Nimeni n-ar fi putut ghici că, doar cu treizeci şi şase de ore mai devreme, Elsie fusese un hoţ osîndit pentru că furase şi mîncase slănină crudă. Şi, într-adevăr, amintirea acelui episod penibil se şterse cu totul din amintirea celor două femei.

— Vă duc imediat la spital, doamnă Earlforward, spuse doctorul pe tonul său plăcut, blînd, după o examinare sumară. Apoi adăugă destul de brusc: Am un taxi care aşteaptă jos. Părerea mea e că v-aţi purtat minunat.

În cîteva minute îşi schimbase planurile în funcţie de ultimele evenimente, iar acum se întreba dacă n-o să aibă probleme să găsească un pat pentru doamna Earlforward.

— O să mă îngrijesc eu bine de domnu', conită, adăugă Elsie. Adică, dacă n-o merge şi dînsul la spital.

Violet dădu din cap, aprobînd. Nu voia să-şi irosească energia vorbind, altfel le-ar fi împărtăşit promisiunea lui Henry că va merge la spital. Şi, pe deasupra, suferea mult prea tare ca să-i mai pese prea mult de Henry sau de oricine altcineva.

— Vă ducem noi la taxi, spuse doctorul şi apoi spre Elsie: Trebuie să o îmbrăcăm, cumva — nu contează cum.

Violet murmură:

— Aş prefera să merg pînă la taxi, doctore, înţelegeţi ce vreau să spun? Pot.

— Păi, dacă puteţi... încuviinţă el ca să n-o supere.

După ce o îmbrăcară sumar, Elsie trebuind să facă pentru aceasta două drumuri până în dormitorul stăpînilor ei, ca să ia haine și o pălărie — doctorul o întrebă confidențial:

— O să avem nevoie de niște bani. Aveți? Unde țineți banii?

Experiența îl învățase să nu mai cheltuiască bani pentru pacienți; și avea o imagine foarte clară a banilor care se scurgeau pe King's Cross.

— Geanta mea. Pe comodă, șopti Violet care auzise.

Elsie făcu un al treilea drum până în dormitorul mare. Neluînd în seamă normele de politețe, ea nu bătuse la ușă și nu bătu nici acum la ușă. În drumurile anterioare, domnul Earlforward privise doar, cu niște ochi obosiți și indiferenți. Dar de îndată ce ea luă geanta de pe comodă, strigă:

— Hei, unde te duci cu geanta aia?

— M a trimis conița după ea, răspunse Elsie.

Din prudență, nu voi să-i dea mai multe explicații decît era necesar. Nu se știe la ce ar fi putut recurge dacă le-ar fi știut pe toate!

Violet fu purtată pe scări și prin prăvălie, iar la ușă fu așezată pe picioarele ei nesigure și doctorul Raste o sprijini până ce Elsie trase zăvorul. Iar ea reuși să meargă, sub privirile indiscrete ale cîtorva curioși, pe trepte, înspre taxi, cu doctorul Raste de o parte și cu Elsie de cealaltă. Prezisese ea că în clipa în care doctorul avea să-i spună să intre în spital, ea avea să intre în spital. Prezisese corect. Plecase. Taxiul hurui o dată și porni. Plecase.

— Trec eu după amiază! țipă doctorul din mașina care pornise.

Intrînd din nou în prăvălie, Elsie luă bidonul de lapte de pe jos, cu același zîmbet de încurajare, rămas pe fața ei grasă și rotundă, pe care îl avusese cît timp o condusese pe stăpîna ei. Scrisorile de pe jos nu fură luate nici acum în seamă. Se gîndi la presentimentele ei din seara precedentă și mai ales la unul din ele: „Asta-i ultima oară cînd mai bag standul de cărți înăuntru". Și avea convingerea fermă că acest presentiment îi dezvăluise exact viitorul, prin mijlocirea unor puteri vrăjite.

Partea a cincea

I

PROMISIUNEA

ELSIE UITASE SĂ ÎNCUIE UȘA prăvăliei. Tresărind la gîndul propriei sale neglijențe, puse și zăvorul, și lacătul. În veni deodată în minte zilele — de acum un an, și totuși atît de departe, departe de tot în negura timpului — cînd domnul Earlforward și cu ea erau singuri aici. Doar na Earlforward venise, doamna Earlforward plecase, iar acum Elsie conducea singură treburile — avea mai multă responsabilitate și mai multă putere ca oricînd. Ciudățenia unor întîmplări extrem de simple o uluia. Nici mînerul rece, de bronz, al bidonului de lapte din mîna ei nu o proteja împotriva farmecului straniu al enigmei vieții.

„Știa" că prăvălia T. I. Ruckman's n avea să se mai deschidă niciodată. „Știa" că, fie domnul, fie doamna Earlforward avea să moară, poate amîndoi: și era foarte tristă, îi părea rău pentru ei, și nu pentru ea. În zilele de dinaintea neașteptatei apariții a doamnei Earlforward, Elsie îl avusese pe Joe. Joe dispăruse pentru totdeauna din existența ei. Nimic din existența ei nu mai avea vreo importanță. Avea probabil să piardă o slujbă bună; dar era foarte conștientă, cu toată sfiala și modestia ei, că datorită lucrurilor învățate de la doamna Earlforward, putea să-și găsească foarte ușor o nouă slujbă care, din punct de vedere material, să fie chiar mai bună. Avea o ambiție profesională secretă, de a-i putea spune unui viitor stăpîn că poate că „servească la masă". Ar fi fost ceva grozav, dar nu întrezărea nici o posibilitate de a învăța o meserie atît de complicată și de neobișnuită. Nu mai văzuse pe nimeni servind la masă. În ospătăriile mici în care Joe o dusese o dată sau de două ori, sau în care îl

dusese ea pe Joe, patroana sau o fată îți aduceau mîncare, îți luau farfuria, scuturau firimiturile pe jos și te întrebau ce mai dorești; dar era sigură că nu asta însemna, nici pe departe, a „servi la masă“... ...Așa îi alergau gîndurile prin minte — zeci și zeci de gînduri, unul după altul, în doar cîteva secunde, pînă le opri mormăind: „Bine-mi mai șade, zău!“. Imaginea singuratică și demonică a domnului Earlforward, țintuit la pat, o atrăgea spre etaj. Iar prăvălia o ținea în prăvălie. Și starea doamnei Earlforward o atrăgea spre spitalul St. Bartholomew's. Și uită-te la ea cum stă ca o caraghioasă fără seamăn, gîndindu-se cum să „servească la masă!“ Trebuia să se ducă imediat la domnul Earlforward și să-i spună ce se întîmplase.

Cînd ajunse la etajul întîi, își spuse că mai bine ar duce mai întîi laptele în bucătărie, și cînd ajunse la bucătărie își aminti de bulbii bietei doamne Earlforward. Prețioșii bulbi fuseseră neglijați. Din considerație pentru doamna Earlforward, plecă imediat, udă ghivecele și le puse pe pervaz. Era un act de pioșenie, nu de încredere, pentru că Elsie nu credea deloc în viitorul acelor bulbi. Într-adevăr, considera că fac parte din capriciile inexplicabile ale stăpînilor. Dacă voiai să ai o plantă, de ce să nu cumperi una pe care s-o poți vedea, în loc să îngropi o ceapă într-o grămadă de pămînt? Totuși, de dragul doamnei Earlforward, își dădu toată silința pentru presupusa bunăstare a bulbilor. Și totuși — oricît de greu ne-ar fi — trebuie să recunoaștem că motivul pentru care îngrijea de bulbi nu era de fel unul nevinovat. Îi era teamă de întîlnirea iminentă cu domnul Earlforward, și o amîna cît putea. Dacă ar fi fost sigură pe sine, n-ar fi pierdut nici o clipă cu bulbii; i-ar fi ignorat cu totul.

Domnul Earlforward era puțin mai vioi.

— N-am prea dormit la început, spuse el, dar probabil că am dormit destul de bine spre dimineață.

Elsie avea impresia că arăta ceva mai bine, dar se vedea totuși că era foarte bolnav. Paloarea lui era îngrozitoare, iar ochii dovedeau că el își dă seama cît este de bolnav. Era părăsit în așternuturile răscolite și murdare; și camera în dezordine, cu rămășițele focului care se stingea, era și ea părăsită.

— Știți, abia îngînă Elsie, pe un ton de parcă repeta ceva cunoscut de amîndoi, care va să zică, știți, coniţa a plecat la spital.

Îi spusese! Tremura de teama exclamaţiilor și întrebărilor lui. El nu scoase însă nici un sunet, nu făcu nici o mișcare. Elsie era foarte neliniștită. Ar fi preferat orice răspuns acelei tăceri. Trebuia să continue.

— Da. Coniţa era atît de bolnavă, că atunci cînd a venit doctorul să vă ia, a luat-o *pe dînsa* în locul dumneavoastră. I-am spus că o să am eu grijă cum trebuie de dumneavoastră pînă cînd o să vă ia, domnu'. Nu mai dădu alte detalii. Îmi pare foarte rău, domnu'.

Domnul Earlforward continuă să tacă. Părea că nu mai dorește alte detalii. Rămăsese întins pe spate și privea fix în tavan. Expresia feţei lui supte — acum fața unui om de șaptezeci de ani — făcu să izvorască lacrimile în ochii fetei, și cu greu reuși să-și stăpînească plînsul. Înfățișarea stăpînului ei și a camerei, pustietatea întregii case — de care își dădea acum seama —, gîndul că doamna Earlforward fusese înșfăcată și dusă în clădirea misterioasă și îngrozitoare a legendarului spital erau de neîndurat pentru Elsie, care avea oribila bănuială că „ei" s-or fi apucat acum să taie în bucăţele trupul inconștient al stăpînei ei care fusese cîndva atît de vioaie și de energică. Simţea o apăsare îngrozitoare; ca să scape de ea, Elsie începu să îndrepte pledul șifonat.

— Mă duc să vă fac niște ceai, domnu', spuse ea. Trebuie să luaţi ceva, n-are rost să...

Domnul Earlforward nu răspunse; deodată, capul îi căzu într-o parte, și privirea lui se încrucișă cu a ei.

— Elsie, murmură el tînguitor, n-o să mă părăsești?

— Bineînţeles că nu, domnu', Dar doctorul o să vină după dumneavoastră.

— Niciodată? insistă domnul Earlforward, ignorîndu-i răspunsul. N-o să mă părăsești niciodată?

— Bineînţeles că nu, domnu'! Simţea că slăbiciunea lui îi dă ei putere.

Se apucă să aţiţe din nou focul.

— Lasă-l, spuse domnul Earlforward. Mi-e prea cald.

Ea se opri, știind foarte bine că nu-i e prea cald, dar că nu suportă să vadă cum se aruncă pe foc cărbunele bun,

într-o sobă în care nu mai fusese ars niciodată până atunci. Din milă pentru el, trebuia să-i facă pe plac. Ce conta dacă focul era aprins sau stins? Doctorul avea să vină foarte curînd după el. Apoi îi veni fulgerător un alt gînd: după ce-o să plece domnul Earlforward, o să trebuiască să rămînă şi să aibă grijă de casă până cînd o să se întîmple ceva, sau o să i se spună să plece şi să lase casa să aibă singură grijă de ea? Presimţi că avea să i se spună să rămînă. Deschise uşa.

— Unde te duci acum?

— Mă duceam să vă fac ceaiul de arorut, domnu'. Asta vă dădea coniţa. Cel puţin aşa arată, a rădăcină de arorut.

— Vino încoace. Vreau să discut cu tine. Ai deschis prăvălia?

— Nu, domnu'.

O pauză lungă.

— Adu-mi scrisorile de jos. Şi vreau şi ochelarii.

Cu filosofia lui pragmatică, de compromis, acceptase faptul că prăvălia nu fusese deschisă şi nici nu avea să fie.

Fără să mai spună ceva, Elsie coborî în prăvălia întunecoasă. Vreo duzină de scrisori stăteau pe jos. „O să-i dau două sau trei ca să-l liniştesc", se gîndi ea, socotind că are a face cu un copil. Luă trei plicuri la întîmplare. „Ar fi bine să nu le citească pe toate", se gîndi ea. Pe celelalte le lăsă pe jos. Nu-i păsa deloc că ar fi putut să fie importante pentru afacerile firmei. Singurul lucru de care-i păsa, în afara camerei bolnavilor, era cum arăta prăvălia. Trebuia să facă curăţenie sau s-o lase baltă? Voia să o cureţe, pentru că era evident că se întorcea rapid la starea sa originală de mizerie. Pe de altă parte, dacă o curăţa, îşi neglija stăpînul. Numai ea putea hotărî ce trebuie să facă. Îşi dădu seama că ea e stăpîna. Se bucură naiv de ciudata senzaţie de autoritate, dar responsabilitatea autorităţii o îngrozea.

— Astea sînt toate? întrebă domnul Earlforward cu indiferenţă, cînd ea îi puse cele trei scrisori în mîinile lucioase, fără vlagă.

— Da, domnu', minţi ea fără nici o remuşcare.

El lăsă scrisorile să-i lunece din mînă pe pled. Ei îi era puţin frică să rămînă singură cu el.

II

REFUZUL

ÎN CREPUSCULUL CARE ÎNCEPU SĂ se lase după-amiaza devreme, cam pe la ora patru, se auziră niște bătăi la ușă și lătratul scurt al unui ciine care, de bună seamă, se considera chemat să fie de ajutor cuiva în orice problemă s-ar fi ivit. Elsie era sus. În timpul dimineții, cîteva persoane, incapabile să înțeleagă că atunci cînd o prăvălie este închisă, înseamnă că e chiar închisă, bătuseră la ușă și, pînă la urmă, Elsie fixă pe ușă, cu două pioneze, — fără să-i spună nimic stăpînului — un carton vechi și murdar pe care ea scrise cu litere mari, în creion, următorul anunț succint: „Închis". Asta puse capăt bătăilor în ușă. Dar acum, iată, alte bătăi.

„Doctorul!" exclamă Elsie, și coborî în fugă.

Nu doctorul, ci o fetiță slăbuță și elegantă, însoțită de un fox-terrier, stătea în ușă. De îndată ce ușa se deschise și o văzu pe Elsie, fetița roși. Adevărul este că aceasta era prima ei însărcinare în lumea afacerilor, și se simțea extrem de emoționată și dornică să nu arate unei servitoare că e emoționată. Ciinele suferea, bineînțeles.

— Taci, domnule! îi porunci emfatic animalului agitat, adresîndu-i-se ca unui gentleman, iar în următoarea clipă dîndu-i o palmă peste capul lui tare. Papa nu poate veni și mi-a spus să vă transmit...

— Nu vreți să poftiți înăuntru, domnișoară Raste? o invită Elsie.

Nu era nimeni prin preajmă, dar Elsie, imitîndu-și stăpîna, îi preluase pasiunea de a păstra secretul afacerilor particulare. Liniștită de politețea respectuoasă cu care fusese întîmpinată, fetița intră cu demnitate, iar ciinele, urmînd-o cu întîrziere, fu prins în ușa care se închidea și schelălăi.

— Așa meriți! spuse domnișoara Raste, și apoi către Elsie care-și cerea scuze: Vai, e numai vina lui... Papa spune că e atît de ocupat încît nu poate veni chiar el, dar trebuie să-l pregătiți pe domnul Earlforward să meargă la spital, și să-l înfășurați bine; iar în timpul ăsta, eu trebuie să mă duc pînă pe King's Cross și să iau un taxi. S-ar putea să trebuiască

să mă duc tocmai pe King's Cross, adăugă cu mîndrie, aferată, domnișoara Raste. Dar o să fie totul în regulă. Ieri am luat un taxi pentru tata; mergea înspre piața noastră, dar l-am oprit și m-am urcat, și i-am spus șoferului să mă ducă la mine acasă — *nu prea departe*, bineînțeles. Papa mi-a spus că totul o să fie în regulă, și mă învață să mă descurc singură, și așa mai departe.

Domnișoara Raste rîse ușor pe înfundate:

— Jack! Băiat rău ce ești!

Jack cerceta în amănunt corespondența pe care Elsie o lăsase pe jos și despre care spusese minciuni. La protestul stăpînei, el fugi în interiorul întunecat al prăvăliei, să-și găsească acolo un loc.

— Și după ce vă găsesc un taxi, trebuie să mă întorc acasă pe jos. A, și tata mi-a spus să-i spuneți domnului Earlforward că doamna Earlforward va fi operată mîine de dimineață.

Chipul rotund al blîndei Elsie, care inspira atîta încredere, îi dădu curaj domnișoarei Raste să vorbească deschis, să nu tăinuiască nimic, nici măcar în legătură cu propria persoană. Se gîndi aproape cu admirație: „Ce frumos ar fi să fie *la noi!* E mult mai drăguță decît Clara". Dar avea niște îndoieli cum că tipul de șorț purtat de Elsie era cu adevărat *corect*.

— Vai de mine! Vai de mine! șopti Elsie.

— Și o să-l aștepte pe domnul Earlforward la Bart's[1]. Totul e aranjat.

Făcea cunoștință pentru o clipă cu o tragedie plicticoasă din Clerkenwell și Elsie îi plăcea foarte mult domnișoarei Raste: își chemă cu severitate cîinele. Era educată în ideea că va părăsi Clerkenwell-ul într-o bună zi și că acest cartier merită să fie disprețuit; plecă să-și îndeplinească misiunea cu un mers pe jumătate de prințesă, pe jumătate de fetiță zburdalnică.

— Ce e? De ce ai aprins lumina? întrebă domnul Earlforward cînd Elsie intră în dormitor foarte agitată. Ce s-a întîmplat?

Elsie încercă să-și adune gîndurile.

— Cum vă mai simțiți acum, domnu'? întrebă ea cu o violență neobișnuită pentru naivitatea și firea ei emotivă.

---

[1] Prescurtare a numelui spitalului St. Bartholomew's.

— Mă simt categoric mai bine. De fapt, mă gîndeam chiar să mă ridic.

— O! Asta-i bine. Pentru că doctorul a trimis un taxi după dumneavoastră, iar eu trebuie să vă duc imediat la spital Uitați, aici sînt toate lucrurile dumneavoastră. Arătă cu degetul un scaun acoperit de haine. Și cît vă îmbrăcați, eu dau o fugă sus ca să-mi iau lucrurile.

— Doctorul e aici? întrebă Henry cu prudență.

— Nu, domnu'. Spune că e foarte ocupat, dar și-a trimis fetița.

— Ei, eu nu mă duc la spital. De ce să merg la spital? exclamă doctorul Earlforward cu o încăpățînare arțăgoasă și cam stridentă.

„Știuse" ea că o să refuze să meargă la spital. Era învinsă de la bun început.

— Dar ați spus că o să mergeți la spital, domnu'.

— Cînd am zis eu că mă duc la spital?

— Așa i-ați spus coniței, domnu'.

— Și *ție* cine ți-a spus?

— Conița, domnu'.

— Da, dar nu știam pe atunci că stăpîna ta o să plece. Casa nu poate rămîne fără nici unul din noi. N-oi fi vrînd să las casa *asta* în grija ta! Și pe urmă, eu nu sînt chiar bolnav. Spital! N-am mai auzit de-așa ceva. Aș vrea și eu să știu ce am — ca să fiu expediat așa la un spital! M-aș simți acolo ca un prostănac. Nu mă duc! Și tu n-ai decît să le spui tuturor că nu mă duc. Se întoarse și își ascunse fața, și continuă să mormăie încet și furios.

Avea o singură armă de apărare — încăpățînarea lui irațională; dar era destul și el știa că-i suficient ca să înfrunte întreaga omenire. Dacă ar fi avut vreo boală contagioasă, autoritățile ar fi avut dreptul să-l ia cu forța: dar nu avea nici o boală contagioasă, așa încît era apărat perfect.

— Ilai, n-are rost să mai stai acolo, Elsie. Nu merg. Crezi că, dacă sînt bolnav, poți face ce vrei, nu-i așa? Las' că vezi tu!

Elsie îi putea vedea broboanele de transpirație de pe frunte. Părea disperat. Era un copil, un om bolnav, un răsfățat, un martir torturat și sfîșiat de dureri, un tigru hăituit de vînători care se întorcea furios asupra urmăritorilor lui. Îi erau otrăvite și mintea, și trupul. Elsie spuse calm:

— Coniţa o să fie operată mîine dimineaţă, domnu'.

Liniște. Apoi cu ferocitate:

— Așa? Atunci cu atît mai rău pentru ea!

Elsie stinse lumina, închise ușa și coborî scările, întrebîndu-se ce-ar fi făcut în locul ei niște oameni deștepți, niște oameni isteți, oameni descurcăreți și inteligenți.

Cînd spre seară se întoarse domnișoara Raste cu un taxi, ducîndu-și la bun sfîrșit minunata odisee și prefăcîndu-se cu orgoliu că fusese o nimica toată, Elsie roși încurcată.

— Nu-l pot convinge să meargă la spital, domnișoară Raste. Nu, eu nu pot!

— Vai! exclamă domnișoara Raste dezorientată. Păi, să-i spun lui tata asta?

— Da, vă rog... Am încercat tot!

— Mi-e teamă că taxiul va trebui să fie plătit. I-am lăsat pe Jack înăuntru. E așa de rău! Am văzut un șiling pe aparatul de taxare. Dar mai e și bacșișul, desigur.

Elsie urcă în fugă pînă în camera ei și aduse un șiling și doi penny din banii ei. După un minut se și întemniță la loc în preună cu stăpînul.

III
MESAJUL CĂTRE VIOLET

„ÎMI VINE SĂ TURBEZ!" ÎȘI SPUnea Elsie. „Îmi vine să scrîșnesc din dinți!" Și scrîșni cu adevărat din dinți, singură, în prăvălia care se întuneca lent, dar sigur. „Mi-e atît de rușine!" spuse ea cu voce tare.

Motivul izbucnirii ei era încăpățînarea domnului Earlforward. Îi era rușine de prostia lui și de eșecul încercării ei de a l duce la spital. Incidentul avea să fie cunoscut de toată lumea și rușinea avea să cadă asupra firmei T.T. Riceyman's. O preocupa nu atît pericolul în care se afla sănătatea — și poate viața — stăpînei sale, cît aspectele morale și sociale ale lucrurilor. Ar fi vrut să-l zgîlțîie bine pe stăpîn. Frica de înfiorătorul domn Earlforward se risipea: îl critica și îl condamna fără rețineri, și era pe cale să-l și execute — ea care, datorită veșnicelor intervenții ale doamnei Earlforward, îi

privise pînă acum deciziile și decretele ca pe o fatalitate ce nu poate fi discutată, ca și cum ar fi fost decizii și decrete ale lui Dumnezeu Atotputernicul. Se certase cu ea; se apărase de ea; își trădase teama că ea ar fi în stare să-l forțeze să meargă la spital împotriva voinței lui. Îi dăduse o importanță care o făcuse să-i ajungă aproape egală. Relațiile dintre ei nu mai puteau fi niciodată ca înainte. Elsie simțea un fel de amețeală.

— Ei, oricum, ceva trebuie făcut! spuse ea cu un gest violent.

Se grăbi să-și ia uneltele și ustensilele, găsi un șorț aspru și îl legă strîns, cu un nod făcut cu furie, peste șorțul ei alb, și începu să curețe prăvălia. Dacă altcineva nu mai vedea prăvălia, ea măcar o mai vedea și nu mai suporta să vadă atîta murdărie. Se mișca de colo-colo ca o fiară sălbatică. Luă scrisorile de pe jos, alergă în birou și le aruncă pe masă. Și în acel moment un poștaș aruncă înăuntru, fără pic de milă, alte cîteva scrisori. „Tot așa să faci!" protestă furioasă Elsie; le luă de pe jos, alergă în birou și le aruncă pe masă.

„Of, asta n-are nici un rost!" bombăni ea după ce se chinuise un minut sau două să măture pe întuneric, și aprinse lumina electrică. Nu mai rămăseseră decît două becuri bune în toată prăvălia, și unul singur în birou. Le aprinse pe toate. Pe cel din birou din simplă răutate. „Am eu grijă de curentul lui electric!" își spuse ea. „O să-i consum eu lumina electrică — să vezi dacă nu!" Îl pedepsea făcînd curățenie cu o energie și cu un zel nemaiîntîlnite în analele măturatului prăvăliilor. Era aceeași femeie care, cu puțin timp în urmă, tremurase de spaimă pentru că mîncase fără consimțămînt o bucățică de slănină crudă. Și după ce termină cu prăvălia, asaltă biroul, inundă podeaua cu apă ca să scoată praful, și șterse biroul și mai ales casa de bani cu furie, de parcă ar fi vrut să le cojească. Căci nu era doar vorba doar de încăpățînarea și stupiditatea lui — era vorba mai ales de brutalitatea lui. „Atunci cu atît mai rău pentru ea!" așa spusese despre soția lui care avea să fie în curînd martirizată de o „operație". Și asta fusese tot ce avusese de spus.

Apoi Elsie începu să se gîndească la doctorul Raste. Sigur că se înșelase în legătură cu doctorul Raste. Cînd îi vorbise pe trotuar, în fața casei, fusese foarte aspru, cu toate regulile lui despre ce trebuie și ce nu trebuie să facă. Și înainte

de asta, cu mult înainte de asta, cînd el îi aruncase o privire așa, indiferentă, în casa din Piața Riceyman, cînd cu atacul lui Joe împotriva ei — nici atunci nu păruse prea omenos. Un tip cam capricios — așa îl considera ea — rece, distant. Și totuși se sculase din pat în toiul nopții pentru zgîrcitul ăsta bătrîn, și probabil că știuse că nu avea să stoarcă prea mulți bani de la el. Și unde mai pui că doctorul venise chiar el ca să-l ia! Elsie nu mai auzise niciodată de așa ceva. Și s-o ia în schimb pe coniță! Și chiar și mai minunată era venirea fetiței — era o mică regină și știa să se descurce. Iar el mai aranjase și treburile pe la spital. (Vai! Cu cît se gîndea mai mult, cu atît se rușina mai tare că nu fusese în stare să se „descurce" cu domnul Earlforward. Nici nu-i mai venea să se gîndească la asta.) Fără nici o îndoială că se înșelase în legătură cu doctorul Raste. Joe îl lăudase întotdeauna pe doctorul Raste, iar ea îl considerase pe Joe un fleț, cum și era, de fapt; dar în această privință, Joe avusese dreptate și ea greșise. Stinse cu părere de rău și cu pocăință cele două becuri din prăvălie, pe care nu le folosea; mintea ei putea s-o ia razna, dar avea o logică practică. Terminînd curățenia, își scoase șorțul aspru.

I se cam tăiase respirația și se așeză pe scaunul stăpînului, la birou. O faptă îndrăzneață, dar cine ar fi putut să-i spună nu? Părea un lucru foarte anapoda să stea pe acel scaun sacru, privind îngîndurată la sacrul birou. Simplul fapt că nu era nimeni care să-i poată spune *nu* o întristă. Nenorocirea o apăsa. Viața era de neînțeles și nu vedea nicăieri nici o scăpare. S-ar putea ca ăla de la etaj să fie pe moarte, probabil că *era* pe moarte. Și nimeni nu știa ce boală are, și nimeni nu-l putea ajuta fără voia lui. Stătea culcat chiar deasupra tavanului prăvăliei și nu era nimic de făcut. Iar în ceea ce o privea pe coniță, cazul ei o întrista și mai mult. Conița era femeie și ea era tot femeie. Cunoscuse o mulțime de asemenea cazuri. Femeile se luptau cu dușmanul lor invizibil cîtva timp. Pe urmă cădeau și erau duse în grabă la spital, ca să auzi după aia că au murit... Doamna Earlforward singură în spital — numai reguli și regulamente! Și soțul ei grav bolnav, aici, acasă, în pat! Nu era nimeni să-i spună și doamnei Earlforward despre cei de-acasă, iar dînsa se frămînta de zor din cauza lui domnu', și unde mai pui și

operația de a doua zi de dimineață! *El* era foarte bolnav, și uneori oamenii sînt ciudați cînd sînt bolnavi. Nu mai sînt răspunzători; de fapt, nici nu-i mai poți învinui, nu-i așa? Probabil că era groaznic de îngrijorat de toate. Păcat că-i atît de încăpățînat, dar asta e! Elsie era copleșită de mîhnire, de amărăciune, de durere. Trăsăturile chipului ei descompus erau foarte vizibile la lumina lămpii.

Dar atunci cînd domnul Earlforward, răspunzînd la bătăile ei în ușă, se ridică în capul oaselor — încercă să se apere din nou, cu disperare, împotriva unui dușman puternic, hotărît să-l oblige să se poarte altfel decît voia el—, ea văzu imediat ce se obișnui cu strălucirea luminii, un chip blînd și supus. Se liniștise de tot și avea o expresie mulțumită. Se gîndea: „Mi-a promis că n-o să mă părăsească niciodată, și n-o s-o facă". Era slăbit de boală și de nemîncare; era sfîrșit; se convinsese că se simte mai bine, dar nu putea nega că e tot grav bolnav — și Elsie era tot ce-i mai rămăsese. Ea îi putea face din viață rai sau iad; și își dădu seama că are de gînd s-o facă pe cît poate ea mai aproape de rai. Nu venea să-l certe. Nu voia să-i discute hotărîrea pe care-o luase în povestea cu spitalul. Își acceptase înfrîngerea morală, și o acceptase fără nici o rezervă și fără supărare. Îi aducea ceva de mîncare într-un castron alb și frumos. Ca de obicei, nu prea avea poftă de mîncare, dar văzînd castronul și lingura sclipitoare pe vechea tavă lăcuită, se simți ispitit și se gîndi că pînă și o încercare nereușită de-a mînca ar însemna o schimbare în îngrozitoarea monotonie a zilei. În plus, voia să-i facă pe plac.

Cînd, cu un surîs angelic, dădu ocol patului și se apropie de el, lui i se deschiseră ochii și o văzu cu adevărat pentru întîia oară, nu ca pe o femeie cu ziua, transformată în servitoare, ci ca pe o fată energică, plină de viață; și bunăvoința ei o făcea frumoasă. Îi invidia vigoarea ei sănătoasă. Se bizuia pe ea. Era un moment minunat în casa aceea tăcută și blestemată.

— O să încerc, spuse el pe un ton plăcut, ridicîndu-și capul și privind-o.

— Vai! exclamă ea. V-ați apucat să vă faceți patul!

Nici o urmă de dezaprobare în glasul ei. Nici o amenințare privind consecințele neplăcute ale pornirii lui nebunești de a-și face patul.

— Mai sînt scrisori? întrebă el, după ce luase o înghițitură.

— Cred că era una, răspunse ea cu voioșie. Să mă duc să v-o aduc? Fugi jos și luă la întîmplare o scrisoare de pe birou. Și se întoarse și cu un plic, un dosar cu foi și un creion.

— Ce-i cu toate astea? întrebă el, deschizînd scrisoarea.

— Păi, o să vreți să-i scrieți ceva coniței, nu?

— Hm?! mormăi el, citind scrisoarea și prefăcîndu-se că n a auzit-o. Era rușinat și conștient cît de grav greșise, că nu-i venise lui mai întîi ideea să-i scrie Violetei.

— Să-i scrieți o notiță coniței, la spital. Cîteva cuvinte de la dumneavoastră or s-o îmbărbăteze.

— Da, aprobă el. Aveam de gînd să i scriu.

— Stați! Iau eu scrisoarea aia. O să vă facă bine mîncarea asta. N-aș vrea să se răcească. Se apropie de el și apucă bine de un colț al tăvii care stătea într o poziție nesigură. Nu mai puteți? Bine.

Luă tava și îi dădu în schimb dosarul care avea să i folosească drept masă de scris. Era întotdeauna o plăcere pentru Elsie să vadă ușurința cu care scria stăpînul ei. Îl admira. Și era aproape fericită că se hotărîse să zîmbească cu bunăvoie, să facă tot ce-i stătea în putință ca el să se simtă bine și sa fie un adevărat înger.

— Să-ți citesc ce am scris? întrebă el, privind deodată în sus, spre ea.

— Vai, domnu'!

Formidabilul, incredibilul compliment o dădu complet peste cap. Avea să-i citească ce-i scrisese coniței, fără îndoială ca să-i obțină aprobarea! Se roși.

— „Draga mea soție, așa cum ai ghicit probabil, sînt sfîșiat de îngrijorare pentru tine. Am avut un șoc groaznic cînd mi a spus Elsie că doctorul te-a dus la spital fără nici o clipă de întîrziere. Totuși, știu că ești foarte curajoasă și ai o constituție excelentă, și sînt sigur că în mai puțin de-o săptămînă o să te simți mai bine decît te-ai simțit vreodată în ultimele luni. Și, bineînțeles, spitalul este foarte bun, unul din cele mai bune spitale din Londra, dacă nu chiar

cel mai bun. A fost înființat acum aproape opt sute de ani. Aș fi venit și eu chiar astăzi la spital, măcar pentru a mă afla sub același acoperiș cu tine, dar mă simt cu mult mai bine, încît nu mai e nevoie, și sînt sigur că, dacă ai fi și tu aici să mă vezi, ai fi de acord cu mine. Trebuie să ne gîndim la afaceri. Sînt fericit să-ți spun că Elsie mă îngrijește splendid, dar desigur că asta nu mă surprinde. Acum, draga mea Violet, trebuie să te însănătoșești repede, atît pentru binele meu, cît și pentru al tău. Fii curajoasă și nu-ți face griji pentru mine. Boala mea e cu totul neînsemnată. Boala ta m a făcut să înțeleg asta, soțul tău care te iubește, H. EARL-FORWARD."

Citi scrisoarea cu o voce calmă, monotonă, slabă, puse adresa pe plic, apoi se sprijini de perne. (Acum, de cînd făcuse patul, se folosea și de perna lui și de a Violetei.) Nu-și termină mîncarea. O lăsă pe Elsie să împăturească scrisoarea, s-o bage în plic, să lipească plicul. Ea îndeplini aceste sarcini foarte conștientă de onoarea ce i se acorda. Era o scrisoare minunată, și o scrisese dintr-un foc. Fără ezitare. Și era atît de frumos scrisă și de tandră; și ce bine explica totul! O clipă, chiar crezu că stăpînul ei e cu adevărat mai bine. Vorbele despre ea o emoționau profund, și totuși ar fi preferat să nu le scrie acolo. Ce o impresiona cel mai tare, totuși, era simplul gînd că odată, și nu prea demult, stăpînul ei fusese un burlac, care nu-și făcea nici o grijă în legătură cu femeile și nici un plan; și iată-l acum atît de strîns legat de una, și totuși era atît de respectabil și de frumos... Dar era foarte bolnav. Buzele și obrajii lui arătau înfiorător. Elsie își aminti vag de buzele lui roșii, cărnoase de altădată.

Plecase de lîngă pat și luase castronul, punîndu-l pe comodă. Conținutul buzunarelor stăpînului era pe comodă, acolo unde se afla în fiecare seară, în ordine, ca să-și poată împături cum se cuvine hainele mototolite.

— Mi-e teamă că nu mai am bani, spuse ea timid, într-un tîrziu.

— Păi nu e ziua ta de salariu — la asta te referi?

— Vai, nu, domnu'.

Își depusese aproape toți banii pe un cont la poștă în după-amiaza ei liberă și puținul ce-i rămăsese fusese cheltuit ca să plătească degeaba taxiul.

— Păi, Elsie! Trebuie să fii o femeie bogată, spuse domnul Earlforward. Cum, cu salariul şi cu pensia ta! Vorbea fără să o privească, pe un ton visător, dar oricum interesat.

— Păi, domnu', răspunse Elsie, povestea e aşa. Îi dau banii mamei mele. E văduvă, ca şi mine, şi nu se poate descurca singură.

— Toţi banii? Mamei tale?

— Da, domnu'.

— Ce pensie ai?

— Douăzeci şi opt de şilingi şi unsprezece penny pe săptămînă, domnu'.

— I-auzi, i-auzi! Domnul Earlforward nu mai spuse nimic. De multe ori se gîndise la pensia ei de război, dar niciodată la eventuala existenţă a unei mame sau rude. Se gîndea cît de ciudat era, că de ani de zile, ea îşi dăduse întreaga pensie şi că nimeni din Pasajul Riceyman nu ştiuse.

— Aţi putea să-mi daţi o jumătate de şiling, domnu'? întrebă Elsie cu sfială, revenind la remarca ei în legătură cu banii.

— Jumătate de şiling? Pentru ce-ţi trebuie ţie jumătate de şiling? Nu te-oi fi gîndit să cumperi de mîncare în seara asta! Domnul Earlforward, care stătuse culcat pe partea dreaptă, se întoarse cu o mişcare nervoasă pe spate şi se încruntă la Elsie.

— Voiam să-i dau băiatului doamnei Perkins din piaţă, ca să ducă scrisoarea la coniţa la spital. Fără să vrea, se simţi vinovată că trădase interesele financiare ale domnului Earlforward.

— Şi mai ce? spuse el hotărît. Trebuie să te duci tu singură cu ea. N-o să-ţi ia mult. Eu o să mă descurc.

— Nu-mi place să vă las, domnu'. Atîta tot.

— Fugi cu ea odată, fato!

Reveni deodată din nou servitoare, ea care tocmai fusese ridicată la înaltul rang de confidentă. Bolnavul se întoarse iar pe partea dreaptă şi îşi băgă nasul în pernă, închizîndu-şi ochii ca să arate că vorbise destul şi voia să doarmă. Cheile lui erau pe comodă lîngă alte cîteva obiecte, inclusiv trei scobitori, dar nici un ban. Rareori venea, seara, în dormitor, cu banii în buzunar.

Elsie ridică în linişte, cu o mişcare rapidă, legătura de chei şi plecă din cameră, ca un criminal; n-avea de gînd să

ducă scrisoarea personal la spital. Coborî voioasă scările, era încă veselă pentru că zîmbise și fusese binevoitoare și înțelegătoare tot timpul, și fiindcă scrisoarea pentru doamna Earlforward era propria ei idee. În birou, ca îngenunchie în fața casei de bani a domnului Earlforward. Senzația de putere nu era însoțită de teamă. Nimeni nu putea s-o spioneze, să-i poruncească să facă ceva anume, să-i interzică altceva. Omnipotența ei pe întregul teritoriu din afara dormitorului nu putea fi pusă la îndoială.

Deși mînuia pentru prima oară legătura de chei, știn imediat care dintre ele era aceea de la seif și cum să deschidă, pentru că-l văzuse de atîtea ori pe domnul Earlforward închizîndu-l și deschizîndu-l. Ar fi fost din cale-afară de uimit dacă ar fi aflat cît de vaste sînt cunoștințele ei, nu numai în privința casei de bani, ci și a multor alte secrete din viața casei, pentru că Elsie era în posesia unei cantități enorme de informații secrete, nefolosite, dar gata oricînd să le folosească. Descuie cifrul, împinse la o parte ușa monumentală și deschise un sertar — și sări imediat înapoi, înspăimîntată aproape orbită. Sertarul era plin cu monede de aur: plin! Cunoștințele ei despre viața din casă nu cuprindeau și această comoară. În toată viața ei, Elsie nu văzuse aproape niciodată vreun *sovereign*.[1] Cu ani în urmă, la începutul războiului, mai văzuse din cînd în cînd cîte o jumătate de sovereign. Închise brusc sertarul. Se uită apoi în jur împrejur, speriată totuși că ar putea fi vreun spion. I se păru că aude un mers tiptil pe scări și foșnete în colțurile întunecate ale prăvăliei misterioase. Nici atunci cînd fusese prinsă mîncînd slănină crudă nu avusese un asemenea simțămînt înfiorător de vinovăție absolut monstruoasă. Primul ei impuls fu să închidă casa de bani, s-o încuie, s-o încuie de două ori, de trei ori și să încerce să-și șteargă complet din memorie imaginea aceea a aurului. În nici un caz nu era în stare să tragă încă un alt sertar.

Dar, pe raftul de deasupra sertarelor, văzu un săculeț de pînză. Săculețul îi era cunoscut; conținea monede de argint. Îi desfăcu sfoara și scoase jumătate de șiling. Apoi se ridică, rupse o bucățică de hîrtie din corespondența de

[1] Monedă de aur, cu valoarea de o liră.

pe masă, scrise pe ea „I ș" și o puse în săculeț. Aceasta era măsura de precauție, proastă, singura la care se gîndi, nepotrivită, împotriva furiei formidabile ce avea să vină. Săvîrșise o faptă îngrozitoare și își dădea seama perfect ce consecințe ar fi putut să aibă.

Cînd deschise ușa de la intrare încă mai respira iute. Ploua — ploua destul de tare. Încuie din nou ușa și alergă în sus pe scări ca să-și ia umbrela care stătea sub pat, învelită într-un ziar. Trebui să bîjbîie după ea în întuneric. Smulse furioasă ziarul cînd ajunse din nou jos, nu reuși să găsească imediat cheia și se hotărî să riște, lăsînd ușa descuiată. Trebuie să se întoarcă într-un minut din piață, și nimeni nu s-ar fi gîndit să intre. Plecă în fugă și urcă treptele ce duceau spre piață.

IV

DE AFARĂ, DIN PLOAIE

DIN FERICIRE, BĂIATUL DOAMnei Perkins, — care stătea cu doamna Perkins în casa unde locuise înainte Elsie, în Piața Riceyman, și avea față de Elsie un respect de cavaler medieval — se întîmplă să fie în piață. Era în toiul unei discuții amoroase cu o fată de vîrsta lui — paisprezece sau cincisprezece ani — și amîndoi se adăpostiseră, dar nu prea bine, sub porticul unei clădiri (proprietatea parohiei) din colțul nord-estic al curții bisericii. Vocile lor se auzeau din cînd în cînd mai tare, și Elsie o recunoscu pe cea a băiatului cînd se apropie de casă. Fiul doamnei Perkins purta pe cap un sac pe care îl împrumutase peste noapte de la compania de expediții de colete, în camionetele căreia își petrecea cam douăsprezece ore pe zi, agățîndu-se de o bucată de funie atîrnată de capota camionetei. Faptul că seara, pe ploaie, mai avea energie să stea la taclale amoroase, teribil de delicate, era o dovadă suficientă a unei „istețimi" oarecum remarcabile.

Elsie îl alese să-i ducă misiunea la bun sfîrșit pentru că era înăsprit de viață și pricoput în arta de a intra pe orice poartă și de-a atrage în altă parte atenția portarilor. Îl strigă

de peste drum pe un ton sigur de sine, impunător, demonstrînd că ea ştie cît de înrobit îi e el şi că, în ciuda vîrstei înaintate, putea să-l păstreze împotriva oricărei puştance din Piaţa Riceyman. Era o latură a personalităţii ei pe care nimeni în afară de băiatul doamnei Perkins n-o cunoştea. Veni în grabă spre ea.

— Vreau să dai o fugă pînă la spital cu scrisoarea asta şi să nu uiţi să i spui portarului că trebuie să ajungă la doamna Earlforward în seara asta. Ea e acolo. Şi ţine şase penny pentru tine, şi îţi dau şi umbrela mea; o s-o iau de la maică-ta mîine de dimineaţă, dar trebuie să vii mai întîi cu mine pînă în pasaj, pentru că nu vreau să mă ud.

— S-a făcut, Elsie! o asigură el cu vocea lui aspră şi spartă, şi apoi mai tare: Pa, Nell!

— Pune-o în buzunar la tine, îi spuse Elsie, întinzîndu-i scrisoarea. Nu; lasă cheile! Mai avea încă la ea legătura de chei a domnului Earlforward.

Băiatul se grăbi să ia umbrela, care îl făcea aproape tot atît de fericit ca şi jumătatea de şiling. Niciodată nu mai avusese ocazia să se împăuneze cu o umbrelă. Ar fi vrut să scape odată de sacul care nici nu se putea compara cu măreţia umbrelei.

— Stai, aşteaptă! Ea se opri privindu-l cum îşi aruncă sacul peste gard, în curtea casei lui. Mergeau împreună spre pasaj.

— Joe al tău te-a căutat aseară, spuse el dintr-o dată.

— Joe al meu! Rămase pironită pe loc, apoi se sprijini de gard.

— Hai! Vino! o rugă el, chicotind obraznic şi încercînd să-şi ascundă emoţia pe care i-o transmisese emoţia ei.

Elsie îl ascultă.

— De unde ştii?

— Tocmai mi-a spus Nell. Toţi ştiu despre asta.

— Unde m-a căutat?

— La Hockett.

— Şi ei ce i-au spus?

— I-au spus unde stai, cred.

— Ştii cînd m-a căutat?

— Păi cred că aseară, cîndva.

— Acum grăbeşte-te cu scrisoarea, Jerry, îi spuse ea cînd ajunseră la uşa anticariatului. Băiatul doamnei Perkins

porni în goană şi coti după colţ, spre King's Cross, cu umbrela ridicată cît de sus putea.

Elsie avea impresia că nici nu vorbise cu Jerry, ci că auzise pe altcineva vorbindu-i cu vocea lui. Şi era acum buimăcită şi de teamă, şi de bucurie. Îşi simţea mîinile şi picioarele foarte reci. Tot felul de amintiri şi de speranţe pe care şi le ucisese cu sînge rece şi pe care le îngropase adînc, începură să iasă la suprafaţă şi să se îmbulzească, încercînd să iasă din mormintele lor, înspăimîntător de vii, năpădindu-i mintea. Tulburarea îi era atît de mare, încît trebui să-şi concentreze chinuitor gîndurile ca să comande degetelor să deschidă uşa.

Cînd intrai din stradă, trebuia să traversezi toată prăvălia pînă lîngă uşa biroului, ca să aprinzi lumina electrică. Trecînd pe bîjbîite printre rafturi, avu senzaţia că aude un zgomot; parcă se mişcase cineva. Îşi puse întrebarea şi se cutremură: „Cînd am deschis uşa, era încuiată sau descuiată?" Nu-şi putea da seama, atît de nesigure şi de stîngace îi fuseseră mişcările. O clipă, nu îndrăzni să aprindă lumina, ca să nu-i fie dat să vadă ceva sinistru sau ceva ce-şi dorea mult prea mult să vadă.

Aprinse în sfîrşit lumina, se uită şi exploră înfricoşată toată prăvălia care se putea vedea din uşa biroului. Nimic! Dar culoarele dintre rafturile cele mai din faţă îi erau ascunse. Ascultă. Nu se auzea nici un sunet în prăvălie, iar de afară nu veneau decît zgomotele obişnuite, pe care nu le sesiza decît atunci cînd asculta cu atenţie. O să se ducă sus. O să stingă lumina şi o să se ducă sus. Nu! Nici în ruptul capului nu putea să plece din prăvălie. Trebuia să aştepte. Trebuia să deschidă uşa şi să se uite din cînd în cînd să vadă dacă vine Joe. Trebuie chiar să-i lase uşa întredeschisă. Mai devreme sau mai tîrziu, trebuia să vină. El ştia unde e ea şi era imposibil să nu vină. Auzi un zgomot foarte slab, care răsună prin prăvălie şi în urechile ei ca o descărcătură de puşcă sau ca un cutremur. Apoi, o linişte tot atît de îngrozitoare! Zgomotul acela slab părea să vină de pe culoarul în capătul căruia era fereastra dinspre King's Cross. Putea să vadă jumătate, poate ceva mai mult, din acest culoar, dar nu-l vedea pe tot. Trebuia să meargă să se uite. Pielea i se înăreţi şi se înfioră. Prăvălia era acum plină de primejdii. Domnul Earlforward fusese dat uitării, aşa încît s-ar

fi putut ca el să fi murit de o sută de ani. Trebuia să meargă să se uite. Se duse şi se uită. Inima îi bătu teribil. Era într-adevăr o grămadă nedesluşită sub fereastra laterală

— Joe! strigă ea, dar în şoaptă, ca nu cumva s-o audă domnul Earlforward, prin cine ştie ce miracol, din dormitorul lui.

Joe era o fărîmă plăpîndă de viaţă, învelită în haine ude şi şleampăte. Pălăria îi căzuse pe podea şi în jurul ei se întindea o pată umedă. Îi crescuse o barbă rară. Elsie îngenunchie lîngă el şi îi luă capul în braţe şi îi sărută faţa palidă; buzele ei cărnoase dădură de cele uscate şi zbîrcite ale lui. El o recunoscu, fără ca aparent să se uite la ea. Îşi dădu seama de asta din răspunsul pe care i-l dădură buzele lui.

— Mi-e foarte sete, murmură el cu vocea lui groasă, la al cărei auz ea se înfioră. (Ciudat, să-i fie sete cînd e ud pînă la piele!)

Deşi ştia că e bolnav, şi poate grav bolnav, în clipa aceea ea se simţi mai fericită ca oricînd. O fericire extatică şi exultantă o cuprinsese, pătrunzîndu-i în adîncul fiinţei şi împresurînd-o. Nu-i păsa de nimic, acum, că-l avea pe el. Nu era curioasă să afle ce făcuse el, ce suferinţe îndurase, cum se îmbolnăvise, ce boală avea. Trăia exclusiv în clipa de faţă. Nici setea lui n-o îngrijora. Şi atunci începu să crească în ea remuşcarea dureroasă, şi totuşi liniştitoare, că în urmă cu un an, înainte ca Joe să dispară, ea se purtase atît de urît cu el. Făcuse totul spre binele lui, dar era bine oare să fie implacabilă faţă de o victimă ca el? N-ar fi fost oare mai bine să-l nimicească, să-l ucidă cu bunătate şi cu înţelegere? Pentru Elsie, bunătatea avea o calitate care o justifica prin ea însăşi, oricare ar fi fost consecinţele. Şi atunci începu să regrete groaznic că distrusese scrisoarea lui; ar fi vrut să i-o arate şi să-i demonstreze cît i-a fost de credincioasă. Ce s-ar întîmpla dacă ar întreba-o dacă a primit-o şi ce a făcut cu ea? Ar fi reuşit ea să îndure ruşinea şi să răspundă: „Am ars-o!"?

— Mi-e atît de sete, repetă el. Avea o idee fixă.

— Stai acolo, şopti ea, strîngîndu-l în braţe şi udîndu-şi rochia şi obrajii de hainele lui.

Alergă tiptil pe scări și se întoarse cu o cană mică cu apă rece din bucătărie. I se păru că el nu poate ține toată, și îi ținu cana la buze. El bău apa cu niște înghițituri mari, lacome.

— Acum așteaptă puțin, spuse ea după ce el băuse jumătate și-i luă cana. După douăzeci sau treizeci de secunde, el bău și restul și suspină.

— Poți să umbli, Joe? Poți să stai în picioare?

Dădu încet din cap că nu.

— Am căzut de amețeală... Ușa era descuiată. Am intrat de afară, din ploaie, și am căzut jos de amețeală.

Ea alergă din nou până sus, aprinse lumînarea și o puse pe jos în fața ușii de la camera sa. Cînd coborî din nou, văzu că luminarea aruncă o lumină foarte palidă până jos, în fundul prăvălici. Îl luă pe Joe în brațe — munca zilnică, fără pic de răgaz, o făcuse foarte puternică, iar el era foarte slab — și îl duse până în camera ei și, fiindcă hainele îi erau ude, îl așeză pe jos. Rămase un minut cu respirația tăiată, aduse luminarea înăuntru și încuie ușa. (N-avea de ce s-o încuie, dar o încuie.)

Devenise infirmieră, iar el era pacientul ei. Începu să-l dezbrace; se opri și alergă jos, la baie, unde aștepta, proaspăt călcată, cămașa de flanel gri pentru săptămîna aceea a domnului Earlforward. Fură, pur și simplu, cămașa. Pe urmă, după ce încuie din nou ușa, continuă să-l dezbrace pe pacient, scoțînd până la ultima zdreanță de pe el, și uscîndu-l cu prosopul ei, și frecîndu-i părul până îl uscă aproape de tot, îi puse apoi cămașa curată și făcu patul, îl ureă în pat, și îl învelì cu aceleași așternuturi cu care dimineață îl învelise pe domnul Earlforward. Stătea întins în pat și nimeni pe lume în afară de ei nu știa că el se află acolo, în camera ei, cu ușa încuiată, care îi despărțea de restul lumii. Era un secret minunat, emoționant, cel mai grozav secret de care se bucurase vreodată vreo femeie de cînd există dragostea pe pămînt. Îngenunchie lîngă pat și îl sărută de nenumărate ori. El zîmbi; apoi pe obraz îi trecu un spasm de durere.

— Ce e cu tine, Joe, dragul meu? Ce ai? întrebă ea cu blîndețe, bucuroasă de zîmbetul lui și speriată de neliniștea sa evidentă.

— Mă doare — peste tot. Mi-e frig. Vocea lui era îngrozitor de slăbită.

Se gîndi la toate bolile posibile şi îşi aminti de febra reumatismală. N-avea habar ce ar fi putut să fie febra asta reumatismală, dar întotdeauna înţelesese că era ceva extrem de periculos.

— O să fac focul, spuse ea, anunţînd această decizie de parcă ar fi fost cel mai obişnuit lucru pentru o servitoare ca, după ce şi-a adus un „amic" în cameră, să aprindă şi focul pentru el şi să-i consume stăpînului preţioşii cărbuni.

În drum spre parter, ducîndu-se să fure o găleată de cărbuni, se gîndi: „Ar fi bine să mă asigur de bătrîn". Intră în dormitorul principal şi aprinse lumina. Domnul Earlforward părea a nu fi nici mai bine, nici mai rău. Ea se linişti în privinţa lui. El o privi intens, dar nu reuşi să vadă prin trupul ei secretul ascuns în inimă.

— Sînteţi bine, domnu'? întrebă ea.

El dădu afirmativ din cap.

— Te duci la culcare?

— O, nu! Nu încă! surise ea. Mult mai tîrziu.

— De ce eşti atît de udă pe şorţ, Elsie?

Ea nu se pierdu cîtuşi de puţin cu firea.

— O, nu-i nimic, domnu', răspunse şi stinse lumina înainte să iasă pe uşă.

— Hei! Ascultă, Elsie!

— N-am timp acum, domu'. Am o mulţime de treburi. Îi vorbea într-o doară, ca o persoană mai puternică uneia mai slabe — era foarte ciudat! — şi ieşi, închizînd uşa cu un ţăcănit scurt.

Grătarul şi hornul din camera ei erau complet neobişnuite cu focul; era posibil ca ele să nu fi simţit niciodată căldura vreunui foc. Dar îşi îndepliniră funcţiile cu ardoarea unor neofiţi, şi în curînd cărbunii domnului Earlforward ardeau furioşi în cămin, iar camera era sufocantă, excesiv de caldă — în timp ce domnul Earlforward, complet inconştient de infamia de sus, se încălzea cu plapuma şi cu simpla bucurie că face economie. Şi puţin mai tîrziu, Elsie îl hrănea pe Joe cu mîncarea refuzată de stăpînul ei. Lista furturilor săvîrşite de ea creştea cu fiecare ceas.

V

CEI DOI PACIENȚI

PE LA PATRU DIMINEAȚA, JOE SE trezi după ce dormise foarte puțin și începu dintr-o dată să o întrebe pe Elsie dacă era într-adevăr în siguranță în casa aceea străină, și vru să afle al cui era patul.

— Ești în patul meu, Joe, răspunse ea, îngenunchind din nou lîngă pat, ca să-și apropie fața de fața lui și ca să-i șoptească mai drăgăstos; și îi spuse de cîte s-au întîmplat în casă și cum fusese dusă la spital stăpîna ei pentru o operație, și despre stăpînul ei care era la pat cu o boală necunoscută, și că ea avea acum toată puterea în casă.

Apoi Joe începu să vorbească agitat despre aventurile lui din ultimul an, și ea observă că se petrecuse cu el o schimbare în rău și că era foarte bolnav. Atît vocea lui, cît și privirea dovedeau evoluția bolii.

— Nu-mi povesti acum, Joe dragă, îl opri ea. Vreau să aud tot, dar acum trebuie să te odihnești. Mîine, după ce o să dormi un somn bun. Trebuie să mă duc și să mă uit puțin la domnul Earlforward.

Îi dădu niște apă și plecă, nu atît ca să se ducă la domnul Earlforward, ci mai mult ca să-l lase pe Joe să se mai liniștească. Știa că, uneori, singurătatea îi prinde bine oricui, fie el bolnav, fie sănătos. Și coborî scările întunecate spre celălalt dormitor, care era aproape la fel de friguros ca și casa scărilor.

Și domnului Earlforward îi era mai rău. Părea că are febră, și totuși arăta ca un cadavru. Sosirea ei îl liniști, evident, foarte mult: o dojeni că îl neglijase: dar pe un ton cam timid și îngrijorat, ca o persoană ce se simte pasibilă de represaliile pe care nu le-ar putea îndura. Elsie rămase și văzu de el cam un sfert de oră, apoi se duse la bucătărie, unde extravagantul ochi de gaze, pe care fierbea o oală cu apă, răspîndea o căldură plăcută și încerca să usuce hainele mizerabile ale lui Joe.

Elsie trebuia să găsească o soluție. Avea în grijă doi bărbați, amîndoi foarte bolnavi, și despre nici unul nu știa ce are. Presupunînd că unul moare în brațele ei pînă dimineață!

Sau că mor amîndoi! Toată fericirea ce o copleșise cînd se ivise din nou Joe se topise acum. Era cotropită de gînduri îngrozitoare, gînduri de care îi era rușine, dar pe care nu putea să le alunge. Dacă trebuia să moară neapărat unul dintre ei, atunci ar fi vrut ca acesta să fie domnul Earlforward. Mai mult, nu izbutea să respingă dorința ca domnul Earlforward să moară în cele din urmă. Îi promisese solemn să nu-l părăsească niciodată, și o promisiune era o promisiune. Dacă el ar fi rămas în viață și i s-ar fi întîmplat ceva doamnei Earlforward, atunci Elsie ar fi fost pentru totdeauna prizonieră. Și dacă ar fi trăit Joe, domnul Earlforward nu s-ar fi învoit nici în ruptul capului să o lase să se mărite cu el și nu l-ar fi primit în casă cu ea, așa cum cerea sănătatea șubredă a lui Joe. Pe cînd, dacă dispărea domnul Earlforward, ea ar fi ajuns propria ei stăpînă și ar fi putut să-l îngrijească cum se cuvine pe Joe. Era ciudat ca o ființă atît de angelică, bună și altruistă să aibă gînduri de-a dreptul criminale, și totuși așa stăteau lucrurile.

Mai mult, simțea ca pe o îngrozitoare povară dubla responsabilitate pe care și-o asumase fără să stea pe gînduri. Niciodată fruntea ei, întotdeauna îngrijorată, nu fusese atît de brăzdată de cutele îndoielii cum era acum. Trebuia să cheme imediat doctorul? Dar nu putea să se ducă după el, și nici nu îndrăznea să-și lase pacienții singuri și să dea o fugă pînă în piață, ca să trezească pe vreunul din prietenii ei. Și, mai mult, simțea o ciudată mustrare de conștiință la gîndul că l-ar trezi pe doctor două nopți una după alta, iar această mustrare atîrna destul de greu în balanță, chiar cînd era vorba de vieți de oameni! Pur și simplu nu știa ce să facă. Simțea o nevoie disperată de sfaturile cuiva și nu avea de la cine să le capete. una peste alta, considera că doctorul trebuie totuși chemat. Zeci de oameni, poate chiar sute dormeau pe undeva pe o rază de o sută de metri în jurul ei. La nici unul dintre ei n-ar fi putut, oare, să apeleze? Se întoarse la Joe. Vorbea prin somn. Ea se duse la fereastră o deschise și privi afară.

În fața ei se întindea strada King's Cross; o succesiune de ziduri întunecate — zid, curte, zid, curte, zid, curte — și calcanele comune ale fiecărei perechi de case, cu odăi dosnice ce ieșeau în afara dreptunghiurilor prelungi ale clădi-

rilor. Cerul era limpede, în lumina lunii pline stelele păliseră; şi vremea frumoasă, care ar fi fost o binecuvîntare în timpul zilei, se pierdea în zadar în noaptea învăluită în somnul tuturor. Luna strălucea ici şi colo în geamuri. Fiecare fereastră de la etaj însemna un dormitor. Şi în fiecare dormitor erau suflete, unele treze, cele mai multe adormite. Nici o fereastră luminată, în afară de una, la capătul întregii panorame. Poate că dincolo de geam era cineva care suferea şi altcineva care îl veghea. Sau poate că doar cineva se trezise, întîmpinînd o zi lungă şi obositoare. Nesfîrşita noapte a oraşului o apăsa îngrozitor pe Elsie. Observase că un căţel închis într-o curte, chiar lîngă T.T.Riceyman's, gemea şi scheuna înfiorător. Deodată, o lumină se aprinse la fereastra acelei curţi, la mai puţin de patru metri de Elsie, şi avu un efect înspăimîntător asupra ei. Lumina se stinse imediat şi apoi se deschise uşa, şi silueta unei femei tinere, într-o cămaşă largă de noapte, cu părul despletit, apăru, proiectată de flacăra unei luminări care ardea în casă. Elsie o putea vedea perfect pe femeia a cărei înfăţişare îi era cu totul necunoscută, în minuscula curte din spate de la T.T.'s. O fiinţă trăind aproape de ea, probabil luni de zile, de ani, iar ea nu ştia absolut nimic despre ea! Elsie vru să o strige, dar nu îndrăzni. O femeie cu o faţă drăguţă, dar nervoasă, exasperată, furioasă. Femeia se apropie ameninţător de căţeluşul legat în lanţ şi în clipa următoare se auzi un schelălăit puternic, urmat de o succesiune în *diminuendo* de alte schelălăituri. „Să te înveţi minte să mai ţii oamenii treji toată noaptea", auzi Elsie o voce subţire, duşmănoasă. Femeia se întoarse în casă. Cîinele începu să geamă şi să schelălăie din nou. Femeia se întoarse furioasă în fugă, ridică animalul şi-l aruncă cu sălbăticie în coteţ. Elsie auzi izbitura corpului moale lovindu-se de scînduri. Se trase înapoi, cuprinsă de o senzaţie de scîrbă. După această victorie, femeia se retrase, se auzi pocnetul zăvorului: lumina apăru din nou la geamul dormitorului, apoi se stinse; căţelul, mai înfrigurat şi mai singur ca oricînd, fără să înţeleagă rostul bătăii pe care o încasase, ieşi din coteţ şi începu din nou să schelălăie şi să geamă.

— Sărăcuţul de el! murmură Elsie cea cumsecade şi închise fereastra.

Nu! Nu putea să trimită pe nimeni după doctor. Bunul simț îi veni în ajutor. Trebuia să aștepte până dimineață. În cîteva ore o să se facă ziuă. Riscul de a se produce un dezastru în acest răstimp era extrem de mic. Nu avea voie să se poarte ca o gîsculiță speriată și caraghioasă. Joe vorbea în continuare în somnul lui agitat. Făcu repede din nou focul și se duse iar la domnul Eailforward: dormea și vorbea și el în somn. După un timp, luă un piepten, intră în bucătărie, se spălă pe față și pe mîini cu apă caldă, își despleti părul negru-albăstrui, îl pieptănă și-l strînse din nou. Își puse și un șorț curat. Pentru pacienții ei trebuia să arate frumos cînd avea să înceapă o nouă zi. Noaptea și ziua erau la fel pentru ea; existența ei devenise o stare continuă, fără nici o odihnă a conștiinței: ceva care mergea întruna, fără oprire. Nu simțea oboseala! Dimpotrivă, se simțea nemaipomenit de vioaie, de plină de energie, de lucidă, și nu voia să doarmă. Pînă și foamea părea că-i dă pace acum.

VI

CEL DE-AL DOILEA REFUZ

ALERGA ÎN SUSUL PASAJULUI (NU atît de devreme pe cît plănuise, pentru că, în ultimul moment, cei doi pacienți ai ei îi dăduseră oareeare bătaie de cap); trebuia să găsească în piață vreun mesager pe care să-l trimită după doctor, cînd un „Hei! Hei!" puternic, venit din spate, o făcu să se întoarcă. Era doctorul Raste care apăruse de după colțul lui King's Cross. Elsie alergă înapoi și descuie ușa prăvăliei. Cerneala de pe notița care anunța că prăvălia e închisă se spălase cu ploaia din ultimele douăzeci și patru de ore.

— Îți părăseai pacientul, Elsie, constată doctorul pe un ton calm, neutru, care nu exprima nici reproș, nici aprobare, nici nimic altceva, ci pur și simplu îi atrăgea atenția asupra unui fapt, îndemnînd-o să se gîndească.

Ea îi explică.

— Bineînțeles că e mai rău, remarcă doctorul, tonul lui neașteptînd vreo confirmare — aproape interzicînd-o.

Era impenetrabil; sau cum gîndea Elsie: „Nu poți să-i ghicești nici un gînd". Poate că era obosit; poate că nu era. Poate că fusese sculat din pat la două noaptea; poate că dormise minunat, în liniște totală. Nu puteai ști; niciodată nu puteai ști. Secretele nopții erau ferecate în acel trup îmbrăcat impecabil. Era *doctor*, și numai atît. Dar era un lucru care îl umaniza; își stricase din nou programul zilnic ca să se abată pe la T.T. Riceyman's.

Traversară prăvălia pe podeaua căreia erau și mai multe scrisori. La ușa dormitorului domnului Earlforward, doctorul se opri și șopti:

— Înainte de a intra, mai bine mi-ai spune tu ce ai de spus.

Ea îl duse în sufragerie, unde el se așeză pe un scaun prăfuit. Sărmanei Elsie i se părea să sufrageria e într-o stare îngrozitoare, și într-adevăr, deși prăvălia și biroul încă mai păstrau semnele curățeniei nemaipomenite din seara precedentă, singurele camere prezentabile din casă erau cele două dormitoare. Celelalte fuseseră neglijate și părăsite, ca un animal preferat în timpul unei boli grave și prelungite a stăpînului. Elsie, în picioare, dădu raportul pe care doctorul îl ascultă ca un magistrat. Ar fi vrut să-l întrebe de doamna Earlforward, dar nu era potrivit să pună ea întrebări. Nu reușea nici să găsească o formulă ca să-l anunțe pe omuleț acesta aflat de rece de extraordinarul fapt că Joe se afla între zidurile clădirii.

— Te-ai culcat? întrebă el cu răceală.

— Vai, nu, domnule!

— Ai dormit ceva?

— Vai, nu, domnule!

— N-ai dormit de două nopți, așa e?

— Așa e, domnule — da' n-are nici o importanță.

Cînd treceră în dormitor, Elsie fu de-a dreptul uluită: lăsase patul bolnavului întins, drept și îngrijit; acum așternuturile erau mototolite, într-o stare îngrozitoare, de parcă patul n-ar fi fost făcut de zile întregi, iar bolnavul ar fi dus o bătălie necontenită cu un dușman puternic. Și în mijlocul patului stătea domnul Earlforward (pe care, de asemenea, de-abia „îl pusese la punct" și, după cît îl îngrijise, părea că începuse să nu se simtă prea rău), fierbînd, cu părul în dezordine, cu pielea uscată ca pergamentul, vlăguit, deshi-

dratat, cu multe riduri, speriat, încolțit, aproape disperat, murmurînd ceva pentru sine. Dar în clipa în care îl văzu pe doctor, își schimbă înfățișarea, devenind calm, liniștit și chiar puțin vesel. Schimbarea era patetică în nereușita ei de a înșela pe cineva; era cu adevărat eroică.

— Ei, prietene, îl salută doctorul sacadat, cu rîsul său obișnuit, tăcut, care-i încheia fiecare frază.

— Ați venit foarte devreme, doctore, spuse domnul Earlforward liniștit. Cel puțin mie mi se pare devreme. Nu știa cît e ceasul; nici Elsie nu știa: nu mergea nici un ceas în casă, și clopotul bisericii era prea familiar ca să poată fi sesizat, decît dacă l-ai fi ascultat dinadins.

— M-am gîndit că ai vrea să știi cîte ceva despre soția dumitale, spuse doctorul Raste, ridicînd glasul Nu făcu nici o referire la refuzul exasperant al lui Henry de a merge la spital. Mi-au spus la spital că are un fibrom. Bănuiam asta.

— Unde?

— Uter. Doctorul o privi pe Elsie de parcă ar fi spus: „Nu știi ce înseamnă asta". Nu știa, dar putea ghici foarte ușor ce se întîmpla cu doamna Earlforward.

— Schimbare în felul de viață. Nici un copil, continuă doctorul concis, și dădu de cîteva ori din cap.

Domnul Earlforward îl privi doar cu ochii săi mici și arzători.

— O să se facă o operație în dimineața asta, urmă doctorul. Sper să fie în regulă. Așa ar trebui să fie. Încolo, un pacient sănătos. Da. Ține ăsta în gură, vrei?

Puse un termometru între buzele albe și uscate ale domnului Earlforward, îi cuprinse încheietura mîinii și își scoase ceasul.

— S-ar părea că nu poți reține hrana, spuse el, după ce puse ceasul la loc. Vine înapoi exact cum se duce în jos. Automat. Ești foarte puternic. Scoase termometrul, îl spălă și îl puse la loc în cutie. Deci știm ce e cu soția dumitale, dar în legătură cu boala dumitale *eu* n-aș vrea să mă pronunț — deocamdată. Nu sînt specialist. Rosti fraza cu o intonație ciudată, fără să-i condamne complet pe specialiști, dar punîndu-i la locul ce li se cuvenea, privindu-i foarte critic și cu oarecare superioritate, așa cum avea dreptul cineva al cărui domeniu de acțiune și de cunoaștere cuprin-

dea întregul cîmp al patologiei umane. Va trebui să fii analizat, să fii pus sub observație un timp, să faci niște radiografii. N-ai cum să fii îngrijit ca lumea aici, deși sînt convins că Elsie face tot ce poate. Și mai este un mare avantaj dacă intri în spital. O să ai tot timpul informații despre doamna Earlforward. Nu le poți cere să-ți trimită aici vești din zece în zece minute. Nici să-ți telegrafieze. Spitalele mai au și alte treburi (încă un ris tăcut). Dacă vii acum, adică într-o jumătate de oră, ți-am aranjat să fii transportat în condiții bune pînă acolo. Totul e aranjat. (Nu explică, de fapt, cum.) Aud că te poți mișca și că ieri ți-ai făcut singur patul. Acum, Elsie, tu trebuie să...

— Nu merg la spital, îl întrerupse cu răceală domnul Earlforward. Nu m-ar deranja să mi se aducă o infirmieră aici. Dar la spital nu merg.

Doctorul rîse ușor.

— O, dar trebuie! și o singură infirmieră nu ajunge. Ai avea nevoie de două. Și chiar așa n-ar fi o rezolvare. Nu poți face radiografii aici, de exemplu. N-are nici un rost să-ți spun cît de bolnav ești, pentru că știi tot atît de bine ca și mine.

Începu lupta. Doctorul Raste, pe lîngă faptul că era exasperat, fusese jignit în amorul propriu de relatările privitoare la încăpățînarea nemaiîntîlnită a pacientului său; se hotărîse acum să-l ducă la spital cu orice preț și această hotărîre îl făcuse să acorde cazului domnului Earlforward o atenție deosebită, dîndu-și pentru aceasta peste cap toate treburile. Nu-și permitea să se lase învins de capriciul inexplicabil al unui pacient care i se păruse în toate celelalte privințe un om cu o inteligență deosebită, în ciuda unei anumite tendințe de avariție; și acest capriciu era cu atît mai ciudat cu cît intrarea în spital ar fi fost de departe cel mai ieftin tratament al bolii.

Încăpățînarea domnului Earlforward, pe de altă parte, devenise mai puternică și mai hotărîtă din cauza primirii arogante pe care o întîmpinase sugestia lui nemaipomenită, foarte îndrăzneață, de a i se aduce o infirmieră. Era de-a dreptul ridicolă îngrijorarea acestor oameni pentru sănătatea lui. Ei își aveau propriile idei. El le avea pe ale sale. Le oferise un compromis extrem de generos — un compromis

care avea să-l coste o groază de bani — şi nici nu fusese luat în seamă; extraordinara propunere nu fusese recunoscută în nici un fel. La urma urmei, era fericit că sugestia nu-i fusese aprobată. O retrase. O făcuse numai pentru că simţea — fără îndoială, greşit — că nu începuse încă să se însănătoşească. Recunoştea în sinea sa, de pildă, că în timp ce, cu o zi înainte, încă îl interesau afacerile, astăzi afacerile îl lăsau indiferent. Ştia că ăsta nu-i semn bun. Dar fără îndoială că mîine se va simţi o îmbunătăţire. Indigestia — iar el suferea doar de o indigestie acută — ceda întotdeauna după o perioadă în care bolnavul nu mînca nimic. Şi în ceea ce privea spitalele, avea oroare de spitale de cînd, odată pe cînd era agent de asigurări, îl vizitase pe un funcţionar, coleg de-al său, aflat într-un salon de boli contagioase. Imaginea acestei încăperi lungi, imense, goale, cu rîndurile sale de paturi şi dureri şi spaime aşezate una lîngă alta, curentul dintre ferestrele deschise, zgomotul, cînd mai puternic, cînd mai slab, al traficului de afară, purtarea semi-militărească a surorilor, senzaţia de grandios a întregii poveşti, lipsa oricărei intimităţi, înrobirea completă a pacienţilor neajutoraţi, inflexibilitatea regulilor, distrugerea individualităţii; această imagine îngrozitoare rămăsese întipărită pentru totdeauna în mintea lui — mintea unui individualist convins, cu o dorinţă de a-şi trăi viaţa fără să fie obligat să şi-o justifice sau să şi-o explice. Îşi amintise de această imagine de sute de ori — şi nu o comunicase nimănui. Nu avea de gînd să moară din pricina acestei boli; ştia că nu o să moară din cauza ei, dar se convinsese că ar fi preferat orice, chiar moartea, în locul întemniţării într-un spital mare. Dacă ar fi fost luat din patul său cu forţa, pe sus, ar fi dat din picioare şi s-ar fi zbătut pînă la ultima suflare; iar pe cei care l-ar fi luat prizonier i-ar fi cuprins frica să nu-l omoare cumva, încercînd prin zelul lor, cu totul deplasat, să-l salveze. Citi corect încăpăţînarea din ochii doctorului. Dar niciodată nu se întîlnise cu o încăpăţînare mai puternică decît a lui, iar boala n-o slăbise, ci mai degrabă dimpotrivă: încăpăţînarea lui devenise morbidă.

— Nu cred că o să merg la spital, doctore, spuse el liniştit, întorcîndu-şi faţa în altă parte. Cuvintele erau blînde, hotărîrea de neînduplecat. Doctorul traversă camera ca să-l

privească în ochi. Ochii lui întîlniră o ostilitate crîncenă. Doctorul era învins.

— Foarte bine, spuse el cu un calm amar. Dacă nu vrei, nu vrei. Nu-mi mai rămîne nimic de făcut. Te-aș ruga să fii bun să-ți cauți alt sfătuitor. Și — o fixă pe Elsie cu o privire tăioasă, de parcă ar fi fost vina ei — și vă rog să țineți minte că, dacă se va ajunge cumva la deznodămîntul cel mai neplăcut, puteți fi siguri că voi refuza să dau un certificat.

— Un certificat, domnule? se bîlbîi Elsie.

— Da. Un certificat de deces. Va trebui să se facă un control, explică el cu o cruzime implacabilă și calculată.

Dar domnul Earlforward nu făcu decît să rîdă — cu un rîs scurt, sec, sardonic. Soarele străluci în camera cufundată în liniște și asupra așternutului mototolit, și a omului triumfător, făcîndu-l să arate mai îngrozitor decît ar fi putut arăta în miez de noapte. Cu solemnitatea pompoasă a omului scund, conștient de dreptatea judecății sale, doctorul își luă încet pălăria de pe comodă.

— Dar eu ce să fac? se rugă Elsie.

— Fată dragă, nu știu. Aș vrea și eu să știu. Ce știu este că am făcut tot ce am putut; și nu pot lua asupra mea treburile personale ale întregului Clerkenwell. Am alte cazuri urgente care mă așteaptă. Un rîs ușor, pe care voința sa nu reuși să-l înăbușe.

— Elsie o să se descurce, mormăi domnul Earlforward. Elsie n-o să mă lase niciodată, n-o să facă ea asta. Mi-a promis.

Doctorul ieși maiestuos din cameră, urmat de Elsie.

VII

MALARIA

—VĂD CĂ VA TREBUI SĂ FAC ce pot, domnule, spuse Elsie cînd ieșiră pe coridorul din fața dormitorului. Zîmbi timid, vesel și binevoitor.

Doctorul o privi uimit. I se părea că avusese o putere magică prin care înfrînsese toate adversitățile formidabile,

acceptîndu-le şi privindu-le în faţă. Nu le respingea, nu se plîngea, nici măcar nu le comenta, dovedind cît erau de grave. Era pregătită să trăiască şi să muncească mai departe, fără să se plîngă, străbătînd clipă după clipă, care mai de care mai îngrozitoare. De cînd îşi exercita profesiunea în Clerkenwell, doctorul Raste devenise un bun cunoscător al indivizilor călăuziţi de diverse principii pragmatice, şi nimeni n-ar fi putut să aprecieze mai exact atitudinea pe care o avea Elsie. Uimirea lui era un adevărat compliment pentru ea.

— Da, cam asta e, spuse el cu nonşalanţă, cu amabilitatea unui expert care a descoperit o piesă unică, subevaluată, într-un magazin de antichităţi. Ei, la revedere, Elsie, la revedere.

Se grăbea; avea vreo cincizeci de cazuri urgente pe conştiinţa sa profesională. Ce-ar fi putut face altceva decît s-o lase singură pe Elsie cu chinul ei? N-o putea ajuta şi ea nu avea nevoie de ajutor în această muncă a ei, ce era, la urma urmei, parte a unei slujbe pentru care primea douăzeci de lire pe an, în afară de mîncarea primită sau furată. El începuse să coboare scările, iar ea îi vedea acum numai calota pălăriei. Un filosof pragmatic, nătăfleţ şi durduliu; ea voia să-l cheme înapoi pentru un lucru de cea mai mare importanţă, şi nu putea deschide gura, pentru că starea disperată a domnului Earlforward parcă o împiedica s-o facă.

— Domnule doctor! strigă ea cu o voce ciudată, de îndată ce îl văzu dispărînd în prăvălie.

— Ce mai e? întrebă doctorul Raste cu asprime, cu teama că priceperea lui în ceea ce priveşte oamenii a dat greş, şi că ea va intra în panică.

Alergă pe scări în jos după el. Privirea lui anunţa apropierea pericolului. Nu avea de gînd să accepte prostiile nimănui.

— N-aţi putea să-l vedeţi o clipă şi pe Joe? se bîlbîi ea, înroşindu-se pînă în albul ochilor. Această fiinţă, pierdută acum cu totul, fusese cu o clipă înainte gata să facă tot ce-i stătea în putinţă, să înfrunte condiţii la care nici nu-ţi venea să te gîndeşti.

— Joe? Care Joe?

— Joe al dumneavoastră. E aici, domnule. La etaj. A venit aseară, domnule. E foarte bolnav. Am grijă şi de el. Stăpînul nu ştie.

— Despre ce Dumnezeu vorbeşti, fetiţo? întrebă doctorul, scos din impasibilitatea sa.

Ea îi povesti faptele, de parcă ar fi mărturisit un păcat pentru care nu putea să spere iertare.

— N-am de pierdut nici un moment, spuse el şi merse sus, însoţind-o la etajul al doilea.

Pînă să fi ajuns acolo, Elsie îşi recăpătase stăpînirea de sine.

Doctorul, cu toată poza sa detaşată şi rece, era capabil în unele ocazii, ca orice om, să fie la fel de iraţional ca o femeie. În această ocazie el se făcea vinovat de o prejudecată, absolut de neiertat, faţă de Elsie şi de Joe. O prejudecată împotriva ei deoarece era convins că, dacă n-ar fi fost ea şi legătura ei cu Joe, Joe ar fi mai fost încă în slujba lui. Şi o prejudecată împotriva lui Joe, pentru că suferise mult din pricina unei serii întregi de succesori ai lui Joe. Deocamdată era complet lipsit de vreun Joe. De asemenea, nu putea accepta faptul că Elsie ţinea în casă un bărbat bolnav — acest bărbat fiind tocmai Joe — şi că îi solicită aşa, pe neaşteptate, serviciile, tocmai cînd el se grăbea mai tare şi era suprasolicitat de bolile oamenilor din Clerkenwell. Ar fi dispreţuit asemenea prejudecăţi la alţii şi mai ales, de exemplu, la soţia sa; şi trebuie să admitem că nu era o fiinţă mică şi dumnezeiască, aşa cum se considera el. Din fericire, Joe se afla într-o asemenea stare, încît lui îi deveniră brusc indiferente toate celelalte.

— Vai de mine! Mă doare aşa de tare, şi mi-e aşa de sete! se văicărea disperat cel de-al doilea pacient, fără să dea nici un semn de emoţie — surpriză, uimire sau ruşine — la vederea doctorului şi stăpînului său faţă de care greşise atît de groaznic, părăsindu-l în momente grele din motive neîntemeiate, izvorîte doar din sentimente necontrolate. Rămăsese singur o jumătate de oră şi nu putea suporta asta. Voia — şi voia asta din tot sufletul — cîte ceva de la fiecare persoană pe care o vedea. Lumea exista doar ca să-l ajute pe al. Şi desigur că arăta foarte bolnav, disperat şi suferind cumplit în patul acela nenorocit al unei foste

femei cu ziua. Arăta tot atît de bolnav ca și domnul Earl forward, chiar mai rău — credea Elsie.

— Malarie, spuse doctorul pe un ton degajat, după ce încheiase ritualul examinării. Febră, bineînțeles. O să se facă mai bine în cîteva zile. Sînt sigur că a luat-o prima dată în Franța, dar nu mi-a spus niciodată. Cînd au adus trupe de întărire din colonii în Franța, au adus și malaria cu ele. Tot nordul Franței e plin de țînțari, și ei poartă boala. O să trimit niște chinină. Trebuie să-l hrănești cu lichide — lapte, zeamă de orz, zeamă concentrată de carne, lapte acru. De băut, apă caldă, nu rece. Și trebuie să-l speli cu buretele de două ori pe zi.

Ascultînd cu atenție acest amestec de sfaturi și informații, Elsie nu putea să creadă că boala lui Joe nu e mai gravă decît lăsa să se vadă purtarea doctorului. În sufletul ei era adînc înrădăcinată — nu fără temei — convingerea că doctorii tind să fie mult mai superficiali cu bolnavii săraci decît cu cei bogați. Și își aminti din nou de indiferența dură a acestui doctor. Nici nu-l salutase pe vechiul său servitor, se uita la el așa cum s-ar fi uitat la oricare altul.

— N-o să ai mare lucru de făcut jos. De fapt, aproape nimic, adăugă doctorul, care avea aerul că nu i se pare nimic deosebit dacă lasă doi pacienți în grija unei singure femei, fără nici un alt ajutor, ea ocupîndu-se în același timp și de casă, și de prăvălie.

— Sigur că, dacă ții neapărat, poți să-l trimiți la spital, spuse încet doctorul. Cred că l-ar primi. De fapt, nu prea se simțea îndemnat să insiste în această direcție, gîndindu-se că deranjase destul autoritățile spitalicești pentru locatarii din Pasajul Riceyman.

Dacă Joe era trimis la spital, însemna că Elsie dobîndea o ușurare grozavă a responsabilității pe care o purta, pentru că îl adusese fără permisie în casă. Dar nu voia să-l cedeze. Nici nu-i trecea prin gînd că ar putea să se despartă de el. Și în sinea ei, era de părerea domnului Earlforward în ceea ce privea spitalele. Se temea că Joe ar fi putut să fie neglijat în spital; ar fi putut să fie victima cine știe cărui regulament. Nu avea pic de încredere în îngrijirile date de alții. Era convinsă că dacă l-ar putea îngriji, l-ar putea și salva.

— Cred că o să mă descurc dacă rămîne aici, domnule, zîmbi ea. Dar era un zîmbet reţinut, care spunea: „Am şi eu părerile mele în această privinţă şi nu înghit tot ce aud".

Doctorul Raste îşi punea mănuşile; în camera servitoarei nu-şi scosese pălăria, cu atit mai puţin paltonul. Ea îl conduse pînă jos. La uşa prăvăliei, el spuse deodată:

— Dacă *vrea* un alt medic, e doctorul Adhams pe partea cealaltă a Pieţii Middelton. Trăsăturile i se destinseră. Aceste cuvinte erau mărturia căinţei lui faţă de Elsie, impusă de atitudinea ei veselă şi lipsită de orice teamă în confruntarea cu destinul.

— Vorbiţi de stăpîn, domnule?

— Da. S-ar putea ca el să-l poată ajuta cumva. Nu poţi să ştii niciodată.

— Vă sînt foarte recunoscătoare, domnule, spuse Elsie veselă, bunătatea ei renăscînd şi grăbindu-se să iasă în întîmpinarea licăririi de sensibilitate a doctorului. El dădu din cap. Nu spuse dacă va mai veni sau nu să-l vadă pe Joe, iar ea nu îndrăznise să-l întrebe. Închise uşa şi se încuie în casă cu cei doi pacienţi.

VIII

UN PUNCT CULMINANT

DOMNUL EARLFORWARD SE TREZI, părîndu-i-se că dormise un somn foarte lung; se simţea mult mai bine. Durerea îl mai lăsase; în unele momente nu-l mai durea chiar deloc. Şi mintea, gîndea el, era surprinzător de limpede şi de viguroasă. Avea idei în legătură cu tot felul de chestiuni. Majoritatea invalizilor aveau o perspectivă cu totul anapoda asupra lucrurilor — ştia asta —, dar felul său de a gîndi rămăsese perfect. Ridicîndu-se din pat pentru o clipă, descoperi că poate să stea în picioare fără probleme, lucru care constituia încă o dovadă în sprijinul teoriei sale, cum că oamenii mănîncă prea mult. Doctorul greşise cu totul în ceea ce-l privea: făcuse o tragedie dintr-o indigestie cronică banală. Actuala criză trecea acum, aşa cum pacientul fusese dintotdeauna convins că se va întîmpla. Ce încurcături

şi ce complicaţii ar fi reuşit să scoată ăia de la spital din toată chestia asta! Sau, şi mai probabil, l-ar fi aruncat imediat afară în mod ruşinos, ca pe un bolnav închipuit! Îşi netezi puţin patul şi apoi, urcîndu-se înapoi cu o oarecare grabă, începu să facă planuri, să reorganizeze şi să-şi recapituleze existenţa.

Ziua era pe sfîrşite. Ora patru. poate? Elsie? Unde era fata aia? Ar fi trebuit să vină. Şi-o fi depăşit oare atribuţiile? O fi crezut probabil că e stăpînă peste toată casa şi că poate să facă ce vrea! O fiinţă minunată, în care puteai avea încredere, devotată... Şi totuşi... în anumite privinţe toate seamănă între ele. Le dai un deget şi-ţi apucă toată mîna. Trebuie s-o supravegheze. Ce observase el oare, sau ce i se păruse că a observat ultima dată cînd se sculase? A, da! Asta era! Cheile! Nu le mai văzuse pe comodă. Privi în semiîntuneric. Erau acolo, la locul lor. Poate că nu le văzuse pentru că în dreptul lor fusese pus un obiect. Camera era mereu aranjată, se ştergeau praful cînd el dormise. Nu prea ţinea la astea, dar probabil că trebuiau şi ele făcute. Oricum, dovedea că nu stătuse cu totul degeaba. Desigur că fata se culcase mai tîrziu, dar avea destul timp să doarmă. Cîtă vreme prăvălia era închisă, n-avea practic nimic de făcut...

„Dezvoltarea unui fibrom." *Fibrom* — de la *fibră*, bineînţeles. Nu prea înţelegea cum putea să crească o fibră; dar era doar un nume, o definiţie, aşa încît era liniştit. Mult mai bine decît „canceros", în orice caz! Ceva cu totul diferit de cancer. Dar era groaznic de îngrijorat, de speriat pentru Violet. Dacă ar fi murit — nu, aşa ceva nu era de conceput dar *dacă* ar fi murit, ce gol imens! Înfiorător! Nu! Nu se putea gîndi la aşa ceva! Totuşi, în acel moment, un alt gînd îi fulgeră în minte: ca văduv, eliberat de necesitatea adaptării faţă de felul de viaţă al altuia, şi a dezvăluirii, într-o măsură sau alta, a ideilor, intenţiilor. planurilor — libertatea de odinioară! Şi s-ar fi cufundat cu voluptate, ca într-o baie caldă. Şi-ar fi păstrat mai bine secretele, ar fi fost mai egocentrist, mai prudent, ar fi avut tabieturi mai tihnite. Un adevărat filosof pragmatic, da! Ar fi găsit compensaţii în toate. Şi existau nişte locuri şi mai ascunse în abisul fără de sfîrşit al minţii sale active, locuri în care nici chiar el nu

putea decît să arunce o privire — cam speriată.

Cînd intră, Elsie văzu un om bolnav, cu o mină îngrijorătoare, palid ca moartea, scofîlcit de foame, cu ochii mici, sclipitori și suspicioși.

— O! Deci ați sosit, domnișoară! Ar fi vrut să nu-i fi spus „domnișoară". Era un ton glumeț de reproș, dar prea familiar. Încă un deget, încă o mină!

— Vai! V-ați făcut iarăși patul! exclamă ea.

Dar o spuse atît de frumos, atît de binevoitor, încît nu putu să se supere. Și totuși nu-i putea arăta puțin respect și lui? Una peste alta, îi făcea plăcere prezența ei, încrederea ce o inspira, frumusețea ei (i se părea că devine din ce în ce mai frumoasă pe zi ce trece — ce ochi negri, ce păr negru, ce buze arcuite!) și puterea ei fizică și sănătatea! Simpla ei sănătate i se părea miraculoasă. Vai! Era o mană cerească...

Nu-i spusese nimic despre Violet. Ei, dacă ar fi avut vești, i-ar fi spus. Ezită să vorbească despre Violet. Putea să aștepte să înceapă ea.

— Mă duc să vă fac mîncare, spuse ea.

— Stai! Mai încet! Mai încet! o opri el.

Tocmai voia să-i dea ceva de făcut cînd, pentru a doua oară, observă pe șorțul ei cîteva pete de umezeală.

— De ce ți-e ud șorțul? întrebă el cu asprime.

— Ud? se bîlbîi ea, uitîndu-se la șorț. Da, așa-i! Am făcut treabă. (Părea să fi uitat complet că trebuie să i se adreseze cu „domnu'".)

Adevărul era că îl spălase pe Joe.

Domnul Earlforward deveni bănuitor. Era convins că ea consumă apă caldă.

— De ce alergi tot timpul sus pe scări? o întrebă pe un ton curios.

— Alerg eu pe scări, domnu'?

(Aha! „Domnu'"! Începuse s-o țină iar în mînă!)

Ea se înroși. Ascundea ceva. O droaie de bănuieli îi năvăliră în minte.

— Știți, domnu', trebuie să merg la bucătărie.

— Nu te-aud prea des *în bucătărie*, spuse el sec.

Era adevărat. Pașii din bucătărie se auzeau întotdeauna în tavanul dormitorului. Bănuia că face conversație de la fereastra camerei ei cu noii săi prieteni pe care și-i făcuse

de curînd, în curtea de alături sau în cealaltă, mai dincolo, şi că dezvăluie secretele casei. Dar nu îşi exprimă bănuiala; deocamdată o păstra pentru sine. Da, toate semănau între ele!

— N-ai întrebat, Elsie, dar mă simt mult mai bine, spuse el.

— Vai! Se poate vedea asta, domnu'! răspunse ea veselă.

Dar el nu-şi putu da seama dacă chiar gîndeşte aşa, sau dacă voia doar să-i facă plăcere.

— Da. Şi o să mă scol.

— Astăzi nu, domnu'! sări ea.

El răspunse liniştit:

— Nu. Mîine dimineaţă. Şi cred că o să-mi pun unul din costumele noi şi o cămaşă nouă. Cred că a venit momentul. Nu vreau să arăt neglijent. Arată-mi-le şi mie.

Elsie fu evident uluită de această idee. Nici el nu ştia cum îi venise şi de ce. Dar, oricum, nu era o idee rea. Se gîndea că poate o să se simtă mai bine într-un costum nou. Îi indică sertarele, şi ea trebui să-i întindă pe rînd, pe pat, hainele păstrate cu grijă pe care le luase pe nimica-toată cu ani în urmă, şi nu ajunsese niciodată să fie atît de extravagant încît să le îmbrace. Patul era plin de marfă nouă. Se gîndea că o să trebuiască odată şi-odată să-şi poarte hainele, şi că ar putea începe imediat. Ar fi fost o adevărată risipă dacă le lăsa în sertar şi, purtate sau nu, or să valoreze chiar mai puţin de „o nimica-toată" după ce o să moară. Trebuia să fie raţional; trebuia să-şi păstreze logica intactă. Considera decizia lui de a purta un costum nou ca pe o mare performanţă a gîndirii profunde a unui om bolnav.

Elsie puse la loc, în sertare, cu mare grijă, toate hainele nepurtate, în afară de un costum şi o cămaşă, pe care, pentru uşurinţă, le aşeză separat, în dulapul doamnei Earlforward. Cum toate costumele şi cămăşile erau la fel, nu avu importanţă ce costum şi ce cămaşă fuseseră alese. Dar asta nu l împiedică să aleagă, ezitînd îndelung între cele cîteva costume şi cămăşi.

Elsie părea înspăimîntată de această scenă — el nu putea înţelege de ce.

— Desigur, începu el, fiind noi, o să-mi fie cam largi față de costumul cel vechi; ăla e mototolit rău. Nu mai sînt chiar atît de solid ca înainte, nu?

Elsie se întoarse spre el, aruncîndu-i o privire speriată apoi se întoarse brusc, la loc, cu fața la dulap. Lumina din ce în ce mai slabă luci pentru o clipă într-o lacrimă ce i se rostogolea pe obraz. Lacrima îl enervă pe domnul Earlforward; o disprețui, și nu fu cîtuși de puțin impresionat de ea. Nu-și dăduse seama de extraordinarul patos din expresia „Nu mai sînt chiar atît de solid", venind din partea unui bărbat care nu fusese solid niciodată (și nici măcar zvelt), și care acum era ca un băț, un schelet; el credea că ea plînge doar pentru că el mai dăduse jos din greutate. De parcă oamenii n-ar pune și n-ar da jos în ficcare zi ceva din greutate! De fapt, nici Elsie nu sesizase patosul acestei expresii, iar lacrimile ei n-aveau nici o legătură cu pierderea în greutate a domnului Earlforward. Nici măcar nu izvorîseră din patosul încă mai tragic al capriciului lui de a purta un costum nou. Așezînd costumul în dulapul doamnei Earlforward, Elsie zărise papucul de mătase pe care, în noaptea nunții, ea îl legase chiar de capul patului acestuia, și, în același pat, mirele de atunci zăcea acum singur. Se gîndise la amîndoi și la soțul care zăcea singur și îngrozitor de bolnav, încercînd cu disperare să nu fie răpus de boală, și la soția aflată departe, în spital, și la propria situație de biată femeie neajutorată, și pur și simplu nu reuși să mai privească la papucul vechi și lăbărțat — pe care cîndva o fată necunoscută îl purtase plină de mîndrie. Enigma întregului univers se afla în acel pantof, cu tocul său înalt și curbat, aflat pe un raft de mahon al acestui dulap greoi. Elsie nu auzise niciodată de enigma universului, dar ea îi stătea în preajmă în multe momente ale existenței.

Deodată, domnul Earlforward spuse:

— Cînd trebuia să facă operația: dimineață sau după masă? Știa că operația fusese stabilită pentru dimineața, dar trebuia să se justifice față de Elsie pentru aparenta sa lipsă de curiozitate.

— De dimineață, domnu'.

— Atunci ar trebui să primim vești în curînd.

— Da, domnu'. Chiar la asta mă gîndeam. Nu prea cred cu c-o să trimită ei vorbă — doar dacă e ceva urgent. Așa

că eu cred că a mers bine. (Pauză.) Dar ar trebui să aflăm ceva sigur, domnu'! Mă gîndisem că aş putea să dau eu o fugă şi să trimit pe cineva acolo ca să afle — adică cineva care ar afla într-adevăr şi ne-ar spune ce s-a întîmplat — nu un copil. Cred că pentru un şiling sau doi...

Avînd atîta experienţă, Elsie ar fi trebuit să ştie că nu trebuie să menţioneze banii, dar era cam distrată acum. Pacientul reacţionă imediat. Era evident de data asta pentru el că Elsie avea prieteni vechi în piaţă, sau pe aproape, cărora voia să le creeze avantaje, folosindu-se de nenorocirile stăpînilor ei. Aceşti oameni nu se gîndeau decît să-şi umple buzunarele. El n-avea intenţia să-i lase să culeagă şilingi şi florini cu atîta uşurinţă. Fusese obligat să ţină prăvălia închisă; afacerile îi mergeau prost, clienţii îşi transferau afacerile la alte anticariate, nu intra nici un penny; perspectivele politice şi economice erau extrem de îngrijorătoare; nu mai exista nicăieri vreo speranţă adevărată se şi vedea un bătrîn care-şi cerşeşte pîinea. Iar fata îi propunea cu veselie să azvîrle şilingi prin Piaţa Riceyman pentru o treabă absolut inutilă! Nu se gîndise deloc. Niciodată nu se gîndeau. Erau întotdeauna grăbiţi să cheltuiască banii altora. Nu pe ai lor! O, nu! Doar el îşi păstrase clarviziunea. El era mai nerăbdător ca oricare altul să afle care sînt rezultatele operaţiei şi starea Violetei; dar nu înţelegea nevoia de a angaja o armată de mesageri speciali pentru recoltarea veştilor. O oră mai devreme sau mai tîrziu — ce importanţă avea? O să afle în curînd, prea curînd dacă aveau să fie veşti proaste; şi dacă erau veşti bune, o mică întîrziere nu putea decît să-i facă mai multă bucurie... Şi, în plus, nu putea crede că s-ar găsi cineva, fie el cel mai sărac şi lacom dintre toţi, care s-ar fi aşteptat la bani pentru nişte servicii făcute într-un moment atît de greu al unor bolnavi ţintuiţi la pat.

— Nu văd nici un motiv ca să fac aşa ceva, spuse el liniştit şi ferm. Stai să mă gîndesc...

— Să dau eu o fugă pînă acolo? N-o să-mi ia prea mult...

În această împrejurare extremă, respectînd capriciile lui îngrozitoare, era gata să-şi asume riscul teribil de a-i lăsa pe cei doi singuri în casă. Ce s-ar întîmpla dacă Joe s-ar scula, cuprins de o criză violentă? Sau ce s-ar întîmpla

dacă domnul Earlforward s-ar apuca, așa slăbit cum era, să exploreze casa? Bănuia el ceva; și îl știa că e cel mai iscoditor individ din lume. Se cutremură. Totuși era gata să se ducă, să alerge la spital și înapoi.

— Vai, nu! îi interzise el hotărît. Să nu faci așa ceva. Îi era teamă să n-o piardă. El, grav bolnav (era din nou grav bolnav!) să fie lăsat singur în casă! De neconceput!

— Ascultă! Du-te vizavi la Belrose (Belrose era cel care cumpărase de la Violet magazinul de dulciuri). Am auzit că acum are telefon. Roagă-l să dea un telefon la spital. Așa o să aflăm imediat.

— Nu prea sîntem clienții lor, obiectă sfios Elsie. Adevărul era că ei nu cumpărau de fapt nimic de la Belrose, pentru că nu era „genul de magazin" care să-i placă Violetei, acum, de cînd cu noul proprietar.

Domnul Earlforward se ridică aproape în picioare, protestînd împotriva groaznicei aluzii conținute în remarca Elsiei.

— Cum! Crezi că o să-ți spună Belrose: „Nu, nu cumpărați de la mine, așa că nu vă ajut și nu dau telefon la spital ca să aflu dacă doamna Earlforward trăiește sau a murit?"

O ideo monstruoasă!

— Nu fi caraghioasă, o dojeni el grav. Fă cum ți-am spus și dă imediat o fugă pînă acolo.

— Și vreți, dacă tot mă duc, să-i rog să telefoneze și după alt doctor pentru dumneavoastră? Mai e și doctorul Adhams din Piața Middelton. Se spune că e foarte bun.

— Dacă o să vreau alt doctor, o să te anunț, Elsie, spuse domnul Earlforward cu un calm glacial. Sînt mult prea mulți doctori. Ce-a făcut Raste pentru mine, aș vrea să știu?

— *Nu l-ați lăsat* să facă nimic, replică Elsie cu asprime.

Nu o auzise niciodată vorbind cu atîta lipsă de bunăvoință. Bineînțeles că ar fi avut tot dreptul să o pună la punct cum se cuvine, și poate că ar fi fost chiar de datoria lui s-o facă. Dar îi lipsea încrederea în sine. Ciudat, dar ajunsese să-i fie frică de Elsie! Era ca un animal cumsecade și docil, care, surprinzător, își arăta colții și mîrîia.

— Lasă ușa deschisă, bombăni el.

Cînd Elsie coborî în prăvălie, se auzi un ciocănit puternic și hotărît, apoi un răpăit în geamul ușii de la intrare. Se înspăimîntă. Se gîndi în primul rînd că or fi niște vești rele trans-

miso prin mesager sau telegrafic de la spital. Dar la uşă era băiatul doamnei Perkins. Purta uniformă, al cărei element caracteristic era o şapcă cu litere aurii pe cozoroc şi un şorţ de piele cu iniţialele negre. Pe King's Cross bîrîia nerăbdător un camion imens, aşteptîndu-l pe spiriduş.

— Uite-ţi umbrela, Elsie, spuse Jerry mîndru. M-am gîndit că ai nevoie de ea.

Nu întrebă nimic de bolnavii din casă. Nu-l interesa decît faptul romantic că se folosise de vastele resurse ale companiei sale ca să-i aducă înapoi reginei lui umbrela pe care o dusese cu sine pe tot felul de străzi de pe lungul său traseu şi, în final, îl convinsese pe acel personaj important, şoferul, să oprească la Pasajul Riceyman pentru o problemă străină de interesele companiei. Elsie luă umbrela din mîinile lui mici şi murdare, care nu erau însă mai murdare decît faţa lui zîmbitoare şi-l privi cum fuge înainte ca ea să-i poată mulţumi.

— Jerry! îl strigă ea; el se întoarse, riscînd să-l înfurie pe şofer. Vino diseară, te rog, după ce termini. Bate uşor la uşă. S ar putea să am nevoie de tine.

— S-a făcut, Elsie! Dispăruse. Dispăruse şi camionul.

Elsie urcă din nou cu umbrela, nu pentru că ar fi crezut că umbrela nu era la loc sigur în prăvălie, ci pentru că simţea că trebuie să mai arunce o privire, să vadă ce se mai întîmplă cu Joe, înainte de a pleca. Era o mişcare nechibzuită. Uitase că uşa dormitorului domnului Earlforward era deschisă

— Elsie, strigă el, cînd o văzu trecînd pe coridor: cine a fost?

Creierul ei obosit şi oxasperat lucră cu o repeziciune extraordinară. Hotărî că nu poate să înceapă o explicaţie lungă privind toată povestea cu umbrela şi cu Jerry. De ce-ar face o? „El" devenise prea bănuitor.

— Poştaşul, răspunse ea fără nici cea mai mică ezitare, minţind dezinvolt şi verosimil, ca un mincinos înnăscut, care minţise o viaţă întreagă; continuă să urce scările. Ascundea într-un fel, vag, indirect, secretul prezenţei lui Joe.

Ajunse în camera ei, puse umbrela la loc în teaca ei de hîrtie şi apoi sub pat, privindu-l în tot acest timp pe Joe. El era foarte bolnav. Îi dăduse două doze de chinină (trimisă de doctorul Raste direct de la farmacie, la o oră şi jumătate după ce plecase, făcînd-o pe Elsie să-i fie ruşine de lipsa de reve-

rență cu care îl judecase); se temea că medicamentul nu avusese un efect imediat și puternic asupra pacientului.

Joe își trecuse un braț prin ornamentele metalice de la capul patului și rupea bucățele mici dintr-un colț al tapetului dezlipit. Îi luă mîna fierbinte și i-o trase înapoi, așezînd-o pe pătură.

— Să-ți mai dau o doză? întrebă ea încruntată.

El dădu afirmativ din cap. Știa ce înseamnă malarie, știa ce e chinina, iar ea, încurajată de aprobarea lui expertă, îi mai dădu o doză. Amîndoi erau convinși că, dacă cinci pastile de chinină își dau înapoi zece la sută de „sănătate", zece pastile o să-ți dea douăzeci la sută, și așa mai departe.

— Mă întorc imediat. Trebuie să merg în partea ailaltă a pasajului. Am o treabă, îi spuse ea și îl sărută. Amîndoi erau convinși că sărutările ei îi făceau bine; această convingere era mai întemeiată decît cealaltă. Nu-i spusese nimic despre operația doamnei Earlforward. Înțelesese doar că Elsie era stăpînă în casă pentru că doamna Earlforward fusese dusă la spital; dacă ar fi aflat toate amănuntele, probabil că starea psihică i s-ar fi agravat.

— Elsie! Era domnul Earlforward care o chema, cînd o văzu trecînd iar pe coridor, în drum spre ieșire.

Ea nu-și arătă în deschizătura ușii decît fața — o față cam aprigă.

— De ce te tot duci sus?

Da. Bănuia. Cu o prezență de spirit surprinzătoare, răspunse fără să șovăie:

— Tocmai mă dusesem după cheia prăvăliei, domnu'. O lăsasem la mine în cameră. Cum pot să ies și să las ușa de la intrare descuiată?

— Bine, adu-mi toate scrisorile.

— O, foarte bine. Foarte bine! Devenise din nou ostilă.

De data asta, închise ușa dormitorului, ignorînd protestele lui. Apoi urcă din nou, încuie pe din afară ușa camerei ei și luă cheia. În orice caz, dacă, prin cine știe ce capriciu, el s-ar fi apucat să umble prin casă în lipsa ei, măcar să nu intre la ea în cameră. N-avea nici un drept s-o facă. Și era ferm hotărîtă să și-l păstreze pe Joe. După cîteva clipe, se năpusti în dormitorul domnului Earlforward și aruncă pe pat, cu nepăsare, toate scrisorile — o adevărată ploaie de plicuri și de pachete.

— Poftiți! exclamă ea pe un ton aspru, ostil, ca și cum ar fi spus: „Le-ai cerut. Le-am adus. Și eu m-am spălat pe mîini de toată afacerea asta".

Domnul Earlforward văzu că trebuie să se poarte cu grijă. Era o Elsie mult schimbată. O persoană ciudată și dezagreabilă. Nu știa prea bine ce atitudine să adopte față de ea.

Cînd ieși din prăvălie, o femeie tînără cu un cățeluș se opri brusc și o întrebă cu o voce blîndă, plină de teamă și de compasiune:

— Cum se simte domnul Earlforward?

— Parcă se simte ceva mai bine, doamnă, vă mulțumesc; e din nou *el însuși*, răspunse veselă Elsie. Era încîntată de simpla îngrijorare din vocea celeilalte și îndată simți mai multă bunătate față de stăpînul ei. Era într-adevăr foarte rușinată de asprimea cu care se purtase față de el.

Se înserase și nu putea vedea prea bine, dar recunoscu imediat femeia și cîinele. O adevărată doamnă! O haină dintr-un fel de blană de focă! Mănuși! Cu totul alta decît ființa rea și dezlănțuită de azi-noapte. Și cîinele părea altul. Un cîine căruia îi lipsea încă experiența lumii, gata să uite că treaba unui cîine e să-și păzească stăpînul dacă are vreo pretenție la o existență liniștită și sigură; și totuși bine dispus, fără să-i fie deloc frică de ea. Alte motive de remușcare pentru Elsie.

— O! Îmi pare *atît* de bine!... Și doamna Earlforward?

— Vai, doamnă! Nu știm nimic. Așteptăm vești.

— Sper că totul o să fie bine. Operație — probleme interne, nu-i așa?

— Da, doamnă

— Da, așa am auzit și eu. Ei, îți mulțumesc... Noapte bună;... Skip! Skip!

Skip, cel ce deranja odihna oamenilor, veni țopăind. Și cei doi dispărură după colț.

Cît de minunat era pentru Elsie să afle că toată lumea știe și că toți sînt atît de cumsecade! Era emoționată. Femeia îi dăduse impresia că în întregul Clerkenwell plutea o neliniște pricinuită de boala stăpînului și a stăpînei ei. Simțul ei de răspundere crescu. De-ar fi știut întregul Clerkenwell că îl adăpostește în secret în camera ei pe iubitul său!... Se înfioră. Complexitatea situației o înspăimîntă din nou.

Belrose era ocupat cu vechiul său joc extravagant de a consuma cantităţi imense de curent electric. Tocmai aprinsese luminile şi clădirea avea înfăţişarea unui local foarte apreciat de public. Strălucirea lui, care creştea parcă de la o lună la alta, răsplndea căldură şi viaţă în întregul pasaj. Un lucru pe care nici domnul Earlforward, nici altcineva din vechii locuitori ai Clerkenwell-ului nu-l puteau înţelege şi nici nu erau de acord cu el era iluminarea continuă a ferestrelor de sus. Şi totuşi, soluţia enigmei era simplă şi se ascundea într-un fapt ştiut de aproape întreg cartierul. Belrose „trecuse la vînzare angro". Elsie intră foarte sfioasă în prăvălie, pentru că se considera purtătoarea unei misiuni îndrăzneţe, şi neliniştile ei o făcură să fie atît de nesigură pe sine, încît îi fu ruşine de ceea ce avea de făcut.

În prăvălie era o căldură plăcută; căldura era un salut care pe unii i-ar fi copleşit; mirosea frumos a brînzeturi scumpe şi a oameni curaţi. Prăvălia era plină. Aproape că nici nu te puteai mişca. Sortimentul era îmbelşugat, şi caracterul său se schimbase. Reclamele firmelor celebre de produse alimentare erau mult mai puţin evidente decît sub stăpînirile trecute, ele fiind înlocuite de semnele unei pronunţate individualităţi. Vînzătorii ambulanţi şi voiajorii comerciali ai diverselor firme intrau acum altfel ca înainte; trebuiau să-şi lase figurile aspre şi purtarea grosolană la uşă. Două femei trupeşe, zîmbitoare şi tinere stăteau în spatele tejghelei. Trupurile lor admirabil rotunjite erau îmbrăcate în ceva care era alb numai sîmbăta şi miercurea, şi în nici un caz nu astăzi. Ca şi prăvălia în sine, cele ce serveau nu erau nici îngrijite, nici curate; dar erau inimoase, vesele, active şi autoritare, pentru că una din ele era sora domnului Belrose, şi cealaltă sora doamnei Belrose; totuşi păreau că sînt surori: amîndouă aveau părul blond şi aspru şi tenul roşcovan, aceleaşi figuri trădînd experienţă, înţelegere, voie bună şi aceleaşi mîini grase şi unsuroase.

Erau patru clienţi în prăvălie, desigur toate femei, şi cele şase femei păreau că pălăvrăgesc de minune împreună. Interiorul era în plină reamenajare, dar, în plus, făcea dovada calităţilor superioare ale unui bar al cărui proprietar ştie să combine respectabilitatea cu un stil mai liber. Domnişoara Belrose, care era cea mai aproape de uşă, îi zîmbi bine-

voitor lui Elsie, de parcă ar fi spus: „Ești de-a noastră și noi sîntem ca tine".

Cînd două cliente ieșiră, strecurîndu-se între Elsie și o grămadă de brînzeturi, și veni rîndul ei să fie servită, Elsie descoperi deodată că nu poate să-i execute imediat porunca domnului Earlforward. Avea convingerea că prăvăliile nu există ca să asigure servicii telefonice gratuite celor care nu le erau nici măcar clienți: pur și simplu nu reuși să formuleze rugămintea; nici gravitatea deosebită a situației nu-i inspiră curaj. Ceru un sfert de pfund de brînză, și imediat i se ceru să numească soiul de brînză pe care îl dorea, dîndu-i-se să înțeleagă, de fapt, că, indiferent ce-ar fi dorit, ar fi fost satisfăcută în condițiile cele mai avantajoase.

Elsie nu dorea de fapt nici un soi de brînză, nu dorea nimic. Înainte de a fi fost luată la spital, doamna Earlforward îi cumpărase stăpînului o cantitate mare de mîncare de regim; și cum stăpînul o refuzase cu încăpățînare aproape pe toată, i-ar fi ajuns acum lui Joe pentru mai multe zile, și, de altfel, din toate produsele comestibile de la Belrose, Elsie avea destul pentru cîteva zile.

Spuse: „Cheddar", răspunzînd la întîmplare vînzătoarei; apoi fu confruntată cu o altă problemă: n-avea bani, nici un penny. Trebuia, deci, să spună: „Mă duc după bani", să se întoarcă, să pună într-un fel mîna pe cheile domnului Earlforward de pe comodă, și să cotrobăie din nou în casa de bani. Iar el ajunsese atît de bănuitor! Cum să facă? Nu avea cum. Și totuși trebuia. Văzu cum i se cîntărește brînza și cum e pusă într-o bucată de hîrtie. Momentul hotărîtor sosise.

Și atunci se deschise ușa din spate a prăvăliei — recunoscu sunetul vechi, ciudat și cunoscut al zăvorului — și o a treia femeie tînără, voinică, îmbrăcată în alb, cu părul blond, veselă, apăru în ușă. Aceasta era doamna Belrose în persoană și imediat vedeai și chiar simțeai că autoritatea ei o depășea pe aceea a surorii și a cumnatei ei. Doamna Belrose era o conducătoare. De cum o văzu pe Elsie, fața ei rotundă se rotunji și mai mult într-un zîmbet compătimitor foarte blînd, un zîmbet care nu trăda altceva decît compătimire, poate și cumsecădenie. Ridică un deget gras și, fără nici o vorbă, o chemă pe Elsie în camera din spate și închise ușa. Vechea bu-

cătărie-salon se schimbase mult. Era mai puțin curată decît o lăsase Elsie, dar strălucea de atîta lumină. Alte brînzeturi! Și în colț, lîngă etajeră, era telefonul. Și prin fereastră Elsie văzu un bătrînel slăbuț plimbîndu-se cu o lanternă prin curte, pe lîngă o magazie de curînd ridicată. Alte brînzeturi — probabil! Tot atîtea brînzeturi cîte cărți avea domnul Earlforward! Bătrînelul era domnul Belrose, negerul păzitor și stăpînul celor trei femei, și fondatorul acestui comerț neobișnuit cu brînză, pe care el reușise să-l facă să prospere în ciuda terenului absolut nepotrivit și a celorlalte piedici. Personalitatea și inițiativa triumfaseră. Oamenii se întrebau cum reușise familia Belrose să aibă un asemenea succes, dar nu trebuiau decît să se uite la zîmbetele și la gesturile lor ca să afle răspunsul.

— Cum o mai duci, draga mea? întrebă doamna Belrose, despre care Elsie nu ținea minte să mai fi stat cîndva de vorbă cu ea.

— Stăpînul zicea să vă rog, dacă nu vă supărați, să dați un telefon la spital, doamnă, spuse Elsie, după ce dăduse cîteva detalii.

— Bineînțeles. Cu cea mai mare plăcere.

Doamna Belrose luă cartea feriențită de telefon și, umezindu-și degetul unsuros, întoarse repede paginile. Unde-or fi sfinții ăia? O! „Saintsbury's" „Sfînt", „St. Bartholomew's, terenul de fotbal și de cricket", presupun că ăla o fi pentru doctori și studenți. „St. Bartholomew's, Spitalul". Asta e. La să vedem City 510... Vai! vai! la uite aici: „Nu se dau informații în legătură cu pacienții". Of, of! O privi pe Elsie.

— N-are nimic, continuă ea veselă. Trecem noi peste asta, așa zic.

Obținu numărul și i se făcu legătura cu biroul de informații de la spital.

— V-aș ruga, dacă sînteți bun, să i transmiteți doamnei Earlforward un mesaj din partea soțului ei. E la dumneavoastră în spital pentru o operație... O, dar trebuie, vă rog. El este foarte bolnav. Dar se simte puțin mai bine și i-ar face atît de bine doamnei Earlforward să afle asta!... O, *vă rog!*

Da, știu, dar n am pe cine trimite. Vai, nu contează regulamentul cînd e vorba de ceva urgent. S-ar putea să fie o chestiune de viață sau de moarte. Dar ați putea da telefon la salon. Aveți steluță în carte, asta înseamnă că aveți centrală, așa că trebuie să fie un interior. O, da. O să vă rămîn *îndatorată*. Da, Earlforward, Violet. Și dacă tot sunați, poate întrebați și cum se simte. Sînteți atît de bun!

Aștepta la telefon, așezîndu-se pe un scaun ca să se odihnească. Se întoarse spre Elsie:

— Zău că sînt foarte drăguți la spitalele astea dacă reușești să le găsești coarda sensibilă. Presupun că *tu* ești ocupată pînă peste cap, nu?

— Păi, la drept vorbind, domnu' nu prea ni dă bătaie de cap, și prăvălia e închisă.

— Da, așa e, și pasajul arată așa de straniu de cînd e închisă! Parcă ar fi duminică. Presupun că a trecut doctorul azi?

— Da, doamnă. De dimineață, spuse Elsie, și se opri, nevrînd să divulge secretul încăpățînării nebunești a domnului Earlforward.

— Da. Vă ascult. Vai de mine! Vai de mine! A... Vai de mine! Din cauză de ce? Sub-nu-tri-ție?... A închis...

Doamna Belrose puse jos receptorul și începu să suspine, trăgîndu-și nasul.

— Vai, Elsie! Biata ta stăpînă a murit în timpul operației. A murit acum vreo jumătate de oră. După cîte spun *ei*, poate că ar fi rezistat, dar n-a avut destulă putere din cauza — sub-nu-tri-ției... Vai, îmi pare atît de rău! Doamna Belrose plîngea încet.

Elsie o privi fix și nu plînse.

— Lui să-i spun, doamnă?

— O, da, trebuie să-i spui. N-are rost să ascunzi lucrurile astea — mai ales dacă se simte puțin mai bine. *Trebuie* să știe. Și ar fi fost supărat, și pe bună dreptate, dacă nu i s-ar spune imediat.

— Mă duc să-i spun.

— Vrei să vin cu tine?

— Sînteți foarte drăguță, doamnă, spuse Elsie, fără să-și piardă istețimea nici în culmea nenorocirii. Mă descurc eu. E un om foarte ciudat, dar știu cum să-i spun. Pînă mîine oricum n-o să am nimic de făcut.

Avea un alt secret de păstrat, mult mai periculos, cel al lui Joe. De aceea nu lăsa nici un străin în casă. Fără îndoială că în curînd trebuia să-i lase și pe străini — dar nu în seara în nici un caz în seara asta! Trebuia să amîne nenorocirea.

Doamna Belrose își înălță capul și trupul voinic și o sărută pe Elsie, și abia atunci Elsie începu să plîngă. Fără să mai spună vreo vorbă, se întoarse, deschise ușa și trecu prin prăvălie îngîndurată, ignorîndu-le cu desăvîrșire pe vînzătoare și sfertul de pfund de brînză.

„Mîine, își spuse ea, o să-i spun ei (adică doamnei Belrose) totul despre Joe. O să înțeleagă." Simpla amintire a doamnei Belrose o liniștea. „Dar stăpîna nu poate fi moartă. Doar ieri de dimineață"...

— Lasă-mă singur. Lasă-mă! șopti Henry Earlforward, îndurerat, cînd ea îi spuse vestea. Și ea îl ascultă.

IX

SĂRUTUL

ÎN NOAPTEA ACEEA, ELSIE RĂmase în salon (cum îi spunea ea încă sufragericei), lîngă focul de gaze pe care îl aprinsese pe propria-i răspundere. Un act și o situație care, cu cîteva zile mai devreme, doar cu două zile mai devreme, i s-ar fi părut de neconceput! Dar hainele lui Joe nu se uscaseră în bucătărie: ochiul de aragaz de acolo refuzase să scoată apa din ele pe o vreme umedă ca asta. Acum se uscaseră; o parte din ele erau împăturite pe pat; deasupra stăteau bretelele pe care i le dăduse de ziua lui, și care erau foarte uzate. Pentru Elsie, aceste bretele pătate și mototolite aveau o calitate magică esențială. Păreau, mai mult decît hainele, niște obiecte în care pătrunsese ceva din

personalitatea lui, făceau parte din el; ea îi cosea un nasture la pantalonii lui vechi și lăbărțați; luase nasturele, degetarul, acul și ața din trusa de carton a doamnei Earlforward, din sertarul din stînga al etajerei. Lucra cu uneltele unei femei care murise. Uneori gîndul ăsta o sîcîia și o înspăimînta; alteori se gîndea că n-ai cum să te pui cu soarta și că, oricum hainele trebuiau aranjate; și nu putea să se ducă sus, să-l deranjeze pe Joe și să-și caute lucrurile; că oricum n-avea cum să găsească între ele și nasturi de pantaloni. Încerca să se poarte normal și să nu se gîndească la ce-o să fie de-acum înainte. De exemplu, nu voia să se gîndească la o problemă care i se părea irezolvabilă — pregătirea unei înmormîntări decente, așa cum se cuvenea doamnei Earlforward. Ce-ar fi putut ea, o servitoare, să facă pentru asta? Nu îndrăznea să-și lase pacienții. Nu știa deloc cum se pregătesc înmormîntările. Nici măcar nu fusese vreodată la vreo înmormîntare. Nu știa dacă există sau nu rude ale familiei Earlforward.

„Mîine! Mîine! Mîine — toate astea!" încheie ea, evitînd orice gînduri.

Dar nu reuși să le evite pe toate. În toiul acestei mari dureri pricinuite de moartea doamnei Earlforward (o femeie desăvîrșită și o martiră), gîndul egoist la propriul său viitor o obseda și ea nu-l putea alunga. Oare avea Joe să mai poarte vreodată hainele acelea pe care i le cosea ea? Îi dăduse niște calmante (la fel și domnului Earlforward), dar tot nu se putea convinge că el s-ar simți într-adevăr mai bine. Era înspăimîntată de urmările pe care le-ar fi avut moartea lui. Un bărbat mort ascuns la ea în pat. Ce dovadă groaznică împotriva ei! Se hotărî din nou ca, a doua zi dimineața, să-i dezvăluie doamnei Belrose toată povestea cu Joe. Nu-i era teamă atît de complicațiile ce s-ar fi ivit după moartea lui. Nu! De fapt, nici n-aveau vreo importanță. Sau, mai degrabă, dacă el ar fi murit, nimic altceva n-ar mai fi avut vreo importanță pentru ea. După ce-l regăsise pe Joe, avea să-l piardă oare din nou? Nici nu putea să se gîndească la o asemenea posibilitate...

Și pe urmă, domnul Earlforward începuse să fie convins că stăpînului îi mergea într-adevăr mai bine. Luase calmantul. Deschisese cîteva scrisori. În loc să se prăbu-

seacă sub lovitura veștii despre doamna Earlforward, devenise mai puternic, cel puțin moral dacă nu și fizic. Ar fi putut să se refacă — era un om uimitor! Și bineînțeles că dorea ca el să se refacă. Putea ea să dorească moartea cuiva? Cum să fie atît de crudă, de rea?! Și totuși, și totuși... dacă ar fi trăit, ar fi rămas sclava lui pentru totdeauna; prizonieră fără nici o speranță de salvare. O sclavă, fie prăbușită de durere din cauza morții lui Joe, fie deznădăjduită pentru totdeauna la gîndul că Joe trăiește și că nu poate fi al ei din cauza promisiunii pe care i-o făcuse domnului Earlforward! Nu întrezărea nici o speranță; nu păstrase nici o rezervă cînd făcuse jurămîntul în fața stăpînului. Nu înțelegea că împrejurările schimbau încet, dar inevitabil situația.

Căscă, îngrozitor de obosită.

Deodată auzi o bătaie ușoară de jos. Tremurînd toată, se furișă pe scări. Jerry stătea în ușa prăvăliei. În mijlocul întregii nenorociri, ea uitase că îi poruncise să vină după noi ordine. Era fericită să aibă pe cineva cu care să poată să stea puțin de vorbă, și îl aduse în birou. Văzu în fața ei, de parte acealaltă a mesei, un băiețandru care își pusese, în chip surprinzător și emoționant, cele mai bune haine, păstrate pentru ocazii importante. Se spălase. Și, pe deasupra, mai fuma și o țigară.

Jerry — care era slăbuț și ciupit de vărsat — văzu în fața lui o femeie tînără, trupeșă și splendidă — pentru el nu era prea tînără, pentru că noțiunea lui despre tinerețe era cam îngustă, dar mult mai tînără decît mama lui, deși mult mai bătrînă decît Nell, drăguța lui din piață, a cărei vîrstă corespundea cu ideea sa despre tinerețe. Elsie era ceva mai înaltă decît el. El considera că ea avea cea mai frumoasă, cea mai blîndă față pe care o văzuse vreodată. Îi plăcea grozav fruntea ei cînd se încrunta intrigată sau emoționată; pentru el, pînă și șorțurile ei erau diferite de șorțurile oricărei alte femei. Era precoce, în dragoste ca și în alte privințe, dar nu o iubea pe Elsie, nu spera să o iubească. Era mai presus decît el, dincolo de posibilitățile lui: o admira: îi plăcea să creadă că e regina lui. Era cea mai romantică, misterioasă și frumoasă dintre toate femeile și fetele. Elsie înțelegea foarte bine purtarea lui.

— Am vrut să te rog să dai o fugă până la spital pentru mine, Jerry dragă, spuse ea. Dar nu mai e nevoie. Doamna Earlforward a murit azi după-amiază.

— Toată piața vuiește, spuse Jerry, scuipînd nonșalant în șeminеul întunecat și împingîndu-și șapca și mai mult pe spate.

Elsie își dădu seama că el nu știe ce e moartea.

— Da, spuse ea; cred și eu că vuiește.

Nu mai spuse nimic, pentru că era inutil să-i mai spună despre moarte unui tînăr fără minte ca Jerry.

— A fost foarte drăguț din partea ta că mi-ai adus umbrela, așa, cu mașina, zise ea.

— Al răspunse el cu modestie. Mi-a fost mai ușor să o aduc așa.

Pînă atunci stătuse cu picioarele puțin depărtate; în acest moment se așeză comod pe un scaun, își puse coatele pe masă și cu bărbia în palme; țigara îi atîrna neglijent între buzele foarte mobile. Tăcură; Jerry era foarte mîndru și fericit și nu avea nimic deosebit de spus. Elsie avea prea multe de spus ca să mai poată vorbi.

— Atunci n-ai nimic să-mi dai de făcut? întrebă el.

— Nu, n-am.

— Oh! Era dezamăgit.

— Dar s-ar putea să am mîine. Mîine scapi la două, nu-i așa?

— Ba da.

— Foarte bine. Se ridică.

Jerry era grozav de încîntat de această întrevedere scurtă pe care o avusese singur cu Elsie în biroul personal al firmei T.T. Riceyman's. Se simțea mai aproape de un bărbat matur decît ar fi putut să-l facă zece mii de țigări și de înjurături și de cuvinte dulci spuse fetelor slăbuțe din piață. Sări de pe scaun.

— Dă-mi un sărut, Elsie, izbucni el cu îndrăzneală. Era speriat de propria-i obrăznicie.

— Jerry Perkins! îl admonestă Elsie. Nu ți-e rușine? Doamna Earlforward a murit! Și ăia doi sînt așa de bolnavi, acolo, sus!

— Care doi? întrebă Jerry, mai mult ca să-și ascundă zăpăceala decît din curiozitate.

— Adică domnul Earlforward, spuse Elsie. Nu se sperie de scăparea ei. Față de Jerry avea un rol grandios de jucat, și nici o greșeală nu-i putea strica jocul.

Jerry ghici imediat că Joe era ascuns de ea aici, în casă, dar nu avea de gînd să spună nimic. Chiar încercă să facă pe prostul, să pară că nu înțelege, ceea ce era foarte greu pentru el.

— Nu ți-e rușine? repetă ea solemn.

El plecă spre ușă. Privirea ei îl urmări. Îi părea rău pentru el. Voia să fie bună cu cineva. Nu-l putea ajuta pe domnul Earlforward. Putea face prea puțin pentru Joe. Doamna Earlforward murise, și putea atît de ușor să-l facă pe Jerry fericit!

— Vino 'ncoa'! spuse ea.

El se întoarse. Ea îl sărută tăcut, dar apăsat. Nu exista nici o șovăială în sărutul ei. Jerry, prea surprins de această bucurie neașteptată, nu putu să-i dea înapoi sărutul. Își pierdu curajul și plecă atît de absorbit de noile senzații, încît uită chiar să-i mulțumească scumpei sale binefăcătoare. În piață, purtarea sa față de Nell, care-l aștepta, fu chinuitor de tăioasă. Nell n-avea de unde să știe că acum avea a face cu un adult adevărat.

X

CASA DE BANI

NU SE AUZEA NICI UN ZGOMOT în casă; nici afară. Nu mergea nici un ceas în toată casa. Domnul Earlforward ascultase tot timpul, doar-doar o auzi clopotele bisericii ca să afle cît e ceasul, dar fără succes. Știa doar după liniștea de pe stradă că trebuie să fie foarte tîrziu. „Muncă!" își șopti în sinea sa în acel pustiu imens, lipsit de aer, care se ivise la moartea Violetei. „Asta-i singurul lucru care contează... singurul lucru". Talentul său de a ajunge la un compromis cu destinul fu pus la încercare într-un moment suprem de cumpănă. Un talent invincibil. Harry nu se putea lăsa tîrît de gînduri spre infern sau spre moartea

prin inaniție, supunîndu-se din slăbiciune durerii pricinuite de pierderea acelei femei unice, atît de îndatoritoare față de el, atît de rațională, atît de vioaie, de agreabilă, de energică, de întreprinzătoare, de receptivă la ideile lui — și totuși atît de independentă. Micile izbucniri de furie — cît de minunate, de copilărești! Întotdeauna existase în ea ceva de fetiță. Amintirea acestei calități îl întrista mai tare ca orice.

„Alimentație insuficientă?" Nu! Nu putea fi vorba de așa ceva. Se întîmplase oare vreodată ca el să nu-i îngăduie să-și satisfacă pofta de mîncare? Sau o mustruise pentru felul în care cheltuia ea banii în gospodărie? Nu! Nu se amestecase niciodată. Mai mult, avusese pe mînă destui bani de-ai ei și libertatea nelimitată de a-i folosi cum dorește. O să-i facă o înmormîntare cum nu se mai văzuse de mult în Clerkenwell. Costul, bineînțeles, ar putea fi acoperit din dota ei, dar el n-avea să accepte așa ceva — deși, se înțelege, tot acolo avea să se ajungă pînă la urmă.

Nu putea îndura să stea culcat în patul pe care-l împărtișise cu ea. Senzația jumătății goale, cînd își trecea mîna peste așternut, în întuneric, îl tortura înspăimîntător, și totuși simțea că trebuie să mîngîie mereu locul acela, rămas gol. Gest inutil și bolnăvicios! Se ridică din pat, trase perdelele și ridică transperantul. Nu putea vedea luna, dar razele ei străluceau în streșinile de peste drum și, împreună cu felinarul de gaz din stradă, luminau destul ca să se poată deslușì obiectele mai mari. Însuflețit de teribila putere a hotărîrii sale de a înfrunta destinul, se simți puternic — *era* puternic. Se simțea sigur pe picioarele lui reci. Da, deși stăruia încă o durere surdă, criza de indigestie trecea. Calmantul își făcuse efectul. Dacă ar lucra jos, în birou, n-ar obosi, și, dimpotrivă, ar trebui să se simtă mai bine.

O chestie foarte ciudată, indigestia asta! Nu mai suferise niciodată de indigestie, pînă în ziua de după nuntă, cînd mîncase cu atîta lăcomie din tortul de mireasă adus de Elsie. Tortul de mireasă părea să fi fost cauza decisivă sau poate că fusese doar momentul în care ceva se schimbase în organism. (Dar, bineînțeles, nu vorbise cu nimeni despre asta.) Totuși, acum se simțea mai bine. Puțină durere în același loc — doar atît.

Deschise dulapul să-şi ia cămaşa nouă şi costumul cel nou, şi văzu în lumina palidă hainele Violetei, aranjate în rafturi. La vederea lor simţi un şoc teribil. Trebuia neapărat să se salveze, să caute să-şi refacă existenţa. Nu mai putea să rămînă în dormitor. Se îmbrăcă cu hainele noi, în locul gulerului îşi puse la gît un fular. Apoi îşi umplu buzunarele cu obiectele personale lăsate pe comodă. Nu lipsea nimic. Luă de jos teancul de scrisori şi le puse în ordine pe noptieră. Putea merge fără dificultate. Trebuia să se apuce de lucru. O poftă mistuitoare de muncă îi cuprindea irezistibil întreaga minte, alungînd toate celelalte gînduri. Ieşi din dormitor — o realizare cu adevărat extraordinară.

Se uită în sus şi văzu lumină pe sub uşa de la camera servitoarei. Cîte luminări o fi arzînd fata asta! Las' că o s-o înveţe el! Era, oare, bine s-o certe? Dacă se răzvrătea? Elsie se schimbase; nu ştia prea bine cum să se poarte cu ea; şi nu voia s-o piardă. Era singurul lui sprijin pe lume. Totuşi, nu trebuia să-i fie frică să îndrepte purtările unui servitor. Da, avea s-o îndrepte! O să bată la uşă şi o să i-o spună — şi asta nu pentru prima oară. Urcă două trepte, dar simţi că picioarele îl lasă. Putea coborî, dar nu era în stare să urce. În plus, dacă ea ar fi aflat că s-a dat jos din pat, s-ar fi putut să urmeze cine ştie ce neplăceri; voia să evite neplăcerile. De aceea, se întoarse şi şchiopătă în jos pe scări, pînă în prăvălie, şi aprinse lumina.

Parcă ar fi vizitat, după o lungă absenţă, locul copilăriei sale. Recunoştea unul cîte unul vechile repere. Iată standul plin de cărţi, cu roţile lui, la care *ea* se gîndise. Prăvălia arăta ca un mausoleu al comerţului. Comerţul lui se oprise. Trebuia să fie adus iarăşi la viaţă, dinamizat din nou. Era în stare s-o facă? Trebuia şi avea s-o facă neapărat. Era capabil de eforturi uriaşe. Amărăciunea însăşi îl înbărbăta. Pe jos, la intrare, stăteau nişte scrisori uitate pe care se vedeau urme de picioare. Servitorii erau nemaipomeniţi. Elsie fusese atît de neglijentă, încît nu mai luase scrisorile de pe jos. Ar fi tot călcat pe ele pînă ar fi intrat în scîndurile astea murdare — cereri de cărţi, oferte de cărţi, poate chiar cecuri — esenţa însăşi a comerţului. Le ridică cu greu şi intră clătinîndu-se în birou, unde, de asemenea, aprinse lumina. Ce frig! Tremura.

„Nu m-am vindecat încă de tot", se gîndi el, şi începu să se îndoiască de sine. Focul era pregătit — din nou influenţa Violetei. Focurile nu fuseseră niciodată pregătite dinainte pînă nu venise ea. Aprinse cu un chibrit focul şi se simţi mai bine. Îşi mîngîie nehotărît obrazul. Țepi! De cînd nu se mai bărbierise? Ce minunat trebuie să arate! Din fericire, nu era nici o oglindă în prăvălie, aşa că nu-şi putu cerceta înfăţişarea. Muncă! Amintirile răsăreau din nou în mintea lui. Trebuia să le alunge. Plecase la spital, fără nici o vorbă de rămas bun, şi acum dispăruse pentru totdeauna! Era incredibil, monstruos, cel mai sinistru exemplu de vrăjitorie drăcească din cîte fuseseră vreodată pe lume!... Cloroform. Bisturiul. Fibrom... Moarte. Dispărută. Ea, cu vioiciunea şi optimismul ei... Era extenuat. Durerea începu din nou. Era rea de tot. Poate că făcuse o imprudenţă coborînd scările, pentru că nu le putea urca din nou. Se învîrti cu prudenţă în jurul mesei, agăţîndu-se de tăblie, şi se aşeză pe scaun. Muncă! Muncă! Refacerea vieţii lui...

Frunzări scrisorile. Într-una din ele era un cec care, pentru noapte, trebuia să intre în casa de bani. Avea să-l semneze a doua zi. Niciodată să nu semnezi un cec pînă nu ajungi cu el la bancă, pentru că un cec semnat putea să cadă pradă hoţilor. Se aplecă cu o oarecare plăcere într-o parte, spre casa lui de bani. Seiful *ei* era sus, în baie. Trebuia să ia cheile şi să-l deschidă, să-i cerceteze conţinutul. Îşi luă propriile chei din buzunar şi, nu fără oarecare greutate, descuie casa de bani şi trase uşa spre el. Mişcarea asta familiară îl linişti. Spectacolul sublim al casei sale de bani, singurul simbol al siguranţei sale într-o lume plină de pericole, îi dădu curaj. De fapt...

Deodată observă că punga cu mărunţiş nu era chiar la locul ei, pe raftul de deasupra sertarelor. Se ridică alarmat şi luă punga. Nu era legată cu nod. O desfăcu şi simţi înăuntru o bucată mototolită de hîrtie. „*1 ş.*"! Un scris neîndemînatic — Elsie! — pe care îl cunoştea atît de bine din micile liste de vînzări de pe dosul plicurilor! Nu! Nu pierderea celor 12 penny îl afecta. Ar fi trecut peste asta. Ceea ce îl şoca atît de profund, atît de formidabil, era faptul că Elsie îi luase cheile pe furiş, răscolise prin casa de bani şi adusese înapoi cheile — şi îi zîmbise şi îl îngrijise mai departe. Nu

exista nici o certitudine în această lume plină de primejdii! Temeliile încrederii fuseseră năruite. Elsie!

Dar în chinurile acestei nenorociri, nu-şi uită soţia. Gemu cu voce tare:

— Ce-ar fi spus Violet? Ce-ar fi spus biata mea Violet despre asta?

Splendida lui energie, curajul lui supraomenesc de a-şi reclădi, peste ruine, existenţa şi de a înfrunta destinul erau înfrînte. Viaţa era mai necuprinsă, mai crudă decît îşi închipuise.

XI

ÎNCHISOAREA

— JOE, ÎNTREBĂ ELSIE, UNDE-ŢI sînt hîrtiile?

Îi aduse hainele — uscate, împăturite, gata să fie îmi brăcate — în camera ei. Nu găsise nimic în buzunarele costumului, în afară de cîteva ilustrate cu fotbalişti celebr (din pachete de ţigări), o pipă înnegrită, trei monede franţuzeşti şi un briceag rupt. Aceste cîteva obiecte, hainele şi perechea de pantofi nenorociţi — pe care ea îi împinsese sub pat şi uitase de ei — păreau a fi tot ce dobîndise Joe în cei mai mult de douăzeci de ani de viaţă grea şi primejdioasă pe acest pămînt — mult mai puţin chiar decît obţinuse Elsie. Numărul mic al proprietăţilor sale nu o îngrijora, şi nici nu o prea mira, fiindcă ştia că sînt mulţi bărbaţi neînsuraţi care nu au motive să strîngă ceea ce ar putea risipii imediat în propriul lor folos şi care nu strînseseră mai multe rezerve decît Joe; dar lipsa „hîrtiilor" sacre o neliniştea. Orice cunoscut de-al ei putea, la nevoie, să arate o *hîrtie* de un fel sau altul — lăsare la vatră, dovadă de pensionare, scrisori de recomandare, certificat de naştere etc., etc... Pînă şi vagabonzii care tot intrau şi ieşeau din Casa Rowtown aveau hîrtii cărora le acordau, pe bună dreptate, cea mai mare importanţă. Nici un bărbat din cîţi ştia Elsie nu putea ajunge prea departe fără hîrtii, decît dacă era ocrotit în mod deosebit de Cel-de-sus; şi, mai devreme

sau mai tîrziu — îndeobște mai devreme —, Cel de-sus se plictisea să-l tot ocrotească.

Toată ziua, Elsie așteptase prilejul să-i vorbească lui Joe despre hîrtiile lui. Acum se ivise acest prilej. Domnul Earlforward mai putea fi lăsat singur încă o oră sau două. Joe părea să aibă mai puține dureri. Cele două dormitoare erau puse la punct. Ambii pacienți fuseseră hrăniți. Joe mai luase niște chinină. Nu-l mai putea spăla pînă a doua zi. Ea băuse două cești de ceai și mîncase ultimele rămășițe de brînză din cușcă. Pusese în sfeșnic lumînare nouă — ultima lumînare. Adusese cărbuni și făcuse focul. A doua zi avea de făcut o groază de lucruri — să facă rost de bani, să meargă după cumpărături, să-l caute pe doctor, s-o caute pe doamna Belrose, să discute despre înmormîntare cu domnul Earlforward; emoții teribile — dar pentru moment era liberă.

Joe nu răspunse. Părea că încearcă să compună o propoziție. Îl încurajă, repetînd:

— Unde-ți sînt actele? Nu le găsesc nicăieri. Nu le-ai pierdut, nu? Fruntea i se încruntă, așteptînd răspunsul.

— Le-am vîndut, spuse Joe cu vocea lui groasă, vibrantă și totuși îngrozitor de slabă. Își întoarse privirea.

— Le-ai vîndut, Joe? Nu se poate să le fi vîndut!

— Ba da, le-am vîndut, dacă-ți spun. Le-am vîndut ieri de dimineață.

— Dar, Joey...

— Le-am vîndut ieri-dimineață unui tip care a ieșit odată cu mine de la Pentonville.

— Pentonville! Joe, vrei să spui că ai fost la închisoare? El dădu afirmativ din cap. Ce rușine! exclamă ea. Era indignată, nu pentru că el ar fi făcut ceva rău și fusese băgat la închisoare, dar pentru că poliția fusese rea și îl băgase la închisoare. Instinctiv, presupuse, și nu se îndoia de dreptatea supozițiilor ei, că el era o victimă inocentă a nemiloșilor indivizi în bleumarin, cunoscuți unora doar ca niște persoane care te ajută să traversezi străzile aglomerate.

— N-am avut de ales, știi, așa că mi-au dat paișpe zile.

Ea se lăsă în genunchi lîngă pat, își puse brațul sting sub grumazul lui și cu brațul drept îi cuprinse mijlocul; simți din nou prin așternut formele atît de cunoscute ale

trupului lui, și îi privi obrazul simplu și urît, pe care îi crescuse un păr moale și negru. În fața unei asemenea dovezi de încredere și de tandrețe, Joe începu să plîngă.

— Povestește-mi, șopti ea, fără să spere prea mult că el va reuși să povestească, totuși, ceva.

— O, nu e important, răspunse Joe trist. Ziua armistițiului, știi. Am avut după-amiaza mea liberă și am ieșit.

— Ai lucrat undeva, Joe?

— Cu ora, pe Oxford Street — căram cărbunii la etaj, curățam argintărie, măturam și tot felul de treburi din astea. Și un pat. Da, la subsol. Un fel de paznic. Doctorul mi-a dat niște scrisori de recomandare. Adică mi le-a trimis cînd i-am scris să-l rog. (Nu era nici o îndoială că fusese nedreaptă cu doctorul!) M-am dus la Piccadilly să văd și eu locurile alea, și cînd aproape că se-nnoptase, îl văd pe generalul nostru de divizie într-o mașină a dracului de mare, cu două femei tinerele. Se împotmoliseră în Piccadilly Circus, știi, și el se oprise lîngă trotuar, acolo unde-s florăresele alea, știi tu, lîngă fîntînă, și eu stăteam acolo, tot așa aproape cum sînt de tine, Elsie. Îi ziceam pe vremuri Măcelarul. Așa-i ziceam. Nu-i mai ziceam altfel. Și acum era acolo cu două rînduri de decorații și cu femeile alea ușoare, poate că nu erau ușoare, și nu-mi plăcea mutra lui — dură, știi. Rea. Îl știam noi, da. Și apoi m-am gîndit la cele două minute de reculegere, și cum ne-am scos pălăriile, și la poziția de drepți, și la Cenotaf[1], și am început să rîd. M-am uitat la el prin geam și am rîs. Și nu i-a plăcut, nu. Eram atît de aproape de el cum sînt acum de tine. Și unde lasă el geamul jos și zice ceva de nu'ș'ce purtare necuviincioasă față de cucoanele alea, și eu îmi scot limba la el. Asta a fost ultima chestie. A pus capac la toate. Am simțit că mă apucă ceva — știi. Apoi a fost o învălmășeală, și i-am ars una unui polițist drept în umăr. A, m-au luat, trei au fost! Doctorul de la secție mi-a zis că-s beat, cu care nu băusem de trei zile nici un strop! A doua zi dimineață, judecătorul mi-a zis că o să mă lase mai ușor că e ziua armistițiului, și că fusesem

[1] Cenotaful de la Londra e monumentul celor căzuți în primul război mondial

și luptasem pentru țară, dar ultraj împotriva unui polițist, asta nu se putea s-o treacă cu vederea. N-avea de ales pentru asta, așa că mi-a dat paiș'pe zile.

— Dar stăpînul tău, Joe?

— Era o bătrînă.

— N-a vrut...

— Nu, n-a vrut, răspunse Joe aspru. Și încă o chestie: după aia, nici nu m-am dus înapoi acolo.

— Ți-ai lăsat lucrurile acolo?

— Da. Un sac și cîteva lucruri. Și nici n-o să mă duc după ele.

— Mă duc eu! spuse hotărîtă Elsie. N-o să le las la ea. O să-i spun că te-ai îmbolnăvit, și-o să le aduc.

Joe nu spuse nimic.

— Da' de ce ți-ai vîndut actele, Joe?

— Mi-a dat patru lire jumate pe ele. N-aveam nimic, mi-a dat patru lire jumate, și pe urmă ne-am dus și am mîncat ca lumea după toată zeama aia lungă, și cicoarea, și pîinea uscată. N-avea nici un rost să mă întorc. Plecasem fără să zic nimic, da.

— Dar de ce n-ai venit direct la mine, Joey?

Joe nu răspunse. După toată vorbăria asta anapoda, se întoarse în tăcerile sale.

Elsie nu-și lua ochii de la el. Lumina lumînării creștea și scădea. Un camion greu trecu, zgîlțîind casa. Elsie voia să-i spună lui Joe toată povestea ei, despre domnul Earlforward și despre moartea doamnei Earlforward, și despre toate lucrurile care o așteptau a doua zi. Voia să discute între patru ochi un plan, cum să facă să-l ajute cînd o să se facă bine; pentru că era sigură că putea să-i dea din nou respectul față de sine și să-l facă să-și dobîndească locul pe care îl merita în lume. Dar pe el nu părea să-l intereseze nimic, nici măcar ea. Era prea absorbit de durerile, de suferințele și de febra lui. Iar ea era foarte obosită. Așa că, fără să-și miște mîinile, își lăsă capul pe pieptul lui și se gîndi supărată — din cauza lui — la întreaga lume; socotea că, totuși, ea — aspră și nemiloasă cum ea — fusese aceea care-i adusese toate aceste necazuri și simți că-l iubește.

XII

SOMNUL

DOMNUL ŞI DOAMNA BELROSE ocupau un dormitor micuţ din partea de sus a casei. Sora ei şi sora lui îşi ascundeau formele pline într-un vag „altundeva", iar curioşii care ştiau, fie din relaţii de afaceri, fie prin alte mijloace, că aproape întreaga casă era ocupată de marfă, se întrebau unde se aciuiau de fapt cele două cumnate. Servitorii nu dormeau în casă.

În toiul nopţii, doamna Belrose îşi ridică magnificele ei forme din patul mult-prea-împovărat şi se duse la fereastră, să privească pasajul.

— Charlie, spuse ea, venind înapoi la pat şi zgilţîindu l pe soţul ei.

El se trezi morocănos şi mîrîi bodogănind că o să răcească; o idee absurdă, pentru că ştia bine că ea nu răcea niciodată, şi că era de neconceput să răcească.

— Lumina aia tot mai arde la T.T. — în prăvălie. Nu-mi place treaba asta.

Aprinse lumina în cameră şi himerele nopţii fură împrăştiate, iar în locul lor se ivi realitatea zilei şi sensurile clare ale lucrurilor. Domnul şi doamna Belrose se considerau două dintre cele mai înţelepte şi imperturbabile persoane ce s-au văzut vreodată, şi probabil că aşa şi erau.

Nici o împrejurare nu era prea grea pentru agerimea şi prezenţa lor de spirit. Fiecare avea o încredere oarbă în bunul simţ, în cumsecădenia şi în lipsa de sentimentalism ale celuilalt. Doamna Belrose, în ciuda tinereţii sale expansive, era mai impunătoare. Ea era cea care avea de obicei ultimul cuvînt în formularea ideilor; din vorbele ei se înţelegea că, totuşi, Charlie avea o înţelepciune incomparabilă, pe care numai ea putea să i-o inspire, şi de asemenea că el, fiind bărbat, putea să înfăptuiască anumite lucruri pe care ea, fiind femeie, nu era cu totul în stare să le realizeze.

— Nu-mi place chestia asta, spuse ea.

— Păi, nu văd ce putem face pînă mîine dimineaţă, răspunse Charles. Nu pentru că şi-ar fi lăsat judecata în-

fluențată de aprigă dorință de a dormi. Nu; era absolut imparțial.

— Fata aia are prea multe pe cap; trebuie să-l îngrijească zi și noapte singură pe bătrînul ăla cindat. Nu e proastă, nici vorbă; dar e prea mult pentru o fată singură.

— Poate că ar trebui să te duci pînă acolo să vezi ce e.

— Mă gîndeam că poate te duci tu, Charlie.

— Dacă mă duc eu, nu pot face nimic. N-o pot ajuta pe fată.

— Mi-e frică, spuse simplu autoritara și agera soție.

— De ce? întrebă bucățica de om care se chema soțul ei.

— Nu știu exact, dar mi-e frică. Ar fi mai bine dacă te-ai duce tu oricum, dacă te-ai duce primul. Aș veni și eu pe urmă. N-o putem lăsa singură pe fată.

Totuși, doamna Belrose știa de ce-i era teamă, și știa și domnul Belrose. Îl ajută să-și pună hainele: era un gest de simpatie mai degrabă. Și îl povățui să nu le trezească pe „fetele alea", adică pe cele două cumnate.

El ieși, dîrdîind, pe ușă. O noapte frumoasă, cu un vînt aspru, purtînd praful dintr-o parte în alta a pasajului. Nimeni prin preajmă. Orologiul bisericii bătu ora trei. Storul de la ușă lăsa un loc liber pe lîngă pervaz; domnul Belrose privi pe acolo, dar nu izbuti să vadă nimic. Doar lumină care ardea undeva, în spatele camerei. Bătu întîi încet, apoi mai tare în geam. Nici un răspuns. Explicația era una singură: fără îndoială că Elsie coborîse în prăvălie cu vreo treabă și că urcase iar, uitînd lumina aprinsă. Domnului Belrose îi era foarte frig. Tocmai voia să plece și să-i ducă raportul soției, cînd descoperi că ușa nu era încuiată. (Buimăcită de toate cîte i se întîmplaseră, după ce-l sărutase pe Jerry, Elsie uitase s-o mai încuie.) Domnul Belrose intră și îl văzu pe domnul Earlforward, purtînd un costum nou, elegant, șezînd nemișcat, într-o poziție ciudată, în scaunul de la birou. Acum știa foarte bine de ce-i fusese frică soției sale. Dar avea o inimă foarte bună și sănătoasă, și trecu hotărît în birou. Se vedea o scînteiere roșie, slabă, în soba plină de cenușă. Lumina becului cădea în raze aproape palpabile pe părul cărunt al domnului Earlforward. Casa de bani era deschisă și pe podea se afla o pungă cu bani. Scaunul domnului Earlforward era înclinat într-o parte și fusese oprit în cădere, cu domnul Earlforward cu tot, de faptul că

brațul lui stîng fusese prins sub tăblia mesei. Lumina electrică era foarte răbdătoare, și la fel era și domnul Earlforward. Era aplecat peste brațul drept al scaunului; corpul lui se frînsese într-un unghi de 45°, și cu obrazul atîrna deasupra dușumelei.

„N-am mai văzut niciodată așa ceva, se gîndi domnul Belrose. Asta o să facă vîlvă în tot pasajul".

Îi era frică. Avea ceea ce se numește „furnicături". Îi atinse cu grijă mîna domnului Earlforward, așezată pe masă. Era rece și destul de rigidă. Se aplecă să se uite la fața domnului Earlforward. Ce față înfiorătoare! Albă, pătată, pielea țepoasă, trasă tare peste oase și mușchi — foarte tare. În ochii mici, care abia se mai vedeau, o expresie de durere! Nici urmă a proverbialei liniști a morții!

„Nu trebuie să ating! Nu trebuie să ating nimic"! se gîndi domnul Belrose, îndreptîndu-și genunchii.

Ieși din birou și privi în sus, pe treptele întunecate. Nici o lumină. Nici un zgomot. Își căută chibriturile, dar nu le luase cu el, și bănuia că acum nu e în stare să caute cu atenție chibrituri. Totuși, casa trebuia cercetată. Deși nu avea deloc chef să intre încă o dată în birou, se întoarse acolo, în speranța că va găsi o cutie de chibrituri; primul lucru pe care-l văzu fu o cutie pusă pe poliță. Aprinse un chibrit după altul și urcă buimac pe scări; ajunse mai întîi la baie. Goală. Nimic deosebit, în afară de cîteva funii întinse și de o cutie portocalie în cadă. Un dormitor, frumos mobilat, patul nefăcut; o cearșeă cu farfurie pe noptieră; o ușă a dulapului deschisă. Totul părea încă în așteptare. Apoi descoperi camera de zi, la fel de liniștită. Nici un zgomot. Al doilea rînd de scări îl ispitea grozav. Ajunse sus și împinse încă o ușă la capătul scărilor, i se stinse încă un chibrit. Mai aprinse unul și cînd făcu, în sfîrșit, lumină, păși în camera încălzită ușor de un foc care se stingea. Fu uimit, nedumerit, înfiorat, șocat și zguduit foarte tare văzînd un bărbat tînăr întins pe patul așezat în colț și o femeie tînără, Elsie, aplecată neglijent peste trupul lui, cu capul culcat pe pieptul lui. Și auzi sunetul regulat al unei respirații. Era ceva în îmbrățișarea acestei perechi care făcu bunul simț al domnului Belrose să nu fie jignit. Era adînc emoționat. Nu mai avusese niciodată o asemenea senzație, deopotrivă dureroasă și încîntătoare (da, de a dreptul *în-*

cîntătoare pentru un negustător de brînză). Bărbatul cel tînăr își ridică puțin capul de pe pernă și îl lăsă imediat jos.

— Doarme, spuse tînărul cu o voce slabă, groasă, obosită. N-o treziți.

XIII

DISPARIȚIA FIRMEI T.T.

CARACTERUL EFEMER AL LUCRURILOR omenești a fost admirabil ilustrat în următoarele două săptămîni. Într-un ziar de dimineață apăru o relatare scurtă a descoperirilor nocturne făcute de domnul Belrose la T.T. Riceyman's; peste șase ore, ziarele de seară, cu instinctul lor sigur al știrilor cu adevărat importante, ridicară Pasajul Riceyman la un rang mult mai înalt decît cel al campionatelor de lupte, al economiei naționale și al situației dezastruoase din Europa. Asemenea banalități dispăreau din sumarele ziarelor, care nu conțineau decît „Moartea misterioasă a unui avar din Clerkenwell", „Uimitoare poveste de dragoste și moarte", „Tragedie nocturnă pe King's Cross Road" și alte titluri, rezumate și manșete asemănătoare. Pasajul Riceyman forfotea de reporteri speciali și de fotografi iscoditori. Ziarele de a doua zi dimineață amplificară subiectul. Pasajul deveni centrul atenției întregii Anglii și subiectul predilect al telegramelor trimise Americii, Africii de Sud și antipozilor. Pasajul urcă ameților spre o celebritate unică. La prezentarea rezultatelor anchetei întreprinse de parchet asupra morții lui Henry Earlforward, sala a fost plină ca la un proces de divorț de zile mari și totul fu stenografiat cuvînt cu cuvînt. Jurații care au fost convocați de tribunal se considerară norocoși.

Reverendul Augustus Earlforward, misionar metodist wesleyan, frate cu răposatul, întors în Anglia din Indiile de Vest, pentru o vacanță, descoperi brusc că e un personaj celebru. Fusese cît pe-aci să piardă vaporul din Kingston, Jamaica, și faptul că totuși nu-l pierduse fusese interpretat de el ca o intervenție a mîinii Providenței. Nu-și mai văzuse

fratele mai mic de peste treizeci de ani, nici nu mai știa nimic despre el; nici nu-i știa adresa, nu-i trecuse prin cap nici măcar să încerce să-l găsească. Și deodată, bîndu-și ceaiul în hotelul Thackeray din Bloomsbury, ochii lui severi descoperiseră numele Earlforward tipărit cu litere mari într-un ziar. Întîmplarea era cel mai extraordinar eveniment, cea mai grozavă coincidență din viața lui lungă și cucernică. Cu înțelepciune, alergă la un avocat. Își încea să fie reprezentat la anchetă. Se întîlnise din nou cu Anglia, nutrind niște păreri critice, căci, asemenea multora din colonii, avea impresia că nimic nu mai e în ordine cu bătrînul regat, atît de neorganizat și de decadent. Iar cele aflate despre viața din Clerkenwell i-au confirmat pe deplin bănuielile, lucru care nu-l mîră deloc, pentru că prosperul său comerț cu negri îi întărise convingerea fermă că el nu putea greși niciodată. De la bun început, își formă ideile sale în legătură cu Elsie, slujnica surprinsă cu un tînăr în camera ei. Nu erau idei deloc favorabile, dar se cuvine să reținem că el se afla în vacanță și că, deci, nu mai avea obligația să predice și să practice mila creștinească. La anchetă, (la care se raportă, după autopsie, că Henry murise de cancer la epigastru), reprezentantul său legal o supuse pe Elsie unui bombardament de întrebări ciudate, și aceste întrebări au fost susținute de cinismul și neîncrederea înnăscute ale procurorului. Elsie a fost salvată de oprobriu prin mărturia doctorului Raste cum că ea fusese aceea care îl chemase să-l vadă pe tînăr. Cînd ieși din sală, Elsie a fost pur și simplu ovaționată de prietenii ei înflăcărați. De atunci, nu mai rosti nici o vorbă nici despre procuror, nici despre misionar și, fără să aibă nici o scuză, nu-l iertă pe nici unul dintre ei. Dar misionarul o iertă pe Elsie și le îngădui, ei și tînărului bolnav să rămînă în casă. Nici domnul, nici doamna Earlforward nu lăsaseră testament, și misionarul se bucură să afle că bogata Violet nu avea nici o rudă apropiată. Astfel că întreaga ei proprietate, împreună cu cea a lui Henry, îi revenea lui Augustus; dacă Violet ar fi avut rude apropiate, Augustus n-ar fi moștenit decît jumătate din averea ei.

Clerkenwellul credea că gloria mondială a pasajului avea să continue la infinit; dar ea apuse tot atît de repede pe cît răsărise, iar pînă în după-amiaza zilei de după an-

chetă se stinsese cu totul. Funeraliilor comune ale soților Earlforward nu le-a fost consacrat nici măcar un rînd în presa cotidiană. Totuși ele au constituit un spectacol măreț de-a lungul lui King's Cross Road — nu din cauza fastului propriu-zis (pentru că le lipsea strălucirea înmormîntării pe care Henry o gîndise pentru soția sa), ci din cauza mulțimii de participanți și de gură-cască.

Reverendul Augustus, moștenitorul unei situații materiale confortabile, agonisită fără această intenție prin învîrtelile domnului Arb, contabilul de șantier, prin politica prudentă a domnului Earlforward și datorită spiritului de imitație al Violetei, descoperi că este stingherit foarte serios de lipsa banilor gheață, pentru că, înainte de a se putea atinge de moștenire, trebuia să îndeplinească tot felul de formalități costisitoare și obositoare ca să demonstreze anumite lucruri care lui i se păreau de domeniul evidenței — de pildă, că era fiul legitim al părinților săi. Își dădu seama că toate astea vor mai dura multă vreme. Trimise o telegramă oficiilor filiale din Jamaica și transmise că își prelungea vacanța. Nu *ceru* să i se prelungească vacanța: în calitatea lui de om bogat, și-o prelungi pur și simplu, iar propaganda divină trebui să mai fie amînată. Compunerea acelei telegrame fu una din compensațiile sale într-un moment de grele încercări.

Mai cunoscu tot felul de alte compensații, dintre care cea mai importantă era, fără îndoială, statutul de proprietar al unui imobil vacant, aflat la dispoziția sa. Nu numai întregul Clerkenwell, ci întreaga Londră părea să fi aflat în cîteva ore de noul său statut. Zeci de oameni, aduși la disperare de criza de locuințe, îi telegrafiară; zeci de oameni îi scriseră; și alte zeci îl căutară personal la hotel, și toți îl implorară să le facă marea favoare de a le închiria imobilul de la T.T. Riceyman's, cu o chirie foarte mare. Cîțiva voiau să cumpere casa. Cererea era atît de mare și venea de la oameni atît de diferiți, încît îl convinseră pe Augustus că era un potențial binefăcător al omenirii. Preferînd să se bucure de roadele bogăției fără să fie bătut la cap din cauza responsabilităților plicticoase care ar fi urmat, se hotărî să vîndă în loc să închirieze. Și încheie un contract de vînzare cu domnul Belrose. Îl alese pe domnul Belrose pentru că atît domnul Belrose, cît și toate femeile

din casa Belrose erau metodişti wesleyeni, şi pentru că domnul Belrose nu tărăgăna, şi era dornic şi pregătit să încheie tranzacţia şi, mai mult, plătea chiar un avans substanţial înainte de stabilirea formalităţilor legale care recunoşteau drepturile de proprietar ale lui Augustus.

După aceea, întîmplările se succedară din ce în ce mai repede. Întregul stoc de cărţi fu vîndut printr-o înţelegere cu un anticar din Charing Cross Road, care îl înghiţi şi îl digeră cu o uşurinţă formidabilă. Cărţile fură ridicate în linişte de nişte camioane. Apoi, unui comerciant din Islington i-au fost vîndute mobila şi hainele (inclusiv costumele şi cămăşile purtate ale domnului Earlforward). Şi un camion veni să ridice mobila şi toate celelalte obiecte, inclusiv casa de bani şi pantoful de mătase, şi obţinu aprobarea oficialităţilor de la drumurile publice să treacă peste trotuar şi să staţioneze pe dalele pasajului, în faţa uşii prăvăliei. Şi mobilele zburară ca nişte frunze duse de vînt. În după-amiaza aceea, domnul Belrose veni de „peste drum" cu un grup de decoratori şi de antreprenori de construcţii, şi în interioarele casei ce se golea treptat, printre piesele de mobilier care zburau, domnul Belrose discuta cu experţii despre ce ar trebui să facă, şi la ce preţ, pentru a şterge, cu ameliorări, cu noi amenajări şi cu vopsea, pînă şi amintirea firmei T.T. Riceyman's.

Nişte trîntori stăteau în pasaj şi căscau gura la priveliştea camionului care se umplea cu mobilă şi la dispariţia lui T.T. Riceyman's. Nici ei nu se gîndeau la dispariţia oricărei urme a existenţei pămînteşti a lui Henry şi a Violetei Earlforward, ci la progresul impetuos al acelui personaj puternic şi prosper, Charles Belrose, care va deţine două prăvălii şi care, fără îndoială, le va face pe amîndouă foarte rentabile. Henry şi Violet parcă nici n-ar fi existat cîndva. Îi erau la fel de străini reverendului Augustus care, pe deasupra, zăcea mai mult sau mai puţin bolnav în camera lui de hotel — rezultat al chinurilor moştenirii. Violet fusese dintotdeauna considerată ca o intrusă în cartier; nu avea acolo nici un fel de rădăcini. Iar în ceea ce-l privea pe Henry, deşi nu era străin, ci se trăgea din adevăratul sînge străvechi al Clerkenwell-ului, şi deşi relatările despre bogăţiile sale impuneau respect, nu fusese îndrăgit, ci clasat sarcastic drept o ciudăţenie, clasificare care l-ar fi derutat şi agasat teribil.

Violet și Henry supraviețuiseră totuși într-un loc, și anume în inima bunei Elsie. Apăru în pasaj, îmbrăcată în doliu — rochie neagră nouă, pălărie neagră nouă, pardesiul negru vechi și mănuși negre. Își cumpărase hainele de doliu dintr-un simț al datoriei și al bunei-cuviințe. Nu voise să facă cheltuieli, dar conștiința o obligase. Ducea un sac uzat, ce părea foarte greu pentru puterile ei, și se cam înroșise și respira cam greu, ca după un exercițiu cu care nu era obișnuită. O siluetă rotofeie, cam îngălată, la care nimeni nu s-ar fi uitat cu atenție. O față obișnuită, cu trăsături lipsite de finețe, cu excepția ochilor și a buzelor: cu o privire speriată; și obosită. Lipsise aproape toată ziua. Se prefăcu că nu-l observă, dar privelișteа imensului camion de mobilă strecurat în pasaj o făcu să-i dea lacrimile.

Intră cu pas hotărît în prăvălia care, după plecarea lui Charles Belrose și a grupului de renovatori, era pustie, în afara uneia sau a două piese de mobilier care își așteptau rîndul să fie urcate în camion. Un lucrător desfăcea rafturile, distrugînd astfel și culoarele dintre ele. Scînduri moarte, care cîndva fuseseră vii, rafturi ce susținuseră greutăți erau puse grămadă de-a lungul unui perete. Trebui să aștepte la piciorul scărilor în timp ce o parte din șifonierul Violetei cobora cu stîngăcie scările în brațele păroase a doi hamali. Urcă și, la primul etaj, aruncă o privire în toate camerele, una după alta; o teribilă dezordine, murdărie, praf, un adevărat talmeș-balmeș; greu de crezut că toate acestea ar fi încăput vreodată într-o casă locuită, care fusese curățată în mod regulat, îngrijită ca un copil neajutorat, incapabil să aibă singur grijă de el. Cără sacul și pe al doilea rînd de scări și intră în camera ce nu fusese folosită, care acum era complet goală, lăsată numai cu zidurile ei murdare și coșcovite — chiar și plantele din ghivece dispăruseră de pe pervazuri. Intră în bucătărie, unde rămăsese stăpîn peste întreaga pustietate robinetul cu picăturile sale veșnice.

Ajunse în sfîrșit în camera ei care, printr-un ucaz miraculos, dat de sus, din hotelul Thackeray, fusese cruțată. Ardea un foc vesel, la prima vedere totul părea normal; dar sertarele închise erau goale, și cutia și umbrela ei ajunseseră din nou în casa din Piața Riceyman, unde dormise Elsie de la înmormîntare încoace. Joe era destul de refăcut ca să poată dormi singur în casă; și nu obiectase în nici un

fel la această idee. Joe, complet îmbrăcat pentru marele exod, stătea pe unicul scaun din cameră. Zîmbi. Lăsînd jos sacul, zîmbi și ea. Se sărutară. Cu inteligența sa limitată, dar plină de imaginație, Joe nu vedea că Elsie nu este altceva decît Elsie. El vedea în ființa aceea îmbrăcată în haine de doliu - care nu-i veneau deloc bine — un salvator, o apărătoare puternică, un înger strălucitor, o ființă cu totul diferită și o făptură superioară oricărei alteia. Stăteau muți și fericiți în insula aceea locuită, în jurul căreia urca învîrtejindu-se fluxul pustietății și al schimbărilor. Elsie luă o bucată de pîine cu unt de pe farfurie și începu să mănînce.

— N-ai mîncat de seară? întrebă îngrijorat Joe. Ea dădu din cap că da. Mințea.

— Ți-am adus desaga și toate lucrurile, spuse ea. Ai un guler curat. Ar fi bine să-l pui.

Mestecînd, desfăcu desaga.

— Și am adus și actele de la notariat, adăugă ea. El cercetă certificatul care, cu scrisul lui complicat și indescifrabil, îl intimidă. Era foarte bucuros și foarte recunoscător că nu trebuise să se ducă să ia el certificatul. Gulerul curat pe care i-l aranjă Elsie adusese o îmbunătățire extraordinară înfățișării șleampete și triste a lui Joe.

— A trecut doctorul să te vadă? întrebă Elsie. Joe clătină din cap. Să știi, nu poți pleca pînă nu trece să te vadă.

Doctorul îl angajase din nou pe Joe, care trebuia să plece direct în Piața Middelton, chiar în după-amiaza aceea, și să-și reia obligațiile de îndată ce i-ar fi permis sănătatea. Ieșise puțin de dimineață, dar numai pe partea cealaltă a lui King's Cross, ca să se radă. Poate că era regretabil că Joe pleca îmbrăcat cu una din cămășile de flanel ale domnului Earlforward. Dacă Elsie ar fi fost absolut cinstită, ar fi spălat cămașa și ar fi pus-o la loc în șifonier, dar se gîndi că Joe avea nevoie de ea, și cinstea ei nu reuși să atingă perfecțiunea.

Se auziră pași pe scări. Doctorul veni pe insula lor. El însuși era o insulă, desprins de lumea exterioară, interiorizat, cu gîndurile greu de ghicit ca totdeauna. Intră în cameră ca și cum ar fi fost chiar o cameră, și nu scena golită a unei drame eroice, de neuitat, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit în ultimul timp în Pasajul Riceyman.

— M-a căutat fiică-mea pe-aici? întrebă el brusc, punîndu-și pălăria dichisită pe comoda mică, gălbuie.

— Nu, domnule.

— Ah! Trebuia să mă aștepte aici, continuă pe un ton indiferent și egal. Și totuși avea în glas ceva care, pentru oricine era atent, exprima clar că, undeva, în adîncul cugetului, ardea o mîndrie pătimașă pentru fiica sa.

— Cred că e în regulă, Joe, hotărî el, după ce îl examină pe bolnavul de malarie. Văd că te-ai și bărbierit.

— Elsie mi-a spus că așa ar fi bine, domnule.

— Da. Te face să te simți mai vesel, nu-i așa? Păi, poți să pleci. Apropo, Elsie — și tuși; ne întrebam dacă n-ai vrea să te duci să stai puțin de vorbă cu doamna Baste?

— Da, domnule. Dar despre ce, domnule? Despre Joe?

— Păi, adevărul e că ne-am gîndit că poate ai vrea — rise nervos — să faci parte din personalul casei. Nu știu cum se cheamă. Bucătăreasă-slujnică. Nu. Nu chiar, că ar mai fi și Joe. Ați fi tu și cu Joe, înțelegi?

Elsie tresări speriată — atît de speriată încît nici nu spuse „Mulțumesc".

— Vai! N-aș putea să fac așa ceva, domnule! N-aș putea să gătesc pentru dumneavoastră, domnule. N-aș face față, domnule. Nu sînt decît o femeie cu ziua, domnule. Nu m-aș descurca, domnule.

— Dar am crezut că ai învățat ceva bucătărie de la — ăă — doamna Earlforward?

— O, nu, domnule. Nu așa cum credeți. Doar la un ochi de gaz, domnule.

Iată cum arăta acum fata aceea ambițioasă de odinioară care visase să învețe arta de a servi la mese, într-o casă mare, întocmai ca aceea a doctorului. Totala neîncredere în puterile ei nu era singurul factor care o făcuse să ia această hotărîre, instantaneu și fără ezitare, ca orice femeie aprigă, înțeleaptă și îndemînatică, fără să țină seama de părerile idolului ei protejat și frogil, Joe — căci începuse să se simtă la Elsie Sprickett o anume independență, o duritate. Adevărul e că dorea o casă separată ca un refugiu pentru Joe, în cazul că s-ar fi ivit vreo nevoie, și aranjase să închirieze o cameră la subsolul vechii sale locuințe din Piața Riccyman. Din averea colosală de 32 de lire, pe care o strînsese la bancă, voia să-și mobileze casa. Se hotărîse, de comun acord cu doctorul, ca, după căsătorie, Joe să aibă o noapte liberă pe săptămînă. Ea va deveni din nou femeie cu ziua, ceea ce era mai obositor,

dar îi lăsa mai multă libertate decît o situaţie stabilă. Dacă Joe ar fi făcut o criză de violenţă, ea ar fi îndurat-o aici, în casă. Îşi dorea chiar s-o facă să sufere cu mîinile lui, ca o pedeapsă pentru brutalitatea cu care ea se purtase cîndva cu el, pentru alungarea bine intenţionată a acestei victime nevinovate ce suferea urmările experienţelor războiului. Din cîştigurile ei şi ale lui, vor avea un venit suficient. Acest plan minunat, inteligent era întocmit în amănunt în mintea ei. Şi sugestia doctorului îl atacă la temelie. In Piaţa Myddelton, cu grija obligaţiilor necunoscute şi în prezenţa altora, ar fi putut să se certe cu Joe şi să nu-l poată menaja. Nu! Trebuia să fie independentă; trebuia să-şi păstreze libertatea de acţiune; şi asta nu se putea întîmpla într-o casă mare.

— O! Foarte bine, foarte bine, spuse doctorul, rece ca de obicei, dar nu ofensat. Joe nu spuse nici o vorbă, ştiind că nu trebuie să se amestece în chestiuni atît de înalte de politică.

Călăgie, reproşuri, mustrări pe scări. Domnişoara Raste intră cu cîinele ei neastîmpărat, Jack. Tatăl ei îi spusese că, dacă nu vede pe nimeni cunoscut jos, să urce pînă la etajul doi şi să bată la uşa din faţă; dar în graba ei, uitase să bată. Domnişoara Raste creştea zilnic în înălţime. Picioarele ei erau foarte lungi, şi acasă i se spunea că o să ajungă în curînd să se aplece dacă o să vrea să-l sărute pe creştet pe tatăl ei. Spre surprinderea tuturor, se repezi la Elsie, cu braţele ei subţiri întinse, şi o sărută. Elsie se înroşi mai rău ca niciodată. Domnişoara Raste nu mai vorbise cu Elsie decît o dată pînă atunci, dar din amintirea expresiei de pe faţa ei şi a scurtei lor întîlniri, îşi clădise în minte un basm minunat, şi un cuvînt aruncat de mama ei transformase basmul în realitate. Visase ca acea Elsie adorabilă, grasă, simpatică şi cumsecade să fie slujnică la ei în casă, iar părinţii ei aveau să aranjeze totul. De douăzeci şi patru de ore era într-o stare de necontenită agitaţie.

— Vine, tăticule? întrebă ea precipitat.

— Nu, nu poate. Spune că nu ştie să gătească, aşa că nu vine.

Domnişoara Raste izbucni în lacrimi. Trupul ei firav se zgudui în hohote. Toţi erau stingheriţi. Nimeni nu ştia ce să facă, cu atît mai puţin doctorul. Jack stătea nemişcat în faţa focului.

— Mămica te-ar fi învăţat să găteşti, bolborosi domnişoara Raste, aproape neinteligibil. Mămica e grozav de cumsecade.

Planul înțelept pe care și-l făcuse Elsie privind viața ei matrimonială fu spulberat într-o clipă. Deveni absurd, imposibil, de neconceput. Elsie era cu totul învinsă de dragostea, de înflăcărarea și de marea tristețe a copilului. Simți aproape aceeași responsabilitate față de copil ca și față de Joe. Deveni proprietatea copilului pentru totdeauna. Și îl sărută. Sărutîndu-l, putea ea oare să devină o Iudă?

— Bine, atunci o să merg să vorbesc cu doamna Raste, spuse Elsie, jumătate plîngînd, jumătate zîmbind.

Acesta era într-adevăr un episod foarte ciudat, răsturnînd astfel toate teoriile optimiste privitoare la înțelepciunea naturii omenești și la influența logicii asupra impulsivității. Nimeni nu-și mai dădea prea bine seama unde se află. Doctorul Raste era grozav de încîntat și de mîndru, și totuși simțea că trebuie să rămînă sobru. Joe era încîntat, dar din motive egoiste. Elsie era și fericită, și tristă, dar mai mult fericită. Domnișoara Raste rîdea veselă, în timp ce lacrimile i se mai rostogoleau pe obraji. Jack lătră o dată.

Aceasta nu pentru că Jack ar fi avut acea putere intuitivă de a înțelege stările de spirit ale oamenilor, pe care poporul le-o atribuie clinilor, copiilor și femeilor. Nu! Jack auzise pași pe scări. Un bărbat ciufulit, în cămașă cu mîneci albe și un șort verde intră pe ușă.

— Am ajuns și aici, domnișoară, o anunță pe Elsie.

Și, fără să aștepte permisiunea, începu să strîngă lucrurile de pe pat într-un singur morman. Apoi strînse vesela. Camera încetase să mai fie imună la jaful general.

— N-au prea avut noroc, le spuse domnul Belrose lui Joe și Elsie în seara aceea, în pasaj, în fața ușii încuiate a firmei T.T.'s. Era epitaful rostit de acest bătrînel demn și înțelept pentru Henry Earlforward și pentru Violet. Era scuza lui pentru că își băgase cheile de la T.T.'s în buzunar, și pentru lumina ce ardea în vechea lui prăvălie, și pentru bezna de la T.T.'s, și pentru faptul că el prospera în timp ce alții muriseră. Nu puse soarta familiei Earlforward pe seama caracterului bizar al lui Henry. Nu putea raționa științific, și chiar dacă ar fi putut, firea lui bună l-ar fi împiedicat. Și chiar dacă ar fi încercat, ar fi putut raționa greșit. Povestea asta, ca toate poveștile în care intervenea destinul, era mult prea complexă.

Pe cînd Elsie puse mai puțin accentul pe noroc decît o făcuse domnul Belrose. „Cu un gentleman ca dînsul — se gîndea ea, referindu-se la domnul Earlforward — trebuia să se întîmple ceva, mai devreme sau mai tîrziu". Îl considera vinovat pe domnul Earlforward de moartea stăpînei ei, dar noțiunile sale despre valoarea dovezilor erau cam vagi... Și, la fel, se considera pe ea vinovată pentru moartea stăpînului ei. Observase că, după orgia cu tortul de nuntă, el nu mai fusese același ca mai înainte, și avea o bănuială oribilă că tortul de nuntă duce la cancer. Astfel se adăugă încă o ipoteză la teoriile originii cancerului și, cum nimeni nu știe încă destule în acest domeniu, teoria formulată de Elsie nu poate fi negată. Totuși, în noaptea aceea, Elsie, cu imaginea unui asasinat, a ruinării unei căsnicii și a unei familii, ținînd cu brațul stîng un pușcăriaș proaspăt eliberat și, cu dreptul sacul lui greu, putea încă să mai fie fericită atunci cînd urcă prin pasaj pînă în Piața Riceyman, trecu pe la vechea ei locuință ca să pună în ordine cîteva lucruri, și plecă mai departe, prin întunericul friguros, pînă în Piața Middelton. Era cuprinsă de temeri, gîndindu-se la primejdiile ce o așteptau, la puterea ei de a le înfrunta; dar ea a fost o ființă care s-a temut întotdeauna.

Joe, făcînd parte din categoria indivizilor contemplativi și pasionați, nu se temea deloc. Își cunoștea sufletul așa cum își cunoaște o femeie frumoasă trupul. Era conștient de bucuria de a merge din nou alături de Elsie pe străzile cunoscute. Avea o încredere pioasă în dragostea și în puterile ei. Singura lui tristețe era că o vedea pe Elsie tîrînd sacul acela greu, dar chiar și tristețea asta era absurdă, pentru că nu era încă suficient de restabilit ca să-l ducă el, și știa foarte bine că ea nu i-ar fi permis să încerce.

Oamenii vedeau doi tineri modești, fiecare din ei preocupat de ființa celuilalt, plimbîndu-se și privindu-se. De fapt, nimeni nu-i remarca pe cei doi tineri modești, așa cum și la un bal la Curte doi tineri eleganți și siguri pe ei trec neobservați. Elsie și Joe erau tipici pentru acest cartier. Ar fi trebuit să arate mult mai rău ca, în Clerkenwell, să poată fi clasificați drept *modești*. Oamenii nu erau șocați văzînd o femeie care ducea un sac greu, în timp ce bărbatul era cu mîinile goale. Scene ca aceasta se vedeau adesori în Clerkenwell.